

INFORMACJA

**O ISTOTNYCH PROBLEMACH
WYNIKAJĄCYCH Z DZIAŁALNOŚCI
I ORZECZNICTWA
TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO
W 2014 ROKU**

WYDAWNICTWA

Warszawa 2015

Spis treści

Wykaz skrótów i skrótowców.....	7
Rozdział I. Trybunał Konstytucyjny – skład i kompetencje.....	9
1. Skład Trybunału Konstytucyjnego.....	9
2. Podstawy prawne funkcjonowania Trybunału Konstytucyjnego.....	10
3. Hierarchiczna kontrola norm.....	10
3.1. Zakres i kryteria kontroli.....	10
3.2. Rodzaje kontroli.....	11
3.3. Zasady orzekania.....	12
4. Pozostałe kompetencje.....	14
Rozdział II. Orzeczenia z 2014 roku istotne dla porządku konstytucyjnego.....	15
1. Wybrane konstytucyjne wolności i prawa oraz ich ograniczenia	15
1.1. Konkretyzacja treści konstytucyjnych wolności i praw.....	15
1.2. Granice konstytucyjnych wolności i praw	23
1.3. Zasady ograniczania konstytucyjnych wolności i praw	24
2. Proceduralne instrumenty ochrony wolności i praw	27
3. Obowiązki konstytucyjne oraz odpowiedzialność za naruszenie prawa	28
3.1. Granice władztwa daninowego.....	28
3.2. Zasady kształtowania odpowiedzialności karnej i administracyjnej.....	29
4. Samodzielność jednostek samorządu terytorialnego.....	31
5. Stanowienie prawa.....	32
5.1. Adekwatność środków legislacyjnych.....	32
5.2. Zasady wydawania aktów podustawowych	33
Rozdział III. Kontrola wstępna skarg konstytucyjnych i wniosków	37
1. Kontrola wstępna skarg konstytucyjnych	37
1.1. Zakres i przedmiot kontroli wstępnej skarg konstytucyjnych	37
1.2. Legitymacja do wniesienia skargi konstytucyjnej.....	39
1.3. Termin do wniesienia skargi konstytucyjnej	40
1.4. Wyczerpanie drogi prawnej i uzyskanie orzeczenia o charakterze ostatecznym.....	40
1.5. Uznanie przepisu za podstawę prawną rozstrzygnięcia (przedmiot skargi)	41

1.6. Niesamodzielnosc wzorców kontroli w postępowaniu skargowym	41
1.7. Oczywista bezzasadność skargi konstytucyjnej.....	42
1.8. Brak należytej staranności.....	42
1.9. Zbędność orzekania	43
1.10. Cofnięcie skargi	43
1.11. Zarzuty wymagające rozstrzygnięcia w toku kontroli wstępnej oraz najczęściej ujawniające się problemy konstytucyjne	43
2. Kontrola wstępna wniosków pochodzących od podmiotów, o których mowa w art. 191 ust. 1 pkt 3-5 Konstytucji	44

Rozdział IV. Skutki orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego

oraz relacje z prawodawcą i sądami	47
1. Działalność prawodawcza	47
1.1. Oczekiwana reakcja prawodawcy na orzeczenia Trybunału.....	47
1.2. Reakcja parlamentu i innych organów na wyroki Trybunału	54
1.3. Niewykonywanie przez prawodawcę orzeczeń Trybunału i skutki takich praktyk.....	57
2. Rola sądów w kontroli konstytucyjności prawa	59
2.1. Pytanie prawne jako środek o charakterze subsydiarnym	59
2.2. Sprawy zainicjowane pytaniami prawnymi rozstrzygnięte w 2014 roku	60
2.3. Wpływ sposobu stosowania prawa na kształtowanie się orzecznictwa Trybunału.....	61
2.4. Wykładnia w zgodzie z Konstytucją	62
2.5. Skutki wyroków Trybunału dla organów stosowania prawa – wybrane problemy	63

Rozdział V. Aktywność pozaorzecznicza Trybunału i jego sędziów

1. Konferencje naukowe i inne wydarzenia w siedzibie Trybunału.....	69
2. Współpraca międzynarodowa	70
3. Działalność na rzecz popularyzacji orzecznictwa konstytucyjnego	71

Załączniki

Załącznik nr 1. Analiza danych statystycznych dotyczących wpływu spraw.....	77
Załącznik nr 2. Analiza danych statystycznych dotyczących spraw zakończonych.....	81
Załącznik nr 3. Wstępna kontrola skarg konstytucyjnych i wniosków.....	96
Załącznik nr 4. Rodzaje rozstrzygnięć zawartych w wyrokach.....	100
Załącznik nr 5. Wzorce kontroli w sprawach zakończonych wyrokiem	102
Załącznik nr 6. Przedmiot kontroli w sprawach zakończonych wyrokiem.....	106

Załącznik nr 7.	Przegląd treści sentencji wyroków zapadłych w 2014 r.	116
Załącznik nr 8.	Charakterystyka postanowień o umorzeniu postępowania.	146
Załącznik nr 9.	Przegląd zdań odrębnych zgłoszonych do wyroków i postanowień Trybunału Konstytucyjnego wydanych w 2014 r.	154
Załącznik nr 10.	Zestawienie wyroków z 2014 r. odraczających termin utrąty mocy niekonstytucyjnych przepisów	161
Załącznik nr 11.	Zestawienie wyroków i postanowień sygnalizacyjnych wydanych w 2014 r. oczekujących na reakcję prawodawcy	167
Załącznik nr 12.	Zestawienie zaległych orzeczeń pozostawionych bez odpowiedniej reakcji prawodawcy	169
Załącznik nr 13.	Informacja Prezesa Trybunału Konstytucyjnego oraz wystąpienia zaproszonych gości Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego 9 kwietnia 2014 r.	173

Wykaz skrótów i skrótowców

ABW	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego
art.	artykuł
BTK	Biuro Trybunału Konstytucyjnego
CBA	Centralne Biuro Antykorupcyjne
ETPC	Europejski Trybunał Praw Człowieka
FUS	Fundusz Ubezpieczeń Społecznych
k.p.k.	Kodeks postępowania karnego
k.p.s.w.	Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia
KRS	Krajowa Rada Sądownictwa
KRUS	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
NIK	Najwyższa Izby Kontroli
NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
o.p.	Ordynacja podatkowa
OPZZ	Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych
p.	postanowienie
PG	Prokurator Generalny
PRL	Polska Rzeczpospolita Ludowa
RM	Rada Ministrów
RPO	Rzecznik Praw Obywatelskich
SA	Sąd Apelacyjny
SKW	Służba Kontrwywiadu Wojskowego
SN	Sąd Najwyższy
TK	Trybunał Konstytucyjny
UE	Unia Europejska
ust.	ustęp
u.TK	ustawa o Trybunale Konstytucyjnym
w.	wyrok
WSA	Wojewódzki Sąd Administracyjny
ZNP	Związek Nauczycielstwa Polskiego

Rozdział I

Trybunał Konstytucyjny – skład i kompetencje

1. Skład Trybunału Konstytucyjnego

Trybunał Konstytucyjny jest organem władzy sądowniczej, powołanym do badania zgodności z Konstytucją aktów normatywnych i umów międzynarodowych, a także wykonywania innych zadań, które zostały określone w przepisach Konstytucji i ustaw.

Trybunał składa się z 15 sędziów, wybieranych indywidualnie przez Sejm na jedną, dziewięcioletnią kadencję, spośród osób wyróżniających się wiedzą prawniczą. Sędziami Trybunału są: Andrzej Rzepliński (Prezes), Stanisław Biernat (Wiceprezes), Zbigniew Cieślak, Maria Gintowt-Jankowicz, Mirosław Granat, Wojciech Hermeliński, Leon Kieres, Marek Kotlinowski, Teresa Liszcz, Małgorzata Pyziak-Szafnicka, Stanisław Rymar, Piotr Tuleja, Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz, Andrzej Wróbel, Marek Zubik.

Fot. Jan Bogacz

2. Podstawy prawne funkcjonowania Trybunału Konstytucyjnego

Zasadnicza podstawa prawna funkcjonowania Trybunału Konstytucyjnego, w tym jego kompetencje oraz podmioty legitymowane do wszczynania postępowania, została zawarta w ramach rozdziału VIII Konstytucji. Jednak, zgodnie z art. 197 Konstytucji, organizację Trybunału Konstytucyjnego oraz tryb postępowania przed Trybunałem określa ustawa. Obecnie obowiązująca ustawa z 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym reguluje właściwość, ustrój, postępowanie przed Trybunałem oraz zasady i tryb orzekania oraz wykonywania orzeczeń.

Należy odnotować, że w 2014 r. kontynuowane były prace sejmowe nad przedstawionym przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej projektem nowej ustawy o Trybunale Konstytucyjnym¹. Projekt ten ma na celu wypracowanie nowych rozwiązań w zakresie organizacji i postępowania przed Trybunałem, uwzględniając doświadczenia powstałe na tle obecnie obowiązującej ustawy. Pomimo powołania 11 grudnia 2013 r. podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia ww. projektu, prace nad nową ustawą nie zostały w dalszym ciągu zakończone.

3. Hierarchiczna kontrola norm

3.1. Zakres i kryteria kontroli

Podstawowym zadaniem Trybunału Konstytucyjnego jest kontrola hierarchicznej zgodności norm. Podlegać mogą jej umowy międzynarodowe, ustawy, przepisy prawa wydane przez centralne organy państwa oraz inne akty normatywne. Wykluczona jest natomiast ocena materii konstytucyjnej. Dlatego niedopuszczalna jest ocena zgodności przepisu ustawy z tożsamym treściowo przepisem Konstytucji (*p. z 16 kwietnia 2014 r., P 37/13*), jak i niedopuszczalne jest kwestionowanie podstaw, funkcji oraz skutków określonej w Konstytucji kompetencji Trybunału w zakresie odraczania terminu utraty mocy obowiązującej niekonstytucyjnego przepisu (*p. z 16 kwietnia 2014 r., P 37/13*).

Trybunał Konstytucyjny nie jest kolejną instancją weryfikującą orzeczenia sądów (*p. z 17 lipca 2014 r., P 28/13*). Wyjątkowo może jednak dokonać kontroli przepisu w takim znaczeniu, jakie nadało mu utrwalone orzecznictwo sądowe (*p. z 3 czerwca 2014 r., SK 62/12*). Przykładowo, o ile pojedynczy wyrok Sądu Najwyższego wydany w składzie trzech sędziów nie przesądził automatycznie o istnieniu stabilnej, utrwalonej i powszechnej wykładni przepisu (*w. z 17 czerwca 2014 r., P 6/12*), o tyle podstawę do przyjęcia, że wykładnia przepisu ma charakter utrwalony, stanowiło podjęcie uchwały przez pełny skład Izby Naczelnego Sądu Administracyjnego, z uwagi na charakter uchwał NSA jako instrumentów ujednolicania stosowania prawa (*w. z 25 września 2014 r., K 49/12*).

¹ Druk sejmowy VII kadencji nr 1590.

3.2. Rodzaje kontroli

Z wnioskiem w sprawie hierarchicznej kontroli norm w trybie kontroli następczej wystąpić mogą podmioty wskazane w art. 191 ust. 1 pkt 1 Konstytucji: Prezydent, Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu, Prezes Rady Ministrów, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prokurator Generalny, Prezes Najwyższej Izby Kontroli, Rzecznik Praw Obywatelskich oraz grupa 50 posłów lub 30 senatorów. Z kolei z wnioskiem o kontrolę konstytucyjności ustawy przed jej podpisaniem albo umowy międzynarodowej przed jej ratyfikacją (kontrola prewencyjna) może wystąpić tylko Prezydent. Wymienione organy i grupy parlamentarzystów mogą złożyć wniosek o kontrolę każdego aktu prawnego, o którym Trybunał ma kompetencję orzekać.

Wniosek do Trybunału Konstytucyjnego grupy posłów lub senatorów musi być popierany przez wymaganą konstytucyjnie liczbę parlamentarzystów – do momentu wydania przez Trybunał orzeczenia w sprawie. W wypadku wygaśnięcia w toku postępowania mandatów posłów lub senatorów popierających wniosek konieczne jest uzupełnienie wymaganej liczby podpisów parlamentarzystów (*p. z 15 października 2014 r., U 11/13*). W postępowaniu przed Trybunałem grupa posłów lub senatorów działa przez wyznaczonego spośród siebie przedstawiciela lub pełnomocnika ustanowionego spośród osób niebędących parlamentarzystami. Pełnomocnictwo musi być udzielone przez samego wnioskodawcę (grupę posłów lub senatorów) nie zaś wyłącznie przez wyznaczonego przedstawiciela (*w. z 18 września 2014 r., K 44/12*).

Z wnioskiem mogą wystąpić również: Krajowa Rada Sądownictwa, organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego, ogólnokrajowe organy związków zawodowych, ogólnokrajowe władze organizacji pracodawców i organizacji zawodowych oraz kościoły i inne związki wyznaniowe. Legitymacja tych podmiotów jest jednak ograniczona do spraw objętych zakresem ich działania. Sejmik województwa może wystąpić z wnioskiem w sprawie zgodności z Konstytucją aktu normatywnego mającego wpływ na kształt jego dochodów i wydatków (*w. 4 marca 2014 r., K 13/11*). Podobnie Naczelnej Radzie Lekarskiej przysługuje prawo złożenia wniosku w sprawie ochrony wolności i praw lekarzy, w tym zapewnienia im dostępu do sądu (*w. z 11 marca 2014 r., K 6/13*). Organizacje samorządu zawodowego nie są jednak uprawnione do inicjowania postępowania przed Trybunałem w sprawach związanych z ochroną interesów gospodarczych, a katalog podmiotów wyposażonych w ograniczoną zdolność wnioskową nie obejmuje organizacji samorządu gospodarczego (*p. z 25 czerwca 2014 r., K 22/13*).

Szczególnie aktywnymi podmiotami w inicjowaniu spraw w Trybunale są Rzecznik Praw Obywatelskich, grupy posłów oraz Prokurator Generalny. Skuteczność wniosków Prokuratora Generalnego, które wpłynęły do Trybunału Konstytucyjnego po rozdzieleniu w marcu 2010 r. urzędu Ministra Sprawiedliwości i urzędu Prokuratora Generalnego wyniosła 77% (skuteczność rozumiana jako stosunek liczby spraw, w których Trybunał orzekł o niekonstytucyjności przynajmniej jednej kontrolowanej normy, do liczby wszystkich wszczętych na wniosek Prokuratora Generalnego i zakończonych w tym okresie spraw). W latach 2012-2014 skuteczność wniosków Rzecznika Praw Obywatelskich wyniosła 65%, a skuteczność wniosków grup posłów 32%.

Skarga konstytucyjna pozwala każdemu dochodzić ochrony konstytucyjnych praw i wolności, jeżeli zostały one naruszone przez zastosowanie w jego indywidualnej

sprawie aktu normatywnego (przepisu) niezgodnego z Konstytucją (zob. *rozdział III Informacji*).

Z pytaniem prawnym może zwrócić się do Trybunału sąd, który rozpoznaje konkretną sprawę. Na sądzie spoczywa obowiązek spełnienia przesłanki funkcjonalnej tj. wykazania, że odpowiedź na pytanie co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą może mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, w związku z którą z pytaniem wystąpił. Przesłanka funkcjonalna pytania prawnego jest spełniona, jeśli treść orzeczenia sądowego byłaby inna, niż gdyby zapadło ono z uwzględnieniem wyroku Trybunału (*p. z 26 marca 2014 r., P 7/13*).

3.3. Zasady orzekania

Trybunał nie działa z urzędu i nie wyznacza samodzielnie zakresu kontroli norm w rozpoznawanych sprawach. Rozstrzygnięcie o hierarchicznej zgodności norm może nastąpić jedynie w zakresie wskazanym przez wnioskodawcę (art. 66 u.TK). Podmiot inicjujący postępowanie przed Trybunałem ma precyzyjnie określić jednostki redakcyjne kwestionowanego aktu normatywnego, a także wskazać zarzuty uzasadniające orzeczenie ich hierarchicznej niezgodności. W konsekwencji to na wnioskodawcy spoczywa ciężar obalenia domniemania konstytucyjności (*w. z 30 lipca 2014 r., K 23/11*). Cięży na nim również obowiązek sformułowania zarzutów w sposób analityczny i argumentacyjny, a nie opisowy i ocenny (*p. z 16 kwietnia 2014 r., P 37/13*). Powinien przy tym wskazać przynajmniej jeden argument przemawiający za naruszeniem określonych wzorców kontroli, unikając twierdzeń ogólnych, niejasnych oraz pozostających na marginesie innych rozważań (*w. z 5 czerwca 2014 r., K 35/11*). Powołując w powiązaniu ze sobą (związkowo) więcej niż jeden wzorzec kontroli, należy wymienić, jako pierwszy, ten przepis, który najpełniej oddaje istotę sprawy (*w. z 28 lipca 2014 r., K 16/12*). W sytuacji gdy wnioskodawca w niejednoznaczny sposób wskazał w *petitum* wniosku przepisy mające stanowić przedmiot lub wzorzec kontroli zastosowanie znajduje zasada *falsa demonstratio non nocet*. Wówczas Trybunał ustalając, które przepisy stanowią przedmiot kontroli lub wzorzec kontroli w ramach konkretnego postępowania, przyjmuje, że decydujące znaczenie ma istota sprawy, a nie jej mylne oznaczenie przez wnioskodawcę (*w. z 2 grudnia 2014 r., P 29/13*).

Zgodnie z art. 19 u.TK, Trybunał powinien zbadać wszystkie istotne okoliczności w celu wszechstronnego wyjaśnienia sprawy; nie jest związany wnioskami dowodowymi uczestników postępowania i może z urzędu dopuścić dowody, jakie uzna za celowe. Na podstawie tego przepisu dopuszczalne jest uwzględnienie przez Trybunał argumentów niepowołanych przez uczestników postępowania (*w. z 5 czerwca 2014 r., K 35/11*). Inicjator postępowania musi jednak zawsze sprostać wymaganiom, takim jak określenie kwestionowanego aktu normatywnego, wskazanie organu, który go wydał, sformułowanie zarzutu niezgodności z Konstytucją i jego uzasadnienie (*p. z 16 kwietnia 2014 r., P 37/13*).

Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego ma moc powszechnie obowiązującą i jest ostateczne. Skutkiem wyroku o niezgodności normy z wzorcem zawartym w akcie normatywnym wyższej rangi jest utrata przez nią mocy obowiązującej. Jeszcze przed wejściem w życie Konstytucji z 1997 r. ukształtowała się praktyka wydawania przez Trybunał wyroków o złożonej strukturze sentencji – o określonym rozumieniu aktu

normatywnego lub jego części (wyroki interpretacyjne) lub wyroków zakresowych oraz o tzw. pominięciu. Przy czym, wydanie takiego rodzaju wyroku zależne jest w znacznej mierze od sposobu sformułowania zarzutu przez wnioskodawcę.

Charakterystyczna dla tak zwanych wyroków interpretacyjnych jest sentencja, w której zastosowano formułę „[przepis] rozumiany jako/w ten sposób, że (...) jest zgodny/niezgodny z wzorcem (...)” (w. z 25 września 2014 r., K 49/12). Sięgnięcie do tej formuły rozstrzygnięcia pozwala na nadanie kontrolowanym przepisom znaczenia zgodnego z Konstytucją bez konieczności usuwania ich z systemu prawnego (w. z 18 września 2014 r., K 44/12). Wyroki zakresowe obejmują określoną część treści normatywnej aktu lub przepisu (w. z 7 października 2014 r., K 9/13). Sentencja wyroku zakresowego, dotyczącego określonego fragmentu przepisu, może obejmować znak interpunkcyjny (np. „[przepis] w części obejmującej słowa » , (...) «, jest niezgodny z (...)”) (w. z 8 maja 2014 r., U 9/13).

W sentencji wyroku o tzw. pominięciu Trybunał orzeka o tym, czy brak elementu kwestionowanego aktu normatywnego powoduje stan niezgodności z Konstytucją. Od pominięcia ustawodawczego należy odróżnić zaniechanie ustawodawcze, które oznacza brak uregulowania określonej materii i znajduje się poza kognicją Trybunału. Kontrola pominięcia ustawodawczego może nastąpić jedynie wyjątkowo. Uzależnione jest to od istnienia daleko idącego podobieństwa (tożsamości jakościowej) materii unormowanej w przepisie oraz tej, która pozostawiona została poza jego zakresem, a która ze względu na wymagania Konstytucji powinna się w nim znaleźć (w. z 3 czerwca 2014 r., K 19/11). Nie jest prawidłowy zarzut pominięcia ustawodawczego, polegający jedynie na wskazaniu braku regulacji zgodnej z oczekiwaniami wnioskodawcy, ponieważ jego rozpoznanie wykraczałoby poza konstytucyjną pozycję Trybunału Konstytucyjnego jako „negatywnego ustawodawcy” (p. z 26 czerwca 2014 r., K 13/12).

W celu minimalizacji negatywnych skutków wyroku wynikających z natychmiastowego usunięcia normy z porządku prawnego w ogólności, w szczególności zaś aby zapewnić spójność systemu prawnego, Trybunał może odroczyć termin utraty mocy obowiązującej przepisu niezgodnego z normą wyższego rzędu (art. 190 ust. 3 Konstytucji). Może to być uzasadnione m.in. koniecznością pozostawienia ustawodawcy czasu na kompleksowe unormowanie materii o wysokim stopniu skomplikowania (w. z 4 marca 2014 r., K 13/11). Trybunał Konstytucyjny może zastosować zakresową klauzulę odraczającą („[przepis] (...) w zakresie, w jakim (...) traci moc obowiązującą z upływem (...)”), pomimo braku zakresowego rozstrzygnięcia o niezgodności z Konstytucją (w. z 5 czerwca 2014 r., K 35/11).

W sentencji wyroku o niekonstytucyjności określonego przepisu niekiedy zawarta jest również informacja co do praktycznych skutków takiego orzeczenia. Przykładowo w sprawie K 33/13, Trybunał wskazał na możliwość dalszego prowadzenia rejestrów medycznych utworzonych rozporządzeniem, które zostało wydane na podstawie niekonstytucyjnego upoważnienia ustawowego (w. z 18 grudnia 2014 r.).

Trybunał bada na każdym etapie postępowania wystąpienie okoliczności uzasadniających jego umorzenie (p. z 15 października 2014 r., SK 60/13). Zgodnie z art. 39 ust. 1 u.TK, może to nastąpić z powodu zbędności lub niedopuszczalności wydania orzeczenia, cofnięcia wniosku albo utraty przez akt normatywny mocy obowiązującej. Katalog ten ma charakter zamknięty (w. z 24 kwietnia 2014 r., SK 56/12). Umorzenie postępowania ze względu na zbędność orzekania następuje wówczas, gdy we wcześniej

wydanym orzeczeniu Trybunał rozstrzygnął już wątpliwość konstytucyjną, która została przedstawiona przez wnioskodawcę. Sytuacja taka może mieć miejsce, gdy istota problemu konstytucyjnego jest taka sama jak we wcześniejszej sprawie rozpoznawanej przez Trybunał (*p. z 28 lipca 2014 r., P 52/13*). Ponadto gdy Trybunał stwierdzi niezgodność kontrolowanej normy z jednym ze wskazanych przez wnioskodawcę wzorców kontroli, wówczas postępowanie może zostać umorzone w zakresie kontroli z pozostałymi wzorcami ze względu na zbędność orzekania. Dotyczy to w szczególności sytuacji, w której Trybunał miałby dokonywać kontroli zgodności zakwestionowanego aktu z przepisem umowy międzynarodowej, pomimo że orzekł już o jego niezgodności z Konstytucją (*w. z 3 czerwca 2014 r., K 19/11*). Nie wyklucza to dopuszczalności stwierdzenia niezgodności z kilkoma normami wyższego rzędu, przy czym pozostaje to bez wpływu na skutki wyroku Trybunału Konstytucyjnego (*w. z 8 kwietnia 2014 r., SK 22/11*).

4. Pozostałe kompetencje

Kompetencje Trybunału Konstytucyjnego dotyczą również orzekania w sprawach sporów kompetencyjnych między centralnymi, konstytucyjnymi organami państwa (art. 189 Konstytucji), zgodności celów lub działalności partii politycznych z Konstytucją (art. 188 pkt 4 Konstytucji) oraz stwierdzenia przejściowej niemożności sprawowania urzędu przez Prezydenta (art. 131 ust. 1 Konstytucji). W 2014 r. Trybunał Konstytucyjny nie orzekał w żadnej z wyżej wymienionych kategorii spraw.

Ustawa o Trybunale Konstytucyjnym przyznaje Trybunałowi kompetencję w zakresie rozstrzygania, na wniosek uczestnika postępowania, wątpliwości co do treści orzeczenia (art. 74 u.TK). Dopuszczalność wydania postanowienia w tej sprawie uzależniona jest od obiektywnego charakteru wątpliwości; wykładnia sentencji wyroku nie może stanowić ponownego rozstrzygnięcia sprawy co do istoty (*p. z 2 kwietnia 2014 r., SK 18/09*). Ustawa przyznaje ponadto Trybunałowi kompetencję w zakresie przedstawienia właściwym organom prawodawczym uwag o stwierdzonych uchybieniach lub lukach w prawie, których usunięcie jest niezbędne dla zapewnienia spójności systemu prawnego. W tym celu Trybunał wydaje tzw. postanowienia sygnalizacyjne.

Rozdział II

Orzeczenia z 2014 roku istotne dla porządku konstytucyjnego

1. Wybrane konstytucyjne wolności i prawa oraz ich ograniczenia

1.1. Konkretyzacja treści konstytucyjnych wolności i praw

1.1.1. Wolność religii

Wolność religii (wyznania) jest fundamentalną wolnością człowieka. Obowiązek poszanowania wolności religii jest ściśle związany z ochroną przyrodzonej i niezbywalnej godności człowieka, która stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela (art. 30 Konstytucji). W konsekwencji Konstytucja stawia daleko idące wymagania w ograniczaniu wolności uzewnętrzniania religii, wśród których wymienia konieczność ochrony „zdrowia” oraz „moralności”, a nie „ochrony środowiska” czy też „dobrostanu zwierząt”. Ograniczenie wolności uzewnętrzniania religii przez wprowadzenie bezwzględnego, wzmocnionego sankcją karną, zakazu uboju zwierząt według szczególnych metod wymaganych przez obrzędy religijne (tj. bez ich ogłuszenia), nie było konieczne ani do ochrony zdrowia, ani moralności (*w. z 10 grudnia 2014 r., K 52/13*).

Ubój dokonywany według szczególnych metod wymaganych przez obrzędy religijne nie stanowi zagrożenia dla zdrowia, tak długo jak przeprowadzany jest z zachowaniem właściwych reguł bezpieczeństwa i higieny żywności. Co się zaś tyczy moralności, to przesłanka ta pozwala na samoistne ingerencje prawne tylko wobec takich działań czy zachowań, które powszechnie uznaje się za przynoszące szkody społeczne. W obecnym stanie wiedzy badania naukowe nad odczuwaniem bólu, cierpienia i stresu przez zwierzęta nie pozwalają jednoznacznie stwierdzić, że prawidłowo wykonany ubój zwierząt metodą wymaganą przez niektóre wyznania w każdym wypadku jest bardziej bolesny dla zwierząt niż prawidłowo wykonany ubój z wykorzystaniem różnorodnych metod z ogłuszeniem. Nie można uznać zakazu dokonywania uboju jedną z metod (religijną) za konieczny dla ochrony moralności, jeśli w społeczeństwie niemal powszechnie akceptowany jest ubój zwierząt gospodarskich. Ponadto normy moralne podzielane przez zdecydowaną większość społeczeństwa nakazują możliwie szerokie poszanowanie wolności religii. Ochrona uboju rytualnego jest wzmocniona przez gwarantowane konstytucyjnie prawa mniejszości narodowych i etnicznych (*w. z 10 grudnia 2014 r., K 52/13*).

1.1.2. Wolność zgromadzeń

Konstytucyjna ochrona wolności zgromadzeń nakłada na ustawodawcę obowiązek wprowadzenia rozwiązań prawnych umożliwiających efektywne korzystanie z tej wolności. W ramach swobody prawodawcy pozostaje możliwość nałożenia zróżnicowanych obowiązków na organizatorów zgromadzeń lub dostosowanie poziomu ich zabezpieczenia do liczby uczestników bądź zasięgu. Nie może on przy tym wprowadzać ograniczeń wolności zgromadzeń, które nie są konieczne w demokratycznym państwie. Ograniczeniem takim było wprowadzenie przez ustawodawcę przesłanki liczebności uczestników zgromadzenia (co najmniej 15 osób) pomimo, że gwarancje konstytucyjne obejmują także te pokojowe zgromadzenia, których liczba uczestników nie spełnia tego kryterium. Rozwiązanie to miało charakter arbitralny i nie służyło ochronie żadnej z wartości określonych w art. 31 ust. 3 Konstytucji (*w. z 18 września 2014 r., K 44/12*).

Wolność organizowania pokojowych zgromadzeń wzajemnie uzupełnia się z wolnością udziału w takim zgrupowaniu, choć nie wszyscy biorący udział w zgromadzeniu muszą mieć automatycznie możliwość jego organizacji. Organizator zgromadzenia ma nie tylko określone uprawnienia (m.in. przewodniczenie takiemu zgrupowaniu), lecz także ponosi w tym zakresie odpowiedzialność. Wobec tego ustawodawca nie naruszył wymagań konstytucyjnych, ograniczając wolność organizowania zgromadzeń wyłącznie do grupy osób o pełnej zdolności do czynności prawnych. Wyłączenie osób niepełnoletnich oraz ubezwłasnowolnionych było w pełni uzasadnione, skoro nie są one w stanie sprostać organizacji zgromadzenia ani ponosić odpowiedzialności za jego przebieg. Należy przy tym podkreślić, że osobom tym nie ograniczono możliwości korzystania z wolności uczestniczenia w pokojowych zgromadzeniach (*w. z 18 września 2014 r., K 44/12*).

Rozwiązania prawne ograniczające wolność zgromadzeń muszą pozostawać w odpowiedniej proporcji do celu, któremu służy ograniczenie. To wymaganie zostało spełnione w wypadku przewidzianego przez prawo o zgromadzeniach mechanizmu prawnego umożliwiającego uniknięcie faktycznej kolizji kilku zgromadzeń, których odbycie się w tym samym czasie i miejscu stanowiłoby zagrożenie dla bezpieczeństwa lub porządku publicznego. Ustawodawca umożliwił organowi publicznemu wezwanie do zmiany czasu i miejsca planowanej manifestacji, a tym samym pogodził wolność zgromadzeń z wymaganiami porządku i bezpieczeństwa publicznego. Organizatorzy zgromadzeń nie mogą oczekiwać, że każde organizowane zgrupowanie odbędzie się w okolicznościach zgodnych z ich pierwotnym planem. Korzystając ze swojej konstytucyjnej wolności, muszą oni szanować wolność zgromadzeń innych osób. To znaczy, że powinni liczyć się z możliwością wystąpienia kolizji z zamierzeniami tych, którzy chcą korzystać z wolności zgromadzeń w tym samym miejscu i czasie. Wymagań wynikających z zasady proporcjonalności nie spełniło jednak wydłużenie okresu na zgłoszenie zamiaru odbycia zgromadzenia publicznego do 3 dni roboczych. Celem takiego zgłoszenia jest przygotowanie i zabezpieczenie zgromadzenia przez władze publiczne, co mogłoby zostać osiągnięte w krótszym czasie dzięki ciągłemu charakterowi pracy służb ochrony porządku publicznego. Z uwagi na rangę konstytucyjnej wolności zgromadzeń, obejmującej także zgromadzenia inicjowane bezpośrednio i spontanicznie jako odpowiedź na bieżące wydarzenia publiczne, uzasadnieniem omawianego wydłużenia nie mogło być zagwarantowanie służbom większego komfortu pracy (*w. z 18 września 2014 r., K 44/12*).

1.1.3. Prawo do prywatności (ochrony prywatności) i autonomii informacyjnej

Prywatność człowieka stanowi wolność konstytucyjnie chronioną ze wszystkimi wynikającymi z tego konsekwencjami. Przede wszystkim oznacza to swobodę działania jednostek w ramach wolności, tak długo, aż ustawa nie określi jej granic. Ponadto w demokratycznym państwie prawnym należy tak zorganizować życie społeczne i publiczne, żeby każdy mógł występować w przestrzeni publicznej anonimowo. Korzystanie z wolności zasadniczo nie wymaga rezygnacji z anonimowości, dotyczy to zarówno relacji do państwa, jak również do podmiotów prywatnych. Odmienne założenia wiążą się z korzystaniem z praw podmiotowych, w wypadku których konieczna może być weryfikacja, czy danej osobie przysługuje określone uprawnienie (w. z 30 lipca 2014 r., K 23/11).

Konstytucyjną ochroną wynikającą z art. 47, art. 49 oraz art. 51 ust. 1 Konstytucji objęte są wszelkie sposoby przekazywania wiadomości, w każdej formie komunikowania się, bez względu na ich fizyczny nośnik (np. rozmowy osobiste i telefoniczne, korespondencja pisemna, faks, wiadomości tekstowe i multimedialne, poczta elektroniczna, przekazywanie wiadomości za pomocą portali internetowych). Ochrona konstytucyjnych wolności i praw w związku z korzystaniem z Internetu i innych elektronicznych sposobów porozumiewania się na odległość nie różni się od ochrony dotyczącej tradycyjnych form komunikowania się, czy też innej aktywności. Ochrona prywatności obejmuje przy tym nie tylko treść wiadomości, ale także okoliczności procesu porozumiewania się. W ramach konstytucyjnie gwarantowanej wolności człowieka i jego autonomii informacyjnej mieści się ochrona przed niejawnym monitorowaniem jednostki oraz prowadzonych przez nią rozmów, nawet w miejscach publicznych i ogólnie dostępnych. Nie ma znaczenia, czy wymiana informacji dotyczy życia ściśle prywatnego, czy prowadzonej działalności zawodowej, w tym gospodarczej. Nie ma bowiem takiej sfery życia osobistego człowieka, której konstytucyjna ochrona byłaby wyłączona, bądź samoistnie ograniczona (w. z 30 lipca 2014 r., K 23/11).

Prawo do prywatności oraz autonomii informacyjnej, mimo szczególnego miejsca w katalogu wolności i praw konstytucyjnych, nie ma charakteru absolutnego. Prawo to może zostać ograniczone w związku z pozyskiwaniem przez organy władzy publicznej informacji o życiu prywatnym obywateli, zwłaszcza gdy odbywa się to w sposób niejawny (czynności operacyjno-rozpoznawcze). Działanie takie jest uzasadnione tylko wtedy, gdy spełnia warunek niezbędności. Wymaganiom konstytucyjnym nie odpowiadały przepisy przewidujące możliwość zarządzania kontroli operacyjnej w ustawie o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Ustawodawca posłużył się zwrotem nieostrym „przestępstwa godzące w podstawy ekonomiczne państwa”, który nie pozwolił na dostatecznie precyzyjne określenie, w jakich sytuacjach kontrola operacyjna może być zarządzana, a tym samym nie zagwarantował, że taka kontrola będzie stosowana jedynie wtedy, gdy jest to konieczne – tj. w wypadku poważnej przestępczości (w. z 30 lipca 2014 r., K 23/11). Ustawodawca przekroczył także granice niezbędnej ingerencji w prawo do prywatności w wypadku osób skazanych. Wprowadził bowiem bezwzględny obowiązek obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego podczas udzielania świadczenia skazanemu odbywającemu karę w zakładzie zamkniętym. Dotyczyło to także skazanych niestanowiących zagrożenia, a zatem takich, w stosunku do których obecność funkcjonariusza nie była konieczna (w. z 26 lutego 2014 r., K 22/10).

Naruszenie zasady proporcjonalności w ograniczaniu prawa do prywatności i autonomii informacyjnej miało miejsce wobec osób wpisanych do centralnego rejestru niespokrewnionych potencjalnych dawców szpiku i krwi pępowinowej. Stworzenie bazy obejmującej szereg danych osobowych potencjalnych dawców szpiku i krwi pępowinowej, w tym również danych wrażliwych, stanowiło przydatny i konieczny środek ochrony życia i zdrowia potrzebujących, a z tego względu także proporcjonalne ograniczenie prawa do prywatności potencjalnych dawców. Jednakże ustawodawca – mimo ustanowienia obowiązku udostępnienia Ministrowi Zdrowia oraz Krajowej Radzie Transplantacyjnej danych osobowych zawartych w rejestrze – nie określił, ani czym jest wspomniane „udostępnienie danych”, ani w jaki sposób organy uzyskujące dane mają z nimi postępować. W konsekwencji nie został spełniony warunek dookreślenia w ustawie na czym ma polegać ograniczenie prawa do prywatności i autonomii informacyjnej (w. z 22 lipca 2014 r., K 25/13). Każde przetworzenie danych osobowych, polegające na przekazywaniu ich pomiędzy organami władzy publicznej, stanowi bowiem odrębną ingerencję w autonomię informacyjną. Konieczne jest zatem, aby odbywało się na podstawie ustawy (w. z 30 lipca 2014 r., K 23/11; w. z 8 maja 2014 r., U 9/13).

Wymaganie ustawowego ograniczenia prawa do prywatności oraz autonomii informacyjnej nie wyklucza możliwości powierzenia ministrowi kompetencji do tworzenia, w drodze rozporządzenia, rejestrów medycznych. W takim wypadku konieczne jest, aby zakres takiego rejestru oraz kategorie danych w nich gromadzonych były wyraźnie określone w ustawie, nie zaś w rozporządzeniu. W konsekwencji niezgodne ze standardami konstytucyjnymi były przepisy ustawy o systemie informacji w ochronie zdrowia, które nie wskazywały konkretnych typów zachorowań, chorób, metod leczenia, diagnozowania, monitorowania postępów w leczeniu ani zagrożeń występowania danych chorób, które mogłyby stanowić przedmiot rejestrów medycznych. Wymagań konstytucyjnych nie spełniło także upoważnienie ministra do przetwarzania w rejestrze „innych danych”, które nie zostały określone przez ustawodawcę (w. z 18 grudnia 2014 r., K 33/13).

1.1.4. Prawo do zabezpieczenia społecznego

W ramach kształtowania praw do określonych świadczeń socjalnych odstępstwa od konstytucyjnej zasady równości są dopuszczalne, lecz powinny być uzasadnione w świetle swojego celu. Dopuszczalne było odmienne ustalenie przesłanek nabycia prawa do emerytury przejściowej przez kobiety i mężczyzn. Celem tego świadczenia było bowiem w szczególności złagodzenie uciążliwości spowodowanych decyzją o reformie systemu emerytalnego, zrównującej wiek emerytalny kobiet i mężczyzn do roku 2040. Wyrównawcze uprzywilejowanie kobiet w zakresie dostępu do emerytury częściowej stanowiło więc dopuszczalne odstępstwo od zasady równego traktowania w okresie przejściowym. Skoro zrównanie wieku emerytalnego miało doprowadzić do zrównania sytuacji ekonomicznej kobiet i mężczyzn, to w momencie osiągnięcia zamierzonego celu instytucja emerytury częściowej utraci swoje uzasadnienie konstytucyjne (w. z 7 maja 2014 r., K 43/12). Z podobnych względów niedopuszczalne było uzależnienie prawa do renty rodzinnej po zmarłym byłym małżonku od legitymowania się przez osobę rozwiedzioną wyrokiem lub ugodą sądową stwierdzającymi prawo do alimentów. W nieuzasadniony sposób pozbawiało to prawa do świadczenia rentowego osoby, których uprawnienie alimentacyjne zostało stwierdzone inaczej,

np. w drodze ugody zawartej bez angażowania sądu. Warunek ten nie pozostawał w bezpośrednim związku z celem ustanowienia renty rodzinnej. W razie popadnięcia w niedostatek, rentę rodzinną powinna była bowiem otrzymywać każda rozwiedziona osoba, uprawniona do alimentów ze strony zmarłego byłego małżonka, niezależnie od sposobu stwierdzenia istnienia tych uprawnień (w. z 13 maja 2014 r., SK 61/13).

Ustawodawca ma daleko idącą swobodę konkretyzacji prawa do zabezpieczenia społecznego, co nie znaczy, że może postępować arbitralnie. Ustalając wiek emerytalny, powinien był wziąć pod uwagę czynniki: biologiczne, ekonomiczne, demograficzne czy budżetowe, a także polepszanie się warunków pracy oraz oczekiwania społeczne. Zmiana przesłanek nabycia świadczeń emerytalnych (podniesienie wieku emerytalnego) nie nosiła cech arbitralności, skoro dokonano jej ze względu na obiektywne okoliczności, czyli kryzys systemu ubezpieczeń społecznych. Znajdowała ponadto oparcie w wartościach konstytucyjnych, takich jak solidarność społeczna czy stabilność finansów publicznych (w. z 7 maja 2014 r., K 43/12).

Konstytucja gwarantuje jedynie pewien dostateczny poziom ochrony, poniżej którego ustawowa realizacja prawa socjalnego jest niedopuszczalna. Określone świadczenie może zostać znacznie ograniczone, a nawet wyłączone, o ile dostępne jest świadczenie innego typu gwarantujące ten dostateczny poziom. Dlatego dopuszczalne było wyłączenie prawa emerytów, wykonujących równoległe pracę zawodową, do zasiłku chorobowego po ustaniu ubezpieczenia chorobowego. Pobierane przez nich świadczenia emerytalne czyniły zadość przywołanym wymaganiom konstytucyjnym (w. z 17 czerwca 2014 r., P 6/12). Z tych samych względów dopuszczalne było jednorazowe podwyższenie wieku emerytalnego prokuratorów wojskowych jednostek organizacyjnych prokuratury, będących oficerami (o 5 lat kobiet oraz co najmniej o 6 lat i 9 miesięcy mężczyzn), gdyż grupa ta była dotychczas w porównaniu z pozostałymi prokuratorami istotnie uprzywilejowana (w. z 7 maja 2014 r., K 43/12).

System ubezpieczeń społecznych opiera się na zasadzie solidarności, wzajemności i samofinansowania się. Osoby, które nie przyczyniają się w należyтым stopniu do tworzenia funduszu ubezpieczeniowego, muszą liczyć się z tym, że nie będą otrzymywały z niego świadczeń w takim samym zakresie, jak osoby opłacające składki. Ustawodawca mógł ustalić zasady egzekucji zaległych składek na ubezpieczenie społeczne rolników w taki sposób, że umożliwił potrącanie ich z zasiłku chorobowego wypłacanego z KRUS. W konsekwencji dopuszczalne było zajęcie całości należnego im zasiłku, w szczególności jeżeli rolnik świadomie i długotrwale zaprzestał płacenia składek (w. z 31 lipca 2014 r., SK 28/13). Z zasady wzajemności świadczenia emerytalnego i wysokości odprowadzanych składek wynika generalny nakaz uwzględnienia podczas ustalania prawa do emerytury relacji pomiędzy środkami gromadzonymi w FUS a wkładem pracownika w jego tworzenie. W konsekwencji, podczas ustalania wysokości świadczeń ubezpieczeniowych, ustawodawca mógł nie uwzględnić okresów odbywania zasadniczej służby wojskowej przypadających przed 1999 r., które były wprawdzie formalnie zaliczane jako tzw. okresy składowe, ale faktycznie składki nie były wtedy odprowadzane (w. z 24 lipca 2014 r., SK 53/13).

Ustawodawca ma swobodę ustalania wysokości i zasad przyznawania świadczeń zabezpieczenia społecznego. Mają one stanowić zastępcze źródło utrzymania osób, które z uwagi na pozostawanie bez pracy z powodu choroby, inwalidztwa, czy osiągnięcia wieku emerytalnego, utraciły możliwość zdobywania środków finansowych

na swoje utrzymanie. Jeśli zatem, mimo pozostawania na zwolnieniu lekarskim, pracownik wykonuje pracę, stanowiącą źródło jego dochodu, to wówczas – niezależnie od charakteru tej aktywności zawodowej – brak jest konstytucyjnego uzasadnienia alimentowania takiej osoby przez całe społeczeństwo. Z tej perspektywy nie miała znaczenia okoliczność, że podjęta praca miała charakter rehabilitacyjny, tzn. że była nakierowana na wspomaganie procesu dochodzenia do zdrowia. Przesłanką realizacji prawa do zabezpieczenia społecznego jest brak środków utrzymania obywateli niezdolnych do pracy. Nie ma natomiast bezpośredniego związku między realizacją ewentualnych celów zdrowotnych a pozbawieniem świadczenia chorobowego, będącego elementem solidarnościowego systemu zabezpieczenia społecznego (*w. z 25 lutego 2014 r., SK 18/13*).

Ustawodawca może konkretyzować prawo do zabezpieczenia społecznego, traktując w sposób odmienny podmioty należące do podobnych kategorii, o ile spełnione zostają wymagania proporcjonalności takiego zróżnicowania. Mógł on zatem objąć obowiązkiem powszechnego ubezpieczenia społecznego jedynie wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, podczas gdy taki obowiązek nie został przewidziany dla wspólników innych rodzajów spółek. Za dopuszczalnością takiego rozwiązania przemawiał przede wszystkim silniejszy niż w wypadku spółek wieloosobowych związek wspólnika ze spółką. Miało to też zapobiec zawieraniu przez wspólników spółek jednoosobowych umów o pracę ze spółką, nakierowanemu wyłącznie na uzyskanie statusu pracowniczego i związanych z nim uprawnień ubezpieczeniowych (*w. z 25 września 2014, SK 4/12*). Z drugiej strony, ustawodawca powinien był zapewnić jednakowe wsparcie wszystkim osobom rezygnującym z zatrudnienia po to, by mogły one sprawować opiekę nad niepełnosprawnym członkiem rodziny, jeżeli jest to uzasadnione trudną sytuacją materialną danej rodziny. Jednakże, z uwagi na konstytucyjną zasadę ochrony praw dziecka, dopuszczalne jest przyjęcie odmiennych zasad wspierania opiekunów niepełnosprawnych dzieci (*w. z 21 października 2014 r., K 38/13*).

Rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej Konstytucja gwarantuje w art. 71 ust. 1 prawo do pomocy o charakterze szczególnym, tzn. wykraczającym poza zwykły standard zabezpieczenia społecznego. Ustawodawca może więc modyfikować zakres i rodzaj świadczeń tak długo, aż zapewniony zostanie ponadprzeciętny poziom pomocy (*w. z 8 lipca 2014 r., P 33/13*). Niemniej, konieczne jest kształtowanie systemu pomocy rodzinom potrzebującym z uwzględnieniem ich rzeczywistych potrzeb. Ustawodawca nie spełnił tego wymagania, przyjmując, że jedna rodzina może otrzymać wyłącznie jedno świadczenie pielęgnacyjne, nawet jeśli wychowuje się w niej kilkoro dzieci niepełnosprawnych. Zignorował bowiem to, że znacznie większe trudności, którym taka rodzina musi sprostać, pociągają za sobą nierzadko konieczność rezygnacji obojga rodziców lub opiekunów z pracy zarobkowej (*w. z 18 listopada 2014 r., SK 7/11*).

Państwo nie może zastępować obywateli w działaniach mających na celu zabezpieczenie ich egzystencji, nawet jeśli znajdują się w trudnej sytuacji życiowej. Dlatego uprawnienia do świadczeń socjalnych powinny być kształtowane w zgodzie z zasadą pomocniczości, czyli obejmować osoby niezdolne do zabezpieczenia swojej sytuacji życiowej samodzielnie lub z pomocą członków najbliższej rodziny. Tylko w takim wypadku solidaryzm społeczny oraz zasada słuszności mogą uzasadniać wsparcie

potrzebujących. Ustawodawca, dążąc do urzeczywistnienia zasady pomocniczości, mógł uzależnić prawo do uzyskania specjalnego zasiłku opiekuńczego nie tylko od rezygnacji z pracy zawodowej w celu sprawowania opieki nad najbliższymi osobami niepełnosprawnymi, lecz także od kryterium dochodu rodziny. Z jednej strony pozwalało to zidentyfikować rodziny rzeczywiście potrzebujące wsparcia, z drugiej zaś, ocenić status potrzebujących w szerszym kontekście sytuacji materialnej ich rodzin (w. z 21 października 2014 r., K 38/13).

Ustawodawca powinien przewidzieć przynajmniej minimalną pomoc osobom niepełnosprawnym w ich życiu społecznym. Jego konstytucyjny obowiązek obejmuje zabezpieczenie ich podstawowych potrzeb życiowych, aktywizację zawodową i zapewnienie efektywnej komunikacji społecznej. W świetle norm konstytucyjnych, należy przyjmować rozwiązania wspierające osoby niepełnosprawne w prowadzeniu aktywnego życia zawodowego i społecznego (w. z 21 października 2014 r., K 38/13).

1.1.5 Prawa pracownicze

Każdemu pracownikowi przysługuje konstytucyjne prawo do corocznych płatnych urlopów. Gwarancja ta ma charakter bezwarunkowy. W konsekwencji ustawodawca nie może arbitralnie pozbawiać uprawnień pracowniczych w wyniku dyscyplinarnego zwolnienia z pracy. Ekwiwalent pieniężny za niewykorzystany urlop wypoczynkowy stanowi substytut prawa do corocznego płatnego urlopu. Nie można było go odebrać nawet w wypadku dyscyplinarnego zwolnienia ze służby funkcjonariusza ABW w związku z dwukrotnym niestawieniem się przed komisją lekarską do której został skierowany w celu określenia jego stanu zdrowia (w. z 15 kwietnia 2014 r., SK 48/13).

Ustalając zasady realizacji prawa do wynagrodzenia, ustawodawca może traktować niektóre grupy pracowników w sposób szczególny. Mógł więc pozbawić pracowników samorządowych „zarządzających w imieniu pracodawcy zakładem pracy” prawa do dodatku do wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych. Takie rozwiązanie jest zgodne z zasadą równości. Pracownicy ci zachowują bowiem możliwość realnego wyboru sposobu rekompensaty takiego czasu pracy (wynagrodzenie bez dodatku albo czas wolny w takim samym wymiarze jak liczba przepracowanych godzin nadliczbowych), co stawia ich wręcz w pozycji uprzywilejowanej w porównaniu z zasadami wynikającymi z innych szczególnych ustaw pracowniczych obowiązujących „w służbie publicznej”. Ponadto uzyskują oni, co do zasady, wyższe wynagrodzenie oraz mogą sami organizować sobie pracę, a to w pewnym stopniu rekompensuje im niedogodności związane z ewentualną pracą w godzinach nadliczbowych (w. z 21 stycznia 2014 r., P 26/12).

1.1.6. Prawa majątkowe

Obowiązkiem ustawodawcy jest ustanowienie instrumentów ochrony własności i innych gwarantowanych konstytucyjnie praw majątkowych. Wystarczających zabezpieczeń przed ingerencją w sferę majątkową właścicieli nieruchomości zabrakło w przepisach prawa łowieckiego regulujących tworzenie obwodów łowieckich. Wspomnianym właścicielom nie przyznano możliwości zajęcia stanowiska w kwestii przyłączenia ich nieruchomości do obwodu łowieckiego. Ukształtowany w ten sposób, bezwzględny automatyzm działania organów nie był konieczny do prawidłowego prowadzenia gospodarki łowieckiej (w. z 10 lipca 2014 r., P 19/13).

Ustawodawca musi kształtować instrumenty ochrony sfery majątkowej obywateli w taki sposób, by zapewnić wszystkim podmiotom podobnym równą ochronę praw majątkowych. Nie wywiązał się z tego obowiązku, kształtując treść przepisów mających na celu zabezpieczenie przed szkodami wyrządzanymi przez zwierzęta poddane ochronie gatunkowej. Przewidziany w ustawie o ochronie przyrody system współdziałania z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska lub dyrektorem parku narodowego, w zakresie zabezpieczenia przed szkodami spowodowanymi przez takie zwierzęta, został ograniczony tylko do niektórych podmiotów, które mogły ponieść omawiane szkody (w. z 21 lipca 2014 r., K 36/13). Nie miało także uzasadnienia ograniczenie wyłącznie do sprzedaży i spadkobrania możliwości przejścia obowiązków związanych z prowadzeniem uprawy leśnej oraz prawa majątkowego do ekwiwalentu za to prowadzenie. Cechą istotną wszelkich nabywców nieruchomości było bowiem przejście na nich własności na podstawie czynności cywilnoprawnej gruntu, na którym prowadzono uprawę leśną. Ustawodawca, mając na względzie zasadę równej ochrony praw majątkowych, powinien był zatem uwzględnić także inne niż sprzedaż typy czynności prawnych, takie jak umowy darowizny i dożywocia, stosowane bardzo często w obrocie prawnym w rolnictwie (w. z 9 grudnia 2014 r., K 46/13).

1.1.7. Prawo do sądu

Konstytucyjne prawo do sądu zapewnia ochronę pozostałych wolności i praw oraz wartości konstytucyjnych. Przykładowo ochrony sądowej wymaga tajemnica obrończa oraz tajemnica dziennikarska, wynikające odpowiednio z konstytucyjnego prawa do obrony i wolności prasy. Ustawodawca nie wywiązał się z minimalnego wymagania zagwarantowania kontroli sądowej nad materiałami zebranymi w toku czynności operacyjno-rozpoznawczych pod kątem występowania w nich treści objętych wskazanymi rodzajami tajemnicy zawodowej, która mogłaby umożliwić wyłączenie tych informacji z dalszego wykorzystania (w. z 30 lipca 2014 r., K 23/11).

Konstytucyjnie gwarantowane prawo do sądu byłoby iluzoryczne, gdyby sąd nie był wyposażony w realną kompetencję w zakresie rozstrzygania o wolnościach lub prawach podmiotu domagającego się ochrony. Stałoby się tak w razie nałożenia na sąd obowiązku orzeczenia kary pozbawienia wolności bez pozostawienia mu możliwości oceny istotnych okoliczności zachodzących w konkretnej sprawie. Choć kodeks wykroczeń wprowadzał mechanizm zamiany grzywny, w razie bezskuteczności jej egzekucji, na zastępczą karę aresztu, to sąd dysponował instrumentami umożliwiającymi uwzględnienie okoliczności przemawiających przeciwko takiej zamianie. Ponadto miał kompetencję w zakresie indywidualizacji orzekanej sankcji m.in. przez umorzenie grzywny, odstąpienie od orzeczenia zastępczej kary aresztu czy rozłożenie grzywny na raty. Z tych względów nie doszło ani do naruszenia prawa do sądu osób ukaranych grzywną, ani zasady sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez sądy (w. z 7 października 2014 r., K 9/13).

Z gwarancją prawa do sądu wiąże się ściśle prawo do odwołania od orzeczenia wydanego w pierwszej instancji przez sąd. Ustawodawca nie może przy tym ograniczać tego konstytucyjnego prawa ze względu na ekonomię postępowania w stopniu uniemożliwiającym realne uzyskanie ochrony sądowej. Odrzucenie skargi kasacyjnej do Naczelnego Sądu Administracyjnego bez wezwania do usunięcia jej braków służyło sprawności postępowania sądowoadministracyjnego; prowadziło do szybkiego

załatwienia sprawy przez definitywne odrzucenie skargi. Rozwiązanie to było jednak niedopuszczalne wobec dotkliwych skutków procesowych dla skarżącego, który najczęściej nie był w stanie złożyć ponownie kompletnej skargi w terminie. Stanowiło to zatem nadmiernie rygorystyczne ograniczenie prawa do sądu i do zaskarżania orzeczeń wydanych przez sąd administracyjny w pierwszej instancji. Mechanizm ten był tym bardziej niedopuszczalny, że sporządzenie skargi kasacyjnej do Naczelnego Sądu Administracyjnego objęto przymusem adwokacko-radcowskim. Skutkowało to tym, że z jednej strony ustawodawca nakazał obywatelom zaufać kompetencjom zawodowych pełnomocników, z drugiej zaś obarczył konsekwencjami ich błędów. Ewentualne odszkodowanie z obowiązkowego ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej nie mogło być przy tym w żadnym razie uznane za ekwiwalent merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy przez sąd (*w. z 8 kwietnia 2014 r., SK 22/11*).

Konstytucyjne prawo do sądu nie wyklucza związania sądu cywilnego ustaleniami faktycznymi poczynionymi i zawartymi przez sąd karny w prawomocnym wyroku. Prawo do sądu, w zakresie dotyczącym rekonstrukcji faktów w sprawie, realizowane jest bowiem przed sądem karnym, od którego wyroku przysługuje odwołanie w trybie procedury karnej. Sądowi cywilnemu pozostaje rozstrzygnięcie o cywilnoprawnych skutkach wspomnianego stanu faktycznego. Rozwiązanie takie jest tym bardziej uzasadnione, że prawomocność wyroków sądowych stanowi samoistną wartość konstytucyjną zakotwiczoną w zasadzie legalizmu, prawie do sądu, zasadzie bezpieczeństwa prawnego i pewności prawa (*p. z 5 marca 2014 r., SK 5/13*).

1.2. Granice konstytucyjnych wolności i praw

Na ustawodawcy spoczywa obowiązek ochrony wolności i konkretyzacji praw w wyznaczonych przez Konstytucję granicach. Nikt nie może jednak żądać od ustawodawcy działania poza granicami stosowania poszczególnych konstytucyjnych wolności lub praw. Z tego względu, ponieważ dopiero Konstytucja z 1997 r. ustanowiła prawo do odszkodowania za bezprawne działania władzy publicznej, jej wejście w życie wyznacza początek ochrony wynikającej ze wspomnianej normy. W konsekwencji nie było konstytucyjnych podstaw do żądania rekompensaty za szkody poniesione w okresie systemowego bezprawia, w tym w okresie masowych wywłaszczeń dokonanych po II wojnie światowej (*w. z 24 kwietnia 2014 r., SK 56/12*). Z drugiej strony, jeśli ustawodawca zdecydował się po 17 października 1997 r. przyjąć odpowiedzialność za represje polityczne w okresie PRL, powinien uwzględnić obecny standard konstytucyjny odpowiedzialności państwa za szkody wyrządzone przez władzę publiczną (*p. z 2 grudnia 2014 r., SK 7/14*). Podobnie rzecz się ma w wypadku przepisów wydanych po wejściu w życie Konstytucji, które ograniczają konstytucyjne wolności lub prawa. Jeśli przepisy takie powtarzają ograniczenia prawa własności wprowadzone przed wejściem w życie Konstytucji, to muszą spełniać aktualny standard konstytucyjny. W ustawie z 2003 r. w sposób niedopuszczalny pominięto roszczenia właścicieli, których nieruchomości zostały przeznaczone na cele publiczne przed wejściem w życie Konstytucji z 1997 r. (objęte tzw. rezerwacją planistyczną), mimo że status tych nieruchomości został utrzymany w aktualnie obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Wyłączając możliwość dochodzenia określonych roszczeń przez właścicieli, których nieruchomości zostały „zarezerwowane” przed

wejściem w życie Konstytucji, ustawodawca doprowadził do ich nieuzasadnionego zróżnicowania wśród właścicieli wszystkich nieruchomości objętych obecnie rezerwacją planistyczną (*w. z 18 grudnia 2014 r., K 50/13*).

Granicą konstytucyjnej zasady zwrotu nieruchomości wywłaszczonej jest realizacja na tej nieruchomości celu interesu publicznego. Jak długo cel publiczny wskazany w decyzji wywłaszczeniowej nie jest wykonywany, tak długo pozbawienie nieruchomości stanowi ingerencję w prawo własności dotychczasowego właściciela, niemającą konstytucyjnej legitymacji. Właściciel korzysta zatem z ochrony do momentu realizacji celu wywłaszczenia. Jego prawo do zwrotu nie powstaje ponownie, nawet jeśli cel publiczny uległ dezaktualizacji, a nieruchomość przeznaczona została na inny cel publiczny lub odsprzedana (*w. z 13 marca 2014 r., P 38/11*). Inną granicą konstytucyjnego prawa do zwrotu nieruchomości wywłaszczonej jest wola właściciela wyzbycia się własności. Dlatego prawo to nie znajduje zastosowania, gdy nieruchomość wywłaszczono pod budowę drogi publicznej na wniosek właściciela, nawet jeśli stała się ona zbędna do realizacji tego celu publicznego (*w. z 23 kwietnia 2014 r., SK 7/13*).

1.3. Zasady ograniczania konstytucyjnych wolności i praw

1.3.1. Ustawowa forma ograniczenia

Ustawodawca wprowadzając ograniczenia konstytucyjnych wolności i praw musi spełniać przede wszystkim warunki wynikające z art. 31 ust. 3 Konstytucji. Jednym z nich jest ustawowa forma ograniczenia. W drodze ustawy muszą zostać określone przesłanki korzystania z instytucji prawnych, które ograniczają konstytucyjne wolności lub prawa. Niewskazanie przez ustawodawcę tych przesłanek mogłoby prowadzić do nadmiernej ingerencji władzy publicznej w sferę wolności i praw jednostki. Dlatego nie sposób uznać proporcjonalności ograniczenia prawa podejrzanego do przeglądania akt sprawy, w wypadku gdy ustawodawca przyznał organowi ścigania kompetencję do odmowy dostępu, ale nie sprecyzował przesłanek tej odmowy. Takie blankietowe upoważnienie pozwoliłoby organowi na dowolność decydowania o odmowie ujawnienia materiałów podejrzanemu. W efekcie prawo do obrony mogłoby doznać istotnego ograniczenia nawet wówczas, gdy udzielenie dostępu do akt nie miałoby znaczenia dla zapewnienia skuteczności postępowania przygotowawczego (*w. z 20 maja 2014 r., SK 13/13*). Z tych samych względów ustawa musi określać wszystkie przesłanki uzyskania koncesji na określoną działalność, choć nie jest konieczne zawarcie ich w jednym akcie. Obowiązek uzyskania koncesji stanowi środek ograniczający gwarantowaną konstytucyjnie wolność działalności gospodarczej. Koncesjonowanie nadawania programu telewizyjnego ogranicza ponadto wolność rozpowszechniania informacji. Ustawodawca nie mógłby zatem przyznać Krajowej Radzie Radiofonii i Telewizji kompetencji w zakresie określenia lub uzupełnienia przesłanek udzielenia takiej koncesji, zamiast ustanowić je samodzielnie i wyczerpująco w ustawie (*w. z 18 lutego 2014 r., K 29/12*).

1.3.2. Wartości konstytucyjne uzasadniające ograniczenie

Ustawodawca nie może ingerować w status jednostki, jeżeli celem tego działania nie jest realizacja chronionych w Konstytucji wartości. Całkowite pozbawienie możliwości korzystania z obrońcy na etapie prowadzenia czynności wyjaśniających

w sprawach o wykroczenia osób, co do których istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko nim wniosku o ukaranie, nie mogło zostać uznane za uzasadnione w świetle jakiegokolwiek interesu publicznego chronionego jako wartość konstytucyjna. W szczególności ustawodawca nie mógł powołać się na przeciwdziałanie przewlekłości postępowania. Temu celowi służą bowiem różnorodne rozwiązania proceduralne dotyczące formy pism składanych w postępowaniu czy długości terminów. Szybkość postępowania nie mogła być natomiast zabezpieczona przez ograniczenia prawa do obrony (w. z 3 czerwca 2014 r., K 19/11). Podobnie zakaz telefonicznego porozumiewania się tymczasowo aresztowanego z obrońcą nie mógł być w każdym wypadku uznany za niezbędny do zapewnienia prawidłowego toku postępowania karnego. Zakaz rozmów telefonicznych nie służył ochronie żadnej konstytucyjnej wartości, jeżeli tymczasowe aresztowanie miało na celu uniemożliwienie ucieczki lub ukrycia się oskarżonego. Jeżeli z kolei zastosowanie tego środka wiązało się z groźącą oskarżonemu surową karą, to swobodny kontakt z obrońcą był tym bardziej istotny ze względu na zagwarantowanie realizacji prawa do obrony. Zakaz stanowił zatem zagrożenie jednego z celów postępowania karnego, jakim było nieponiesienie odpowiedzialności karnej przez osobę niewinną (w. z 25 listopada 2014 r., K 54/13).

Wartości konstytucyjne mogą wymuszać na ustawodawcy przyjęcie przepisów ograniczających wolności i prawa niektórych podmiotów. Przykładem takiej wartości jest ochrona podmiotów słabszych ekonomicznie. Jeśli działalność silnego przedsiębiorcy wpływa negatywnie na status innych przedsiębiorców to przysługująca mu swoboda działalności gospodarczej może doznawać ograniczeń z uwagi na konstytucyjną koncepcję społecznej gospodarki rynkowej, zasadę sprawiedliwości społecznej oraz nakaz wzajemnego poszanowania autonomii kontraktujących podmiotów. W tym świetle niezbędne jest przyjęcie przepisów zakazujących dystrybutorom towaru (przedsiębiorcom silniejszym) utrudniania dostępu do rynku jego dostawcom, w szczególności przez pobieranie innych niż marża handlowa opłat za przyjęcie towaru do dystrybucji. Pobieranie takiej opłaty w skrajnym wypadku prowadziło bowiem nie tyle do rozłożenia ryzyka ekonomicznego, ile do jego całkowitego przerzucenia z dystrybutora na dostawcę (w. z 16 października 2014 r., SK 20/12).

Obowiązek ochrony konstytucyjnych wolności i praw może postawić ustawodawcę przed koniecznością zabezpieczenia danej grupy podmiotów przed skutkami działań innych osób nadużywających swoich uprawnień. Dla ochrony prawa do nauki tych studentów, którzy są rzeczywiście zainteresowani kształceniem na poziomie wyższym, uczestniczą w zajęciach dydaktycznych i czynią oczekiwane postępy w nauce, konieczna jest odpowiednia reakcja na nadużycia praw, jakich dopuszczają się studenci niespełniający stawianych im wymagań lub nawet je lekceważący. Ustawodawca musi powstrzymać zarówno marnotrawstwo środków publicznych, jak i blokowanie miejsc w publicznej szkole wyższej osobom rzeczywiście dążącym do zdobycia wykształcenia (w. z 5 czerwca 2014 r., K 35/11).

1.3.3. Dostosowanie zakresu ograniczenia do jego celu

Zasada proporcjonalności ograniczeń wolności i praw wymaga instrumentów ustawowych umożliwiających indywidualizację stopnia ingerencji w chroniony konstytucyjnie status jednostki. Dopuszczalna jest wyłącznie ingerencja w stopniu niezbędnym do zrealizowania celu ustawy uzasadnionej wartościami konstytucyjnymi.

Niedopuszczalne jest wprowadzenie ograniczeń generalnych, działających automatycznie, bez względu na cechy adresatów. Takiej wady nie można przypisać rozwiązaniom zawartym w kodeksie wyborczym przewidującym wygaśnięcie mandatu wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, wobec których orzeczono niezdolność do pracy lub samodzielnej egzystencji w trakcie kadencji, na okres co najmniej do jej zakończenia. Gwarantowały one bowiem, że wygaśnięcie mandatu stanowić będzie skutek wyłącznie faktycznej niemożności sprawowania go przez daną osobę. Orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy, w świetle wspomnianej ustawy, poświadczало utratę zdolności do wykonywania wszelkiej działalności zawodowej. Tymczasem wydając orzeczenia o częściowej niezdolności do pracy, lekarz orzecznik ZUS uwzględnia zdolność do wykonywania dotychczasowej pracy, w tym obowiązków wójta, burmistrza lub prezydenta miasta (w. z 23 stycznia 2014 r., K 51/12). Z drugiej strony, ustawodawca naruszył wymagania konstytucyjne zbyt szeroko określając zakres podmiotowy odpowiedzialności za naruszenie obowiązku dostosowania się do poleceń kontrolera biletów. Grzywna, określona w prawie przewozowym, mogła zostać nałożona na wszystkich podróżnych bez względu na to, czy uiścili opłatę za przejazd. Nieuzasadnione było przy tym objęcie odpowiedzialnością podróżnych, którzy wnieśli tę opłatę (w. z 28 lipca 2014 r., K 16/12).

W świetle obowiązku odpowiedniego wyważenia wartości i norm konstytucyjnych, dobro i prawa dziecka mogły uzasadniać automatyczne pozbawienie jednego z rodziców prawa do reprezentowania dziecka w postępowaniu karnym, jeżeli potencjalnym sprawcą czynu przeciwko dziecku było drugie z rodziców. Takie ograniczenie praw rodzicielskich pozwala uniknąć konfliktu interesów, w jakim mógłby znaleźć się ten z rodziców, który reprezentuje dziecko, a jednocześnie rozwiązanie to zapewnia możliwie obiektywną reprezentację interesów małoletniego przez kuratora. Automatyzm mechanizmu znajdował również racjonalne uzasadnienie. Samo potencjalne zagrożenie wartości konstytucyjnej, jaką było dobro dziecka, wymagało już odpowiedniej reakcji ustawodawcy. Ustalenie realności niebezpieczeństwa w konkretnej sprawie byłoby nadmiernie utrudnione (w. z 21 stycznia 2014 r., SK 5/12).

Prawidłowe wyważenie prawa do sądu oraz konieczności zapewnienia sprawnego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości cechowało przepisy określające wysokość opłaty sądowej od skargi do sądu na orzeczenie Krajowej Izby Odwoławczej w sprawie udzielenia zamówienia publicznego na poziomie 5% wartości przedmiotu zamówienia. Obrany mechanizm pełnił funkcje prewencyjne, uniemożliwiając wnoszenie nadmiernej liczby bezzasadnych środków prawnych. Uwzględniał także skomplikowany charakter postępowania o udzielenie zamówienia publicznego. Z drugiej strony, ustawodawca pozwolił na zwrot kosztów sądowych stronie skarżącej po wydaniu korzystnego dla niej orzeczenia merytorycznego w sprawie, a także przewidział możliwość zwolnienia z obowiązku ich poniesienia (w. z 14 stycznia 2014 r., SK 25/11). Zasadę proporcjonalności naruszała natomiast zbyt wysoka górna granica opłaty sięgająca aż 5 mln zł. Taka wysokość opłaty nie mogła być uznana za konieczną. Mogła pozbawić uczestnika postępowania sądowego dostępu do realnego środka ochrony jego praw (w. z 15 kwietnia 2014 r., SK 12/13).

2. Proceduralne instrumenty ochrony wolności i praw

Ochrona konstytucyjnych wolności i praw możliwa jest dzięki odpowiednio ukształtowanym procedurom. Zapewnienie dostępu do procedury na wypadek naruszenia indywidualnej wolności lub prawa jest obowiązkiem ustawodawcy. Tytułem przykładu, prawo do prywatności wymagało zabezpieczenia proceduralnego przed działalnością służb polegającą na pobieraniu i przetwarzaniu danych telekomunikacyjnych. Kontrolę udostępniania tych danych należy powierzyć organom niezależnym od rządu i niepozostającym z funkcjonariuszami służb w żadnych, nawet pośrednich, relacjach zwierzchności. Konstytucja nie wymagała przy tym, aby omawiana kontrola miała zawsze charakter sądowy (w. z 30 lipca 2014 r., K 23/11).

Tworzenie pozasądowego mechanizmu rozpatrywania sporów prawnych jest dopuszczalne, ponieważ mieści się co do zasady w standardach demokratycznego państwa prawnego. Jeśli dane postępowanie dotyczy jednak praw i obowiązków, ustawodawca musi zapewnić możliwość przeniesienia sporu na drogę sądową oraz prawo do zaskarżenia orzeczenia organu niesądowego. W konsekwencji ustawodawca mógł powierzyć kompetencję w zakresie orzekania o szkodach medycznych wyspecjalizowanym komisjom wojewódzkim, gwarantując przy tym pacjentowi dochodzącemu odszkodowania alternatywę w postaci wytoczenia powództwa przed sądem, a także możliwość wystąpienia na drogę sądową w razie podjęcia przez komisję rozstrzygnięcia, którego nie akceptował (w. z 11 marca 2014 r., K 6/13).

Ustawodawca musi ukształtować procedury w ten sposób, by zapewnić realną możliwość skorzystania z prawa do odwołania do sądu od orzeczenia organu nie będącego sądem. Nieprawidłowe wyznaczenie terminów podjęcia czynności przez organy władzy publicznej w sprawie odwołania od zakazu zgromadzenia publicznego uniemożliwiło uzyskanie rozstrzygnięcia drugoinstancyjnego przed planowaną datą zgromadzenia. Ustawodawca, ustalając wspomniane terminy, nie wziął także zupełnie pod uwagę konieczności kontroli decyzji administracyjnej przez sąd (w. z 18 września 2014 r., K 44/12). Realizacja prawa do odwołania do sądu nie jest uzależniona od sporządzenia uzasadnienia orzeczenia przez pierwszoinstancyjny organ pozasądowy. Choć ustawodawca umożliwił wydawanie postanowień o umorzeniu postępowania przygotowawczego bez uzasadnienia, dążąc przy tym do przyspieszenia i odformalizowania procedury, nie doprowadził do naruszenia standardów konstytucyjnych. Nie uniemożliwił bowiem pokrzywdzonemu wniesienia do sądu zażalenia, a ustawa karnoprocesowa gwarantowała, że sprawa zostanie poddana w stopniu wystarczającym efektywnej kontroli sądowej (w. z 25 marca 2014 r., SK 25/13).

Konstytucja gwarantuje sprawiedliwość proceduralną w postępowaniu sądowym, w tym nakaz poszanowania szczegółowych praw, m.in. prawa do wysłuchania. Prawo to przysługuje pokrzywdzonemu przestępstwem, który realizuje swoje prawnie chronione interesy w postępowaniu karnym. Sposobem realizacji tych interesów jest złożenie oświadczenia o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego do chwili rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej. Przyznanie pokrzywdzonemu takiej możliwości skutkowało obowiązkiem ustawodawcy zapewnienia mu udziału w odbywającym się przed rozprawą główną posiedzeniu sądu, na którym mogło dojść do umorzenia sprawy karnej. Brak wskazanego mechanizmu proceduralnego czynił gwarancje pokrzywdzonego wynikające ze statusu oskarżyciela posiłkowego

iluzorycznymi (w. z 30 września 2014 r., SK 22/13). Konstytucyjnej ochronie podlega także prawo do korzystania z pomocy obrońcy oraz dostępu do akt postępowania. Pozbawienie osoby, wobec której istniała uzasadniona podstawa do skierowania przeciwko niej wniosku o ukaranie, możliwości korzystania z obrońcy na etapie czynności wyjaśniających, naruszało konstytucyjne prawo do obrony. Pomoc obrońcy mogła istotnie poprawić sytuację podejrzanego na dalszych etapach postępowania, m.in. dzięki zebraniu większej liczby dowodów obrony lub tych, których przeprowadzenie przed sądem nie byłoby już możliwe. Z kolei bez możliwości zapoznania się ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym skuteczna obrona mogła okazać się niemożliwa. Wprawdzie nie można wykluczyć sytuacji, w których względy efektywności postępowania oraz dobra wymiaru sprawiedliwości mogłyby uzasadniać ograniczenie tego prawa, niemniej całkowite pozbawienie podejrzanego możliwości uzyskania dostępu do akt było rozwiązaniem nadmiernym i nieproporcjonalnym (w. z 3 czerwca 2014 r., K 19/11).

Konstytucja w art. 190 ust. 4 wprowadza prawo do wydania w zakończonej sprawie nowego rozstrzygnięcia, opartego na stanie prawnym ukształtowanym wskutek wejścia w życie orzeczenia Trybunału o niezgodności aktu normatywnego z normą wyższego rzędu. Prawo to wymaga odpowiedniego ukształtowania procedury i podobnie jak każde inne prawo, może podlegać ograniczeniom w oparciu o zasady konstytucyjne, w tym zasadę proporcjonalności. W konsekwencji do naruszenia omawianego prawa mogłoby dojść, jeśli w ustawie procesowej w ogóle nie zawarto trybu i zasad postępowania wznowieniowego lub wprowadzono niedopuszczalne ograniczenia jego realizacji. Ustawodawca dopuścił się naruszenia tego pierwszego rodzaju, ponieważ osobie ukaranej prawomocnym mandatem karnym nie udostępnił żadnego środka proceduralnego zmierzającego do wydania w zakończonej sprawie nowego rozstrzygnięcia po wyroku Trybunału Konstytucyjnego (w. z 15 lipca 2014 r., K 23/13).

3. Obowiązki konstytucyjne oraz odpowiedzialność za naruszenie prawa

3.1. Granice władztwa daninowego

Z uwagi na znaczenie podatków dla prawidłowego funkcjonowania państwa, ustawodawca ma dużą swobodę ich kształtowania. Nie zwalnia to go jednak od konieczności zagwarantowania dostatecznej określoności przepisów. W dziedzinie prawa daninowego gwarancje te muszą być istotnie wzmocnione ze względu na konstytucyjny obowiązek płacenia podatków oraz zasadę wyłączności ustawy. Podatnik musi mieć bowiem możliwość precyzyjnego ustalenia treści ciążących na nim obowiązków. Jeśli niejasność lub nieprecyzyjność przepisu jest tak daleko posunięta, że wynikających z niego rozbieżności nie da się usunąć za pomocą zwyczajnych środków mających na celu wyeliminowanie niejednorodności stosowania prawa, uzasadnia to stwierdzenie jego niekonstytucyjności. Z tych względów ustawodawca powinien jasno i zrozumiale zdefiniować pojęcia „przychody ze źródeł nieujawnionych” i „przychody nieznanąjące pokrycia w ujawnionych źródłach”. Od precyzyjnego ustalenia znaczenia tych

pojęć zależała możliwość jednoznacznego określenia treści ciążących na podatniku obowiązków (w. z 29 lipca 2014 r., P 49/13).

Wylimitowanie ewentualnych wątpliwości dotyczących niedostatecznego ujęcia w ustawie podstawowych elementów stosunku prawnopodatkowego wymaga wykorzystania przyjętych w polskiej kulturze prawnej reguł wykładni, w szczególności metody wykładni w zgodzie z Konstytucją. Zastosowanie tej metody umożliwiło ustalenie kryteriów uznania za przychód pracownika, w ramach podatku dochodowego od osób fizycznych, nieodpłatnego świadczenia pracodawcy na jego rzecz. Zgodnie z tymi kryteriami konieczne było, aby świadczenie to zostało spełnione za zgodą pracownika, w jego interesie oraz przyniosło mu wymierną i indywidualną korzyść w postaci powiększenia aktywów lub zaoszczędzenia wydatków. Zastąpienie szczegółowego katalogu świadczeń nieodpłatnych stanowiących przychód pracownika ogólnym sformułowaniem było w pełni uzasadnione w świetle pojawiających się ciągle nowych postaci świadczeń (w. z 8 lipca 2014 r., K 7/13).

Kontrola konstytucyjności wysokości podatków nie mieści się w funkcji ustrojowej Trybunału, który może ingerować w przepisy podatkowe wyłącznie w wypadku ich oczywistej niezgodności z normami, zasadami lub wartościami konstytucyjnymi. Ustawodawca nie przekroczył granic przyznanej mu swobody, ustanawiając wysokie stawki podatku od wydobywania miedzi lub srebra. Zagwarantował bowiem, że stawka podatku będzie niższa niż zysk podmiotu, jak również określił jego maksymalną wysokość (w. z 18 listopada 2014 r., K 23/12).

3.2. Zasady kształtowania odpowiedzialności karnej i administracyjnej

Z konstytucyjnym obowiązkiem przestrzegania prawa powiązana jest przysługująca ustawodawcy swoboda kształtowania sankcji za jego naruszenia. Decyzja ustawodawcy o penalizacji określonych czynów zabronionych musi być jednak związana z ochroną określonych wartości konstytucyjnych. Jedną z naczelnych zasad konstytucyjnych jest kształtowanie porządku prawnego w sposób sprzyjający ochronie życia oraz zdrowia obywateli. W zgodzie z tą zasadą było objęcie odpowiedzialnością za niewskazanie przez właściciela lub posiadacza pojazdu, komu powierzony został pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie. Rozwiązanie to, z jednej strony, przyczyniło się do spadku liczby zabitych i rannych na drogach, z drugiej natomiast nie było nadmiernie restrykcyjne przewidując wyłącznie karę grzywny (w. z 12 marca 2014 r., P 27/13).

Ochrona wartości konstytucyjnych uzasadniała nałożenie na przewodniczącego zgromadzenia obowiązków pod rygorem odpowiedzialności karnej, takich jak żądanie opuszczenia zgromadzenia przez osobę zagrażającą porządkowi czy zwrócenie się w takim wypadku o pomoc do służb państwowych. Przewidziana przez ustawodawcę odpowiedzialność prawna służyła bowiem zabezpieczeniu wolności zgromadzeń pokojowych (w. z 18 września 2014 r., K 44/12). Analogicznie penalizacja nawoływania do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość stanowiła ograniczenie wolności słowa, jednakże konieczne w państwie demokratycznym oraz zakorzenione w aksjologii państw europejskich. Uzasadnieniem karania mowy nienawiści są normy konstytucyjne: zasada przyrodzonej i niezbywalnej godności człowieka oraz wyrażony zakaz

istnienia partii politycznych i innych organizacji odwołujących się w swoich programach do totalitarnych metod i praktyk działania nazizmu, faszyzmu i komunizmu, a także tych, których program lub działalność zakłada lub dopuszcza nienawiść rasową i narodowościową (w. z 25 lutego 2014 r., SK 65/12). Pomimo systematycznych zmian postrzegania i sposobów reagowania na problem narkomanii, penalizacja posiadania marihuany, stanowiąca ograniczenie prawa jednostki do decydowania o swoim życiu osobistym, znajdowała w dalszym ciągu oparcie w konstytucyjnych wartościach ochrony porządku i zdrowia publicznego (w. z 4 listopada 2014 r., SK 55/13).

Z perspektywy Konstytucji dopuszczalne jest objęcie penalizacją nie tylko czynów bezpośrednio naruszających chronione przez prawo wartości ale również takich, które narażają je na niebezpieczeństwo. Przewidziany przez ustawodawcę mechanizm odpowiedzialności karnej za usiłowanie nakłaniania do popełnienia czynu zabronionego nie budził zastrzeżeń konstytucyjnych. Stosowanie konstrukcji usiłowania do podlegania wymaga jej odniesienia do konkretnego typu przestępstwa. Umożliwia to pośrednią identyfikację wartości uzasadniającej tego rodzaju ingerencję prawnokarną (w. z 17 lipca 2014 r., SK 35/12).

Zgodnie z zasadą określoności przepisów prawa represyjnego podstawowe znamiona czynu zabronionego powinny być określone w ustawie w sposób precyzyjny. Konieczne jest, aby adresat normy prawnej miał możliwość ustalenia zasadniczej treści ustanowionego zakazu na podstawie samego przepisu ustawy. Zasada ta nie wyklucza jednak możliwości zawarcia znamion czynu zabronionego w innym akcie prawa powszechnie obowiązującego. Dlatego przepisy porządkowe na lotnisku wprowadzające nakazy i zakazy, zagrożone karą grzywny, mogły zostać określone w rozporządzeniu (w. z 27 lutego 2014 r., P 31/13). Dopuszczalne było także doprecyzowanie elementów czynu zabronionego w akcie wykonawczym, polegające na określaniu wysokości grzywien nakładanych w drodze mandatów karnych. Jednocześnie w rozporządzeniu nie można było jednak rozszerzać zakresu penalizacji, który wynikał z przepisu ustawy (w. z 30 września 2014 r., U 4/13). Z tych samych względów znamiona czynu zabronionego powinny być dookreślone w przepisach rozporządzeń lub aktów prawa miejscowego, nie zaś w regulaminach obiektu (terenu) i regulaminach imprez masowych. Naruszenie dodatkowych nakazów lub zakazów wprowadzonych przez te regulaminy, w zakresie wstępu do danego obiektu czy możliwości uczestniczenia w imprezie masowej, mogło skutkować wyłącznie odpowiedzialnością kontraktową (w. z 20 maja 2014 r., K 17/13).

Zasada określoności przepisów prawa karnego nie wyklucza używania zwrotów niedookreślonych lub nieostrych w prawie karnym, pod warunkiem zagwarantowania możliwości ustalenia ich znaczenia za pomocą językowych reguł wykładni. Dodatkowo, posługiwanie się nimi wymaga wprowadzenia środków proceduralnych, które pozwolą na kontrolę ich interpretacji. Sens niedookreślonego i nieostrego pojęcia „nawołuje do nienawiści” można było ustalić przez odwołanie się do jego znaczenia przyjętego w języku polskim. Kontrola instancyjna oraz możliwość podejmowania uchwał wyjaśniających zagadnienia prawne przez Sąd Najwyższy stanowiły wystarczające gwarancje proceduralne zapewniające, że zwrot ten będzie wypełniany treścią odpowiadającą standardom konstytucyjnym (w. z 25 lutego 2014 r., SK 65/12).

Określając przesłanki stosowania kar pieniężnych za niedopełnienie obowiązku administracyjnego oraz ich wysokość, ustawodawca powinien uwzględniać zasadę

adekwatności ingerencji państwa w chronioną konstytucyjnie sferę jednostki. Warunkiem uznania kary administracyjnej za konstytucyjnie dopuszczalną jest możliwość uwzględnienia indywidualnych okoliczności konkretnego wypadku podczas jej wymierzania. Niedopuszczalne było wprowadzenie czysto obiektywnej odpowiedzialności za usunięcie z nieruchomości drzewa lub krzewu bez zezwolenia. Nieuwzględnienie indywidualnych okoliczności czynu prowadziło do sytuacji, w której posiadacz nieruchomości nie miał prawnej możliwości zwolnienia się od odpowiedzialności przez wykazanie, że do usunięcia drzewa lub krzewu doszło z przyczyn, za które nie odpowiadał (w. z 1 lipca 2014 r., SK 6/12).

Surowość kary administracyjnej powinna uwzględniać stopień uszczerbku chronionej wartości, ciężar naruszenia obowiązku ustawowego oraz sytuację majątkową sprawcy naruszenia prawa. Określenie wysokości kary pieniężnej w sposób sztywny, niepozwalający na uwzględnienie sytuacji majątkowej posiadacza nieruchomości, z której usunięto drzewo lub krzew, w skrajnych sytuacjach mogło doprowadzić go do „ruiny finansowej”, a nawet odebrania własności, co stanowiłoby nieproporcjonalne ograniczenie jego prawa własności (w. z 1 lipca 2014 r., SK 6/12).

Zgodnie z konstytucyjną zasadą *ne bis in idem*, ustawodawca nie może dopuścić do wielokrotnego pociągnięcia człowieka za ten sam czyn do odpowiedzialności o charakterze represyjnym. Nie wyklucza to jednoczesnego zastosowania środków represyjnych spełniających różne cele, np. celu karnego i dyscyplinarnego czy też kompensacyjnego. Dlatego kumulacja sankcji karnej oraz opłaty za nielegalny pobór energii nie stanowiła naruszenia zasady *ne bis in idem*. Główną funkcją opłaty była bowiem rekompensata szkód, jakie przedsiębiorstwo energetyczne poniosło wskutek nielegalnego poboru energii. Pobranie opłaty, w wysokości ustalonej w taryfie, stanowiło alternatywę dla dochodzenia odszkodowania na ogólnych zasadach prawa cywilnego, którą przewidziano na wypadek trudności z m.in. precyzyjnym ustaleniem rzeczywistej ilości pobranej energii czy też wartości związanych z tym szkód wyrządzonych przedsiębiorstwu energetycznemu. Niemniej opłata za nielegalny pobór energii, podobnie jak i inne cywilnoprawne środki kompensacyjne, zawierała w sobie element represji. W konsekwencji sąd, pełniący funkcję gwaranta proporcjonalności sankcji, decydując o rodzaju i wysokości środka karnego, obowiązany był uwzględnić fakt wcześniejszego poniesienia odpowiedzialności cywilnoprawnej (w. z 21 października 2014 r., P 50/13).

4. Samodzielność jednostek samorządu terytorialnego

Z zasady samodzielności finansowej jednostek samorządu terytorialnego wynika obowiązek ustawodawcy przyznania samorządom stabilnych źródeł dochodów własnych, umożliwiających realizowanie przypisanych im zadań publicznych. W konsekwencji gdy zostaje zmieniony zakres zadań i kompetencji samorządu, korekty wymaga również system podziału dochodów publicznych. Kształtując ten system, ustawodawca obowiązany jest przestrzegać zasady adekwatności dochodów samorządów do przypadających im zadań (p. z 26 czerwca 2014 r., K 13/12).

Konstytucyjny katalog źródeł dochodów jednostek samorządu terytorialnego obejmuje dochody własne, subwencje ogólne oraz dotacje celowe z budżetu państwa. Dopuszczalne jest jednak utworzenie mechanizmu poziomego wyrównywania dochodów

własnych jednostek, pod warunkiem że jest to konieczne dla realizacji zasady sprawiedliwości społecznej, a mechanizm jest stosowany, dopóki istnieją różnice w dochodach jednostek samorządu terytorialnego (w. z 4 marca 2014 r., K 13/11). Trybunał Konstytucyjny nie dysponuje przy tym instrumentami pozwalającymi na jednoznaczne określenie adekwatnego poziomu dochodów jednostek. Ocena realizacji przez ustawodawcę zasady adekwatności może zatem nastąpić wyłącznie w razie ewidentnej i rażącej niewspółmierności źródeł dochodów w stosunku do nałożonych na jednostki samorządu terytorialnego zadań publicznych (p. z 12 lutego 2014 r., K 10/13).

Obowiązkiem ustawodawcy jest trwałe zachowanie istotnej części dochodów własnych samorządów, koniecznych do realizacji ich zadań własnych. Ustawodawca naruszył ten obowiązek, nie uwzględniając dużej częstotliwości wahań dochodów własnych województw podczas obliczania wysokości należnych wpłat korekcyjno-wyrównawczych. Wysokość ta oparta była na wskaźnikach finansowych sprzed dwóch lat. Nie ustanawiając żadnej „bariery ostrożnościowej” przed nadmiernym ubytkiem dochodów własnych w okresie dekonunktury, nie uwzględnił rzeczywistej kondycji finansowej danej jednostki w chwili dokonywania wpłat wyrównawczych. W skrajnym wypadku województwo mogło zostać postawione przed koniecznością wniesienia wpłat wyższych niż jego dochody własne zrealizowane w roku budżetowym (w. z 4 marca 2014 r., K 13/11).

Zasada adekwatności pozwala na stosowanie poziomego mechanizmu korygującego wyłącznie w zakresie niezbędnym do realizacji jego celu. Wynika stąd konieczność ustanowienia jednolitego systemu kryteriów odzwierciedlających w sposób obiektywny i pełny potencjał gospodarczy jednostek samorządu terytorialnego. Tymczasem podział środków pochodzących z wpłat korekcyjno-wyrównawczych dokonywany był w odniesieniu tylko do niektórych potrzeb wydatkowych województw i nie był powiązany z wysokością ich dochodów. W efekcie środki wyrównawcze otrzymywały także te jednostki, które wcześniej dokonały wpłat. Te nieuzasadnione zwrotne przepływy świadczyły o tym, że dochodów województw nie zmniejszono wyłącznie w niezbędnym zakresie (w. z 4 marca 2014 r., K 13/11).

Konstytucyjna ochrona samodzielności jednostek samorządu terytorialnego obejmuje przysługujące im prawa majątkowe, także nabyte w wyniku komunalizacji. Zastosowanie z mocą wsteczną przesłanek dopuszczalności zwrotu wywłaszczonych nieruchomości, których właścicielem stały się jednostki samorządu terytorialnego, naruszało zasadę samodzielności samorządów, a także negatywnie wpływało na sytuację prawną tych jednostek, które z własnych środków dokończyły inwestycje rozpoczęte na skomunalizowanych nieruchomościach (w. z 13 marca 2014 r., P 38/11).

5. Stanowienie prawa

5.1. Adekwatność środków legislacyjnych

Obowiązkiem racjonalnego prawodawcy jest wybór rozwiązań prawnych odpowiadających zasadzie adekwatności, wobec tego nie może on przyjmować środków oczywiście nieskutecznych do realizacji założonego celu. Wadą tego typu nie były obarczone przepisy umożliwiające zatrzymanie prawa jazdy dłużnikowi alimentacyjnemu.

Zebrane informacje wskazywały, że to rozwiązanie prawne przyczyniało się do realizacji celu ustawy, czyli egzekucji alimentów. Możliwość zatrzymania prawa jazdy stanowiła element zharmonizowanego systemu składającego się z wielu środków legislacyjnych dyscyplinujących dłużników alimentacyjnych, które konsekwentnie stosowane mogły prowadzić do zmiany ich postępowania (w. z 12 lutego 2014 r., K 23/10). Oczywista nieskuteczność nie cechowała także przepisów nakładających na sprzedawcę oleju opałowego obowiązku sporządzenia i przekazania do właściwego organu miesięcznego zestawienia oświadczeń nabywców tego wyrobu akcyzowego o jego przeznaczeniu do celów opałowych oraz określenie wyższej stawki akcyzy za nieterminowe przekazanie tego zestawienia. Przyjęte rozwiązanie realizowało założony cel, czyli ochronę rzetelności i bezpieczeństwa obrotu olejem opałowym (w. z 11 lutego 2014 r., P 24/12).

Jednym z obowiązków racjonalnego ustawodawcy jest zachowanie relewantnego związku pomiędzy przepisami różnicującymi podmioty podobne a treścią i celem całej ustawy. Te wymagania konstytucyjne spełniały przepisy przyznające w postępowaniu nakazowym prawo do zwrotu części opłaty sądowej tylko powodowi, o ile sprawa zakończyła się zawarciem ugody sądowej. Mechanizm prawny, w którym analogicznego uprawnienia nie miał pozwany wnoszący zarzuty od nakazu zapłaty, realizował prewencyjną funkcję kosztów sądowych. Zniechęcał pozwanego do występowania z zarzutami, gdy powód przedstawił określone w ustawie dowody uzasadniające roszczenie. Jednocześnie wprowadzone rozwiązanie prawne zachęcało tego ostatniego do zawarcia ugody. Z perspektywy racjonalności przepisów warto również zwrócić uwagę, że nie budziły one wątpliwości sądów stosujących prawo (w. z 18 marca 2014 r., SK 53/12).

5.2. Zasady wydawania aktów podustawowych

Konstytucja wymaga, aby ograniczenia wolności i praw wprowadzane były w ustawie. Władza wykonawcza nie może zatem samodzielnie decydować o przesłankach, zasadach i trybie wkraczania przez tę władzę w konstytucyjnie chronione prawa. Dlatego niedopuszczalne było przekazanie ministrowi do uregulowania w drodze rozporządzenia całego postępowania przed konsulem, które było ściśle związane z konstytucyjnym prawem obywatela do opieki Rzeczypospolitej Polskiej podczas pobytu za granicą (w. z 28 października 2014 r., K 8/14).

Związanie organu wydającego rozporządzenie treścią ustawowego przepisu upoważniającego skutkuje m.in. zakazem zmiany charakteru obowiązków wynikających z ustawy i stanowienia (niewynikającej z ustawy) procedury realizacji tych obowiązków. Ustawodawca upoważnił Ministra Gospodarki do określenia wysokości opłat za konkretne czynności jednostek dozoru technicznego. Tymczasem organ ten ustanowił w rozporządzeniu zryczałtowaną opłatę roczną za samo objęcie urządzenia dozorem technicznym. Ponadto w sposób niedopuszczalny wprowadził niewymienioną w upoważnieniu procedurę pobierania tych opłat polegającą na nałożeniu nieprzewidzianych w ustawie obowiązków zgłoszeniowych (w. 27 maja 2014 r., P 51/13).

Organ wydający rozporządzenie nie może zawężać ustawowych kryteriów przyznania prawa; może je jedynie doprecyzować. Dlatego Rada Ministrów przekroczyła swoje kompetencje, modyfikując przesłankę podwyższenia emerytury funkcjonariuszy,

jaką było odbywanie przez nich służby w warunkach „szczególnie zagrażających życiu i zdrowiu”. W rozporządzeniu podwyższenie to uzależniono od dokonywania niektórych czynności służbowych w okolicznościach zagrożenia „bezpośredniego”. Przesłanka ustawowa obejmowała zdarzenia, które choć miały miejsce w czasie pełnionej służby, to nie pozostawały w związku przyczynowym z czynnościami podejmowanymi przez funkcjonariusza. Przepis rozporządzenia wymagał natomiast istnienia takiego związku, co skutkowało niedopuszczalnym zawężeniem przesłanki podwyższenia emerytury wynikającej z ustawy (w. z 27 maja 2014 r., U 12/13).

Konstytucja wyklucza domniemywanie kompetencji w zakresie określenia w rozporządzeniu zagadnień nieobjętych upoważnieniem ustawowym, choćby nawet organ uznawał je za celowe, jeśli chodzi o wykonanie ustawy. W konsekwencji niedopuszczalne było wykreowanie w rozporządzeniu nowych, pozaustawowych uprawnień Ministra Sprawiedliwości w zakresie dostępu do akt sądowych. Jednocześnie omawiana sfera stanowi materię ustawową, która nie może zostać uregulowana wyłącznie na poziomie aktu podustawowego, jako że dostęp Ministra do akt toczących się spraw sądowych stwarza możliwość wywierania przez niego presji na skład orzekający. Ponadto wyłączność ustawy wynika stąd, że w aktach sądowych umieszcza się dane osobowe stron i innych uczestników postępowania (w. z 8 maja 2014 r., U 9/13).

Minister nie może regulować w rozporządzeniu spraw nieobjętych treścią upoważnienia ustawowego, zważywszy że celem rozporządzenia jest wykonanie ustawy. Wskazanie w takim akcie wykonawczym zakresu, w jakim osoby niepełnosprawne mogą nie stosować się do niektórych znaków drogowych, wykracza poza granice upoważnienia ustawowego do określenia warunków technicznych znaków drogowych oraz zasad ich umieszczania na drodze (w. z 4 listopada 2014 r. U 4/14). Niedopuszczalne było także wprowadzenie w akcie rangi podustawowej zasad podziału skazanych poddanych dozorowi kuratorów sądowych na grupy ryzyka powrotu do przestępstwa, który skutkował określeniem ich praw i obowiązków. Tą samą wadą obarczone było podustawowe upoważnienie kuratorów do przetwarzania danych dotyczących skazania za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej w postaci przekazywania tych danych komendantowi powiatowemu Policji (w. z 16 grudnia 2014 r., U 2/14).

Obowiązek realizacji upoważnienia ustawowego nie ma wyłącznie jednorazowego charakteru. Zmiana kontekstu normatywnego może oznaczać konieczność dostosowania doń przyjętych pierwotnie rozwiązań. Bezczyńność spowoduje następczą niezgodność aktu wykonawczego z upoważnieniem, a w konsekwencji jego niekonstytucyjność. Obowiązku aktualizacji rozporządzenia zaniechał Minister Sprawiedliwości, który po wprowadzeniu zmian granic właściwości sądów apelacyjnych nie dostosował do nich treści rozporządzenia w sprawie ustalenia granic prokuratur. Po wejściu w życie przepisów zmieniających granice sądów apelacyjnych rozporządzenie przestało realizować wytyczną zawartą w ustawie o prokuraturze, zgodnie z którą granice prokuratur apelacyjnych powinny odpowiadać granicom właściwości sądów apelacyjnych (w. z 22 maja 2014 r., U 10/13). Z tych samych względów, wymagań konstytucyjnych nie zrealizował Prezes Rady Ministrów, który zaniechał dostosowania rozporządzenia określającego wysokość grzywien nakładanych w drodze mandatów karnych za wykroczenia drogowe do zawężonego zakresu penalizacji naruszeń ustawy o transporcie drogowym (w. z 30 września 2014 r., U 4/13).

Akty prawa wewnętrznego nie muszą pozostawać w tak ścisłym związku z ustawą, jaki jest wymagany dla rozporządzeń czy aktów prawa miejscowego. Choć nie jest konieczne istnienie szczegółowego upoważnienia ustawowego do wydania zarządzenia przez ministra, musi ono zostać wydane „na podstawie ustawy”. W zgodzie z normami konstytucyjnymi pozostawało zarządzenie Ministra Skarbu Państwa w sprawie zasad i trybu doboru kandydatów do składu rad nadzorczych spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa oraz rad nadzorczych innych podmiotów prawnych nadzorowanych przez ten organ. Wystarczającą podstawą do wydania zarządzenia były przepisy przyznające Ministrowi kompetencję w zakresie wykonywania uprawnień wynikających z należących do Skarbu Państwa akcji i udziałów. Akt ten przyczyniał się do realizacji wspomnianych kompetencji Ministra, a zwłaszcza mógł usprawniać dokonywanie przez niego wyboru określonych osób do składu rad nadzorczych oraz służyć przejrzystości i przewidywalności postępowania kwalifikacyjnego (*w. z 14 kwietnia 2014 r., U 8/13*).

Z uwagi na swój charakter, akty prawa wewnętrznego nie mogą stanowić podstawy decyzji wydawanych w sprawach indywidualnych. Z tego względu uregulowanie postępowania przed konsulem w zarządzeniu ministra było niedopuszczalne, skoro na jego podstawie wydawano decyzje dotyczące obywateli, cudzoziemców i osób prawnych. Tym bardziej, że zarządzenie to odnosiło się do wynikającego z Konstytucji prawa obywatela do opieki Rzeczypospolitej podczas pobytu za granicą oraz prawa do dwuinstancyjnego postępowania sądowego (*w. z 28 października 2014 r., K 8/14*).

Rozdział III

Kontrola wstępna skarg konstytucyjnych i wniosków

Prezentujemy w tym rozdziale, po raz pierwszy w historii corocznych *Informacji*, podstawowe fakty z działalności orzeczniczej Trybunału Konstytucyjnego w zakresie kontroli wstępnej skarg konstytucyjnych i wniosków podmiotów o ograniczonej legitymacji, o których mowa w art. 191 ust. 1 pkt 3-5 Konstytucji. Czynności orzecznicze Trybunału Konstytucyjnego – w ramach wstępnej kontroli skarg i wniosków – stanowią istotny, dotąd nieeksploatowany dostatecznie aspekt jego pracy.

1. Kontrola wstępna skarg konstytucyjnych

1.1. Zakres i przedmiot kontroli wstępnej skarg konstytucyjnych

Kontrola wstępna skarg konstytucyjnych jest jednym z ważniejszych elementów działalności orzeczniczej Trybunału Konstytucyjnego. Potwierdzają to dane, z których wynika, że w 2014 r. uprawnione osoby przedstawiły Trybunałowi 375 skarg konstytucyjnych. Na etapie wstępnej kontroli skarg Trybunał wydał w 2014 r. łącznie 762 orzeczeń i zarządzeń, w tym 359 postanowień o odmowie nadania biegu skardze konstytucyjnej, 7 postanowień o uwzględnieniu zażalenia na odmowę nadania biegu oraz 254 postanowienia o nieuwzględnieniu zażalenia. Dla porównania warto podać, że w 1998 r., tj. pierwszym pełnym roku funkcjonowania skargi konstytucyjnej, wpłynęło 168 skarg, Trybunał wydał 104 postanowienia o odmowie nadania biegu skardze, 59 postanowień o nieuwzględnieniu zażalenia oraz 4 postanowienia uwzględniające zażalenie na postanowienie o odmowie nadania biegu skardze konstytucyjnej.

W całej historii funkcjonowania instytucji skargi konstytucyjnej w prawie polskim – tj. od 17 października 1997 r. do 31 grudnia 2014 r., wpłynęły do Trybunału Konstytucyjnego łącznie 4674 skargi konstytucyjne (tj. średnio rocznie 260 skarg). W tym okresie Trybunał wydał łącznie 8533 postanowienia i zarządzeń na etapie wstępnej kontroli skarg konstytucyjnych (tj. średnio rocznie 474), w tym 3644 postanowienia o odmowie nadania dalszego biegu (zarówno w odniesieniu do całej skargi, jak i do jej części), co stanowi 77,96% w stosunku do wszystkich wniesionych skarg.

Przesłanki dopuszczalności skargi konstytucyjnej, o której mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji, zostały określone w art. 36 ust. 3 *a contrario* i art. 46–48 u.TK. Zasadniczym celem tej kontroli jest – z jednej strony – zapewnienie skarżącemu skutecznego uzupełnienia stwierdzonych braków, uniemożliwiających nadanie biegu skardze, oraz

z drugiej strony – wyeliminowanie skarg konstytucyjnych niespełniających wymogów określonych w art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz art. 46-48 u.TK.

Zgodnie z art. 46 ust. 2 w związku z art. 36 u.TK Prezes Trybunału kieruje wpływające skargi konstytucyjne do sędziów Trybunału w kolejności alfabetycznej w celu wstępnego ich rozpoznania na posiedzeniu niejawnym. Sędzia sprawuje kontrolę wstępną przy współudziale prawników z Zespołu Wstępnej Kontroli Skarg Konstytucyjnych i Wniosków Biura TK. Prawnicy ci dokonują analizy wstępnej skargi pod kątem braków formalnych, proponują możliwe kierunki rozstrzygnięcia, opracowują – zgodnie z rozstrzygnięciem sędziego Trybunału – projekty zarządzenia, orzeczenia oraz opinii w ramach kontroli wstępnej skarg konstytucyjnych.

W ramach wstępnej kontroli Trybunał ocenia skargę konstytucyjną z punktu widzenia realizacji przez nią wymogów formalnych. Kontrola taka obejmuje badanie w szczególności: po pierwsze – czy skargę wniósł profesjonalny pełnomocnik skarżącego (art. 48 ust. 1 u.TK); po drugie – czy wniósł ją w przepisany terminie (art. 46 ust. 1 lub art. 48 ust. 2 zdanie drugie u.TK); po trzecie – czy skarżący wyczerpał przysługujące mu zwykłe środki zaskarżenia (art. 79 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 46 ust. 1 u.TK); po czwarte – czy przedmiot zaskarżenia wiąże się z rozstrzygnięciem, wskazanym jako ostateczne przez skarżącego (art. 79 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 47 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 u.TK); po piąte – czy wzorzec kontroli mieści się w hipotezie art. 79 ust. 1 Konstytucji; po szóste – czy zarzut został należycie uzasadniony (art. 47 ust. 1 pkt 3 u.TK). Trybunał ma także obowiązek badania na tym etapie postępowania, czy wolność lub prawo konstytucyjne, na które powołuje się skarżący, pozostają w odpowiednim (adekwatnym) związku z przepisem aktu normatywnego, który został uczyniony przedmiotem zaskarżenia (*p. z 22 października 2014 r., Ts 38/14*). Przedmiotem kontroli wstępnej jest ponadto ocena skargi z punktu widzenia przesłanki oczywistej bezzasadności (art. 36 ust. 3 w związku z art. 49 u.TK). Jednocześnie Trybunał bada, czy w sprawie zachodziłaby podstawa do umorzenia postępowania określona w art. 39 ust. 1 u.TK, tj. ze względu na zbędność lub niedopuszczalność orzekania lub utratę mocy zaskarżonego przepisu w zakwestionowanym przez skarżącego zakresie (*p. z 21 lutego 2014 r., Ts 210/13*).

Sędzia Trybunału wzywa, zgodnie z art. 36 ust. 2 w związku z art. 49 u.TK, jeżeli skarga konstytucyjna nie odpowiada warunkom formalnym, do usunięcia jej braków w terminie siedmiu dni od daty zawiadomienia. Nieusunięcie w wyznaczonym terminie wskazanych przez sędziego braków skutkuje odmową nadania dalszego biegu skardze (art. 36 ust. 3 *in medio* w związku z art. 49 u.TK).

W razie uznania, że skarga konstytucyjna spełnia wymogi formalne, sędzia Trybunału wydaje zarządzenie o przedstawieniu skargi Prezesowi Trybunału celem wpisania jej do repertorium SK i wyznaczenia składu orzekającego, który rozpozna ją merytorycznie. W tym trybie w 2014 r. do merytorycznego rozpoznania przekazano 44 skargi konstytucyjne, dla porównania w 1998 r. były to 23 skargi, w całym zaś okresie funkcjonowania tej instytucji (1997–2014) łącznie 866 skarg.

Jeżeli skarga konstytucyjna nie spełnia wymogów formalnych, Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu skardze. Postanowienie wydawane jest przez jednego sędziego Trybunału (art. 36 ust. 3 w związku z art. 49 u.TK).

Zgodnie z art. 36 ust. 4 w związku z art. 49 u.TK na postanowienie o odmowie nadania biegu skardze konstytucyjnej skarżącemu przysługuje prawo wniesienia

zażalenia. Trybunał, na posiedzeniu niejawnym, postanowieniem pozostawia bez rozpoznania zażalenie wniesione po upływie przepisanego terminu (art. 36 ust. 5 w związku z art. 49 u.TK). Zażalenie wniesione w terminie Trybunał rozpoznaje na posiedzeniu niejawnym w składzie trzech sędziów (art. 25 ust. 1 pkt 3 lit. b w związku z art. 36 ust. 6–7 i z art. 49 u.TK) albo – w uzasadnionych przypadkach – w pełnym składzie (art. 25 ust. 1 pkt 1 lit. e u.TK). W razie uwzględnienia zażalenia skarga konstytucyjna jest przekazywana składowi orzekającemu Trybunału do rozpoznania merytorycznego. Na postanowienie o nieuwzględnieniu zażalenia nie przysługuje środek odwoławczy (art. 36 ust. 7 w związku z art. 49 u.TK).

W 2014 r. w wyniku rozpoznania zażaleń na postanowienie o odmowie nadania biegu skardze konstytucyjnej Trybunał wydał 254 postanowienia, w tym 7 o jego uwzględnieniu, co stanowi 2,75% wydanych postanowień w trybie zażalenia. Dla porównania – w 1998 r. było to odpowiednio 59 postanowień, w tym 4 o uwzględnieniu zażalenia (6,77%). W całym okresie funkcjonowania instytucji skargi (1997–2014) Trybunał wydał 2131 takich postanowień, z czego w 88 uwzględniając (w całości lub w części) zażalenia na odmowę nadania dalszego biegu, co stanowi 4,1% w stosunku do wszystkich skarg.

1.2. Legitymacja do wniesienia skargi konstytucyjnej

Ustrojodawca szeroko określił zakres podmiotowy skargi konstytucyjnej. Wyznacza go przede wszystkim termin „każdy”. Nie oznacza to jednak, że katalog podmiotów uprawnionych do wystąpienia ze skargą jest nieograniczony. Należy bowiem zauważyć, że art. 79 ust. 1 Konstytucji mieści się w rozdziale II Konstytucji (Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela), w podrozdziale – Środki ochrony tych wolności i praw. „Każdy” w art. 79 ust. 1 oznacza „tego, kto jest podmiotem konstytucyjnych wolności i praw podmiotowych”. Z istoty uregulowania skargi konstytucyjnej wynika, że stanowi ona przede wszystkim środek ochrony wolności i praw przysługujących osobie fizycznej. Inne podmioty, w szczególności osoby prawne, mogą wnieść skargę konstytucyjną, jeśli mają zdolność bycia podmiotem wolności i praw konstytucyjnych. W orzecznictwie Trybunału podkreśla się jednocześnie, że ani Konstytucja, ani ustawa o TK nie pozwalają wnieść skargi celem ochrony praw lub wolności osoby trzeciej w stosunku do skarżącego (*p. z 23 listopada 2010 r., Ts 205/07*).

Legitymowana do wniesienia skargi jest wyłącznie ta osoba (fizyczna lub prawna), która jest podmiotem naruszonego prawa lub wolności o charakterze konstytucyjnym. Skarga konstytucyjna nie przysługuje podmiotom sprawującym władzę publiczną. Nie tylko nie są one beneficjentami poszczególnych konstytucyjnych wolności lub praw, ale – przeciwnie – to na nich ciąży obowiązek ich poszanowania. Podmioty te mają kompetencje do władczego kształtowania pozycji prawnej innych osób. Takie ograniczenie zapobiega też próbom wykorzystania skargi konstytucyjnej do rozstrzygania sporów między poszczególnymi ogniwami władzy publicznej. Te argumenty były podstawą postanowień Trybunału o odmowie nadania dalszego biegu skargom wnoszonym przez: gminy (*p. z 8 grudnia 2014 r., Ts 291/14*), publiczny zakład opieki zdrowotnej (*p. z 11 września 2014 r., Ts 232/13*), czy powiat (*p. z 12 grudnia 2013 r., Ts 156/12*). W wydanym w pełnym składzie *postanowieniu z 18 grudnia 2013 r.*, w sprawie *Ts 13/12* Trybunał zmienił natomiast dotychczasową linię orzecniczą, zgodnie

z którą publiczne podmioty gospodarcze nie miały zdolności skargowej i wskazał, że w szczególnych przypadkach (gdy podmioty te znajdują się w takiej samej sytuacji jak osoby fizyczne i inne osoby prawne, a kwestionowany przez nie akt prawny dotyczy ich na identycznych zasadach, na jakich mógłby dotyczyć tych właśnie podmiotów) publiczne podmioty gospodarcze mogą korzystać z praw konstytucyjnych i związanych z nimi środków ochrony (*p. z 18 grudnia 2013 r., Ts 13/12; p. z 5 sierpnia 2014 r., Ts 37/11*).

1.3. Termin do wniesienia skargi konstytucyjnej

Skarga konstytucyjna może być wniesiona po wyczerpaniu drogi prawnej (o ile droga ta jest przewidziana) w ciągu 3 miesięcy od doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia (art. 46 ust. 1 u.TK). Termin ten ma charakter materialnoprawny, nie podlega zatem przywróceniu (*p. z 7 lipca 2014 r., Ts 106/14*). W razie jego przekroczenia – nawet z przyczyn niezawinionych przez skarżącego – nie jest dopuszczalne nadanie dalszego biegu skardze konstytucyjnej. Po upływie 3 miesięcy od doręczenia ostatecznego rozstrzygnięcia wygasa prawo podmiotowe skarżącego do wniesienia skargi konstytucyjnej.

Początkowy dzień terminu wyznacza dzień doręczenia ostatecznego rozstrzygnięcia (*p. z 15 stycznia 2014 r., Ts 101/13 i 30 czerwca 2014 r., Ts 259/13*). Określenie początku biegu terminu do wniesienia skargi w konkretnej sprawie uzależnione jest zatem od tego, jaki jest przedmiot skargi i przywołane przez skarżącego wzorce kontroli konstytucyjnej, a także od tego, które orzeczenie skarżący wskazuje jako dotyczące jego konstytucyjnych wolności lub praw (*p. z 14 kwietnia 2014 r., Ts 317/13 i 3 czerwca 2014 r., Ts 204/13*).

Stosownie do art. 48 ust. 2 zdanie drugie u.TK bieg terminu do wniesienia skargi ulega zawieszeniu w razie złożenia do właściwego rzeczowo i miejscowo sądu wniosku o przyznanie pomocy prawnej z urzędu (*p. z 11 września 2014 r., Ts 96/14*). Zgodnie z utrwaloną linią orzecniczą Trybunału zawieszenie terminu do złożenia skargi konstytucyjnej trwa do dnia, w którym adwokat lub radca prawny dowiedział się o ustanowieniu go pełnomocnikiem w sprawie sporządzenia skargi konstytucyjnej (*p. z 15 października 2014 r., Ts 113/14*). Dnia doręczenia skarżącemu ostatecznego orzeczenia oraz dnia doręczenia adwokatowi lub radcy prawnemu zawiadomienia o wyznaczeniu go na pełnomocnika skarżącego nie uwzględnia się przy obliczaniu terminu. Uwzględnia się natomiast dzień złożenia wniosku o ustanowienie profesjonalnego pełnomocnika z urzędu oraz dzień złożenia skargi konstytucyjnej (*p. z 2 lipca 2014 r., Ts 301/13*).

1.4. Wyczerpanie drogi prawnej i uzyskanie orzeczenia o charakterze ostatecznym

Jednym z charakterystycznych elementów konstrukcji skargi konstytucyjnej jest wymóg uprzedniego zastosowania skarżonego przepisu w danej sprawie skarżącego. Zastosowanie to powinno doprowadzić do wydania (przez sąd lub organ administracji publicznej) orzeczenia, które – w myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji – spełnia wymaganie „ostateczności”. Ustawodawca doprecyzował to wymaganie w art. 46 ust. 1 u.TK,

nakazując, by skarga wniesiona została po wyczerpaniu przysługującej w sprawie drogi prawnej. W swoim orzecznictwie Trybunał podkreśla również, że dopóki nie została wyczerpana droga prawna, dopóty nie można ocenić, czy mamy do czynienia z niekonstytucyjnością aktu normatywnego jako podstawą orzekania, czy też z wadliwościami procesu stosowania prawa (*p. z 15 października 2014 r., Ts 120/14*). Należy podkreślić, że prawidłowe wykonanie obowiązku wyczerpania przysługującej w danej sprawie drogi prawnej polega na wykorzystaniu przez skarżącego tzw. zwyczajnych środków odwoławczych. W postępowaniu sądowym w sprawach cywilnych i karnych oznacza to obowiązek wniesienia przez skarżącego apelacji, natomiast w postępowaniu sądowoadministracyjnym – skargi kasacyjnej. Przy czym Trybunał podkreśla, że walor prawomocności orzeczenie to nabywa w konsekwencji skutecznego wniesienia przez stronę środków odwoławczych. Jest to konieczne, nawet jeżeli wniesienie środka jest w przekonaniu skarżącego bezcelowe (*p. z 5 marca 2014 r., Ts 132/13*). Uzyskane w ten sposób prawomocne orzeczenie sądu II instancji wywołuje dwa następstwa. Po pierwsze, realizuje ono ustawowy wymóg wyczerpania drogi prawnej w sprawie, w związku z którą skarżący wnosi skargę konstytucyjną. Po drugie, nadaje – niezbędny w świetle art. 79 ust. 1 Konstytucji – przymiot ostateczności orzeczeniu, z wydaniem którego skarżący połączył zarzut naruszenia przysługujących mu konstytucyjnych wolności i praw.

1.5. Uznanie przepisu za podstawę prawną rozstrzygnięcia (przedmiot skargi)

W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji przedmiotem skargi konstytucyjnej może być ustawa lub inny akt normatywny, na podstawie których zostało wydane w sprawie skarżącego orzeczenie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Skarżący musi wykazać ścisły związek orzeczenia z przedmiotem skargi konstytucyjnej, a skarżony przepis winien stanowić podstawę prawną rozstrzygnięcia. Trybunał ustawicznie podkreśla konieczność rozróżnienia dwóch rodzajów sytuacji. Pierwszej, gdy skarżony przepis stanowi rzeczywistą podstawę prawną orzeczenia, tzn. bezpośrednio kształtuje treść decyzji organu orzekającego. Drugiej, gdy skarżony przepis wprawdzie determinuje status prawny skarżącego w ten sposób, że organ orzekający w sprawie wziął go pod uwagę, ale tylko jako element stanu faktycznego, w jakim znalazł się skarżący. Nie zachodzi wówczas zależność wymagana przez art. 79 ust. 1 Konstytucji (*p. z 21 listopada 2014 r., Ts 190/13*). Związku tego także brak, gdy orzeczenie zostało wydane w postępowaniu nadzwyczajnym, a przedmiotem skargi konstytucyjnej jest przepis prawa materialnego, czy też gdy wyłącznym przedmiotem skargi jest przepis odsyłający (*p. z 27 listopada 2013 r., Ts 41/13*).

1.6. Niesamodzielnosc wzorców kontroli w postępowaniu skargowym

Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji wzorcami kontroli w sprawie zainicjowanej wniesieniem skargi konstytucyjnej mogą być tylko te przepisy Konstytucji, które bezpośrednio wyrażają konstytucyjne wolności lub prawa. Samodzielnym wzorcem kontroli zakwestionowanych w skardze konstytucyjnej regulacji nie mogą zatem być np.: zasady ustrojowe, normy programowe ani przepisy Konstytucji, który regulują organizację i funkcjonowanie organów państwa.

Nie jest zatem możliwe wskazywanie jako wzorca art. 2 Konstytucji, który nie może być traktowany jako ogólny i zastępczy względem przepisów wyrażających bezpośrednio prawa i wolności konstytucyjne (p. z 9 października 2014 r., Ts 176/13). To samo dotyczy art. 31 ust. 3 i art. 32 Konstytucji, których wskazywanie w skardze konstytucyjnej powinno „towarzyszyć innemu przepisowi, będącemu źródłem prawa lub wolności.

Nie jest nadto możliwe wskazywanie jako wzorców następujących przepisów Konstytucji: art. 5 Konstytucji (p. z 8 lipca 2014 r., Ts 118/14), art. 7 Konstytucji (w. z 14 stycznia 2014 r., SK 25/11), art. 8 Konstytucji (p. z 19 maja 2014 r., Ts 329/13), art. 9 Konstytucji (p. z 19 maja 2014 r., Ts 76/14), art. 10 Konstytucji (p. z 25 czerwca 2014 r., Ts 19/14), art. 23 Konstytucji (p. z 26 listopada 2013 r., Ts 102/12), art. 24 Konstytucji (p. z 7 kwietnia 2014 r., Ts 22/14), art. 37 ust. 1 Konstytucji (p. z 13 czerwca 2011 r., SK 26/09), art. 84 Konstytucji (p. z 23 czerwca 2014 r., Ts 31/14), art. 87 Konstytucji (p. z 19 maja 2014 r., Ts 329/13), art. 91 Konstytucji (p. z 19 maja 2014 r., Ts 76/14), art. 92 Konstytucji (p. z 23 czerwca 2014 r., Ts 31/14), art. 94 Konstytucji (p. z 23 czerwca 2014 r., Ts 31/14), art. 119 Konstytucji (p. z 24 czerwca 2014 r., Ts 4/14), art. 173 Konstytucji (p. z 25 czerwca 2014 r., Ts 19/14), art. 175 Konstytucji (p. z 25 czerwca 2014 r., Ts 19/14), art. 184 Konstytucji (p. z 10 grudnia 2013 r., Ts 251/13), art. 217 Konstytucji (p. z 23 czerwca 2014 r., Ts 31/14). Nie są one bowiem źródłem konkretnych praw podmiotowych.

Podstawy do ochrony konstytucyjnych wolności i praw w trybie skargi konstytucyjnej należy poszukiwać w konkretnych postanowieniach określających prawa i wolności obywatelskie, zawartych w szczególności w rozdziale II Konstytucji (p. z 8 lipca 2014 r., Ts 118/14).

1.7. Oczywista bezzasadność skargi konstytucyjnej

Trybunał wielokrotnie definiował pojęcie „oczywistej bezzasadności” skargi konstytucyjnej. Zachodzi ona wówczas, gdy zarzuty skarżącego wobec kwestionowanej regulacji choćby w najmniejszym stopniu nie uprawdopodobniają negatywnej jej kwalifikacji konstytucyjnej (p. z 23 października 2014 r., Ts 81/13). Dzieje się tak zarówno jeżeli wskazane przez skarżącego wzorce kontroli są nieadekwatne do oceny konstytucyjności zaskarżonego przepisu, przepis ten w ogóle nie dotyczy przywołanego prawa lub wolności (p. z 11 kwietnia 2014 r., Ts 43/14; 7 kwietnia 2014 r., Ts 22/14) oraz jeżeli z utrwalonej wykładni przepisów Konstytucji oraz dotychczasowego orzecznictwa Trybunału wyraźnie wynika, że zarzut naruszenia tych praw jest bezpodstawny (p. z 28 stycznia 2014 r., Ts 309/13).

1.8. Brak należytej staranności

Skoro skarga konstytucyjna ma charakter środka ochrony podstawowych konstytucyjnych praw i wolności, to przy jej rozpatrywaniu Trybunał szczególną wagę przywiązuje do zabezpieczenia interesu prawnego skarżącego. Możliwe jest to jednak dopiero przy dochowaniu przez niego samego minimalnie przyzwoitej staranności. Poziom tej staranności wyznaczają warunki dopuszczalności wniesienia skargi. Skarga nie może być instrumentem korekcy zaniedbań popełnionych w postępowaniu poprzedzającym jej wniesienie (p. z 5 lutego 2014 r., Ts 96/13). Jeżeli podnoszone w skardze

konstytucyjnej naruszenie konstytucyjnych wolności i praw nie wynika wyłącznie z treści zakwestionowanej normy czy działalności organów władzy publicznej i jest konsekwencją niedochowania przez skarżącego należytej staranności w prowadzeniu swoich spraw – np. niezgłoszenie w odpowiednim terminie wniosku o ogłoszenie upadłości (*p. z 1 kwietnia 2014 r., Ts 187/13*), czy niewniesienie skargi o wznowienie postępowania (*p. z 25 lutego 2014 r., Ts 192/13*) – skarga konstytucyjna nie spełnia warunków określonych w art. 79 ust. 1 Konstytucji.

1.9. Zbędność orzekania

W myśl art. 39 ust. 1 pkt 1 u.TK na posiedzeniu niejawnym Trybunał umarza postępowanie, jeżeli wydanie orzeczenia jest zbędne. Jednakże zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału przesłanka zbędności orzekania, która na płaszczyźnie merytorycznego rozpatrzenia skargi konstytucyjnej uzasadnia umorzenie postępowania, na etapie wstępnej kontroli stanowi podstawę do odmowy nadania skardze dalszego biegu (*p. z 7 lipca 2014 r., Ts 124/14*). Stwierdzenie tożsamości przedmiotu oraz wzorca kontroli w sprawie toczącej się przed Trybunałem z wcześniejszą sprawą, zakończoną wydaniem merytorycznego orzeczenia, aktualizuje przesłankę zbędności orzekania (*p. z 7 lipca 2014 r., Ts 124/14*). Trybunał, stwierdzając przesłankę zbędności orzekania, najczęściej odwołuje się do konstrukcji *ne bis in idem* i *res iudicata*, co oznacza brak celowości prowadzenia postępowania w sprawie, która została uprzednio jednoznacznie i ostatecznie rozstrzygnięta. Zasada ta, z jednej strony, stabilizuje sytuację powstałą w wyniku ostatecznego orzeczenia jako formalnie prawomocnego (w myśl art. 190 ust. 1 Konstytucji orzeczenia Trybunału mają bowiem moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne), z drugiej zaś strony nie zamyka drogi do dalszego postępowania przed Trybunałem pod warunkiem wskazania innych – niż dotychczas badane – wzorców kontroli.

1.10. Cofnięcie skargi

Na etapie wstępnej kontroli dopuszczalne jest cofnięcie skargi. Zgodnie z art. 39 ust. 1 pkt 2 u.TK w takim przypadku Trybunał zobligowany jest do umorzenia postępowania. W praktyce skarżący wycofują nie tylko całe skargi, lecz także rezygnują z poszczególnych wzorców kontroli bądź z kwestionowania konstytucyjności niektórych przepisów, czego następstwem jest umorzenie postępowania w stosownej części (*p. z 23 stycznia 2014 r., Ts 296/13* oraz *2 września 2014 r., Ts 270/13*).

1.11. Zarzuty wymagające rozstrzygnięcia w toku kontroli wstępnej oraz najczęściej ujawniające się problemy konstytucyjne

W toku kontroli wstępnej skarg konstytucyjnych i wniosków podmiotów, o których mowa w art. 191 ust. 1 pkt 3-5 Konstytucji ujawniają się istotne problemy konstytucyjne oraz podnoszone są przez skarżących zarzuty wskazujące na kontrowersyjne rozwiązania ustawodawcze. Poddawane wstępnej kontroli skargi i wnioski dotyczą w istocie wszystkich dziedzin prawa. Należy wskazać, że w 2014 r. wśród innych zagadnień odnotować należy te dotyczące konstytucyjności sankcji administracyjnej

– administracyjnej kary pieniężnej; związania sądu orzeczeniem innego sądu; zwolnień podatkowych, VAT oraz akcyzy, emerytur, nieokreśloności przepisów przejściowych; nieokreśloności przepisów karnych (w tym także wykroczeniowych); ochrony praw nabytych, ograniczenia odpowiedzialności podmiotów świadczących usługi elektro-niczne (w tym np. wydawców gazet elektronicznych) za naruszenie dóbr osobistych, usuwania informacji o dłużniku z Krajowego Rejestru Długów; wytyku judykacyjnego, bankowego tytułu egzekucyjnego, rękojmi wiary publicznej przy użytkowaniu wie-czystym, zwolnienia od kosztów sądowych.

Wśród zasadniczych kwestii podnoszonych w sprawach sankcji administracyjnych skarżący upatrują niekonstytucyjność m.in. w nadmiernej wysokości takiej kary, sta-jącej się *de facto* bardziej dolegliwą niż kara kryminalna.

W tej grupie mieszczą się skargi na tzw. podwójną karalność, czyli sytuacje, w któ-rych za ten sam czyn – mimo objęcia podmiotu odpowiedzialnością karną albo odpo-wiedzialnością za wykroczenia – sprawca karany jest karą administracyjną oraz karą wymierzaną na podstawie innych przepisów prawa publicznego.

W 2014 r. w sprawach wniesionych do Trybunału pojawiły się także te związane z dostępem do informacji publicznej. Skarżący podnosili niezgodność z Konstytucją przepisów o udostępnianiu informacji przetworzonej oraz zakresu podmiotów zo-bowiązanych do udzielania informacji o swojej działalności (sprawa *Ts 141/14*, rozpo-znawana obecnie pod sygn. *SK 36/14*). Wskazywano na problem ograniczenia prawa do uzyskania informacji przetworzonej (sprawa *Ts 128/14*, rozpoznawana obecnie pod sygn. *SK 27/14*), a więc informacji, którą dany organ nie dysponuje w momencie wpływu wniosku o jej udzielenie i której przygotowanie wymaga szczególnego za-angażowania ze strony organu.

W skargach pojawia się także problematyka dobrej wiary podatnika jako prze-słanki wystarczającej do obniżenia podatku należnego o podatek naliczony. Podno-szony jest także problem nieodebrania prawidłowego oświadczenia jako przesłanki wyłączającej możliwość skorzystania z obniżonej, preferencyjnej stawki podatku akcyzowego na paliwa opałowe. Skarżący kwestionują brak ustawowego obowiązku (prawa) sprzedającego do legitymowania nabywcy w celu sprawdzenia prawidłowości danych podanych w oświadczeniu.

2. Kontrola wstępna wniosków pochodzących od podmiotów, o których mowa w art. 191 ust. 1 pkt 3-5 Konstytucji

Zgodnie z art. 191 ust. 1 Konstytucji z wnioskiem o zbadanie hierarchicznej zgod-ności norm mogą wystąpić: organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego, tzn. rady gmin, rady powiatów, sejmiki województw (pkt 3); ogólnokrajowe organy związków zawodowych oraz ogólnokrajowe władze organizacji pracodawców i orga-nizacji zawodowych (pkt 4); kościoły i inne związki wyznaniowe (pkt 5). Legitymacja tych podmiotów została jednak ograniczona rzeczowo, mogą one bowiem wystąpić z wnioskiem, jeżeli akt normatywny dotyczy spraw objętych ich zakresem działania (art. 191 ust. 2 Konstytucji). Na podstawie art. 36 u.TK wniosek podmiotu o legitymacji ograniczonej rzeczowo podlega wstępnemu rozpoznaniu (zob. pkt 1.1), którego celem jest zbadanie, czy: wniosek pochodzi od podmiotu wskazanego w art. 191 ust. 3-5

Konstytucji; zawiera powołanie przepisu prawa lub statutu, wskazującego, że kwestionowana ustawa lub inny akt normatywny dotyczą spraw objętych zakresem działania tego podmiotu; odpowiada warunkom formalnym (art. 32 ust. 1 u.TK); nie jest oczywiście bezzasadny (art. 36 ust. 3 u.TK), a także, czy nie zachodzą inne przesłanki odmowy nadania wnioskowi dalszego biegu (art. 39 ust. 1 u.TK).

W 2014 r. wpłynęły do Trybunału Konstytucyjnego 42 wnioski, sędziowie wydali łącznie 56 postanowień i zarządzeń, w tym 31 postanowień o odmowie nadania biegu oraz 19 odmów uwzględnienia zażalenia. Do merytorycznego rozpoznania przekazano 24 wnioski. Łącznie w latach 1997-2014 wpłynęło 803 wniosków, z czego do merytorycznego rozpoznania sędziowie przekazali 322 wniosków, co stanowi 40% ogółu.

Analiza podstaw odmowy nadania dalszego biegu wnioskowi w 2014 r. wskazuje na to, że o kontrolę norm występowały podmioty, którym art. 191 ust. 1 pkt 3-5 Konstytucji nie przyznaje legitymacji, np. izby gospodarcze (*p. z 7 lipca 2014 r., Tw 14/14* oraz *9 lipca 2014 r., Tw 15/14*), oraz takie, których organy (władze) nie spełniały – w świetle tego przepisu Konstytucji – kryterium ogólnokrajowości, tzn. nie miały w swojej strukturze organizacyjnej jednostek terenowych lub oddziałów (*p. z 19 kwietnia 2013 r., Tw 13/12*).

Zgodnie z utrwaloną linią orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego użyte w art. 191 ust. 2 Konstytucji pojęcie „spraw objętych zakresem działania” powinno być wykładane w sposób ścisły. Przysługujące podmiotowi, o którym mowa w art. 191 ust. 1 pkt 4 Konstytucji, prawo inicjowania postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym nie ma charakteru ogólnego, ale jest wyjątkowym uprawnieniem, przyznanym w związku ze szczególnym charakterem zadań powierzonych danemu podmiotowi przez obowiązującą regulację konstytucyjną lub ustawową. Podmioty wskazane w art. 191 ust. 1 pkt 3-5 Konstytucji nie są upoważnione do inicjowania kontroli konstytucyjnej w sprawach ogólnopństwowych lub ogólnospołecznych, które dotyczą ogółu obywateli albo szerszego kręgu osób aniżeli reprezentowane przez ten podmiot. Konsekwencją powyższego jest m.in. to, że zakres działania związków zawodowych w rozumieniu art. 191 ust. 2 Konstytucji nie obejmuje wszystkich spraw pozostających w gestii takich organizacji, a przyzanych im na mocy ich statutów. Biorąc pod uwagę powyższe stanowisko, Trybunał odmówił nadania dalszego biegu wnioskowi ZNP, uznawszy, że zaskarżone przepisy (m.in. kompetencja jednostki samorządu terytorialnego – jako organu prowadzącego szkołę liczącą do 70 uczniów – do przekazania innej osobie prawnej lub fizycznej prowadzenia takiej szkoły) nie mieszczą się w zakresie działania wnioskodawcy (*p. z 19 grudnia 2013 r., Tw 7/13*). Podobnie, Trybunał uznał, że OPZZ nie ma legitymacji do kwestionowania przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, bowiem kształtują one relację podatnik – fiskus, nie zaś relację pracownik – pracodawca (*p. z 26 września 2013 r., Tw 57/12*). W odniesieniu do zdolności wnioskowej organizacji pracodawców Trybunał podtrzymał linię orzeczniczą, zgodnie z którą pojęcie „spraw objętych zakresem działania” organizacji pracodawców w rozumieniu konstytucyjnym obejmuje wyłącznie sprawy wynikające z aktów normatywnych kształtujących relacje pomiędzy pracownikami a pracodawcami. W sprawie *Tw 2/14* Konfederacja Lewiatan kwestionowała przepisy ustawy o organizacji i funkcjonowaniu otwartych funduszy emerytalnych z 1997 r. oraz noweli do tej ustawy z 2013 r. dotyczące systemu zabezpieczenia emerytalnego – zasad gromadzenia składek emerytalnych i ich obrotu. Zaskarżone przepisy nie odnosiły się

jednak do sfery zatrudniania pracowników ani nie kształtowały wzajemnych relacji pracowników z pracodawcami, co stanowiło podstawę odmowy nadania wnioskowi dalszego biegu (p. z 24 czerwca 2014 r.).

Wśród pozostałych przyczyn odmowy nadania wnioskowi dalszego biegu wskazać można m.in. okoliczność, że kwestionowane przepisy nie dotyczyły spraw objętych zakresem działania wnioskodawcy (p. z: 26 września 2013 r., Tw 57/12; 19 lutego 2014 r., Tw 12/13; 29 lipca 2014 r., Tw 22/13; 24 czerwca 2014 r., Tw 2/14), nie był on adresem wskazanych wzorców kontroli, a zarzuty cechowała oczywista bezzasadność (p. z 8 maja 2013 r., Tw 50/12 oraz 8 maja 2014 r., Tw 27/13), a także to, że wnioskodawca nie powołał przepisu prawa lub statutu, wykazującego, że kwestionowana ustawa lub inny akt normatywny dotyczyły spraw objętych jego zakresem działania (p. z 29 maja 2013 r., Tw 63/12).

Wstępne rozpoznanie pozwala ponadto stwierdzić, że choć wniosek złożył *prima facie* konstytucyjnie uprawniony podmiot, to jednak uprawniony organ tego podmiotu nie podjął uprzedniej – w stosunku do wniosku – uchwały wyrażającej wolę wszczęcia postępowania przed Trybunałem (p. z 24 kwietnia 2013 r., Tw 14/12) lub uchwałę taką podjął organ nieuprawniony (p. z 19 grudnia 2013 r., Tw 7/13 oraz 19 lutego 2014 r., Tw 12/13). Zdarza się również, że uchwała podjęta przez uprawniony organ nie spełniała wymogów, które pozwoliłyby uznać ją za podstawę złożonego wniosku, tzn. nie wskazywała przedmiotu lub wzorców kontroli (p. z 19 lutego 2014 r., Tw 12/13 oraz 30 lipca 2014 r., Tw 12/14), albo też pełnomocnik sporządzający wniosek przekroczył zakres umocowania wyznaczony w takiej uchwale, np. rozszerzył zakres zaskarżenia (p. z 31 października 2014 r., Tw 19/14 oraz 29 października 2014 r., Tw 23/14).

Rozstrzygnięcia o odmowie nadania wnioskowi dalszego biegu uzasadniało również stwierdzenie, że wnioskodawca: wystąpił o zbadanie zgodności regulacji o charakterze nienormatywnym (p. z 29 lipca 2014 r., Tw 22/13), domagał się kontroli celowości zakwestionowanych przepisów (p. z 26 września 2013 r., Tw 57/12), uczynił przedmiotem kontroli przepisy, wcześniej kontrolowane przez Trybunał (p. z 8 maja 2014 r., Tw 27/13), zarzuty niezgodności wiązał z zaniechaniem prawodawczym (p. z 8 maja 2013 r., Tw 50/12 oraz 8 maja 2014 r., Tw 27/13) albo stosowaniem prawa (p. z 14 kwietnia 2014 r., Tw 1/13). O odmowie decydowało również nieuzupełnienie w ustawowym terminie braków formalnych wniosku (p. z 19 kwietnia 2013 r., Tw 13/12 oraz 25 marca 2014 r., Tw 30/13).

Podkreślenia wymaga, że we wnioskach przekazanych w 2014 r. do merytorycznego rozpoznania kwestionowana niezgodność z Konstytucją lub ustawą dotyczyła przepisów immanentnie związanych z istotą i kompetencjami: samorządu terytorialnego (wnioski rad gmin, rad miejskich i rad powiatów w sprawie dochodów tych jednostek samorządu terytorialnego – Tw 4/14–Tw 6/14, Tw 8/14–Tw 10/14 i Tw 25/14–Tw 35/14, a także wniosek Sejmiku Województwa Mazowieckiego w sprawie tzw. janosikowego, Tw 19/14); związku zawodowego (Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Techników Medycznych Elektroradiologii, Tw 28/13); oraz organizacji zawodowych (Krajowej Rady Kuratorów, Tw 24/13; Krajowej Rady Notarialnej, Tw 11/13; Naczelnej Rady Adwokackiej, Tw 13/13; Naczelnej Rady Lekarskiej, Tw 1/14).

Rozdział IV

Skutki orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego oraz relacje z prawodawcą i sądami

1. Działalność prawodawcza

Konstytucja powierza Trybunałowi wykonywanie funkcji tzw. negatywnego ustawodawcy, czyli organu państwa przeprowadzającego kontrolę hierarchicznej zgodności norm, która może skutkować usunięciem przepisu z porządku prawnego. Wyrok o niekonstytucyjności (hierarchicznej niezgodności) prowadzi do utraty mocy obowiązującej przepisów poddanych kontroli. Charakter kompetencji Trybunału powoduje, że niektóre z jego wyroków wymagają zmiany przepisów w celu przywrócenia stanu zgodności z Konstytucją. Wyróżnia się trzy typowe skutki takich wyroków konstytucyjnych dla prawodawcy – jego reakcja może być konieczna, zalecana albo wskazana.

Z analizy orzecznictwa z 2014 r. wynika, że reakcja prawodawcy jest konieczna w wypadkach, w których Trybunał:

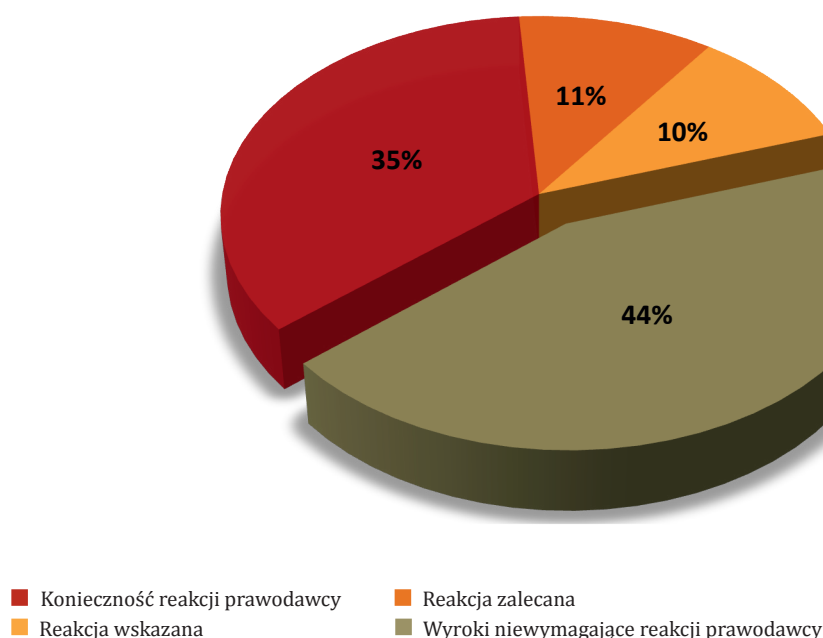
- odroczył termin utraty mocy obowiązującej przepisów (w. z 26 lutego 2014 r., K 22/10; w. z 4 marca 2014 r., K 13/11; w. z 8 kwietnia 2014 r., K 21/13; w. z 20 maja 2014 r., K 17/13; w. z 22 maja 2014 r., U 10/13; w. z 27 maja 2014 r., P 51/13; w. z 1 lipca 2014 r., SK 6/12; w. z 10 lipca 2014 r., P 19/13; w. z 29 lipca 2014 r., P 49/13; w. z 30 lipca 2014 r., K 23/11; w. z 18 września 2014 r., K 44/12; w. z 30 września 2014 r., U 4/13; w. z 28 października 2014 r., K 8/14; w. z 4 listopada 2014 r., U 4/14; w. z 25 listopada 2014 r., K 54/13; w. z 16 grudnia 2014 r., U 2/14);
- stwierdził niekonstytucyjność określonego rozwiązania prawnego ze względu na jego niepełny charakter (w. z 15 kwietnia 2014 r., SK 48/13; w. z 3 czerwca 2014 r., K 19/11; w. z 15 lipca 2014 r., K 23/13; w. z 9 grudnia 2014 r., K 46/13; w. z 18 grudnia 2014 r., K 50/13);
- ze względów proceduralnych nie mógł orzec o przepisach, które były obarczone analogiczną wadą do tych uznanych za niekonstytucyjne (w. z 30 września 2014 r., SK 22/13);
- uznał niekonstytucyjność przepisów, które należy dostosować do standardów konstytucyjnych (w. z 7 maja 2014 r., K 43/12; w. z 21 października 2014 r., K 38/13) lub z innych powodów wprost stwierdził konieczność zmiany prawa (w. z 10 grudnia 2014 r., K 52/13).

Interwencja prawodawcy jest zalecana, jeśli sentencja wyroku dotyczy przepisów w ich określonym rozumieniu (w. z 23 stycznia 2014 r., K 51/12; w. z 18 lutego 2014 r., K 29/12) lub wskazuje na niekonstytucyjność przepisów w pewnym zakresie (w. z 8 kwietnia 2014 r., SK 22/11; w. z 13 maja 2014 r., SK 61/13; w. z 27 maja 2014 r., U 12/13; w. z 21 lipca 2014 r., K 36/13; w. z 25 września 2014 r., K 49/12; w. z 18 grudnia

2014 r., K 33/13; w. z 10 grudnia 2014 r., K 52/13; zob. informacje na temat wyroków interpretacyjnych i zakresowych w rozdz. I pkt 3.3).

Za wskazaną należy uznać interwencję prawodawcy w odniesieniu do wyroków zawierających sugestie lub uwagi, które prawodawca, dążący do urzeczywistnienia norm konstytucyjnych, powinien rozważyć (w. z 14 kwietnia 2014 r., U 8/13; w. z 15 kwietnia 2014 r., SK 12/13; w. z 24 kwietnia 2014 r., SK 56/12; w. z 21 lipca 2014 r., K 36/13; w. z 22 lipca 2014 r., K 25/13; w. z 28 lipca 2014 r., K 16/12; w. z 4 listopada 2014 r., SK 55/13). Wskazówki tego typu zawarte są także w postanowieniach sygnalizacyjnych (p. z 11 lutego 2014 r., S 1/14; p. z 11 lutego 2014 r., S 2/14; p. z 17 lipca 2014 r., S 3/14; p. z 29 lipca 2014 r., S 4/14; p. z 29 października 2014 r., S 5/14).

CELOWOŚĆ PODJĘCIA DZIAŁAŃ PRAWODAWCZYCH W ZWIĄZKU Z WYROKAMI WYDANYMI W 2014 R.

1.1. Oczekiwana reakcja prawodawcy na orzeczenia Trybunału

1.1.1. Zmiany konieczne

1.1.1.1. Wyroki z odroczeniem terminu utraty mocy obowiązującej

Trybunał odracza termin utraty mocy obowiązującej niekonstytucyjnych przepisów jeśli dostrzega, że ich usunięcie z systemu prawnego wskutek wyroku nie jest wystarczające do osiągnięcia stanu zgodności z Konstytucją. Dlatego prawodawca powinien postrzegać odroczenie, co do zasady, jako stwierdzenie konieczności nowelizacji przepisów. Należy dodać, że odroczenie może jednocześnie służyć np. zapewnieniu w budżecie państwa dodatkowych środków finansowych, których wymaga wykonanie wyroku (zob. np. w. z 8 kwietnia 2014 r., K 21/13).

Odroczenie wejścia w życie wyroku Trybunału zapobiega powstawaniu luk prawnych i pozostawia czas na dokonanie koniecznej zmiany prawodawczej. Lukę

tę wywoła derogacja przepisów uznanych za niekonstytucyjne i nieuchwalenie w ich miejsce innych rozwiązań prawnych. Zmiany wymagają zasady odpowiedzialności uczestnika imprezy masowej z tytułu niewykonania polecenia służb porządkowych lub informacyjnych. Bezczytność ustawodawcy będzie skutkować eliminacją podstawy prawnej do wydawania poleceń uczestnikom imprezy masowej przez wspomniane służby (w. z 20 maja 2014 r., K 17/13). Z tych samych względów ustawodawca powinien zrealizować wyrok o niekonstytucyjności obowiązku nałożenia przez organ kary pieniężnej za usunięcie bez wymaganego zezwolenia lub zniszczenie przez posiadacza nieruchomości drzewa lub krzewu (w. z 1 lipca 2014 r., SK 6/12), wyrok o obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego podczas udzielania świadczeń medycznych osobom pozbawionym wolności (w. z 26 lutego 2014 r., K 22/10), a także wyrok o obowiązkach i uprawnieniach kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych (w. z 16 grudnia 2014 r., U 2/14). Ponadto zmiany wymagają niektóre rozwiązania zawarte w ustawie o zgromadzeniach, w tym terminy podjęcia czynności przez organy władzy publicznej w ramach procedury odwołania się od decyzji o zakazie zgromadzenia publicznego (w. z 18 września 2014 r., K 44/12).

W czasie odroczenia ustawodawca powinien uzupełnić przepisy o rozwiązania, których brak skutkował orzeczeniem o niekonstytucyjności określonych mechanizmów prawnych. Dostosowania do standardów konstytucyjnych wymagają zasady pozyskiwania danych telekomunikacyjnych, ochrony tajemnicy zawodowej w toku kontroli operacyjnej i niszczenia zbędnych danych telekomunikacyjnych określone w ustawach o ABW, SKW i CBA. Warto zauważyć, że Trybunał w sentencji wyroku wprost wskazał brakujące rozwiązania prawne (w. z 30 lipca 2014 r., K 23/11). Takiego „korygującego” działania ustawodawcy wymaga także bezwzględny zakaz kontaktów telefonicznych tymczasowo aresztowanego z obrońcą (w. z 25 listopada 2014 r., K 54/13).

Odroczenie może wiązać się z potrzebą dokonania zmiany nie tylko przepisu wskazanego wprost w sentencji wyroku, lecz także nowelizacji całych instytucji prawnych, zwłaszcza jeżeli dopiero takie działanie ustawodawcy pozwoli na efektywne wykonanie orzeczenia. Takiej systemowej nowelizacji wymaga mechanizm poziomego wyrównania dochodów jednostek samorządu terytorialnego (w. z 4 marca 2014 r., K 13/11), a także zasady prowadzenia gospodarki łowieckiej, a zwłaszcza model tworzenia obwodów łowieckich i związane z tym ograniczenia prawa własności nieruchomości (w. z 10 lipca 2014 r., P 19/13). Trybunał zwrócił również ustawodawcy uwagę na potrzebę rozważenia zasadności kompleksowego uregulowania instytucji podatku od dochodów nieujawnionych (w. z 29 lipca 2014 r., P 49/13). Tego typu systemowego działania prawodawcy wymagają także zasady postępowania przed konsulem (w. z 28 października 2014 r., K 8/14).

Konieczna jest nowelizacja rozporządzeń, których treść nie została dostosowana do upoważnień ustawowych lub była niezgodna z przepisami ustawy. Dostosowania do upoważnienia wymaga rozporządzenie określające obszary właściwości prokuratur apelacyjnych (w. z 22 maja 2014 r., U 10/13), jak również rozporządzenie o wysokości opłat za czynności jednostek dozoru technicznego (w. z 27 maja 2014 r., P 51/13). Należy również uzgodnić zakres penalizacji wskazany w załączniku do rozporządzenia Prezesa RM w sprawie wysokości grzywien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń z przepisami odpowiednich ustaw (w. z 30 września 2014 r., U 4/13). Ponadto dostosowania do standardów wynikających z aktów prawnych

hierarchicznie wyższych wymaga również rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach (w. z 4 listopada 2014 r., U 4/14).

1.1.1.2. Wyroki rozstrzygające o niepełnym charakterze regulacji

Orzeczenie niekonstytucyjności określonego rozwiązania prawnego ze względu na jego niepełny charakter wymaga od ustawodawcy dokonania odpowiedniego uzupełnienia przepisów.

Prawodawca ma obowiązek ustawowego skonkretyzowania praw o charakterze konstytucyjnym. Takiego zabiegu legislacyjnego wymaga prawo do wznowienia postępowania wskutek wyroku Trybunału w postępowaniu mandatowym. Należy przyznać osobie ukaranej możliwość dochodzenia uchylenia prawomocnego mandatu wydanego na podstawie aktu normatywnego, o którego niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą orzekł Trybunał Konstytucyjny (w. z 15 lipca 2014 r., K 23/13). Konieczne jest również ustawowe zagwarantowanie prawa do korzystania z pomocy obrońcy oraz dostępu do akt na etapie czynności wyjaśniających osobie, wobec której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie (w. z 3 czerwca 2014 r., K 19/11).

Obowiązkiem prawodawcy jest uzupełnienie przepisów o rozwiązania, na których brak Trybunał Konstytucyjny wskazał w sentencji wyroku. Ustawodawca nie zapewnił przejścia na nabywcę gruntu, w drodze innej czynności prawnej niż sprzedaż, uprawnień do ekwiwalentu za wyłączenie tego gruntu z upraw rolnych i prowadzenie uprawy leśnej. Każde przeniesienie własności zalesionego gruntu w drodze czynności cywilnoprawnej między żyjącymi powinno powodować przejście na nabywcę uprawnień do takiego ekwiwalentu (w. z 9 grudnia 2014 r., K 46/13). Prawodawca pominął również wśród funkcjonariuszy ABW mogących ubiegać się o ekwiwalent pieniężny za niewykorzystany i zaległy urlop wypoczynkowy osoby, które zostały zwolnione ze służby z powodu dwukrotnego niestawienia się bez usprawiedliwienia przed komisją lekarską (do której zostały skierowane w celu określenia ich stanu zdrowia). Pomimo późniejszego przyznania uprawnień także pominiętej grupie funkcjonariuszy, ustawodawca nie wprowadził przepisów umożliwiających uzyskanie ekwiwalentu osobom, które były go pozbawione przed zmianą ustawy (w. z 15 kwietnia 2014 r., SK 48/13). Ustawodawca musi uzupełnić prawo, w taki sposób aby odpowiednie roszczenia przysługiwały właścicielom lub użytkownikom wieczystym, których nieruchomości zostały przeznaczone na cel publiczny w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego obowiązującym 31 grudnia 1994 r., jeśli takie przeznaczenie zostało utrzymane w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uchwalonym pod rządem aktualnie obowiązującej ustawy (w. z 18 grudnia 2014 r., K 50/13).

1.1.1.3. Konieczność zmian spowodowana niemożnością orzekania Trybunału

Trybunał Konstytucyjny pozostaje związany zakresem wniosku, pytania prawnego bądź skargi konstytucyjnej. W konsekwencji nie może orzekać o innych przepisach niż zakwestionowane, nawet jeśli są one obarczone analogiczną wadą do tych uznanych za niekonstytucyjne. W sprawie SK 22/13 Trybunał uznał niekonstytucyjność przepisów

k.p.k. w zakresie, w jakim nie zapewniają one pokrzywdzonemu możliwości wzięcia udziału w posiedzeniach sądu dotyczących umorzenia postępowania przed rozprawą z uwagi na zaistnienie określonych przeszkód procesowych. Jednocześnie wskazał, że takie same wątpliwości konstytucyjne budzą również rozwiązania pozbawiające pokrzywdzonego prawa udziału w posiedzeniach dotyczących umorzenia postępowania z powodu oczywistego braku faktycznych podstaw oskarżenia. Trybunał nie mógł jednak ocenić ich zgodności z Konstytucją ze względu na związanie granicami skargi konstytucyjnej (w. z 30 września 2014 r.).

1.1.1.4. Inne wyroki wymagające zmian w prawie

Interwencji ustawodawcy wymagają przepisy, które nie spełniały konstytucyjnych standardów wynikających z zasady równości. Należy zmienić przesłanki nabycia emerytury częściowej, które nie zostały zharmonizowane ze zrównaniem wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn. Po jego zrównaniu instytucja emerytury częściowej nabierze charakteru dyskryminującego mężczyzn i stanie się niekonstytucyjna (w. z 7 maja 2014 r., K 43/12). Konieczne jest również dostosowanie do wymagań konstytucyjnych zasad ustalania świadczeń dla opiekunów dorosłych osób niepełnosprawnych. Nowelizacja prawa powinna doprowadzić do przywrócenia stanu równego traktowania w tej grupie osób (w. z 21 października 2014 r., K 38/13).

Wymagania wynikające z zasady demokratycznego państwa prawnego obligują ustawodawcę do dostosowania przepisów ustawy o ochronie zwierząt (łącznie z terminologią) do rozporządzenia Rady nr 1099/2009. Działania legislacyjne powinny zostać podjęte niezwłocznie (w. z 10 grudnia 2014 r., K 52/13).

1.1.2. Zmiany zalecane

Ze względu na jasność i jednoznaczność prawa oraz potrzebę uniknięcia wątpliwości w procesie jego stosowania zalecane jest uzgodnienie treści przepisów z sentencją wyroku Trybunału w sprawach:

- konstytucyjności art. 492 § 1 pkt 6 kodeksu wyborczego, rozumianego w ten sposób, że dotyczy orzeczenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji wójta wydanego po nabyciu przez niego mandatu (w. z 23 stycznia 2014 r., K 51/12);
- konstytucyjności art. 36 ust. 1 ustawy o radiofonii, w części zawierającej zwrot „w szczególności”, rozumianego w ten sposób, że źródłem, uzupełniających wobec wymienionych w tym przepisie przesłanek, od których spełnienia zależy możliwość uzyskania koncesji na rozpowszechnianie programu telewizyjnego drogą rozсиwczą naziemną w sposób cyfrowy, może być wyłącznie przepis ustawy (w. z 18 lutego 2014 r., K 29/12);
- konstytucyjności art. 14o § 1 o.p., rozumianego w ten sposób, że pojęcie „niewydanie interpretacji” nie oznacza braku jej doręczenia w terminie określonym w art. 14d o.p. (czyli co do zasady w terminie 3 miesięcy od dnia otrzymania wniosku o wydanie interpretacji przepisów prawa podatkowego; w. z 25 września 2014 r., K 49/12);
- niekonstytucyjności art. 180 w związku z art. 178 i art. 176 ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi w zakresie, w jakim przewiduje odrzucenie, bez wezwania do usunięcia braków, skargi kasacyjnej niespełniającej wymogu zamieszczenia w niej wniosku o uchylenie lub zmianę orzeczenia wraz

z oznaczeniem zakresu żadanego uchylecia lub zmiany (w. z 8 kwietnia 2014 r., SK 22/11);

- niekonstytucyjności art. 70 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim uprawnienie małżonki rozwiedzionej do uzyskania renty rodzinnej uzależnia od wymogu posiadania w dniu śmierci męża prawa do alimentów z jego strony, ustalonych wyłącznie wyrokiem lub ugodą sądową (w. z 13 maja 2014 r., SK 61/13);
- niekonstytucyjności § 4 pkt 1 rozporządzenia w sprawie szczegółowych warunków podwyższania emerytur funkcjonariuszy służb w zakresie, w jakim stanowi o bezpośrednim zagrożeniu życia lub zdrowia (w. z 27 maja 2014 r., U 12/13);
- niekonstytucyjności art. 126 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody w zakresie, w jakim ogranicza grono podmiotów, które mogą współdziałać z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska, a na obszarze parku narodowego – z dyrektorem tego parku, co do sposobów zabezpieczania przed szkodami powodowanymi przez określone zwierzęta podlegające ochronie gatunkowej, do właścicieli lub użytkowników gospodarstw rolnych i leśnych oraz w zakresie, w jakim ogranicza mienie, które podlega zabezpieczeniu (w. z 21 lipca 2014 r., K 36/13);
- niekonstytucyjności art. 20 ust. 1 w związku z art. 19 ust. 1 ustawy z o systemie informacji w ochronie zdrowia w zakresie, w jakim przewiduje określenie przedmiotu rejestrów medycznych przez ministra w drodze rozporządzenia (w. z 18 grudnia 2014 r., K 33/13);
- niekonstytucyjności art. 34 ust. 1 ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt w zakresie, w jakim nie zezwala na poddawanie zwierząt ubojowi w ubojni (rzeźni) według szczególnych metod wymaganych przez obrzędy religijne; art. 35 ust. 1 i 4 tej ustawy w zakresie, w jakim przewiduje odpowiedzialność karną za poddawanie zwierząt ubojowi w ubojni (rzeźni) według szczególnych metod wymaganych przez obrzędy religijne (w. z 10 grudnia 2014 r., K 52/13).

1.1.3. Zmiany wskazane

W wyrokach wydanych w 2014 r. znajdowały się niekiedy sugestie adresowane do prawodawcy, w których Trybunał przede wszystkim wskazał na dostrzeżone mankamenty legislacyjne:

- należy wprowadzić ustawowy mechanizm, który służyłby zapobieganiu wyrządzania szkód przez dzikie zwierzęta podlegające specjalnej ochronie gatunkowej, w tym system prewencyjnej współpracy właścicieli nieruchomości zagrożonej przez działanie tych zwierząt z właściwymi organami władzy publicznej. Ponadto ewentualne odszkodowania dla właścicieli nieruchomości powinny zostać powiązane z oceną podejmowanych przez nich działań prewencyjnych (w. z 21 lipca 2014 r., K 36/13);
- brakuje bezpośredniej podstawy prawnej przekazywania przez Poltransplant ogólnych danych na temat zawartości i funkcjonowania rejestru Ministrowi Zdrowia i Krajowej Radzie Transplantacyjnej. Ze względu na ochronę prawa do prywatności i autonomii informacyjnej dawców wskazane jest wprowadzenie nie tylko dokładnego przepisu kompetencyjnego, lecz także określenie zakresu i sposobu opracowywania tych danych (w. z 22 lipca 2014 r., K 25/13);

- budzi wątpliwości zarządzenie nr 45 Ministra Skarbu Państwa w sprawie zasad i trybu doboru kandydatów do składu rad nadzorczych spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa oraz rad nadzorczych innych podmiotów prawnych nadzorowanych przez Ministra Skarbu Państwa. Ustawodawca powinien rozważyć określenie w akcie powszechnie obowiązującym postępowania kwalifikacyjnego przeprowadzanego przez Ministra Skarbu Państwa w celu wyłonienia kandydatów do rad nadzorczych spółek z udziałem Skarbu Państwa, zwłaszcza że analogiczne postępowanie w odniesieniu do członków zarządu tych spółek regulują przepisy ustaw i rozporządzeń (w. z 14 kwietnia 2014 r., U 8/13);
- brakuje spójności sankcji za jazdę bez ważnego biletu określonych w kodeksie wykroczeń oraz w prawie przewozowym (w. z 28 lipca 2014 r., K 16/12);
- ustawodawca zasadniczo za pomocą ustawy reptrywatyzyacyjnej powinien naprawić szkody poniesione przez osoby, które utraciły swoje mienie w wyniku aktów nacjonalizacyjnych w okresie „systemowego bezprawia”. Za istnieniem odrębnego aktu prawnego dotyczącego tej kwestii przemawiają doniosłe wartości konstytucyjne (w. z 24 kwietnia 2014 r., SK 56/12);
- powinna nastąpić zmiana priorytetów w kwestii przeciwdziałania narkomanii. Celem ustawodawcy mogłaby być depenalizacja niektórych czynów związanych z posiadaniem marihuany (w. z 4 listopada 2014 r., SK 55/13);
- ustawodawca może określić nowe zasady ustalania wysokości opłat sądowych w sprawach zamówień publicznych, w tym optymalny system ich obliczania. Na swobodę ustawodawcy nie wpływa okoliczność, że rozwiązanie to miało charakter szczególny, a jego uchylenie w wyniku wyroku skutkowało koniecznością stosowania w tej kwestii przepisów ogólnych (w. z 15 kwietnia 2014 r., SK 12/13).

1.1.4. Zmiany sygnalizowane

W 2014 r. Trybunał wydał 5 postanowień sygnalizacyjnych, w których przedstawił Sejmowi uwagi o stwierdzonych uchybieniach lub lukach w prawie:

- zwrócił uwagę na lukę w prawie, której usunięcie jest niezbędne dla zapewnienia spójności systemu prawnego, polegającą na braku możliwości uruchomienia postępowania w sprawie orzeczenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w inny sposób aniżeli na wniosek zainteresowanego. Obecnie obowiązujące mechanizmy prawne określają zasady zastępstwa wójta, w wypadku wystąpienia przemijającej przeszkody w wykonywaniu jego zadań i kompetencji. Brak przepisów umożliwiających wygaszenie mandatu wójta w okolicznościach, w których przeszkoda taka miałaby trwały charakter (p. z 11 lutego 2014 r., S 1/14);
- wskazał na niezbędność podjęcia działań ustawodawczych zmierzających do usunięcia nieprawidłowości w postępowaniach karnych, w których osoby małoletnie, pokrzywdzone w wyniku przestępstwa jednego z rodziców lub obojga rodziców, reprezentowane są przez kuratora ustanowionego przez sąd opiekuńczy. Konieczne jest określenie szczególnych wymagań wobec osób, które mogą zostać kuratorem procesowym dziecka w takich sprawach, w jakich nie może być ono reprezentowane przez opiekunów prawnych (z powodu konfliktu interesów między dzieckiem a jego opiekunami; p. z 11 lutego 2014 r., S 2/14);

- wskazał na niezbędność podjęcia systemowych działań wspierających decyzję o podwyższaniu i zrównaniu wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn, w szczególności zapewniających efektywną politykę zatrudniania oraz politykę prorodziną. Ustawodawca powinien także jasno określić charakter emerytury częściowej z perspektywy jej celu, czyli przede wszystkim ochrony osób, dla których kontynuowanie pracy aż do osiągnięcia wieku emerytalnego jest wysoce utrudnione lub niemożliwe (*p. z 17 lipca 2014 r., S 3/14*);
- zwrócił uwagę na niezbędność działań ustawodawczych zmierzających do uwzględnienia w przepisach o kosztach sądowych w sprawach cywilnych szczególnej sytuacji procesowej powstającej na skutek ugody sądowej zawartej w toku rozpoznawania zarzutów od nakazu zapłaty, a zwłaszcza polegających na przyznaniu zwrotu opłaty sądowej stronie wnoszącej te zarzuty (*p. z 29 lipca 2014 r., S 4/14*);
- zwrócił uwagę na lukę w prawie, której usunięcie jest niezbędne dla zapewnienia spójności systemu prawnego, polegającą na braku urzędowej formy zakomunikowania zainteresowanemu o wydaniu (sporządzeniu i podpisaniu) interpretacji indywidualnej przepisów prawa podatkowego w terminie określonym w art. 14d o.p. oraz o pozytywnym lub negatywnym charakterze tej interpretacji (*p. z 29 października 2014 r., S 5/14*).

1.2. Reakcja parlamentu i innych organów na wyroki Trybunału

1.2.1. Inicjatywy ustawodawcze Senatu

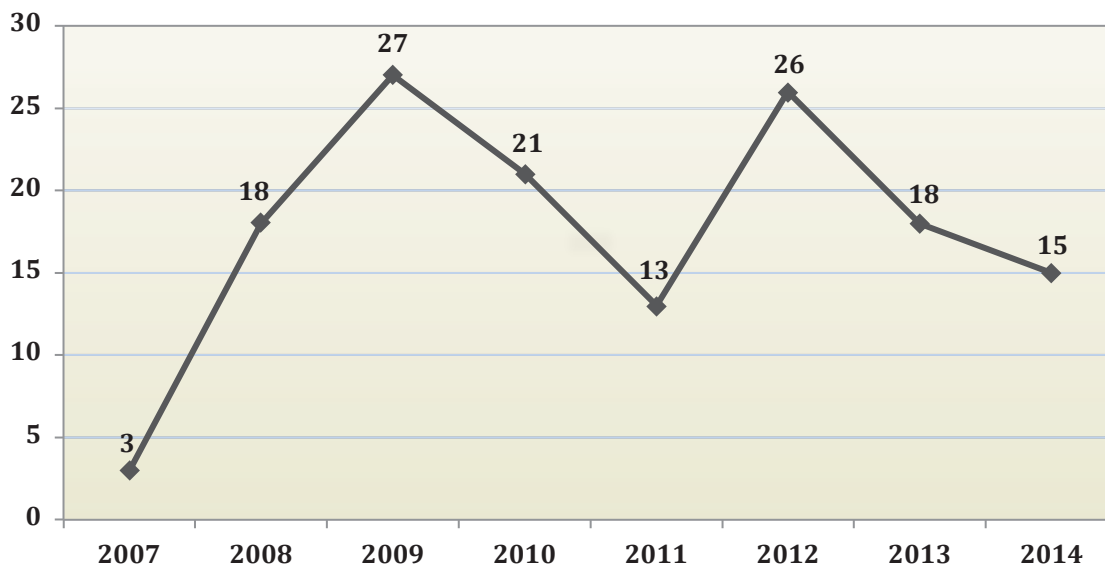
W 2014 r. Senat kontynuował swoją działalność polegającą na systemowym dążeniu do wykonywania orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego. Senat podjął 15 uchwał w sprawie wniesienia do Sejmu projektów ustaw mających na celu wykonanie orzeczeń Trybunału, co jest liczbą porównywalną z rokiem ubiegłym. Omawiając rolę Senatu w wykonywaniu orzeczeń, należy również podkreślić szczególną rolę Komisji Ustawodawczej, która wnosiła o podjęcie postępowania w sprawie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej poszczególnych projektów ustaw.

Na uznanie zasługuje, że wniesione do Sejmu senackie projekty ustaw uwzględniały ograniczenia zakresu orzeczeń wynikające ze specyfiki postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym. Szczególną uwagę warto zwrócić na projekt wykonujący wyrok w sprawie *SK 40/12* wydany w trybie skargi konstytucyjnej, w którym orzeczono o przepisie już nieobowiązującym. Przyjęty przez Senat sposób realizacji tego wyroku polegał na uchyleniu obecnie obowiązującego przepisu, który powtarzał niekonstytucyjną normę (np. w. z *8 października 2013 r.*²). Kolejnym przykładem prokonstytucyjnego działania Senatu jest projekt ustawy wykonujący wyrok w sprawie *K 30/11* w szerszym zakresie, niż wynika to z jego sentencji. Senat zaproponował uzupełnienie nie tylko zakwestionowanych przepisów k.p.k. (o rozwiązania przewidujące zaskarżalność odmowy wyznaczenia lub cofnięcia wyznaczenia obrońcy z urzędu), lecz także przepisów k.p.s.w., ze względu na tożsame zastrzeżenia konstytucyjne dotyczące tej ostatniej ustawy (w. z *8 października 2013 r.*³).

² Senacki projekt ustawy zawarty w druku sejmowym nr 2605.

³ Senacki projekt ustawy zawarty w druku sejmowym nr 2540.

INICJATYWY USTAWODAWCZE SENATU VII I VIII KADENCJI MAJĄCE NA CELU DOSTOSOWANIE PRAWA DO ORZECZEŃ TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO

W 2014 r., w wyniku rozpatrzenia inicjatyw senackich, ustawodawca m.in.:

- wprowadził wytyczne co do treści aktu wykonawczego w kwestii tworzenia i znoszenia sądów wojskowych, określania ich siedziby oraz obszaru właściwości (w. z 27 marca 2013 r., K 27/12)⁴;
- zmienił przesłanki nabycia prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami kraju (w. z 23 października 2012 r., SK 11/12)⁵;
- uzupełnił przepisy ustawy o zmianie ustawy o podatku od spadków i darowizn oraz ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych, przyznając ulgę podatkową określonym kategoriom osób zaliczanych do III grupy podatkowej (w. z 5 lipca 2011 r., P 36/10)⁶;
- wprowadził możliwość zażalenia się na postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu (w. z 30 października 2012 r., SK 20/11; w. z 22 października 2013 r., SK 14/13)⁷;
- określił podmioty uprawnione do kontroli fizycznych parametrów urządzeń radiologicznych (w. z 30 lipca 2013 r., U 5/12)⁸.

1.2.2. Inicjatywy ustawodawcze Rady Ministrów

Aktywnym inicjatorem postępowań ustawodawczych, które mają na celu wykonanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, jest również Rada Ministrów. W 2014 r. wystąpiła ona z 18 projektami ustaw dostosowujących prawo do orzeczeń konstytucyjnych.

⁴ Dz. U. z 2014 r. poz. 188.

⁵ Dz. U. z 2014 r. poz. 195.

⁶ Dz. U. z 2014 r. poz. 19.

⁷ Dz. U. z 2014 r. poz. 435.

⁸ Dz. U. z 2014 r. poz. 1162.

Warto w tym miejscu podkreślić szczególną rolę Rządowego Centrum Legislacji, które systematycznie analizuje orzecznictwo i monitoruje proces wykonywania orzeczeń.

Wśród rządowych inicjatyw ustawodawczych należy zwrócić szczególną uwagę na projekt ustawy o komisjach lekarskich podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, w którym dążono do systemowego zrealizowania wyroków konstytucyjnych w szerszym zakresie, niż wynikało to z ich sentencji (w. z 23 listopada 2009 r., P 61/08; w. z 10 grudnia 2013 r., U 5/13)⁹. Warto również zauważyć, że przepisy mające na celu realizację wyroku w sprawie K 23/13 zostały dodane do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw już na etapie prac parlamentarnych (w. z 15 lipca 2014 r.)¹⁰.

W 2014 r., w wyniku rozpatrzenia inicjatyw rządowych, ustawodawca m.in.:

- określił zasady przeprowadzania rekrutacji do szkół i przedszkoli publicznych (w. z 8 stycznia 2013 r., K 38/12)¹¹;
- zmienił zasady wypłat emerytur żołnierzom zawodowym oraz funkcjonariuszom niektórych służb, którym zostałyby one wstrzymane z powodu niemożności doręczenia tych świadczeń z przyczyn niezależnych od organu emerytalnego (w. z 19 lutego 2013 r., P 14/11; w. z 8 kwietnia 2014 r., K 21/13)¹²;
- zmienił model postępowania odwoławczego od uchwał podejmowanych przez prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej, w tym m.in. wprowadzając zmiany w strukturze Komisji polegające na powołaniu zespołu odwoławczego (w. z 25 lipca 2013 r., SK 61/12)¹³;
- wprowadził kompleksowe regulacje dotyczące opłat za udostępnianie materiałów z państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego (w. z 25 czerwca 2013 r., K 30/12)¹⁴;
- skrócił wymiar czasu pracy osób niepełnosprawnych, legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności w stopniu znacznym lub umiarkowanym (w. z 13 czerwca 2013 r., K 17/11)¹⁵.

Na uznanie zasługuje inicjatywa ustawodawcza Rady Ministrów, w wyniku której zrealizowano wyrok w sprawie K 1/09 szerzej, niż wynikało to z jego sentencji. Ustawodawca wprowadził możliwość uzyskania ponownego prawa wykonywania zawodu osobom skreślonym z listy członków nie tylko samorządów wskazanych w wyroku, lecz także samorządu notarialnego, komorniczego i diagnostów laboratoryjnych (w. z 18 października 2010 r.)¹⁶.

Odpowiedzialny za wykonanie wyroku może być nie tylko ustawodawca, lecz także organ wydający rozporządzenia. W tym kontekście należy zauważyć, że właściwy minister zmienił zasady ustalania ekwiwalentu za okres niewykorzystanego urlopu wypoczynkowego nauczycieli akademickich obliczonego w stosunku do składników

⁹ Zob. rządowy projekt ustawy zawarty w druku 2614.

¹⁰ Zob. prace nad drukiem sejmowym nr 2393.

¹¹ Dz. U. z 2014 r. poz. 7.

¹² Dz. U. z 2014 r. poz. 696.

¹³ Dz. U. z 2014 r. poz. 1198.

¹⁴ Dz. U. z 2014 r. poz. 897.

¹⁵ Dz. U. z 2014 r. poz. 877.

¹⁶ Dz. U. z 2014 r. poz. 993.

wynagrodzenia określonych w stawkach miesięcznych w stałej wysokości (w. z 16 lipca 2013 r., P 53/11)¹⁷.

1.2.3. Aktywność innych podmiotów

Jeśli chodzi o wykonywanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego przez pozostałe podmioty niż wskazane powyżej, należy zwrócić uwagę, że w 2014 r., w wyniku rozpatrzenia inicjatyw poselskich, ustawodawca:

- określił zasady odpowiedzialności dyscyplinarnej członków Polskiego Związku Łowieckiego, w tym kategorii orzeczeń dyscyplinarnych, od których przysługuje odwołanie do sądu okręgowego (w. z 6 listopada 2012 r., K 21/11)¹⁸;
- określił zasady nadawania klauzuli wykonalności (w. z 22 listopada 2010 r., P 28/08)¹⁹.

W wyniku wspólnego rozpatrzenia obywatelskiego oraz poselskich projektów ustawodawca wprowadził nową, kompleksową ustawę o rodzinnym ogrodnictwie działkowym (w. z 11 lipca 2012 r., K 8/10; w. z 9 grudnia 2008 r., K 61/07)²⁰.

1.3. Niewykonywanie przez prawodawcę orzeczeń Trybunału i skutki takich praktyk

1.3.1. Kontrola konstytucyjności w następstwie niewłaściwej reakcji na postanowienia sygnalizacyjne

Postanowienia sygnalizacyjne stanowią istotny element współpracy Trybunału z organami państwa odpowiedzialnymi za stanowienie prawa. Właściwa reakcja na postanowienie sygnalizacyjne może m.in. zapobiec konieczności inicjowania kolejnego postępowania przed Trybunałem. W tym kontekście należy podkreślić, że konstytucyjnym obowiązkiem organów stanowiących prawo jest doprowadzenie do stanu jego pełnej zgodności z Konstytucją w razie dostrzeżenia niekonstytucyjności wydanych przez nie przepisów (w. z 22 maja 2014 r., U 10/13). Przykładem nieuwzględnienia wszystkich sugestii zawartych w postanowieniu sygnalizacyjnym był brak odpowiedniej reakcji prawodawcy na dysfunkcję w mechanizmie wpłat korekcyjno-wyrównawczych dotyczącym jednostek samorządu terytorialnego (p. z 26 lutego 2013 r., S 1/13). Orzekając o niekonstytucyjności niektórych elementów tego mechanizmu odnoszących się do województw w sprawie K 13/11, Trybunał wprost stwierdził, że zasygnalizował już prawodawcy niektóre wady w systemie wpłat korekcyjno-wyrównawczych, natomiast ustawodawca nie wprowadził odpowiednich zmian (w. z 4 marca 2014 r.). Podobnie w sprawie K 23/11 Trybunał wskazał na postanowienie, w którym zasygnalizował potrzebę dokonania nowelizacji w ustawie o ABW, tak aby precyzowała ona typy przestępstw, co do których możliwe jest zarządzenie kontroli operacyjnej (p. z 15 listopada 2010 r., S 4/10). Brak możliwości ustalenia, w jakich dokładnie sytuacjach ABW może stosować kontrolę operacyjną, powołując się na przesłankę rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw „godzących w podstawy

¹⁷ Dz. U. z 2014 r. poz. 959.

¹⁸ Dz. U. z 2014 r. poz. 228.

¹⁹ Dz. U. z 2014 r. poz. 293.

²⁰ Dz. U. z 2014 r. poz. 40.

ekonomiczne państwa”, skutkowało uznaniem niektórych przepisów ustawy o ABW za niekonstytucyjne (w. z 30 lipca 2014 r., K 23/11).

1.3.2. Zwłoka w wykonaniu wyroku z klauzulą odraczającą

W 2014 r. upływały okresy odroczenia utraty mocy obowiązującej przez niekonstytucyjne przepisy w wypadku 11 wyroków²¹. Większość z nich została wykonana w terminie (8). Po upływie okresu odroczenia weszły w życie akty prawne wykonujące wyroki w sprawach P 14/11 (w. z 19 lutego 2013 r.), K 17/11 (w. z 13 czerwca 2013 r.), U 5/12 (w. z 30 lipca 2013 r.).

1.3.3. Rozwiązania o charakterze tymczasowym

Ustawodawca powinien wykonywać wyroki Trybunału Konstytucyjnego, korzystając, co do zasady, ze środków legislacyjnych mających charakter trwały, a nie jedynie tymczasowy. Takich, trwałych rozwiązań prawnych wymaga wykonanie wyroku w sprawie K 58/07. Jednak w 2014 r. po raz kolejny obowiązywały tymczasowe rozwiązania w kwestii zasad finansowania składek na ubezpieczenie zdrowotne rolników (w. z 26 października 2010 r.). Ponadto została uchwalona ustawa, która przedłużyła obowiązywanie rozwiązań tymczasowych na lata 2015 i 2016²². Warto zauważyć, że problem z właściwą reakcją na ten wyrok był już sygnalizowany w informacjach o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa Trybunału za lata 2012 i 2013.

1.3.4. Zaległości w wykonywaniu orzeczeń po wniesieniu wykonujących je projektów ustaw

Zaległości w wykonywaniu orzeczeń są spowodowane nie tylko brakiem odpowiedniej inicjatywy ustawodawczej, lecz także opóźnieniami na etapie prac sejmowych. Komisje sejmowe nie podejmują odpowiednich działań, które mogłyby doprowadzić do uchwalenia przez Sejm ustaw realizujących wyroki Trybunału Konstytucyjnego.

Wśród niewykonanych orzeczeń, w związku z którymi zostały wniesione projekty ustaw, warto wymienić wyrok o Funduszu Wczasów Pracowniczych, wydany w sprawie K 34/97. Choć projekt ustawy mający na celu realizację tego orzeczenia wpłynął do Sejmu w maju 2012 r., to do tej pory nie odbyło się pierwsze czytanie (w. z 3 czerwca 1998 r.²³). Kolejnym przykładem zaległości w realizacji orzeczeń są te wydane w sprawach dotyczących spółdzielczości mieszkaniowej (np. w. z 15 lipca 2009 r., K 64/07; w. z 14 lutego 2012 r., P 17/10; w. z 27 lipca 2012 r., P 8/12). Wykonanie tych orzeczeń ma na celu kilka obecnie procedowanych projektów ustaw, choć nie przyniosły one do tej pory zamierzonych efektów²⁴.

²¹ W. z: 11 lipca 2012 r., K 8/10; 23 października 2012 r., SK 11/12; 8 stycznia 2013 r., K 38/12; 19 lutego 2013 r., P 14/11; 27 marca 2013 r., K 27/12; 13 czerwca 2013 r., K 17/11; 25 czerwca 2013 r., K 30/12; 16 lipca 2013 r., P 53/11; 29 października 2013 r., U 7/12; 30 lipca 2013 r., U 5/12; 27 maja 2014 r., P 51/13.

²² Dz. U. z 2014 r. poz. 1935.

²³ Poselski projekt ustawy o uprawnieniach do mienia byłego Funduszu Wczasów Pracowniczych zawarty w druku sejmowym nr 571.

²⁴ Np. senackie projekty ustaw o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych zawarte w drukach sejmowych nr 1065 i nr 1353.

2. Rola sądów w kontroli konstytucyjności prawa

Samo orzeczenie o hierarchicznej niezgodności norm prawnych nie zawsze pozwala na automatyczne naprawienie negatywnych skutków ich dotychczasowego stosowania. Szczególnie istotna dla przywrócenia stanu zgodności z Konstytucją jest działalność sądów. To te organy rozstrzygają o skutkach wyroków Trybunału dla spraw będących w toku oraz podejmują decyzje co do wznowienia postępowań zakończonych prawomocnym orzeczeniem. Znaczenie działalności sądów dla ochrony porządku konstytucyjnego przejawia się także w ich kompetencji do skierowania do Trybunału pytania prawnego o zgodność z aktami wyższego rzędu przepisów prawa mających zastosowanie w toczącym się przed nimi postępowaniu. Istotne znaczenie ma również uwzględnienie przez sądy orzecznictwa Trybunału przy dokonywaniu wykładni prawa.

2.1. Pytanie prawne jako środek o charakterze subsydiarnym

Zgodnie z art. 193 Konstytucji każdy sąd może przedstawić Trybunałowi pytanie prawne o zgodność aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawami. Warunkiem dopuszczalności przyjęcia pytania jest zależność między odpowiedzią Trybunału a rozstrzygnięciem sprawy toczącej się przed sądem.

Instytucja pytania prawnego ma charakter subsydiarny. Skorzystanie z niej jest niedopuszczalne, jeśli wątpliwości sądu mogą zostać rozstrzygnięte w drodze wykładni lub istnieje możliwość zastosowania w danej sprawie innych przepisów, niebudzących zastrzeżeń konstytucyjnych (*p. z 18 lutego 2014 r., P 41/12*). Dlatego sądy, przed skierowaniem pytania prawnego, powinny rozważyć, czy możliwe jest dokonanie wykładni kwestionowanych przepisów w zgodzie z Konstytucją (*p. z 10 września 2014 r., P 36/13*).

Pytanie prawne do Trybunału nie powinno służyć jako instrument rozstrzygania rozbieżności w orzecznictwie sądowym. W ustawach procesowych, w tym w prawie o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, przewidziane są bowiem ku temu odpowiednie mechanizmy (*p. z 11 lutego 2014 r., P 50/11*). Szczególną rolę w tym zakresie pełnią sądy najwyższych instancji. Dopóki mogą one rozstrzygnąć pojawiające się wątpliwości, dopóty nie ma potrzeby kierowania pytań prawnych do Trybunału, w szczególności jeżeli wśród rozbieżnych sposobów interpretacji istnieją także takie, które zapewniają zgodność danego przepisu z Konstytucją (*p. z 17 lipca 2014 r., P 1/14*).

Z orzecznictwa sądowego wynika, że przesłanką wystąpienia z pytaniem prawnym są uzasadnione wątpliwości sądu, a nie któregoś z uczestników postępowania. Strony postępowania sądowego nie mają uprawnień do skutecznego domagania się skorzystania przez sąd z kompetencji z art. 193 Konstytucji (*w. NSA z 27 sierpnia 2014 r., I GSK 1537/13*). Samo postanowienie sądu w tym zakresie ma natomiast szczególnie charakter, także w tym sensie, że ustawodawca nie przewidział możliwości sprawowania kontroli instancyjnej nad korzystaniem z tego uprawnienia (*w. SN z 4 czerwca 2014 r., II UK 447/13*).

2.2. Sprawy zainicjowane pytaniami prawnymi rozstrzygnięte w 2014 roku

Na skutek rozpoznania pytań prawnych Trybunał wydał w 2014 r. 12 wyroków oraz 19 postanowień o umorzeniu postępowania. Rozstrzygnięte przez Trybunał problemy konstytucyjne dotyczyły różnych zagadnień. W 4 wypadkach sprawy te zakończyły się orzeczeniem niekonstytucyjności.

Dwie ze spraw, w których Trybunał podzielił wątpliwości sądów, zostały zainicjowane przez NSA. W jednej z nich Trybunał zgodził się z zarzutem niekonstytucyjności przepisów regulujących tworzenie obwodów łowieckich (w. z 10 lipca 2014 r., P 19/13), w drugiej orzekł o niekonstytucyjności przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych z uwagi na ich niejasność i nieprecyzyjność (w. z 29 lipca 2014 r., P 49/13). Współinicjatorem postępowania w ostatniej sprawie był również Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gorzowie Wielkopolskim.

W wyniku rozpoznania pytania prawnego Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, Trybunał orzekł niekonstytucyjność przepisu ustawy o gospodarce nieruchomością w zakresie, w jakim za nieruchomość zbędną uznaje się nieruchomość wywłaszczoną przed 27 maja 1990 r., na której w dniu złożenia wniosku o zwrot, a nie później niż przed 22 września 2004 r., zrealizowano cel określony w decyzji o wywłaszczeniu (w. z 13 marca 2014 r., P 38/11).

W 2014 r. Trybunał podzielił także, w jednym wyroku, zastrzeżenia przedstawione w pytaniu prawnym przez sąd powszechny. W sprawie P 51/13, zainicjowanej przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, Trybunał orzekł o niekonstytucyjności przepisów rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie wysokości opłat za czynności jednostek dozoru technicznego (w. z 27 maja 2014 r.).

W pozostałych 8 wyrokach Trybunał orzekł o zgodności lub braku niezgodności zakwestionowanych przepisów z powołanymi przez sąd wzorcami kontroli. Nie znaczy to jednak, że na tle tych spraw nie pojawiły się istotne zagadnienia konstytucyjne. Tytułem przykładu, w sprawie P 27/13 Trybunał, orzekając w pełnym składzie, nie podzielił wątpliwości Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie co do konstytucyjności jednego z przepisów kodeksu wykroczeń sankcjonującego niewskazanie, na żądanie uprawnionego organu, osoby, której powierzono pojazd do kierowania lub używania (w. z 12 marca 2014 r.). Trybunał uznał także za zgodny z Konstytucją przepis ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Zgodnie z tym przepisem zasiłek chorobowy z tytułu niezdolności do pracy nie przysługiwał za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, jeżeli osoba niezdolna do pracy miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy. Warto zwrócić uwagę, że sprawa ta została zainicjowana trzema pytaniami prawnymi, tj. dwoma Sądu Rejonowego w Gliwicach oraz jednym Sądu Rejonowego w Płocku (w. z 17 czerwca 2014 r., P 6/12).

Większość rozpoznanych w 2014 r. spraw, zainicjowanych przez sądy, zakończyła się umorzeniem postępowania z uwagi na niespełnienie przesłanek merytorycznego rozpoznania pytania prawnego. Na przykład pytanie prawne Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie nie spełniano ani przesłanki przedmiotowej (sąd zakwestionował normy ustawowe, które były identyczne z normami konstytucyjnymi), ani funkcjonalnej (rozstrzygnięcie Trybunału nie wpłynęłoby na dalszy bieg postępowania przed sądem przedstawiającym pytanie prawne), a ponadto zarzuty nie zostały w pełni

uzasadnione (p. z 16 kwietnia 2014 r., P 37/13). Postępowanie było także umarzane w wypadku, gdy podniesiony przez sąd problem konstytucyjny został już rozstrzygnięty w innej sprawie (zob. np. p. z 28 lipca 2014 r., P 52/13).

2.3. Wpływ sposobu stosowania prawa na kształtowanie się orzecznictwa Trybunału

Ustawa o Trybunale Konstytucyjnym przewiduje możliwość zwrócenia się przez Trybunał do Sądu Najwyższego oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego o informacje dotyczące wykładni określonego przepisu prawa w orzecznictwie sądowym. Trybunał Konstytucyjny skorzystał z tej możliwości w sprawie K 7/13, w której zwrócił się do Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego o udzielenie informacji o wykładni przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych związanych z opodatkowaniem nieodpłatnych świadczeń pracowniczych (w. z 8 lipca 2014 r.) oraz w sprawie K 23/11, w związku z którą Trybunał zwrócił się do prezesów Izby Karnej oraz Izby Wojskowej Sądu Najwyższego o informacje dotyczące orzecznictwa z zakresu zarządzania kontroli operacyjnej (w. z 30 lipca 2014 r.).

Niezależnie od możliwości zwracania się do ww. sądów o informacje dotyczące orzecznictwa sądowego, Trybunał, rozpoznając sprawy, odwołuje się wprost do orzeczeń sądowych w celu ustalenia treści przepisów poddanych kontroli konstytucyjności. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego ukształtowany został pogląd, że jeżeli określony sposób rozumienia przepisu utrwalił się podczas stosowania prawa, w szczególności jeżeli znalazł jednoznaczny wyraz w orzecznictwie sądów najwyższych instancji, to należy przyjąć, że przepis ten zawiera taką treść, jaka wynika z tego orzecznictwa (p. z 29 stycznia 2014 r., SK 9/12). Tytułem przykładu, w sprawie SK 65/12 Trybunał odwołał się do orzecznictwa Sądu Najwyższego, ustalając znaczenie wyrażenia „nawoływanie do nienawiści” zawartego w Kodeksie karnym (w. z 25 lutego 2014 r.). Z kolei dla rozstrzygnięcia sprawy K 49/12 istotne znaczenie miała uchwała podjęta przez pełny skład Izby Finansowej NSA (u. z 14 grudnia 2009 r., II FPS 7/09) dotycząca pojęcia „niewydania interpretacji indywidualnej” (w. z 25 września 2014 r.).

W swojej praktyce orzeczniczej Trybunał odwołuje się także do orzecznictwa sądów innych państw. W uzasadnieniu wyroku K 23/11 Trybunał nawiązał do orzecznictwa niektórych sądów państw członkowskich Unii Europejskiej, w tym do orzeczeń: Trybunału Konstytucyjnego Austrii, Naczelnego Sądu Administracyjnego Bułgarii, Sądu Konstytucyjnego Republiki Czeskiej, Federalnego Sądu Konstytucyjnego Niemiec, Sądu Konstytucyjnego Rumunii, Trybunału Konstytucyjnego Słowacji oraz Trybunału Konstytucyjnego Słowenii (w. z 30 lipca 2014 r.). W tym samym orzeczeniu Trybunał odwołał się również do stanowiska zawartego w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 8 kwietnia 2014 r. w połączonych sprawach Wysokiego Sądu Irlandii i Trybunału Konstytucyjnego Austrii (C-293/12) oraz utrwalonego orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Orzecznictwo ETPC jest często przywoływane w uzasadnieniach orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, nawet jeśli wzorcami kontroli są wyłącznie przepisy konstytucyjne. W takim wypadku stanowisko ETPC może stanowić dodatkowe wzmocnienie argumentacji Trybunału. Na przykład w uzasadnieniu wyroku P 19/13 znalazło się odwołanie do orzecznictwa ETPC dotyczącego ograniczania prawa własności w związku z prowadzeniem gospodarki łowieckiej (w. z 10 lipca 2014 r.).

Niezależnie od uprawnienia do zwracania się do SN oraz NSA o informacje dotyczące wykładni określonego przepisu prawa, na sądach oraz innych organach władzy publicznej ciąży obowiązek udzielenia Trybunałowi pomocy i przedstawienia, na jego żądanie, akt sprawy wiążącej się z postępowaniem przed Trybunałem (art. 21 ust. 1 u.TK). Konieczność skorzystania z tego instrumentu pojawiła się na tle sprawy *K 23/11*, w której Trybunał zwrócił się, między innymi, do prezesów sądów apelacyjnych oraz prezesów sądów okręgowych o udzielenie informacji dotyczących praktyki zarządzania kontroli operacyjnych. Żądanych informacji nie przedstawił jednak, pomimo wielokrotnego zwracania się doń w tej kwestii, Prezes Sądu Okręgowego w Warszawie. Z uwagi na to, że Sąd Okręgowy w Warszawie pełnił istotną rolę w zarządzaniu kontroli operacyjnych, a obowiązkiem Trybunału było zbadanie wszystkich istotnych okoliczności sprawy (art. 19 ust. 1 u.TK), sędziowie Trybunału zdecydowali się na zapoznanie z repertoriami oraz wybranymi aktami zakończonych spraw dotyczących zarządzania kontroli operacyjnej, w siedzibie tego sądu. Nie należy tego jednak odczytywać jako akceptacji odmowy udzielenia Trybunałowi informacji. Opisany przykład pokazuje, że współpraca pomiędzy Trybunałem a sądami nie zawsze odbywa się w zgodzie z treścią powołanego na wstępie przepisu ustawy o Trybunale Konstytucyjnym.

2.4. Wykładnia w zgodzie z Konstytucją

Zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem Trybunału, w sytuacji gdy istnieją różne możliwości interpretacji danego przepisu, należy dokonywać jego wykładni w sposób zgodny z Konstytucją (tzw. wykładnia prokonstytucyjna). Możliwość wyeliminowania wątpliwości konstytucyjnych za pomocą zastosowania tego rodzaju wykładni prowadzi do uznania zgodności danego przepisu z Konstytucją i tym samym pozostawienia go w porządku prawnym (zob. np. w. z 8 lipca 2014 r., *K 7/13*).

Wykładnia prokonstytucyjna ma także istotne znaczenie dla sfery stosowania prawa. Wyrazem tego jest treść corocznie publikowanych informacji o działalności sądów administracyjnych, których stałym elementem jest rozdział poświęcony stosowaniu Konstytucji w orzecznictwie sądowym. Wykładnia prokonstytucyjna jest bowiem, w świetle praktyki sądów administracyjnych, najczęstszą formą stosowania Konstytucji – przepis Konstytucji łącznie z przepisem ustawowym stanowią w takim wypadku podstawę rozstrzygnięcia²⁵.

Także w 2014 r. sądy administracyjne uwzględniały przepisy ustawy zasadniczej podczas orzekania. W szczególności Naczelny Sąd Administracyjny odwoływał się do nich, podejmując uchwały abstrakcyjne, m.in. poświęcone przepisom ustawy o świadczeniach rodzinnych (*u. NSA z 26 czerwca 2014 r., I OPS 15/13*) oraz dotyczące funkcjonowania izb notarialnych (*u. NSA z 22 września 2014 r., II GPS 1/14*). Niezależnie od tego wykładnia w zgodzie z Konstytucją miała także duże znaczenie podczas rozpoznawania przez sądy administracyjne spraw indywidualnych (zob. np. w. *WSA w Łodzi z 26 września 2014 r., III SA/Łd 699/14*).

Konieczność stosowania wykładni prokonstytucyjnej nie budzi wątpliwości także w orzecznictwie Sądu Najwyższego. To znaczy, że sądy powinny preferować nie

²⁵ Informacja o działalności sądów administracyjnych w 2013 roku, Naczelny Sąd Administracyjny, Warszawa 2014, s. 265

tylko wykładnię odpowiadającą normom konstytucyjnym, ale w sposób najpełniejszy realizującą wyrażone w nich wartości. Stosowanie tego rodzaju zabiegów jest przy tym dopuszczalne pod warunkiem, że nie doprowadzi do kolizji z kompetencjami Trybunału Konstytucyjnego (*u. pełnego składu SN z 28 stycznia 2014 r., BSA-4110-4/13*). Na granice wykładni prokonstytucyjnej zwraca także uwagę NSA. Zgodnie z orzecznictwem tego sądu podejmowane zabiegi interpretacyjne nie mogą polegać na nadawaniu przepisom znaczenia sprzecznego z ich brzmieniem i wypełniać istniejących instytucji prawnych nowymi treściami – wbrew jasno zadeklarowanej woli i intencji ustawodawcy. W takim wypadku byłoby to właśnie wkroczenie w materię zastrzeżoną dla Trybunału (*w. NSA z 20 lutego 2014 r., I OSK 1774/12*).

Z praktyki orzeczniczej w 2014 r. wynika jednak, że niektóre problemy, związane z brakiem pewnych mechanizmów w ustawie, mogą być samodzielnie rozwiązywane przez sądy za pomocą wykładni w zgodzie z Konstytucją. Na przykład, ustawodawca, decydując się na przesunięcie określonych czynów z kategorii przestępstw do kategorii wykroczeń, nie przewidział możliwości zaskarżania rozstrzygnięć o przekształceniu dotychczas orzeczonych kar. Sąd Najwyższy, odwołując się do konstytucyjnego standardu dwuinstancyjności postępowania, uznał jednak, że w takim wypadku zasadne jest zastosowanie innych, najbardziej zbliżonych przepisów, regulujących procedurę odwoławczą. Milczenie ustawodawcy w kwestii dopuszczalności wniesienia środka odwoławczego nie mogło być bowiem przez sądy traktowane jako rozstrzygnięcie negatywne (*u. SN z 30 kwietnia 2014 r., I KZP 4/14*).

Rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego oraz Sądu Najwyższego inspirują sądy powszechne do stosowania wykładni w zgodzie z Konstytucją. Przykładem jest wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie, w którym sąd, dostrzegając różne warianty wykładni przepisów ustawy o prokuraturze, poszukuje takiej interpretacji zasad przyznawania dodatku za długoletnią pracę, która będzie zgodna z konstytucyjną zasadą równości (*w. SA w Warszawie z 9 kwietnia 2014 r., III APa 3/14*).

2.5. Skutki wyroków Trybunału dla organów stosowania prawa – wybrane problemy

2.5.1. Obowiązek uwzględnienia wyroku Trybunału w sprawie w toku

Wydanie przez Trybunał wyroku może w sposób zasadniczy wpłynąć na przebieg spraw będących w toku rozpoznania przed sądami. W orzecznictwie przyjmuje się przy tym, że związanie sędziów Konstytucją i ustawami (art. 178 ust. 1 Konstytucji) oznacza konieczność uwzględnienia, na każdym etapie postępowania, skutków prawnych wynikających z orzeczeń Trybunału (*w. NSA z 10 lipca 2014 r., I GSK 508/13*). Dotyczy to między innymi postępowania kasacyjnego, także w wypadku gdy wyrok Trybunału został wydany już po wniesieniu skargi kasacyjnej (zob. np. *w. NSA z 28 sierpnia 2014 r., I GSK 245/13*).

Wyrok o zgodności z Konstytucją może mieć wpływ na kształtowanie się orzecznictwa sądowego. Jeśli dotychczasowa wykładnia przepisów jest nie do pogodzenia z wykładnią przepisów Konstytucji zaprezentowaną przez Trybunał, jego wyrok stanowi dla sądów impuls do odstąpienia od takiej praktyki (zob. np. *w. WSA w Warszawie z 3 lipca 2014 r., VIII SA/Wa 68/14*, w uzasadnieniu którego sąd nie podzielił

stanowisk innych sądów administracyjnych z uwagi na dostrzeżoną ich sprzeczność ze stanowiskiem zajęтым w wyroku z 12 lutego 2014 r., K 23/10).

W praktyce orzeczniczej sądów administracyjnych wyrok Trybunału o zgodności z Konstytucją może przyczynić się do ujednolicenia orzecznictwa sądowego, czyniąc zbędnym wydanie uchwały. Jak zauważył NSA, wyrok w sprawie K 7/13 (w. z 8 lipca 2014 r.), będący wyrokiem interpretacyjnym, rozstrzygnął nie tylko kwestię konstytucyjności badanych norm prawnych, ale zawierał również wskazówki co do ich wykładni. Wszystkie sądy administracyjne rozstrzygające sprawy, w których istnieje potrzeba zastosowania przepisów poddanych uprzednio kontroli Trybunału, zobowiązane były do respektowania wskazań wynikających z jego wyroku. Dlatego po wydaniu przez Trybunał orzeczenia nie istniała już konieczność podejmowania uchwały przez Naczelny Sąd Administracyjny (p. siedmiu sędziów NSA z 13 października 2014 r., II FPS 6/14).

2.5.2. Stosowanie przepisu w okresie odroczenia terminu utraty mocy obowiązującej

Zgodnie z art. 190 ust. 3 Konstytucji orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak może on określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Rozstrzygnięcie o odroczeniu terminu utraty mocy obowiązującej niekonstytucyjnych przepisów jest ostateczne oraz ma moc powszechnie obowiązującą (w. z 18 września 2014 r., K 44/12). To znaczy, że w okresie odroczenia niekonstytucyjne przepisy powinny być stosowane przez wszystkich ich adresatów, o ile wcześniej nie zostaną zmienione przez prawodawcę (w. z 4 marca 2014 r., K 13/11).

W orzecznictwie nie budzi wątpliwości, że niekonstytucyjny przepis traci moc dopiero wraz z nadejściem terminu wskazanego przez Trybunał i od tej pory nie będzie mógł być stosowany do oceny nowych zdarzeń prawnych. Sąd Najwyższy przyjął przy tym, że przepis ten będzie miał także zastosowanie do oceny roszczeń, opartych na jego podstawie, w sprawach wytoczonych przed upływem terminu odroczenia (u. SN z 16 października 2014 r., III CZP 67/14).

Orzeczenie o niekonstytucyjności przepisów wraz z odroczeniem terminu utraty ich mocy obowiązującej może stawiać sądy w trudnej sytuacji. Z tego względu Trybunał podkreśla, że stosowanie takich przepisów powinno odbywać się w sposób najbardziej zbliżony do wymagań konstytucyjnych tj. z uwzględnieniem tego, że utraciły one domniemanie konstytucyjności (w. z 5 czerwca 2014 r., K 35/11; w. z 30 lipca 2014 r., K 23/11). Trybunał, odnosząc się do skutków wyroku wydanego w sprawie P 49/13, zaaprobował także stanowisko ukształtowane w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego²⁶, w myśl którego sądy powinny uwzględniać przyczyny, dla których Trybunał odroczył termin utraty mocy obowiązującej niekonstytucyjnych przepisów, rodzaj naruszenia przez te przepisy Konstytucji oraz ich znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania danej dziedziny prawa (w. z 29 lipca 2014 r.). Sądy administracyjne, orzekając w następstwie tego wyroku opowiadały się za stosowaniem niekonstytucyjnych przepisów w okresie odroczenia w sposób jak najbardziej zgodny z wnioskami wynikającymi z uzasadnienia wyroku Trybunału (zob. np. w. NSA z 13 listopada 2014 r., II FSK 2680/14; w. NSA z 3 grudnia 2014 r., II FSK 2613/14).

²⁶ Wyrok siedmiu sędziów NSA z 25 czerwca 2012 r., I FPS 4/12.

Powyższy pogląd jest podtrzymywany także w najnowszym orzecznictwie NSA. W jednym z orzeczeń sąd ten zwrócił uwagę, że problematyka stosowania niekonstytucyjnych przepisów w okresie odroczenia utraty ich mocy obowiązującej wywoływała duże rozbieżności w praktyce. Na tym tle wykształciły się dwa odmienne stanowiska. Pierwsze, opierało się na literalnym odczytaniu art. 190 ust. 3 Konstytucji i braku różnienia pojęcia obowiązywania danego przepisu oraz obowiązku jego stosowania. Zakłada ono tym samym dalsze obowiązywanie (i stosowanie) przepisu do czasu wejścia w życie wyroku Trybunału. Drugie, odczytuje instytucję odroczenia skutków wyroku Trybunału z uwzględnieniem konieczności jak najszybszego zagwarantowania przestrzegania Konstytucji, praw jednostki, autonomii orzeczniczej sądów oraz ekonomii procesowej. Ostatecznie NSA zaaprobował drugie stanowisko, zastrzegając jednocześnie, że nie ma miejsca na automatyzm w rozstrzyganiu o stosowaniu bądź odmowie stosowania przepisów w okresie odroczenia. NSA odmówił zastosowania przepisów, będących podstawą do nałożenia kary pieniężnej za usunięcie bez wymaganego zezwolenia lub zniszczenie przez posiadacza nieruchomości drzewa lub krzewu rosnącego na tej nieruchomości, uznanych za niekonstytucyjne w sprawie *SK 6/12* (w. z 1 lipca 2014 r.). Zdaniem Sądu wysokość orzeczonej kary pieniężnej w stosunku do sytuacji materialnej skarżącego oraz jego wiek przemawiały za uznaniem orzeczonej kary za nieproporcjonalnie wysokiej, a tym samym naruszającej art. 31 ust. 3 Konstytucji. Jednocześnie NSA podkreślił, że wydane przez niego rozstrzygnięcie nie zagraża w żaden sposób wartości, dla której Trybunał Konstytucyjny orzekł o odroczeniu terminu utraty mocy obowiązującej niekonstytucyjnych przepisów (w. *NSA z 4 grudnia 2014 r., II OSK 2696/14*).

Zgodnie z orzecznictwem SN klauzula odraczająca stosowana przez Trybunał jest adresowana przede wszystkim do ustawodawcy, który powinien podjąć niezwłoczne czynności mające na celu wykonanie wyroku. Zasadniczo sądy nie powinny go w tym zakresie zastępować. Sąd Najwyższy zastrzegł jednak, że mogą zdarzyć się wyjątkowe sytuacje, w których ważenie wartości konstytucyjnych, na tle rozpoznawanej przez sąd sprawy, będzie prowadzić do pominięcia w rozstrzyganiu tych przepisów, które zostały uznane za niekonstytucyjne ale nie utraciły jeszcze mocy obowiązującej. Sądy muszą przy tym brać pod uwagę powody orzeczonej przez Trybunał niekonstytucyjności oraz przyczyny zastosowania klauzuli odraczającej (*u. SN z 27 marca 2014 r., I KZP 30/13*).

Zastosowanie przez Trybunał instytucji odroczenia wyklucza odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa. Skoro Trybunał, biorąc pod uwagę chronioną wartość konstytucyjną, decyduje się na utrzymanie w mocy przepisu niezgodnego z aktem wyższego rzędu, to tak długo jak on obowiązuje, nie można żadnemu zachowaniu, podjętemu na jego podstawie, przypisać bezprawności (w. *SN z 26 września 2014 r., IV CSK 738/13*).

2.5.3. Wznowienie postępowania w następstwie wyroku Trybunału

Skutkiem wyroku o hierarchicznej niezgodności norm jest utrata mocy obowiązującej przepisu poddanego kontroli. W ten sposób dochodzi do ukształtowania nowego stanu prawnego, w którym organy władzy publicznej, w następstwie instytucji wznowienia postępowania, zobowiązane są do rozstrzygnięcia zakończonych wcześniej postępowań na nowo, bez zastosowania niekonstytucyjnego przepisu (w. z 15 lipca 2014 r., *K 23/13*).

Ocena możliwości wznowienia postępowania wymaga dokonania weryfikacji czy w konkretnej sprawie mamy do czynienia z takim stanem faktycznym i elementami stanu prawnego, które doprowadziły do wydania orzeczenia o niekonstytucyjności. Samo wznowienie postępowania nie przesądza przy tym treści rozstrzygnięć administracyjnych czy sądowych jakie zostaną podjęte na skutek zainicjowanej procedury wznowieniowej (*w. z 29 lipca 2014 r., P 49/13*).

Zgodnie z art. 190 ust. 1 Konstytucji wszystkie orzeczenia Trybunału mają moc powszechnie obowiązującą, a zatem organy władzy publicznej, w tym władzy sądowniczej, mają obowiązek ich przestrzegania, niezależnie od zastosowanej formuły sentencji. Pozostaje to nie bez znaczenia dla interpretacji art. 190 ust. 4 Konstytucji. Zwraca na to uwagę w swoim orzecznictwie NSA, który przyjmuje, że także tzw. wyroki interpretacyjne mogą stanowić podstawę do wznowienia postępowania, uchylenia decyzji lub innego rozstrzygnięcia. Owym „innym rozstrzygnięciem” jest, między innymi, stwierdzenie nadpłaty podatku w trybie określonym w Ordynacji podatkowej. Co istotne, stwierdzenie takiej nadpłaty może powstać nie tylko na skutek wyroku przesądzającego w sentencji o niekonstytucyjności danego przepisu, ale także w wyniku tzw. wyroku interpretacyjnego o zgodności z Konstytucją. W tym ostatnim wypadku będzie to miało miejsce, gdy zobowiązanie podatkowe zostało ukształtowane na sprzecznej z wyrokiem Trybunału wykładni przepisów prawa podatkowego (*w. NSA z 23 stycznia 2014 r., II FSK 2518/13; w. NSA z 22 października 2014 r., II FSK 457/14*).

Odmienne stanowisko co do dopuszczalności wznowienia postępowania w następstwie wyroków o charakterze interpretacyjnym zajmuje Izba Cywilna Sądu Najwyższego. Zgodnie z jej orzecznictwem, nie stanowi podstawy do wznowienia postępowania zarówno wyrok Trybunału o niezgodności z Konstytucją określonej wykładni aktu normatywnego, jak również wyrok orzekający o pominięciu prawodawczym. W obu tych wypadkach nie dochodzi bowiem do utraty mocy obowiązującej zakwestionowanego przepisu (*p. SN z 11 kwietnia 2014 r., I CZ 19/14*).

Dopuszczalność wznowienia postępowania doznaje pewnych ograniczeń w sytuacji, gdy Trybunał zastosował klauzulę odraczającą. W wypadku odroczenia terminu utraty mocy obowiązującej przepisu, na podstawie którego zostały wydane prawomocne orzeczenie sądowe lub ostateczna decyzja administracyjna, dopuszczalność wznowienia postępowania nastąpi dopiero po upływie wskazanego przez Trybunał terminu odroczenia i tylko wtedy jeżeli ustawodawca wcześniej nie zmieni lub nie uchyli zakwestionowanych przepisów (*w. z 29 lipca 2014 r., P 49/13*). W praktyce mogą się jednak pojawić trudności we wznowieniu takiego postępowania, gdyż zgodnie ze stanowiskiem SN okoliczność, że organy ustawodawcze nie dokonały w terminie odroczenia nowelizacji przepisów prawa nie jest ustawową przyczyną wznowienia postępowania (*p. SN z 29 maja 2014 r., V CZ 32/14*).

2.5.4. Stosowanie przepisów zawierających normę identyczną lub podobną do derogowanej wyrokiem Trybunału

Trybunał, dokonując rozstrzygnięcia o hierarchicznej zgodności norm, jest związany zakresem wniosku, pytania prawnego oraz skargi konstytucyjnej. To znaczy, że Trybunał nie może w sentencji wyroku rozstrzygać o konstytucyjności przepisów formalnie niezaskarżonych, nawet jeżeli odnoszą się do nich podobne lub te same zastrzeżenia konstytucyjne. Niekiedy wadliwość innych przepisów, niż tych będących

wprost przedmiotem orzekania, sygnalizowana jest jednak w uzasadnieniu. Może to powodować problemy dla sądów orzekających, które z jednej strony mają sygnał co do niekonstytucyjności takich przepisów, z drugiej strony natomiast przepisy te stanowią w dalszym ciągu prawo powszechnie obowiązujące.

Zgodnie ze stanowiskiem prezentowanym w orzecznictwie sądów powszechnych, wyrok Trybunału uchyła domniemanie konstytucyjności tylko i wyłącznie wobec przepisu wskazanego w jego sentencji. Inne przepisy, nawet o tożsamej treści, nadal są objęte domniemaniem konstytucyjności. W takiej sytuacji sąd orzekający jest zobowiązany do zastosowania takich przepisów lub do skierowania pytania prawnego do Trybunału (*p. SA we Wrocławiu z 11 sierpnia 2014 r., II AKzw 1178/14*).

W orzecznictwie sądów administracyjnych przyjmuje się niekiedy tzw. koncepcję oczywistej niekonstytucyjności. Zachodzi ona gdy przepis ustawy i Konstytucji dotyczą tej samej materii i są ze sobą sprzeczne, jak również wtedy, gdy ustawodawca wprowadza przepis identyczny, jak ten którego niekonstytucyjność orzekł Trybunał. W takich wypadkach sąd nie musi korzystać z instytucji pytania prawnego do Trybunału i ma kompetencję do pominięcia takiego przepisu przy orzekaniu (zob. np. w. NSA z 15 stycznia 2014 r., I FSK 144/13; w. NSA z 6 czerwca 2014 r., I FSK 1038/13). W praktyce zdarzają się sytuacje, w których sądy, z jednej strony, wskazując na zasadę bezpośredniego stosowania Konstytucji (art. 8 ust. 2 Konstytucji) oraz niezawisłości sędziowskiej i podlegania tylko Konstytucji i ustawom (art. 178 ust. 1 Konstytucji), odstępują od kierowania pytania prawnego do Trybunału, gdy stanowisko o niekonstytucyjności danego przepisu wynika z uzasadnienia wyroku Trybunału i z przyczyn proceduralnych rozstrzygnięcie to nie mogło nastąpić w sentencji (np. w. WSA w Warszawie z 15 kwietnia 2014 r., III SA/Wa 2918/13). Z drugiej jednak strony, w orzecznictwie sądów administracyjnych akcentowane jest również stanowisko, zgodnie z którym wyłącznie orzeczenie przez Trybunał w sentencji (nie zaś w jego uzasadnieniu) o niekonstytucyjności przepisu ma moc powszechnie obowiązującą. Do czasu wydania przez Trybunał takiego orzeczenia nie można oczekiwać od organów stosujących prawo, że zaniechają stosowania przepisów stanowiących prawo powszechnie obowiązujące (zob. w. WSA w Bydgoszczy z 11 czerwca 2014 r., I SAB/Bd 25/14). Warto wskazać także na pewnego rodzaju stanowisko pośrednie, zgodnie z którym wskazówka Trybunału, zawarta w uzasadnieniu wyroku, co do aktualności zastrzeżeń konstytucyjnych także do innych przepisów, niż wskazane w sentencji, skutkuje koniecznością stosowania ich wykładni w sposób zgodny z Konstytucją. To z kolei może prowadzić do wniosku, że takie przepisy, chociaż nie zostały formalnie uchylone, nie mogą stanowić materialnoprawnej podstawy wydawania decyzji administracyjnej (w. NSA z 16 września 2014 r., I FSK 317/14).

Bez względu na ocenę powyższej praktyki orzeczniczej warto zauważyć, że tylko wyrok Trybunału przesądzający w sentencji niezgodność danego przepisu z Konstytucją prowadzi do usunięcia tego przepisu z porządku prawnego, a zatem jednoznacznie i w sposób wiążący kształtuje porządek prawny. Rozstrzyganie przez sądy o niezastosowaniu danego przepisu w konkretnej sprawie, z uwagi na wątpliwości co do jego konstytucyjności, rodzi ryzyko rozbieżności w stosowaniu prawa.

Rozdział V

Aktywność pozaorzecznicza Trybunału i jego sędziów

Przykładem ubiegłych lat Trybunał Konstytucyjny stara się wnosić swój indywidualny wkład w propagowanie rodzimej myśli konstytucyjnej w kraju i za granicą. Organizowane z różnych okazji wizyty, spotkania naukowe i konkursy gromadzą w budynku przy al. Szucha 12a zarówno osoby piastujące najwyższe stanowiska publiczne, teoretyków i praktyków prawa, jak też studentów oraz uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

1. Konferencje naukowe i inne wydarzenia w siedzibie Trybunału

Wielu sędziów Trybunału aktywnie uczestniczy w krajowej i międzynarodowej wymianie myśli akademickiej. Wynikające stąd ogólnie pozytywne nastawienie w stosunku do dialogu naukowego, jako metody zdobywania wiedzy, obserwacji doświadczeń, a niekiedy również omawiania różnic poglądów na temat zagadnień prawnych, znajduje swoje odzwierciedlenie w działaniach podejmowanych przez Biuro Trybunału Konstytucyjnego.

Jednym z przejawów tej działalności jest kontynuowana od wielu lat tradycja organizowania tematycznych spotkań naukowych. W lutym ubiegłego roku odbyła się w Trybunale konferencja poświęcona prawom ofiar przestępstw, organizowana we współpracy z Prokuratorem Generalnym Andrzejem Seremetem. Przy okazji tego wydarzenia poglądami na temat standardów ochrony gwarantowanej przez państwo osobom poszkodowanym w wyniku przestępstw podzielili się przedstawiciele najważniejszych centralnych organów państwowych, zajmujących się ochroną praw i wolności obywatelskich.

W ubiegłym roku, z inicjatywy Prezesa Trybunału Konstytucyjnego, odbyło się ponadto wiele tematycznych spotkań naukowych, które zawsze stają się okazją do dyskusji i wymiany poglądów. Otwarte wykłady w Trybunale wygłosili: prof. Adam Rotfeld, były minister spraw zagranicznych (*Europa: wspólne wartości a pamięć historyczna*); gen. dr Mieczysław Bieniek, były dowódca polskich misji międzynarodowych oraz Polski Przedstawiciel Wojskowy przy Komitetach Wojskowych NATO i UE (*Europa jako przestrzeń bezpieczeństwa?*); prof. Jerzy Kranz, dyplomata, prawnik i naukowiec, specjalista prawa międzynarodowego i europejskiego (*Suwerenność i ponadnarodowość na progu XXI wieku*); prof. Stanisław Sołtysiński (*Czy sądy konstytucyjne powstrzymają zmierzch zasady równości podmiotów gospodarczych?*) oraz prof. Elżbieta

Kawecka-Wyrzykowska, ekonomistka, kierownik Katedry Integracji Europejskiej im. Jeana Monneta w Szkole Głównej Handlowej (*Polska płatnikiem netto do budżetu Unii Europejskiej po roku 2020?*). Przy okazji wizyty delegacji Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości z siedzibą w Hadze, wykład wygłosił Peter Tomka, Prezes tej instytucji (*Relacje prawa krajowego do prawa międzynarodowego w orzecznictwie Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości*).

Wykład w Trybunale Konstytucyjnym wygłosił również gość honorowy obchodów Święta Narodowego Trzeciego Maja, Prof. Moshe Rosman, Historyk z Uniwersytetu Bar-Ilan w Tel Awiwie. Jego wystąpienie, zatytułowane *Kwestia żydowska w Konstytucji Trzeciego Maja* stanowiło kolejną, po odbywających się w zeszłych latach wykładach ukraińskiego profesora Petro Staciuka oraz niemieckiego profesora Johanesa Massinga, próbę zwrócenia uwagi, w jak niezwykle bogatym i wielonarodowym otoczeniu odbywało się uchwalenie pierwszej nowoczesnej konstytucji Europy.

2. Współpraca międzynarodowa

Niezmiennie istotny element pozaorzeczniczej działalności Trybunału Konstytucyjnego stanowi pielęgnowanie roboczych kontaktów z innymi sądami konstytucyjnymi oraz instytucjami ponadnarodowymi, stojącymi na straży praw i wolności. Nieformalnym zwyczajem stało się już, że wydarzeniem otwierającym tę sferę kontaktów międzyinstytucjonalnych jest udział Prezesa Trybunału w uroczystym otwarciu nowego roku sądowego w Europejskim Trybunale Praw Człowieka, które w ubiegłym roku odbyło się 31 stycznia.

Wśród licznych ubiegłorocznych wydarzeń o charakterze międzynarodowym, warto w szczególności wspomnieć o przystąpieniu Trybunału Konstytucyjnego do Światowej Konferencji Sądów Konstytucyjnych. Wydarzenie to miało miejsce przy okazji III kongresu tej instytucji zorganizowanego w Seulu, na który przybyły delegacje sądów konstytucyjnych ponad stu krajów. Prezes Andrzej Rzepliński, jako przewodniczący polskiej delegacji, wygłosił z tej okazji przemówienie na temat wpływu sądownictwa konstytucyjnego na integrację społeczną.

Przedstawiciele Trybunału Konstytucyjnego uczestniczyli ponadto w spotkaniach innych międzynarodowych organizacji, skupiających instytucje sądowe. Należy tu wymienić w pierwszym rzędzie XVI Kongres Konferencji Europejskich Sądów Konstytucyjnych (Wiedeń), którego tematem była kooperacja sądów konstytucyjnych w Europie – aktualne ramy i perspektywy. Na odnotowanie zasługuje także konferencja-debata przewodniczących sądów konstytucyjnych Polski, Francji i Tunezji w Tunisie. Spotkanie poświęcone było wymianie doświadczeń i dyskusji na temat roli sądów konstytucyjnych w procesie przemian demokratycznych w państwie. Ponadto Prezes Trybunału wziął udział w XIX Międzynarodowej Konferencji w Erewaniu, podczas której dyskutowany był problem konstytucyjnego statusu godności ludzkiej.

Sędziowie Trybunału brali także udział w IX Kongresie Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Konstytucyjnego (Oslo) oraz *European Judicial Network* (Wiedeń).

W ubiegłym roku stosunki międzynarodowe utrzymywane były również w ramach kontaktów bilateralnych. Spotkania te z reguły obejmowały udział w sesjach roboczych, w czasie których omawiane były wspólne problemy prawne. Tradycyjnie

już odbyła się kolejna, XVIII edycja konferencji pełnych składów Trybunału Konstytucyjnego oraz Sądu Konstytucyjnego Litwy, tym razem zorganizowana w graniczącym z Polską mieście Mariampol. Wiodącym tematem konferencji w 2014 r. był problem konstytucyjnych podstaw samorządu terytorialnego.

Delegacje sędziów i pracowników Trybunału Konstytucyjnego złożyły ponadto oficjalne wizyty m.in. w Trybunale Konstytucyjnym Austrii, Sądzie Konstytucyjnym Ukrainy, Sądzie Konstytucyjnym Litwy. Na zaproszenie Prezesa Trybunału Konstytucyjnego, Warszawę odwiedziły natomiast delegacje Sądu Najwyższego Izraela oraz Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości w Hadze. Szczególną wagę należy przypisać wizycie licznej delegacji sędziów oraz rzeczników generalnych Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Wydarzenie to odbyło się na wspólne zaproszenie Prezesów Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego. W czasie tej wizyty sędziowie spotykali się by rozmawiać m.in. o problematyce wzajemnych relacji sankcji karnych i administracyjnych, stosowaniu Karty Praw Podstawowych w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz dialogu sędziów krajowych z sędziami TSUE.

3. Działalność na rzecz popularyzacji orzecznictwa konstytucyjnego

Popularyzacji wiedzy na temat prawa oraz orzecznictwa konstytucyjnego służy również działalność prowadzona przez jednostki Biura Trybunału Konstytucyjnego. W 2014 r. ukazało się drukiem szereg pozycji poświęconych tej problematyce. Wydany został m.in.: zbiór referatów wygłoszonych w trakcie XVII konferencji sędziów Trybunału Konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej i Sądu Konstytucyjnego Republiki Litewskiej, która odbyła się w 2013 r. w Kamieniu Śląskim. Tematem wiodącym tej publikacji był zakaz dyskryminacji w orzecznictwie konstytucyjnym. Pod tytułem *Wykłady w Trybunale Konstytucyjnym z lat 2011-2012* zebrane i wydane zostały również wystąpienia wygłoszone w czasie spotkań naukowych organizowanych przez Trybunał w tym okresie. Ukazały się ponadto kolejne dwa numery Zagadnień Sądownictwa Konstytucyjnego. W pierwszym ubiegłorocznym numerze opublikowane zostały artykuły poświęcone Konstytucji marcowej z 1921 r. oraz jej wpływowi na współczesny ustrojowy kształt Państwa. Drugi numer czasopisma poświęcony został prawnym zagadnieniom związanym z planowaniem i zagospodarowaniem przestrzennym. Chcąc zwrócić uwagę na coraz liczniejsze orzecznictwo, w którym pojawiła się problematyka relacji prawa krajowego z prawem Unii Europejskiej, opublikowany został ponadto zbiór wybranych pod tym kątem orzeczeń Trybunału, wydanych w latach 2003-2014. Podkreślenia wymaga, że publikacja ta ukazała się równolegle w języku polskim oraz angielskim (*Selected rulings of the Polish Constitutional Tribunal concerning the law of the European Union, 2003-2014*).

Zespół Prasy i Informacji BTK kontynuuje starania o to, aby informacje na temat orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego wyróżniały się rzetelnością przekazywanych faktów oraz zrozumiałością. Realizacji tego celu służą m.in. komunikaty prasowe oraz inne materiały udostępniane w związku z rozprawami. Podkreślenia wymaga, że wszystkie materiały przeznaczone dla mediów opisujących rozprawy w Trybunale

są udostępniane do pobrania na stronie internetowej. Materiały te pozwalają na przygotowywanie pogłębionych relacji na temat orzeczeń Trybunału również dziennikarzom, którzy z różnych względów nie mogli być obecni na rozprawach, w tym rosnącej grupie dziennikarzy obywatelskich. Osoby zainteresowane mogą ponadto zapoznać się z materiałami dotyczącymi tych orzeczeń bezpośrednio na stronie internetowej Trybunału, bez konieczności polegania na doniesieniach medialnych.

Dostrzegając szereg zagadnień cieszących się szczególnym zainteresowaniem ze strony mediów, organizowane są specjalne tematyczne konferencje prasowe, w czasie których prezentowane jest orzecznictwo Trybunału na dany temat. W ubiegłym roku odbyły się trzy tego typu spotkania z dziennikarzami, poświęcone orzecznictwu konstytucyjnemu z zakresu: finansów publicznych i funkcjonowania banku centralnego, prawa do zabezpieczenia społecznego oraz problematyce skargi konstytucyjnej i wstępnej kontroli skarg wpływających do Trybunału.

Jako jednostka odpowiedzialna za udostępnianie informacji publicznej, Zespół Prasy i Informacji rozpatrzył ponadto prawie 100 wniosków w tym zakresie oraz udzielił odpowiedzi na około 300 zapytań nadesłanych pocztą tradycyjną i elektroniczną. W ubiegłym roku nastąpił lawinowy wzrost zainteresowania przygotowywanym przez Zespół newsletterem, za pomocą którego przekazywane są aktualne informacje na temat orzecznictwa Trybunału. Po tym jak na stronie internetowej udostępniona została automatyczna opcja rejestracji, liczba subskrybentów wzrosła do prawie 1000 osób i nadal rośnie.

Aktywny udział w rozpowszechnianiu informacji na temat orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego bierze również Zespół Orzecznictwa i Studiów. Na szczególną uwagę zasługuje prowadzona od wielu lat praktyka tłumaczenia najistotniejszych orzeczeń oraz komunikatów prasowych. Przekłady wykonywane są przeważnie na język angielski, a w wypadku wybranych orzeczeń także na niemiecki i francuski. Dzięki temu polskie orzecznictwo konstytucyjne staje się częścią międzynarodowego *acquis constitutionnel*, przez co może być wykorzystywane przez instytucje sądownicze, naukowe i dydaktyczne za granicą. Temu samemu celowi służy również zaangażowanie Zespołu na forum Komisji Weneckiej, w ramach której sporządzane są w języku angielskim skróty wszystkich wyroków oraz wymieniane są informacje dotyczące konkretnych problemów pojawiających się w orzecznictwie.

Trybunał Konstytucyjny stara się na każdym kroku utrwać swój wizerunek, jako instytucji szeroko zaangażowanej w życie publiczne. Dlatego też chętnie gości nie tylko prawników, ale również inne osoby zainteresowane funkcjonowaniem sfery publicznej. Tradycją stało się już, że Prezes Trybunału Konstytucyjnego patronuje międzywojewódzkiemu konkursowi *Czuję się obywatelem Rzeczypospolitej Polskiej*. Edycja konkursu, którego finał odbył się 26 września 2014 r. w siedzibie Trybunału, nawiązywała do przypadających w tym roku rocznic: 25 lat pierwszych wolnych wyborów, 15 lat członkostwa w NATO oraz 10 lat członkostwa w Unii Europejskiej.

W ubiegłym roku pod patronatem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego odbyła się ponadto druga edycja Konstytucyjnego Turnieju Sądowego, organizowana przez Stowarzyszenie im. prof. Zbigniewa Hołdy. Z racji dużego zainteresowania tegoroczny finał, który tradycyjnie już odbywał się w sali rozpraw Trybunału Konstytucyjnego, musiał zostać podzielony na dwie ligi, studencką oraz aplikancką. Kontynuowany był również projekt warsztatowy *Prawo konstytucyjne w praktyce*, organizowany

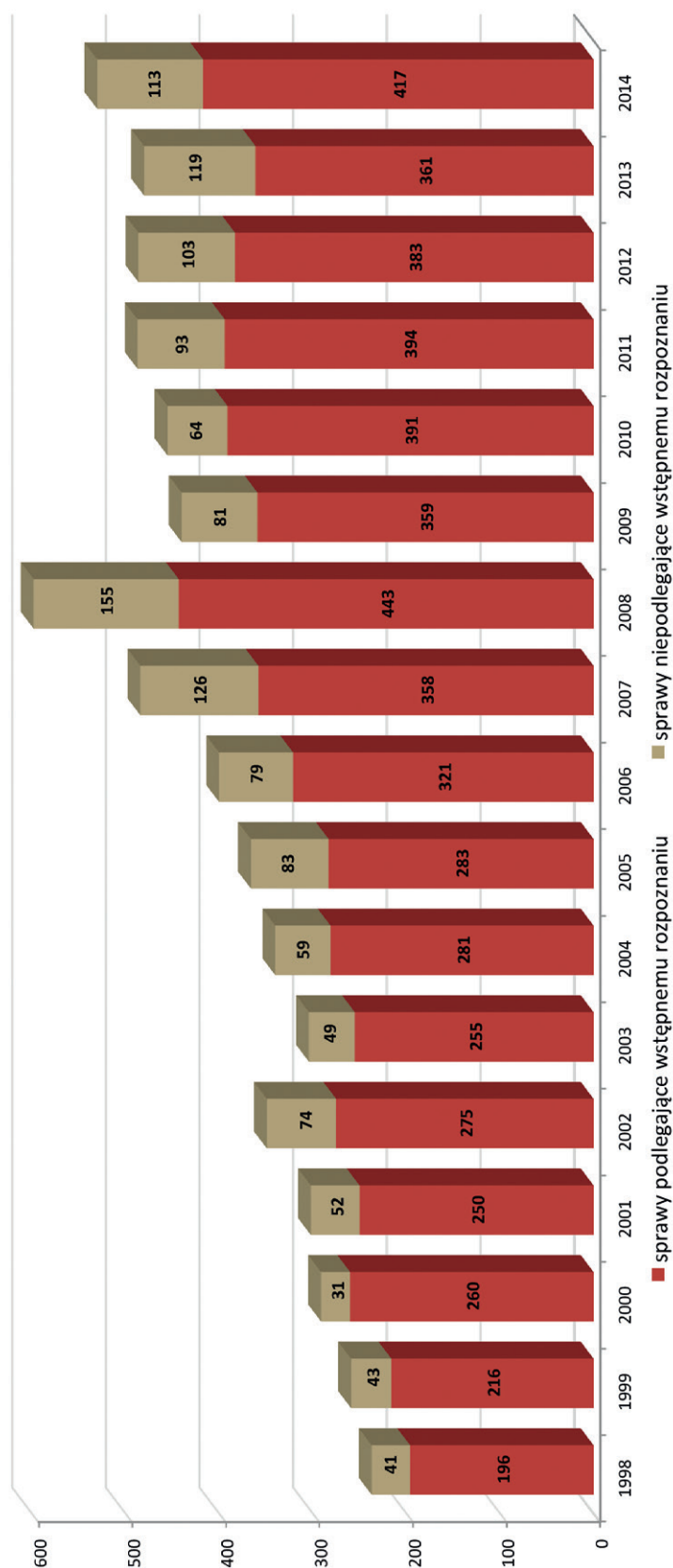
we współpracy z działającym na Uniwersytecie Warszawskim Kołem Naukowym Prawa Konstytucyjnego Legislators. Uczestnicy piątej już edycji tych warsztatów szkolili się w sporządzaniu skarg konstytucyjnych.

Wzorem lat ubiegłych, Trybunał gościł też liczne grupy osób zainteresowanych poznaniem historii oraz funkcji ustrojowej tej instytucji. W ubiegłym roku pracownicy Zespołu Prezydialnego przyjęli w sumie 32 grupy, wśród których znajdowali się m.in. polscy i zagraniczni prawnicy, studenci prawa oraz uczniowie szkół ponadgimnazjalnych. Godną podkreślenia nowością było włączenie Trybunału Konstytucyjnego oraz jego siedziby, w której przed wojną mieściło się kasyno oficerskie, a po wojnie Centralna Biblioteka Wojskowa, do programu szkolenia warszawskich przewodników miejskich. Inicjatywę tę należy pochwalić, w ten sposób bowiem informacje na temat Trybunału Konstytucyjnego oraz jego roli będą przekazywane jeszcze szerszemu kręgowi osób z kraju i z zagranicy.

Z A Ł A C Z N I K I

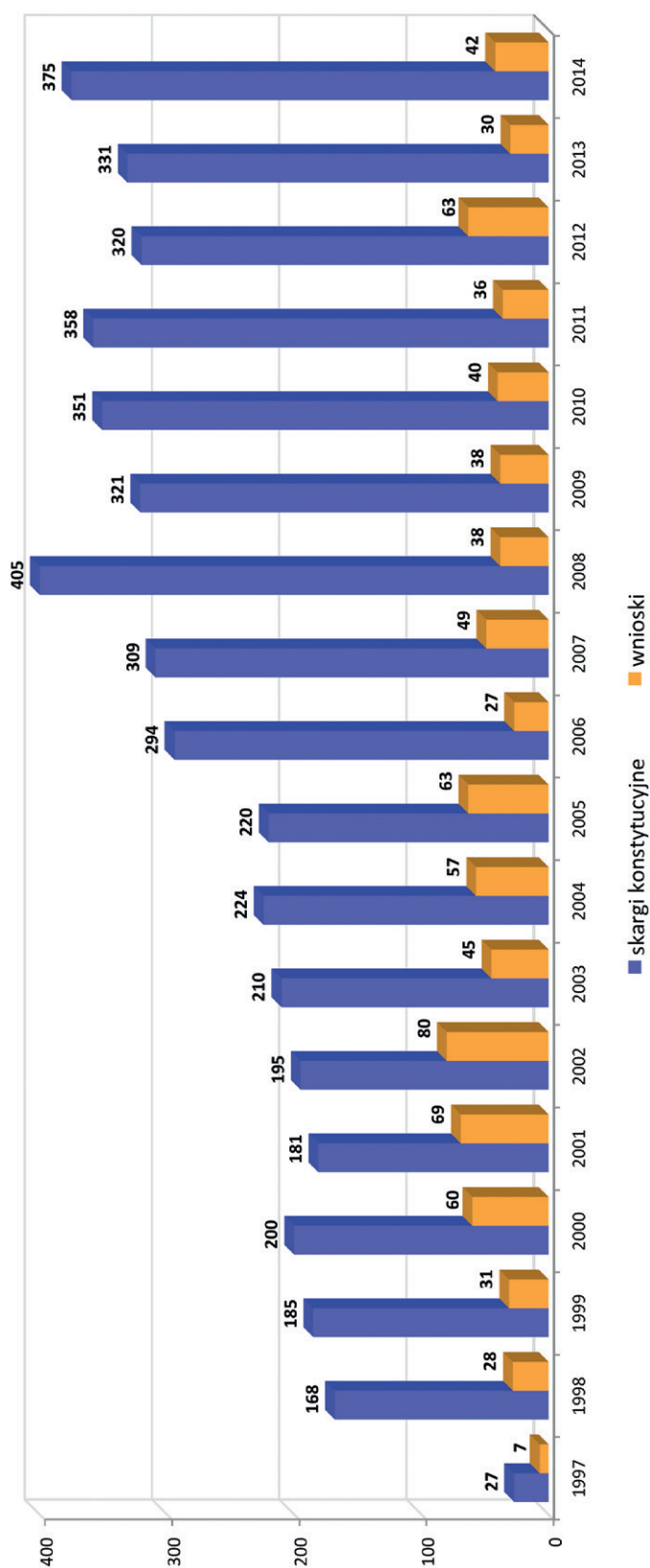
Załącznik nr 1. Analiza danych statystycznych dotyczących wpływu spraw

Sprawy wniesione do Trybunału Konstytucyjnego

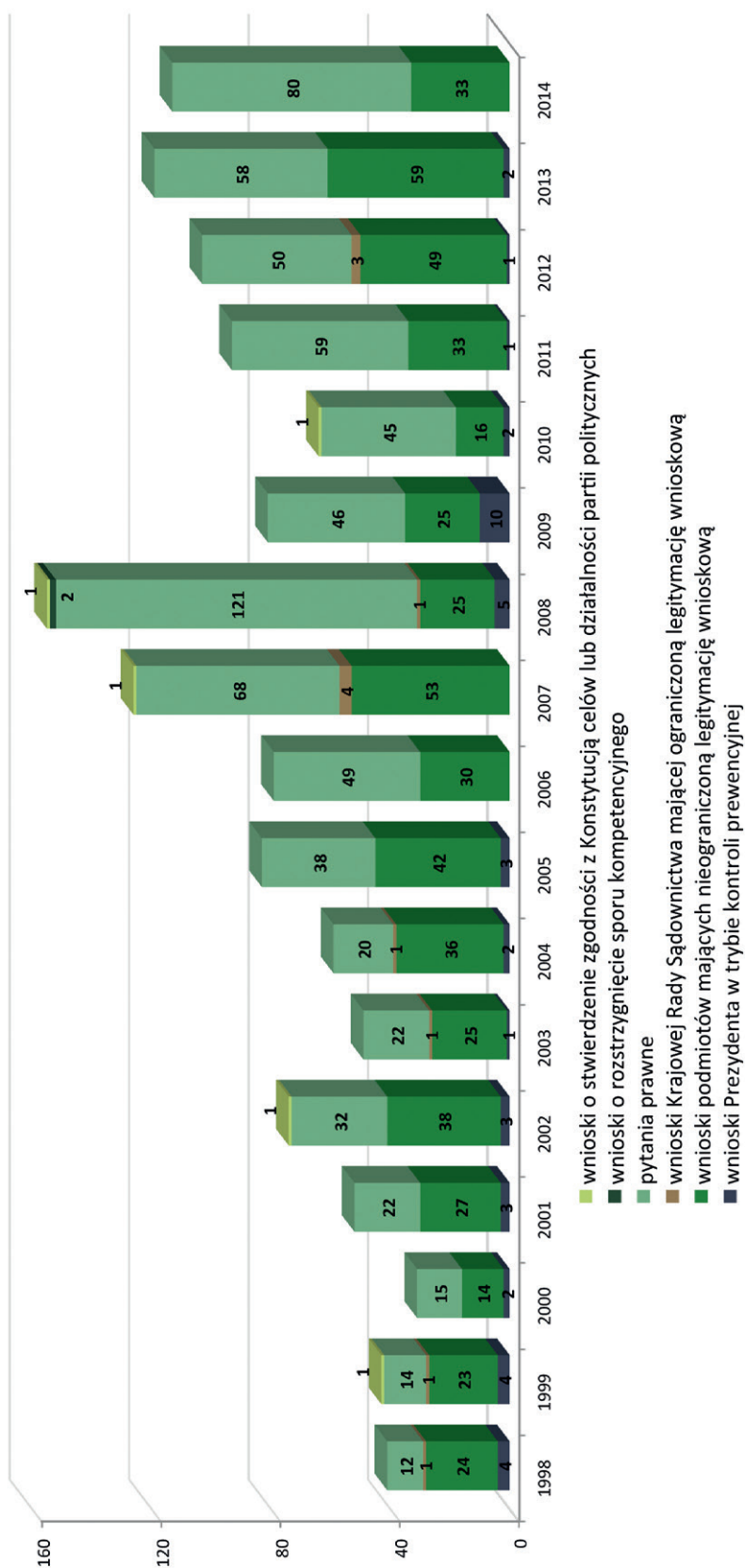
(1) W 2014 r. do Trybunału Konstytucyjnego wpłynęło łącznie 530 wniosków, pytań prawnych i skarg konstytucyjnych (o 10% więcej niż w roku 2013). W porównaniu z rokiem poprzednim, liczba spraw podlegających wstępnemu rozpoznaniu wzrosła o 16%, zaś liczba spraw, które nie podlegają wstępnemu rozpoznaniu spadła o 5%. Sprawy wniesione w trybie skargi konstytucyjnej stanowiły 71% wszystkich wniesionych spraw.

Wpływ spraw podlegających wstępnej kontroli

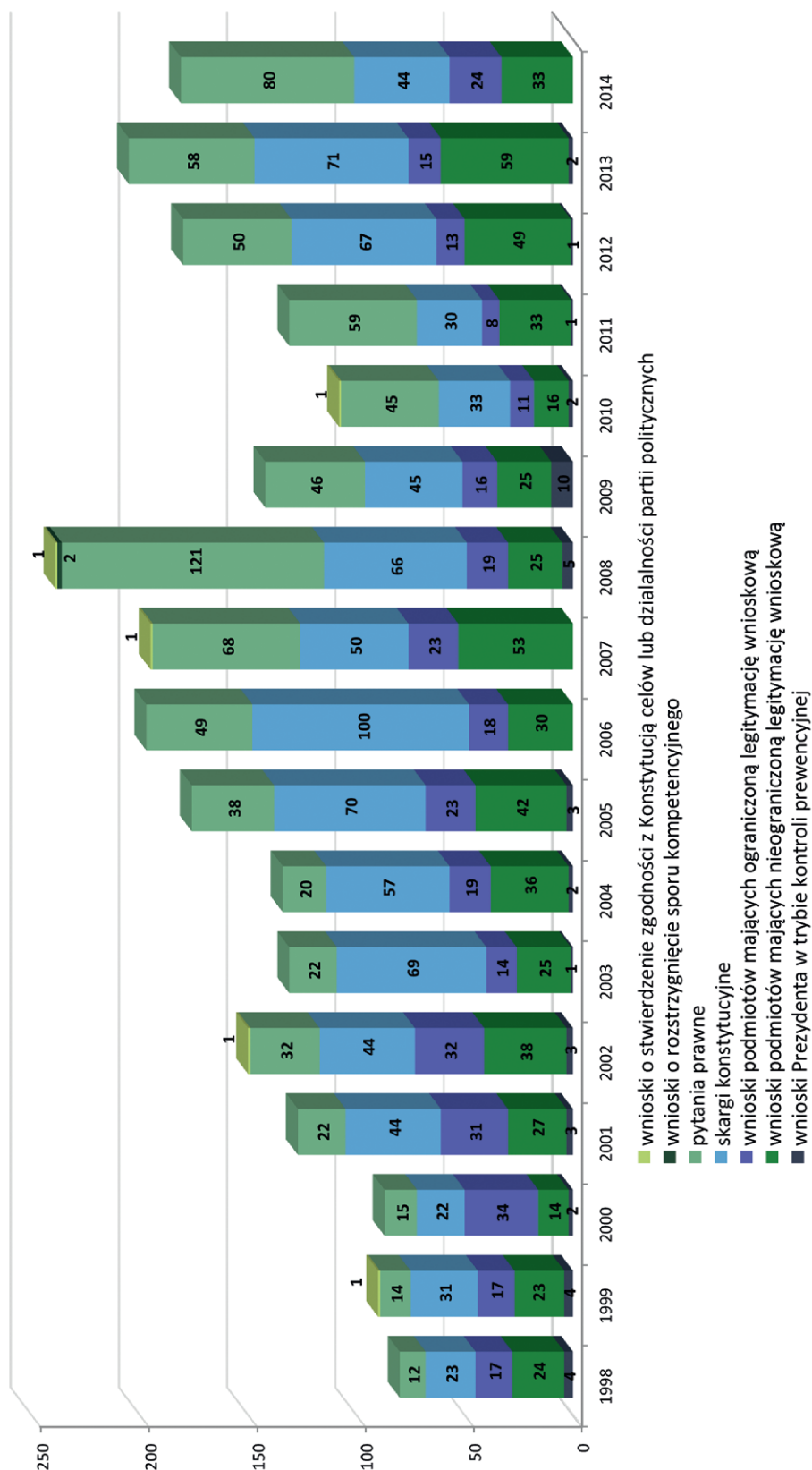
(2) Rozpoznaniu wstępnemu podlegało 375 skarg konstytucyjnych oraz 42 wnioski pochodzące od podmiotów o ograniczonej legitymacji wnioskowej. Wpływ skarg był o 13% większy w stosunku do roku poprzedniego, natomiast wpływ wniosków aż o 40%.

Wpływ spraw niepodlegających rozpoznaniu wstępnemu

(3) Wstępnemu rozpoznaniu nie podlegają pytania prawne sądów, wnioski podmiotów o nieograniczonej legitymacji oraz wnioski Krajowej Rady Sądownictwa. W 2014 r. wpłynęło 80 pytań prawnych i 33 wnioski podmiotów o nieograniczonej legitymacji. Wśród podmiotów mających nieograniczoną legitymację wnioskową byli: Rzecznik Praw Obywatelskich (19), grupy posłów (7), Prokurator Generalny (4), Prezydent RP (2) oraz grupa senatorów (1). Sądy powszechne skierowały do Trybunału 76 pytań prawnych, zaś sądy administracyjne – 4.

Wpływ spraw do rozpoznania merytorycznego

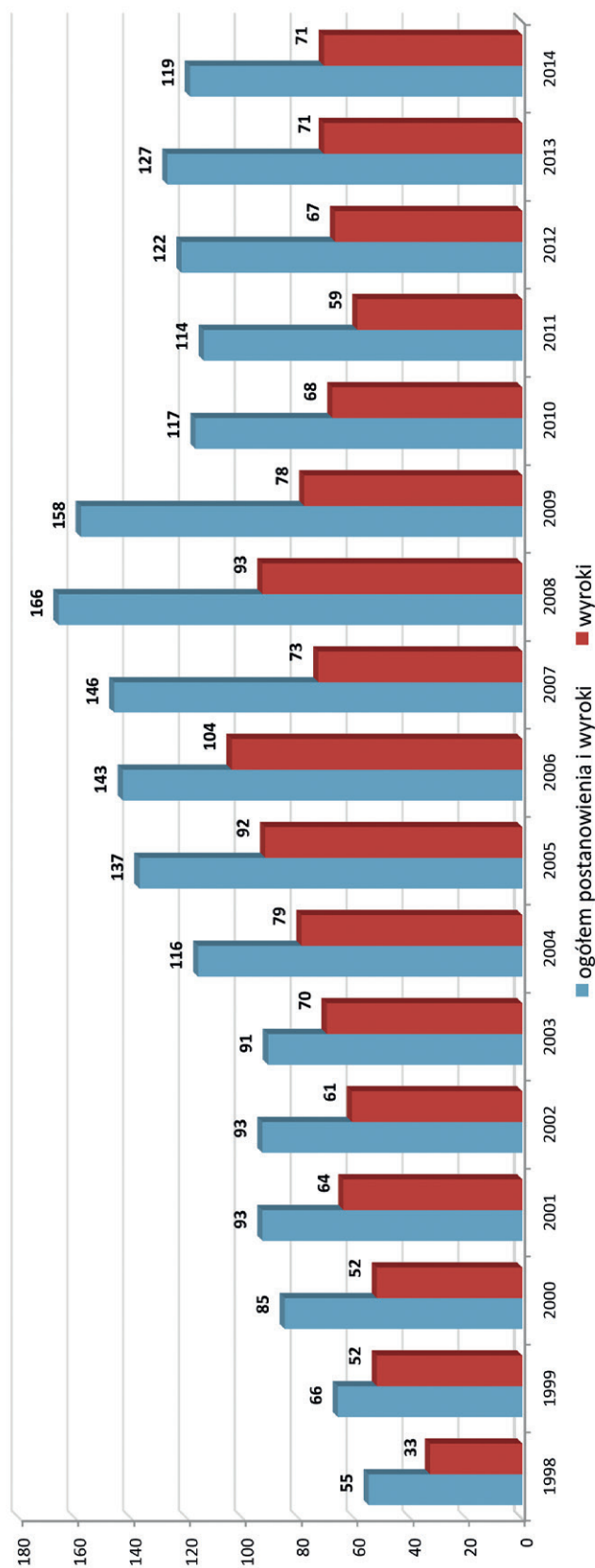

(4) W 2014 r. do rozpoznania merytorycznego łącznie wpłynęło 181 spraw, w tym: 113 spraw niepodlegających wstępnemu rozpoznaniu oraz 68 spraw, po ich wstępnym rozpoznaniu. W odniesieniu do roku poprzedniego liczba spraw, które wpłynęły do rozpoznania merytorycznego spadła o 12%.

Załącznik nr 2. Analiza danych statystycznych dotyczących spraw zakończonych

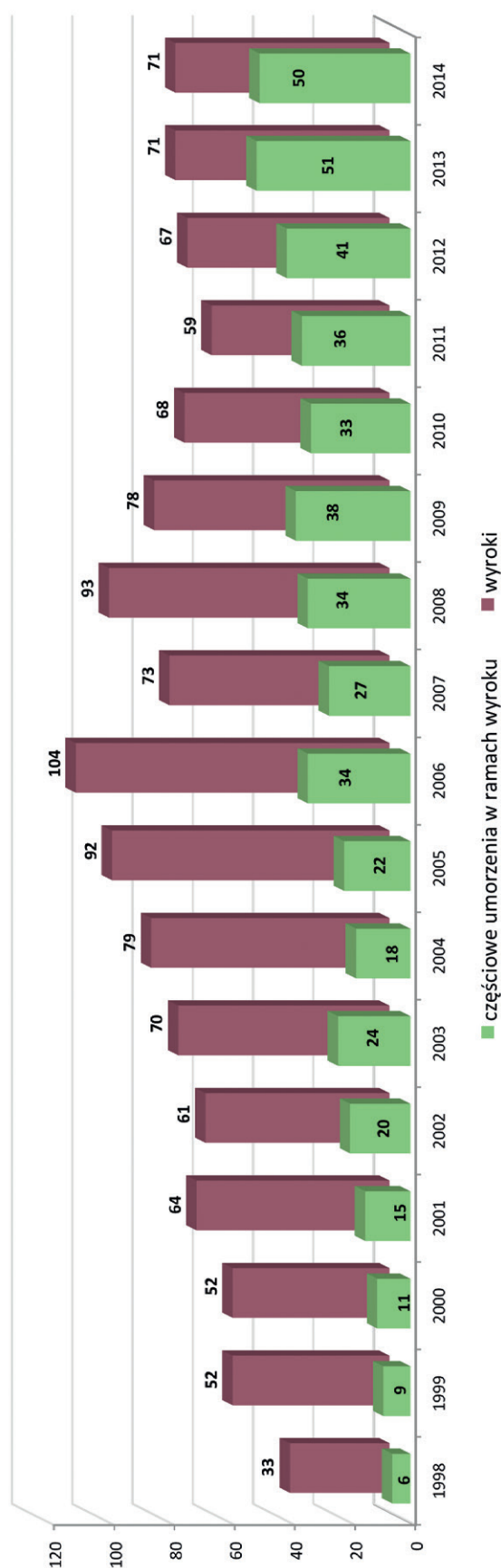
Wyroki i postanowienia wydane przez Trybunał Konstytucyjny na etapie rozpoznania merytorycznego

Wyroki na tle ogólnej liczby wydanych orzeczeń

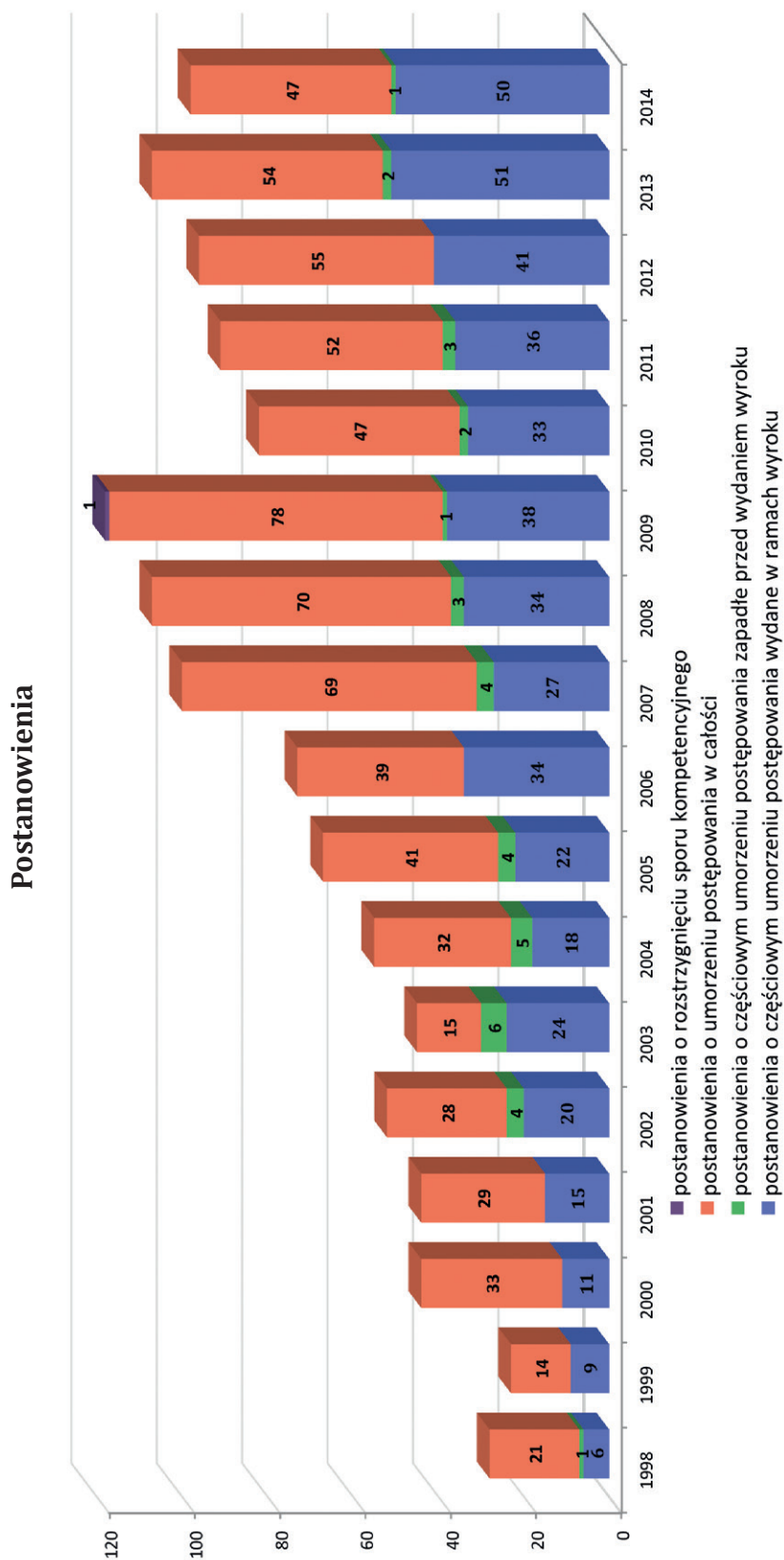

(1) W 2014 r. Trybunał Konstytucyjny wydał 71 wyroków oraz 48 postanowień o umorzeniu postępowania, w tym jedno postanowienie o umorzeniu postępowania przed wydaniem wyroku, co stanowi odpowiednio 60% i 40% wydanych orzeczeń. W stosunku do roku poprzedniego nastąpił nieznaczny spadek ogólnej liczby wydanych orzeczeń (o 6%). Na podobnym poziomie ukształtowała się średnia ich liczba w skali miesiąca (10). Wydając 119 orzeczeń Trybunał rozpoznał w sumie 157 spraw (część spraw została rozpoznana łącznie).

Wyroki wraz z częściowym umorzeniem postępowania

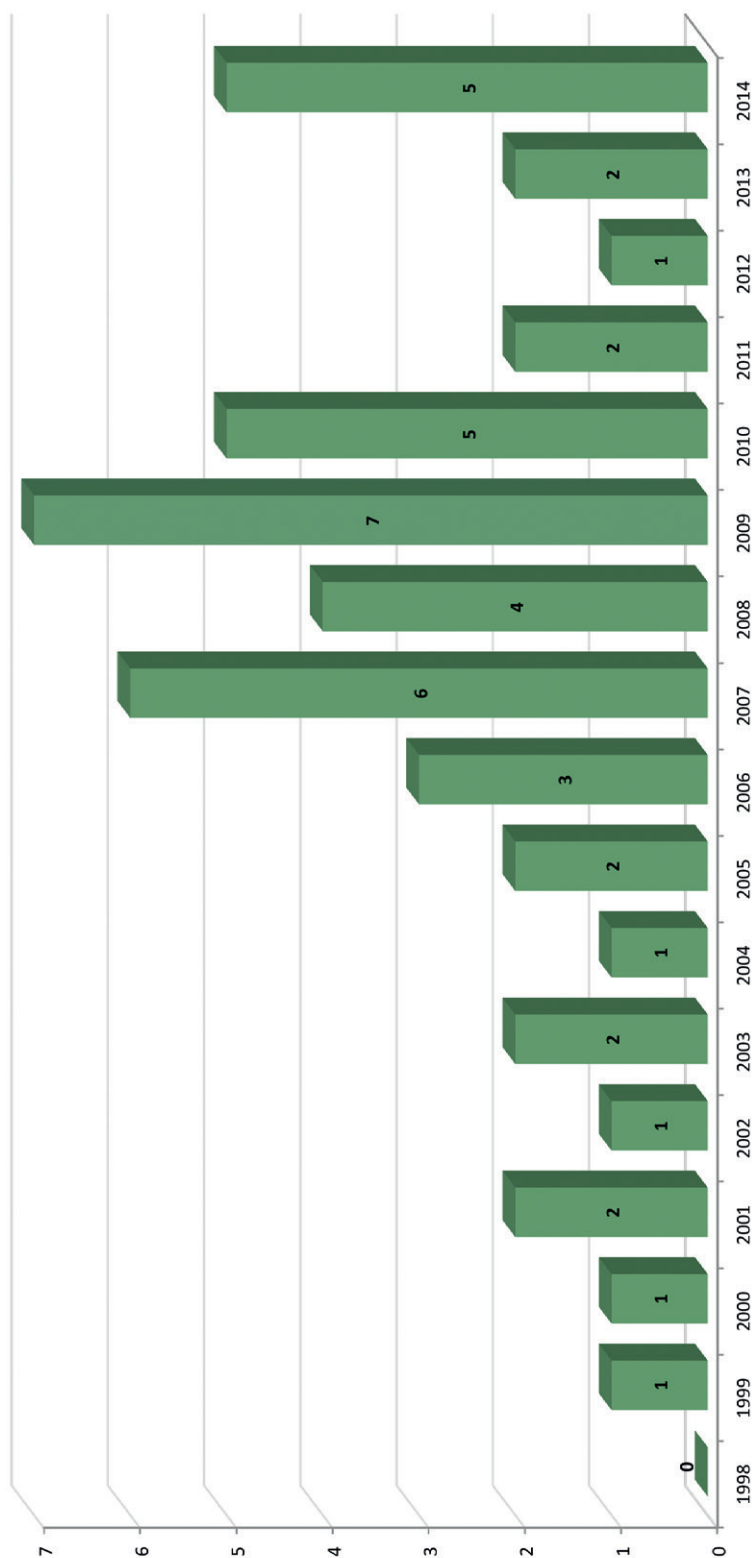

(2) W 2014 r. Trybunał wydał 50 wyroków, w których jednocześnie częściowo umorzył postępowanie. W poprzednich latach było to odpowiednio 51 (2013 r.) i 41 (2012 r.) wyroków.

Postanowienia wydane przez Trybunał w 2014 r. na etapie kontroli merytorycznej dotyczyły przede wszystkim częściowego umorzenia postępowania (w ramach wyroku) oraz umorzenia postępowania w całości. W jednym wypadku postępowanie uległo częściowemu umorzeniu jeszcze przed wydaniem wyroku.

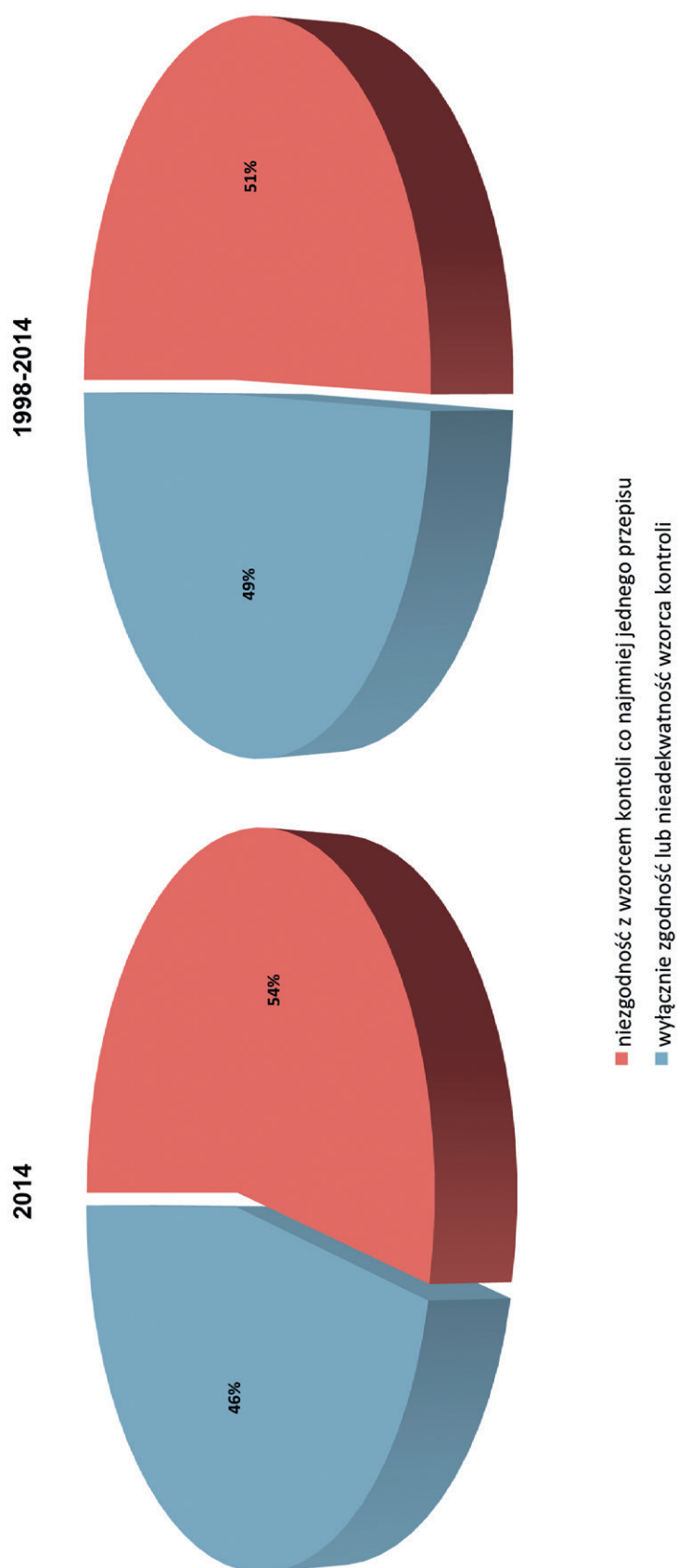
Postanowienia sygnalizacyjne

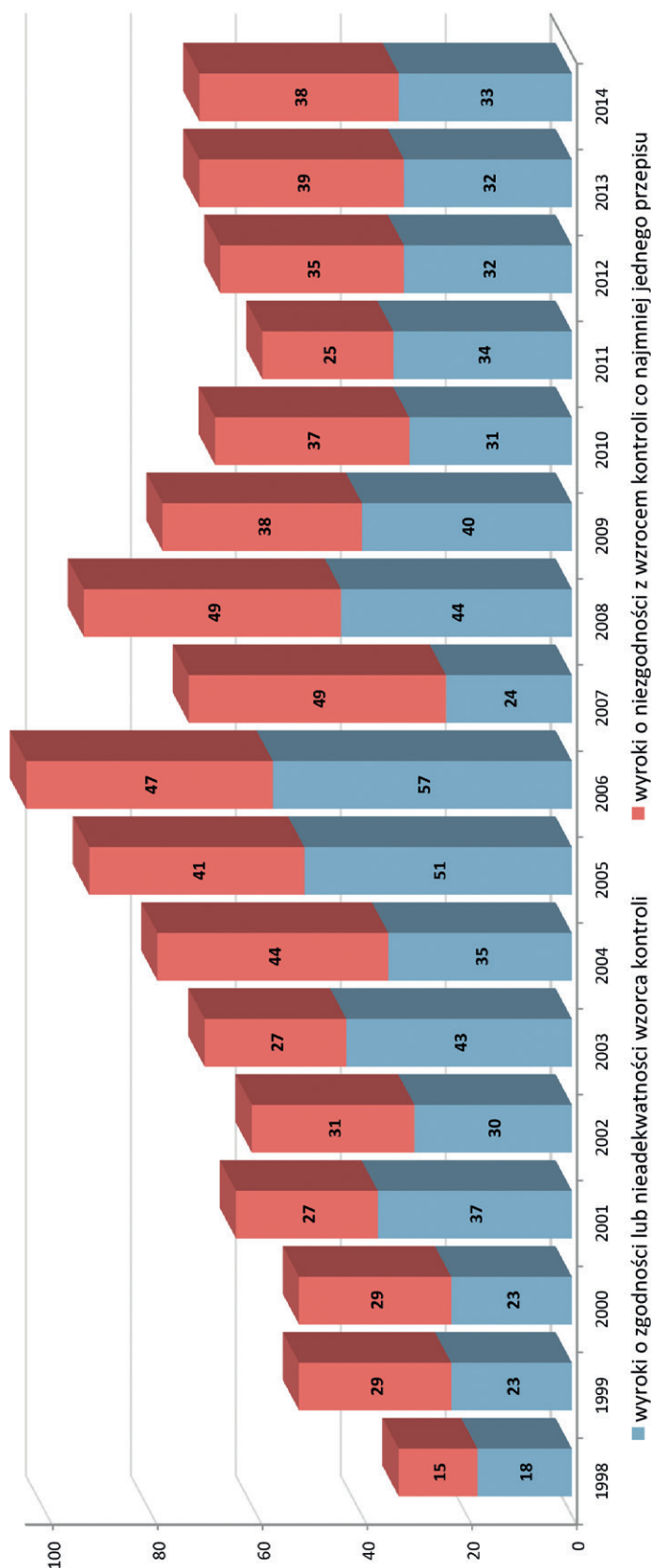
(3) W 2014 r. Trybunał wydał pięć postanowień sygnalizacyjnych. Przedstawił w nich uwagi o stwierdzonych uchybieniach i lukach w prawie, których usunięcie jest niezbędne dla zapewnienia spójności systemu prawnego.

Lp.	Sygnatura i data	Skład	Adresat	Treść sygnalizacji wydanych w 2014 r.
1	S 1/14 11 II 2014 (K 51/12)	5 sędziów	Sejm	Uwagi dotyczące stwierdzonej w ustawie z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy luki w prawie polegającej na braku możliwości uruchomienia postępowania w sprawie orzeczenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w inny sposób aniżeli na wniosek zainteresowanego, której usunięcie jest niezbędne dla zapewnienia spójności systemu prawnego Rzeczypospolitej Polskiej.
2	S 2/14 11 II 2014 (SK 5/12)	5 sędziów	Sejm	Uwagi dotyczące niezbędności podjęcia działań ustawodawczych, zmierzających do usunięcia nieprawidłowości w postępowaniach karnych, w których osoby małoletnie, pokrzywdzone w wyniku przestępstwa jednego z rodziców lub obojga z rodziców, reprezentowane są przez kuratora ustanowionego przez sąd opiekuńczy.
3	S 3/14 17 VII 2014 (K 43/12)	pełny skład	Sejm	Uwagi dotyczące niezbędności podjęcia systemowych działań wspierających decyzję o podwyższaniu i zrównaniu wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn.
4	S 4/14 29 VII 2014 (SK 53/12)	5 sędziów	Sejm	Uwagi dotyczące niezbędności działań ustawodawczych, zmierzających do uwzględnienia w przepisach o kosztach sądowych w sprawach cywilnych szczególnej sytuacji procesowej powstającej na skutek ugody sądowej zawartej w toku rozpoznawania zarzutów od nakazu zapłaty.
5	S 5/14 29 X 2014 (K 49/12)	5 sędziów	Sejm	Uwagi dotyczące stwierdzonej w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa luki w prawie, której usunięcie jest niezbędne dla zapewnienia spójności systemu prawnego Rzeczypospolitej Polskiej, polegającej na braku urzędowej formy zakomunikowania zainteresowanemu o wydaniu (sporządzeniu i podpisaniu) interpretacji indywidualnej przepisów prawa podatkowego w terminie określonym w art. 14d ustawy – Ordynacja podatkowa oraz o pozytywnym lub negatywnym charakterze tej interpretacji.

Wyroki w zależności od rozstrzygnięcia

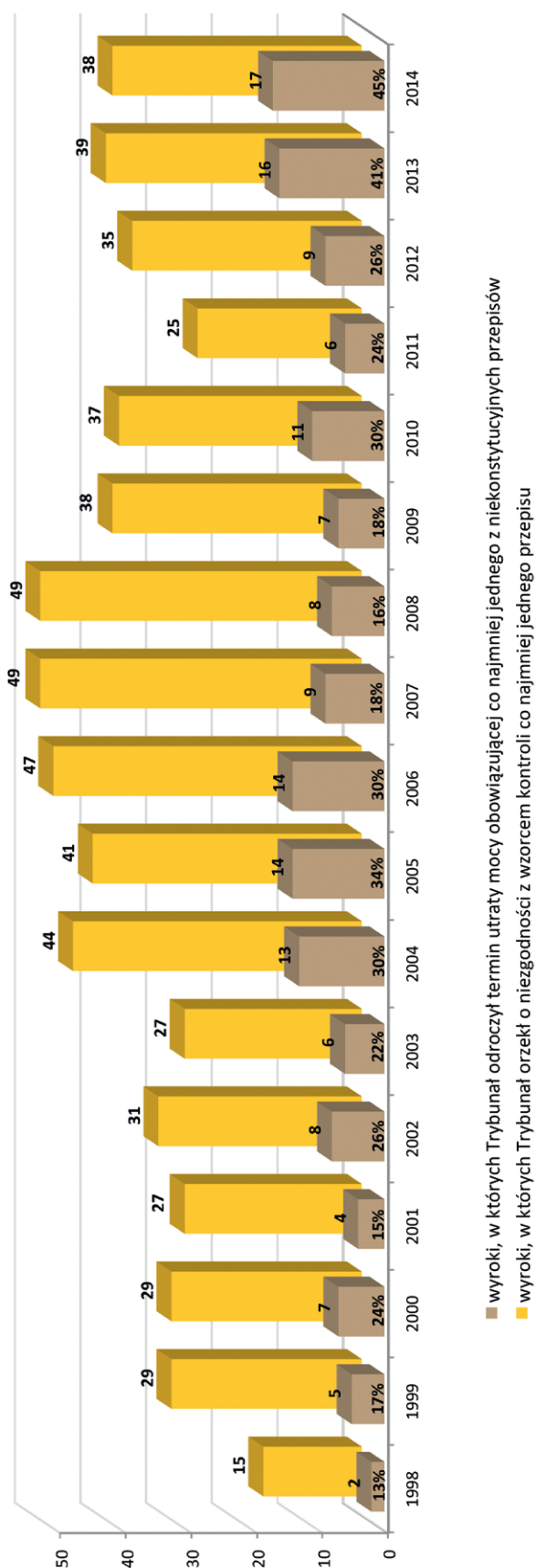

Wyroki w zależności od rozstrzygnięcia w poszczególnych latach

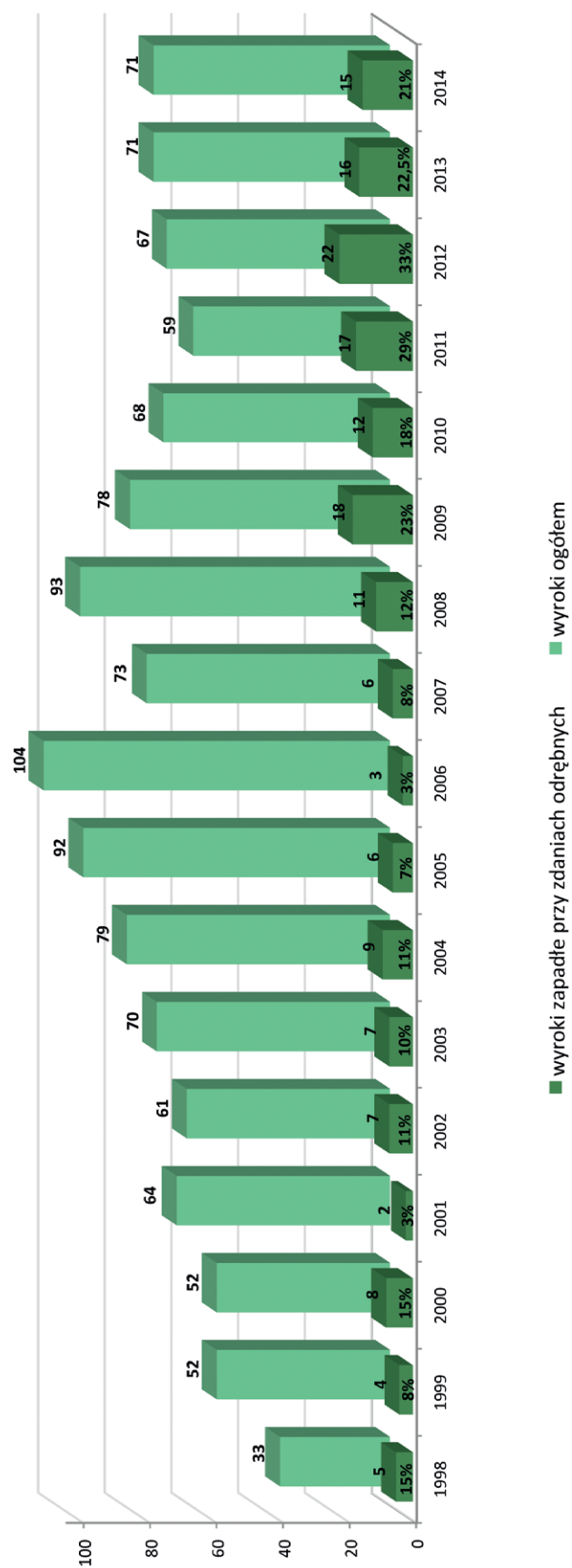
(4) W 2014 r. Trybunał wydał 38 wyroków o niezgodności z wzorcem kontroli co najmniej jednego z zakwestionowanych przepisów (54% wszystkich wyroków). W pozostałych 33 orzeczeniach o zgodności lub nieadekwatności z wzorcem kontroli (46% wszystkich wyroków). W 16 wyrokach (23%) orzeczeń tzw. prostą zgodność lub niezgodność z wzorcem kontroli. W dwóch wyrokach Trybunał orzekł wyłącznie o nieadekwatności wzorca kontroli. W sentencji większości wyroków (77%) postęgiwał się złożonymi formułami, przede wszystkim zakresowymi (zob. załącznik nr 4). W latach 1998-2014 Trybunał wydał 1187 wyroków, w tym w 600 orzeczeniach o niezgodności z wzorcem kontroli co najmniej jednego przepisu (co stanowi 51% wydanych wyroków), a w 587 – o zgodności lub nieadekwatności z wzorcem kontroli.

Odroczenie terminu utraty mocy obowiązującej

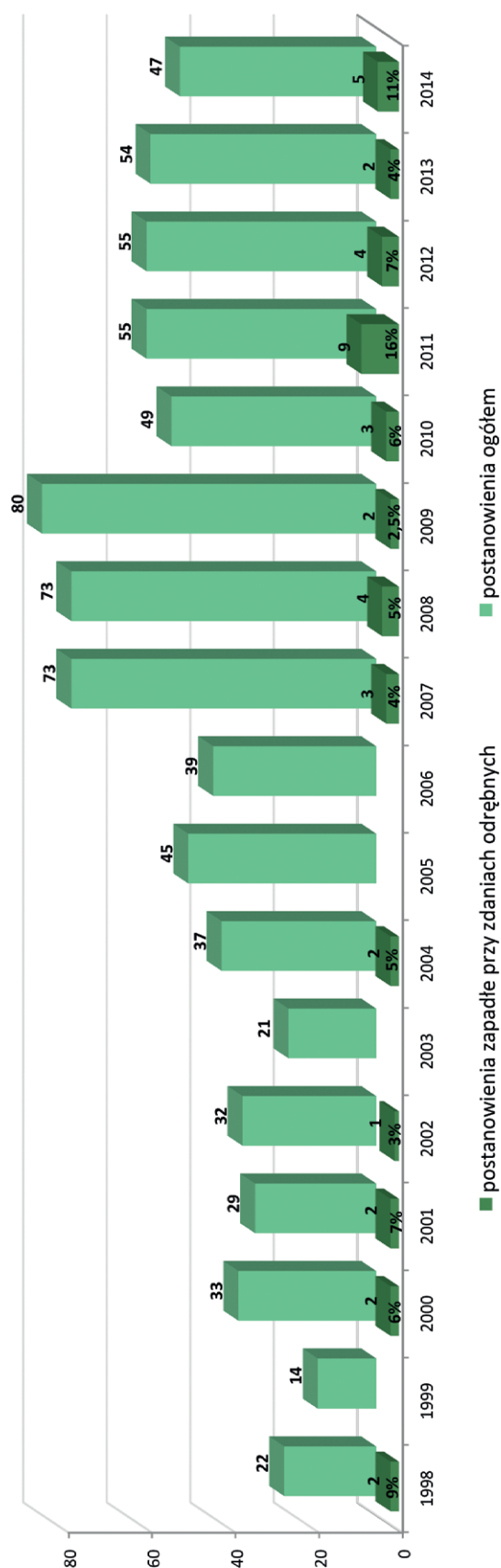
(5) W 2014 r. Trybunał wydał 17 wyroków, w których odroczył termin utraty mocy obowiązującej niekonstytucyjnych przepisów. Trybunał zastosował terminy odroczenia: 18 miesięcy (w 5 wyrokach), 12 miesięcy (w 5 wyrokach), konkretny dzień utraty mocy obowiązującej (w 5 wyrokach) oraz 6 miesięcy (w 2 wyrokach).

Zdania odrębne zgłoszone do wyroków

(6) W 2014 r. sędziowie zgłosili zdania odrębne do 15 wyroków. Jednakże odmienny pogląd sędziego niekiedy dotyczył jedynie uzasadnienia wyroku (zob. załącznik nr 9).

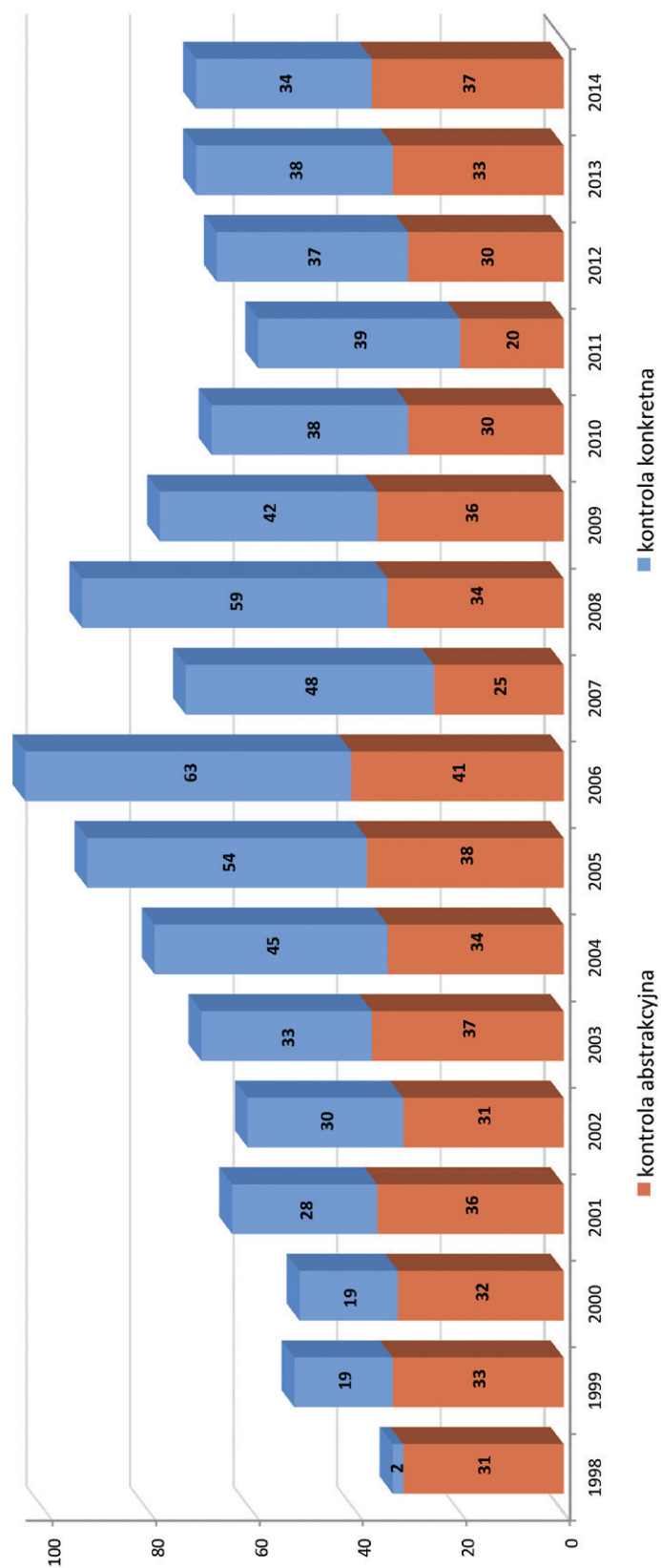
Zdania odrębne zgłoszone do postanowień

W 2014 r. sędziowie zgłosili 5 zdań odrębnych do postanowień o umorzeniu postępowania, co stanowiło 11% ogólnej liczby wydanych postanowień.

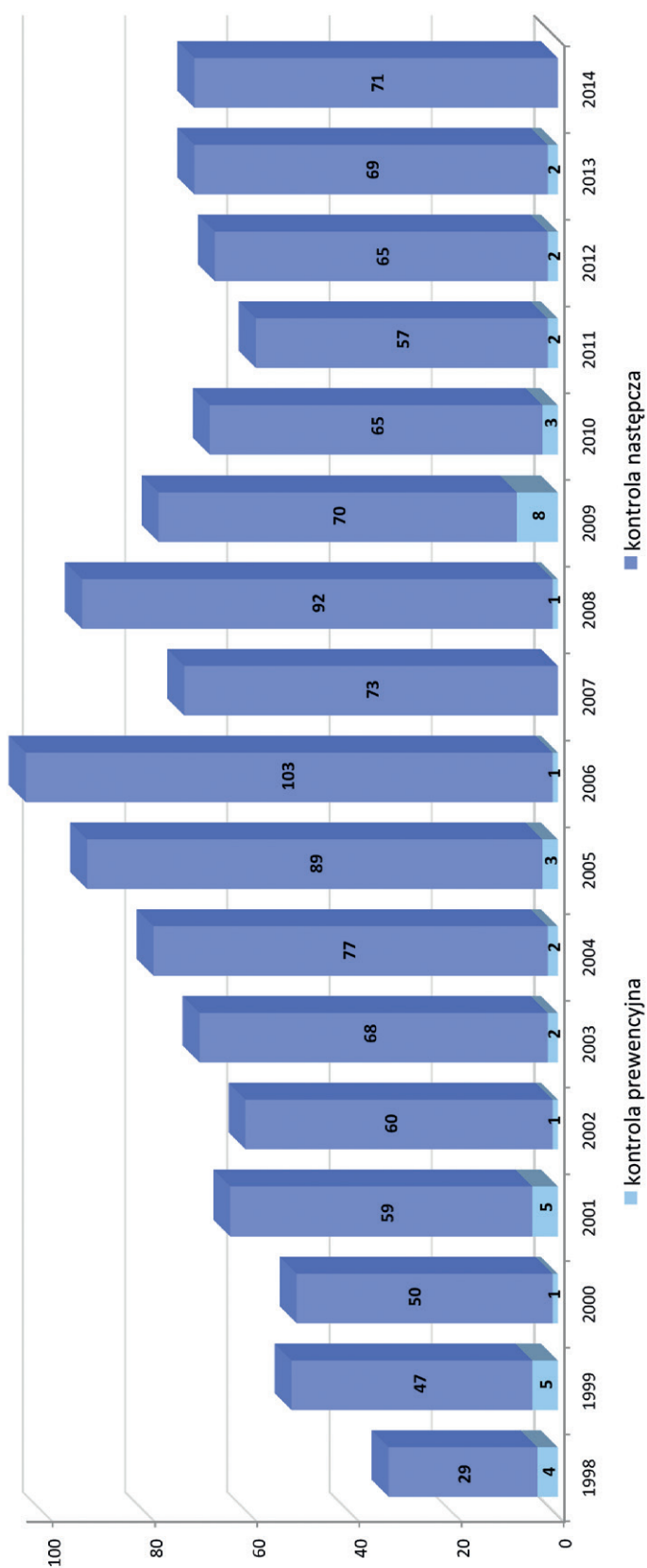
Rodzaje kontroli

Kontrola abstrakcyjna i konkretna

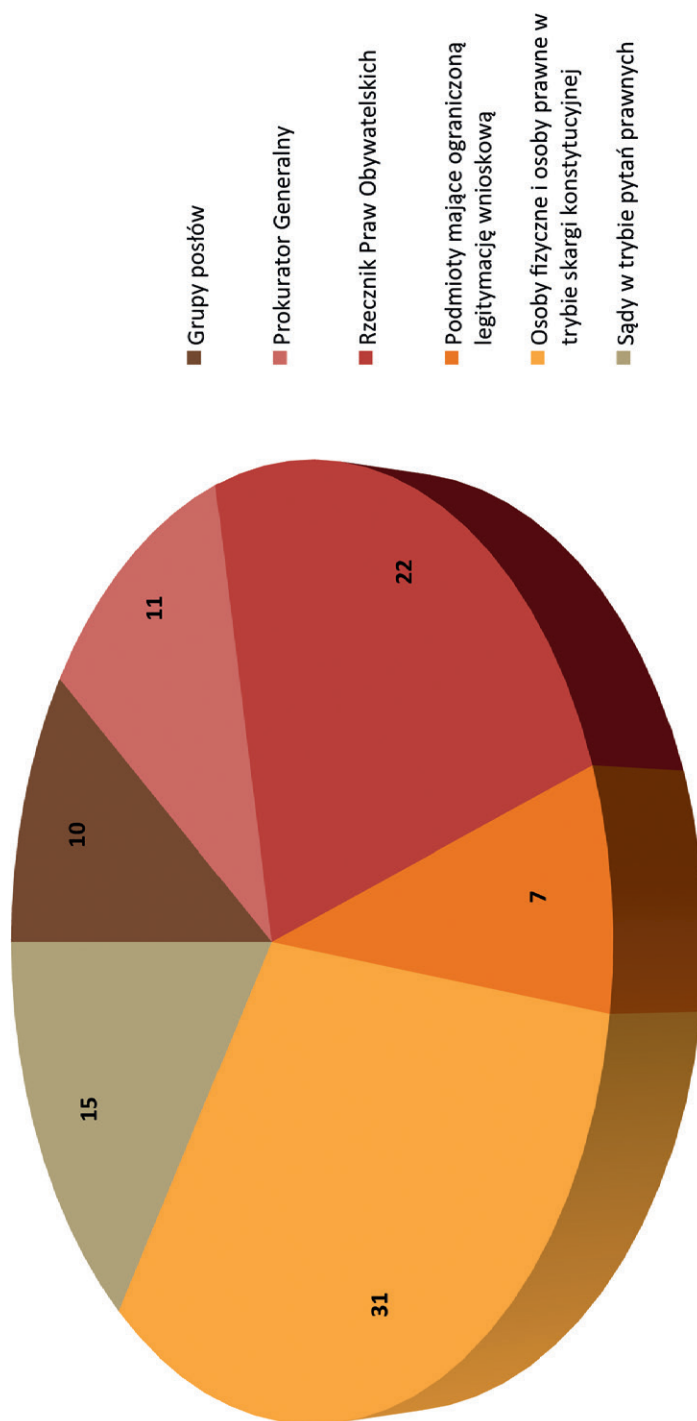
(7) W 2014 roku odmiennie niż w latach poprzednich, liczba wydanych wyroków w ramach kontroli konkretnej była mniejsza w porównaniu z liczbą wyroków, które zapadły w trybie kontroli abstrakcyjnej.

Kontrola prewencyjna i następcza

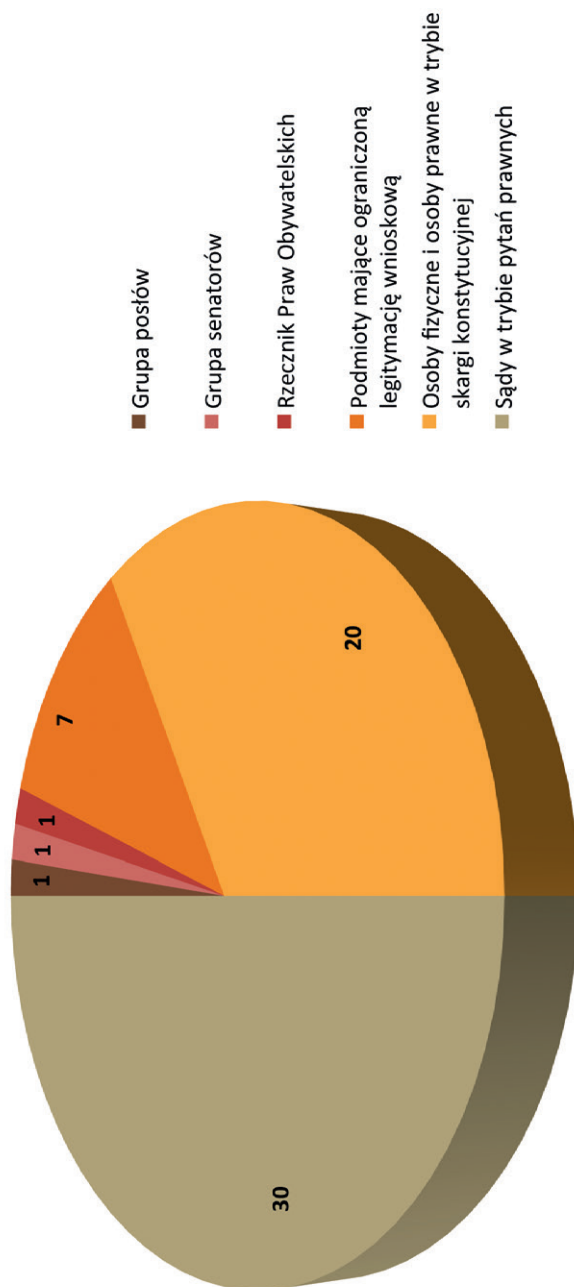
W 2014 r. wszystkie wyroki Trybunału były wydane w trybie kontroli następczej, podobnie jak w roku 2007.

Wyroki wydane w 2014 r. w zależności od podmiotów inicjujących postępowanie

(8) Najwięcej wyroków zapadło w wyniku rozpoznania spraw, które zostały zainicjowane skargami konstytucyjnymi (31) oraz wnioskami Rzecznika Praw Obywatelskich (22). Trybunał rozpoznał też 15 pytań prawnych sądów, 11 wniosków Prokuratora Generalnego, 10 wniosków grup posłów oraz 7 wniosków podmiotów posiadających ograniczoną legitymację do inicjowania postępowania przed Trybunałem.

Postanowienia wydane w 2014 r. w zależności od podmiotów inicjujących postępowanie

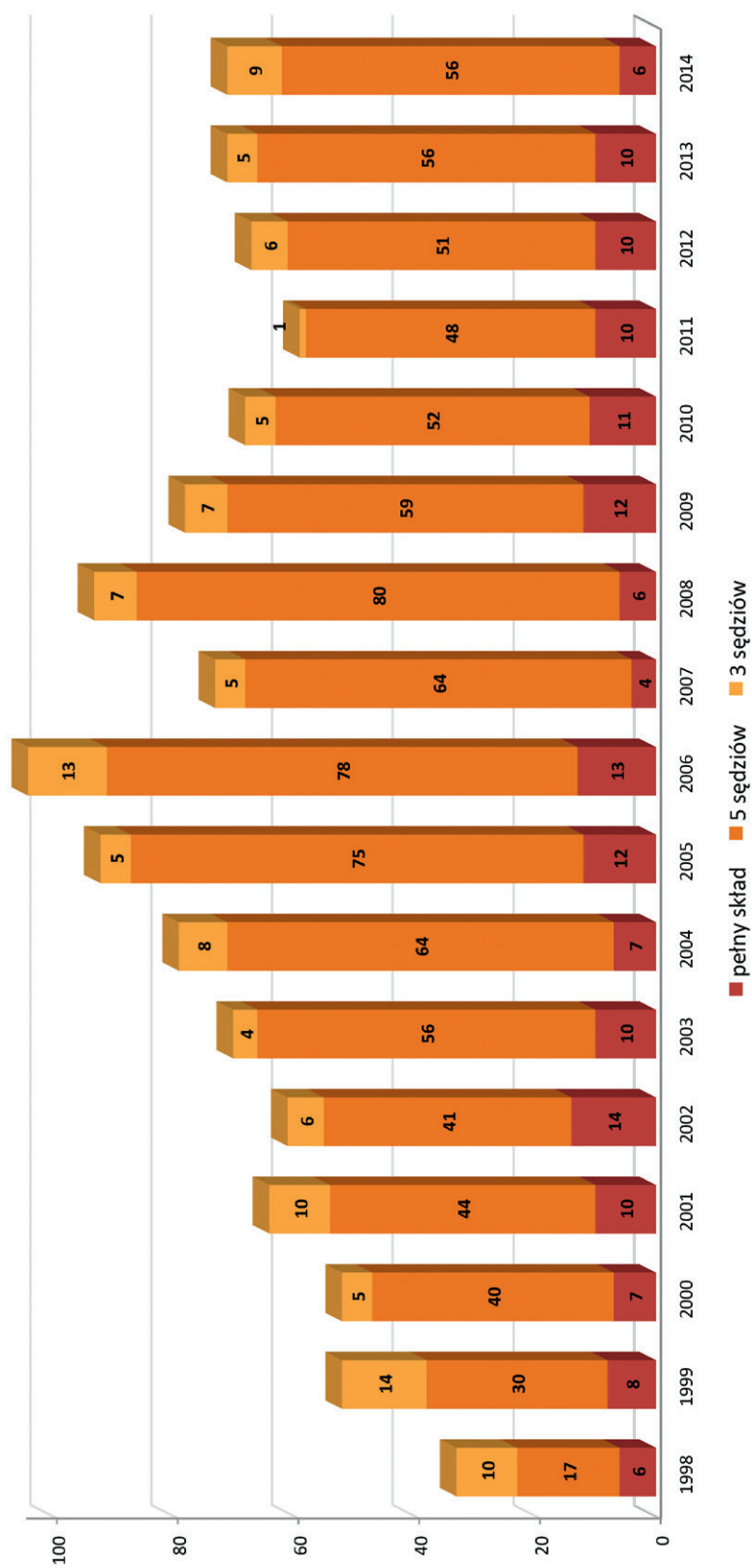

Najwięcej postanowień o umorzeniu postępowania wydano w wyniku rozpoznania spraw, które zostały zainicjowane pytaniami prawnymi (30), skargami konstytucyjnymi (20) oraz wnioskami podmiotów o ograniczonej legitymacji do inicjowania postępowania przed Trybunałem (7). Ogólna liczba spraw jest większa od liczby wydanych wyroków i postanowień, gdyż nie-które sprawy zostały połączone do wspólnego rozpoznania.

Wyroki wydane w 2014 r. zapadły w wyniku rozpoznania przez Trybunał spraw wniesionych w: 2010 r. – 8, 2012 r. – 19, 2013 r. – 39 oraz w 2014 r. – 3. Średni czas rozpoznawania sprawy zakończony wyrokiem był krótszy o miesiąc niż w 2013 r. i wyniósł 18 miesięcy.

Na koniec 2014 r. w toku rozpoznania merytorycznego pozostawało 199 spraw.

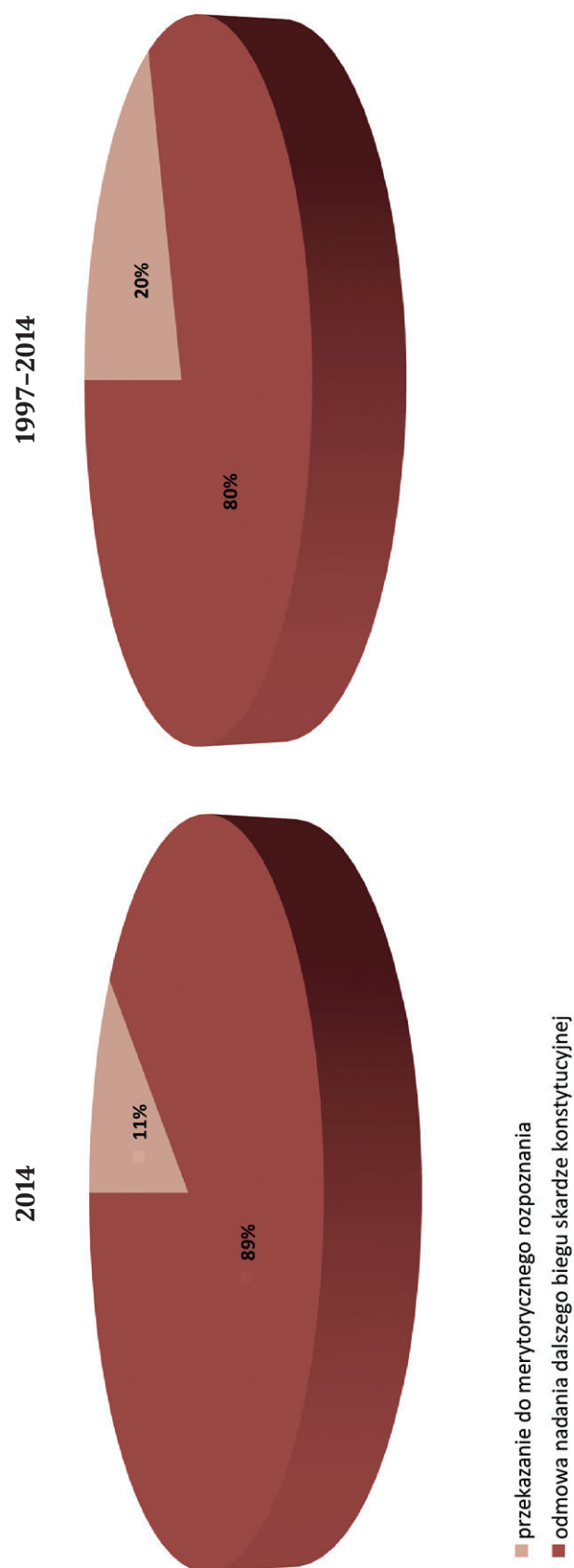
Wyroki w zależności od składu orzekającego

(9) W większości spraw zakończonych wyrokiem Trybunał orzekał w składzie 5 sędziów (56 wyroków). W pełnym składzie zapadło 6 wyroków, a w składzie 3 sędziów zapadło 9 wyroków.

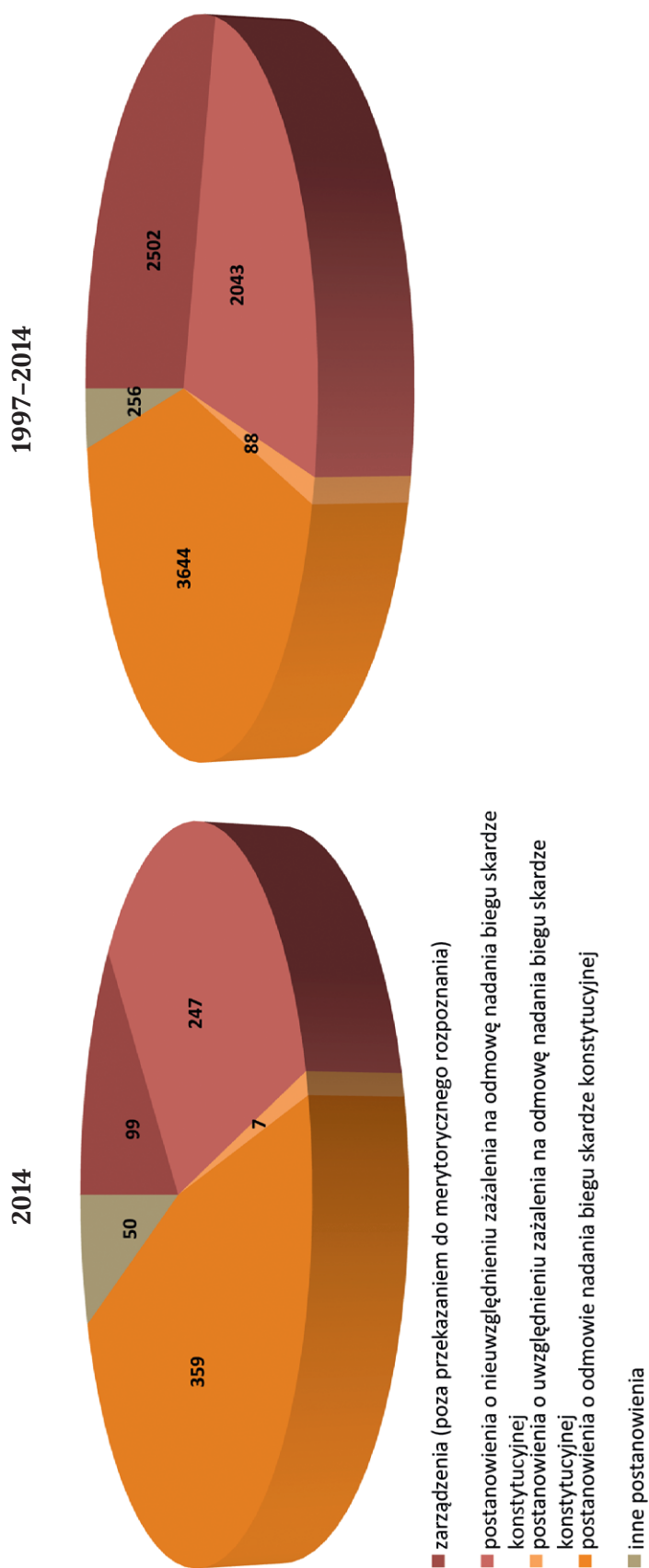
Załącznik nr 3.
Wstępna kontrola skarg konstytucyjnych i wniosków

Wstępna kontrola skarg konstytucyjnych

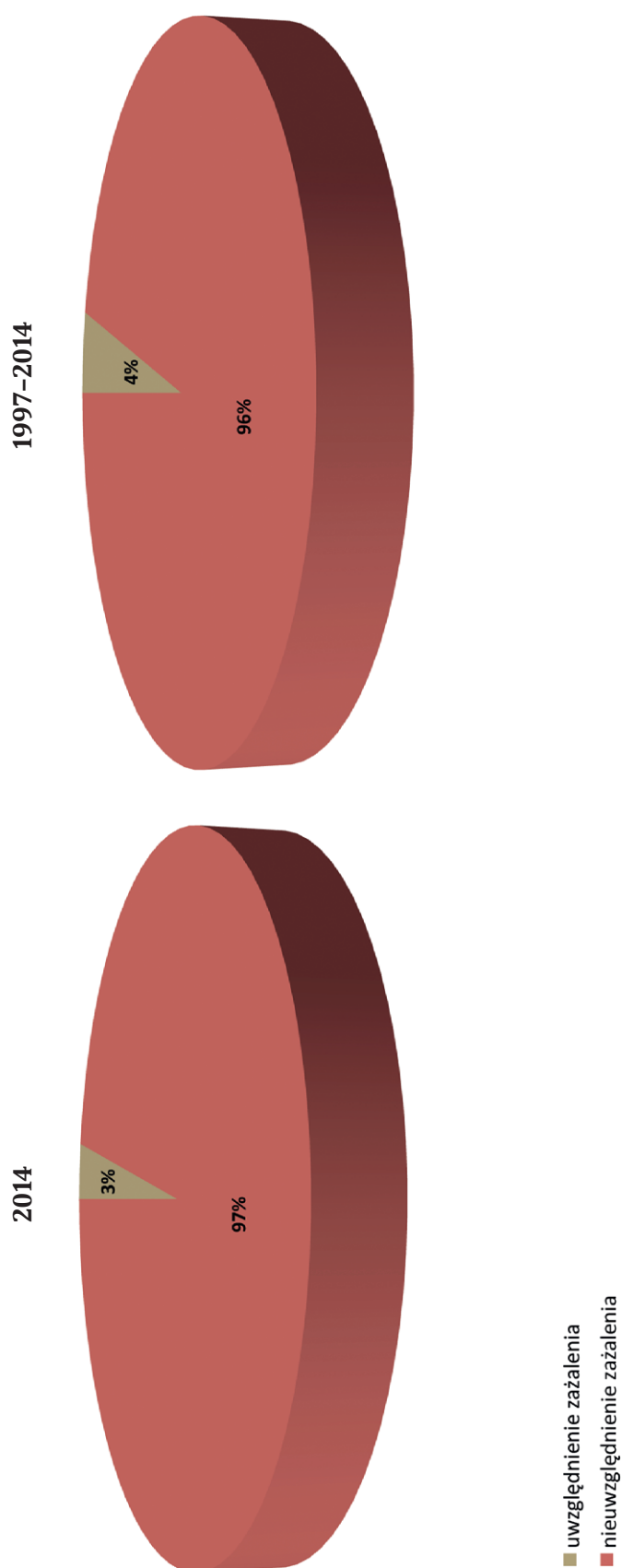
W 2014 r. przekazano do merytorycznej kontroli 11% rozpoznawanych wstępnie skarg konstytucyjnych. W latach 1997-2014 odsetek skarg przekazanych do merytorycznego rozpoznania wyniósł 20%.

Postanowienia i zarządzenia wydane na etapie wstępnej kontroli skarg konstytucyjnych

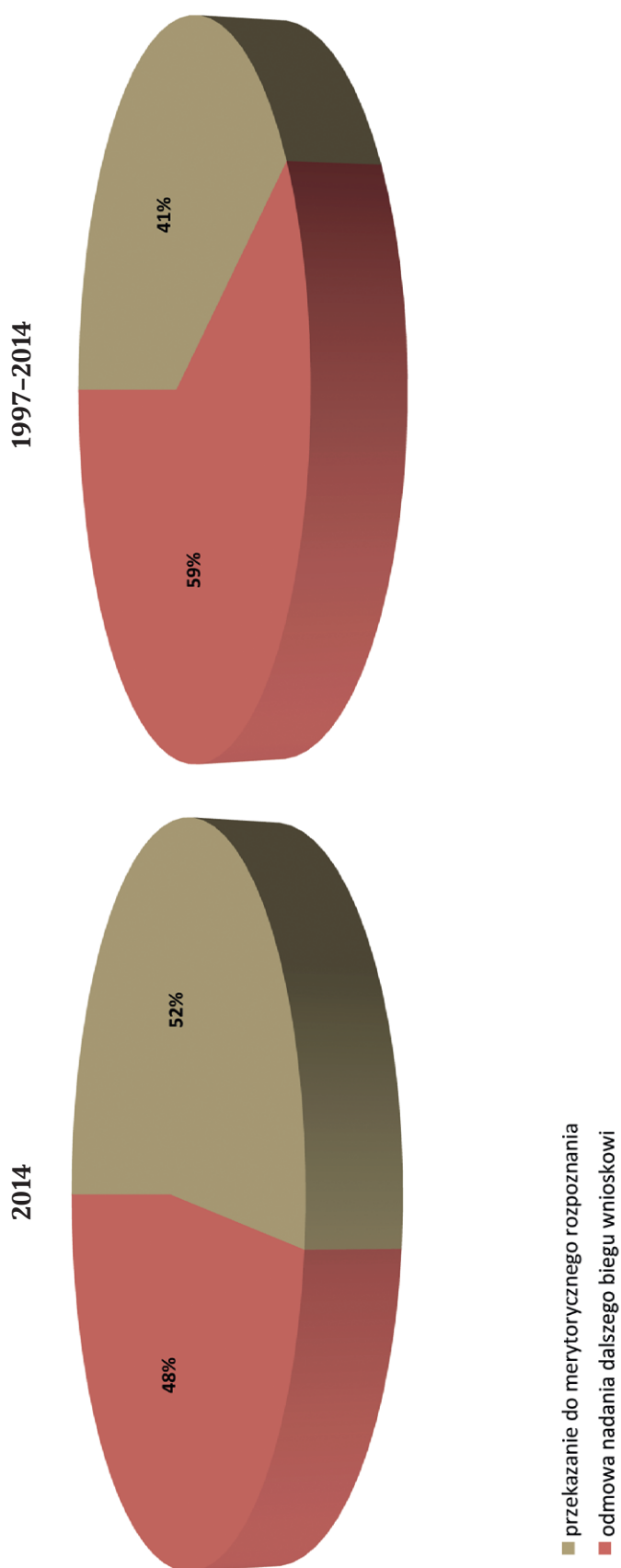
W 2014 r. w ramach wstępnej kontroli skarg konstytucyjnych wydano łącznie 762 postanowienia i zarządzenia. W latach 1997-2014 liczba wydanych postanowień i zarządzeń wyniosła 8533.

Skuteczność zażaleń na odmowę nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej

Odsetek uwzględnionych zażaleń na odmowę nadania dalszego biegu skargom konstytucyjnym utrzymuje się na niskim poziomie. W 2014 r. było to jedynie 3%, natomiast w latach 1997-2014 – 4%.

Przekazanie do merytorycznego rozpoznania w wyniku wstępnej kontroli wniosków

W 2014 r. wydano postanowienia o odmowie nadania dalszego biegu wnioskowi w pełnym zakresie w odniesieniu do 22 spraw (48%). Do merytorycznego rozpoznania przekazano 24 wnioski, w tym 9 w części (52%). Część wniosków na koniec 2014 r. znajdowała się we wstępnym rozpoznaniu. W latach 1997-2014 przekazano do merytorycznego rozpoznania 322 wnioski (co stanowi 41% rozpoznanych wniosków).

Załącznik nr 4.
Rodzaje rozstrzygnięć zawartych w wyrokach

Orzeczenie, że badany przepis:	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
• jest zgodny z wzorcem kontroli	17	23	22	36	30	33	39	57	61	22	46	32	26	22	21	23	17
• jest niezgodny z wzorcem kontroli	-	3	6	12	18	13	27	18	25	17	21	16	9	8	14	16	10
• nie jest niezgodny z wzorcem (nieadekwatność wzorca kontroli powołanego przez inicjatora postępowania)	10	12	18	25	25	30	22	32	35	10	19	17	8	8	8	11	8
• nie narusza (...), a przez to jest zgodny z (...)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
• jako dotyczący (...) jest zgodny z (...)	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
• jest zgodny z zasadą/prawem (...) wyrażonym w art./wynikającym z art. (...)	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	3	2	7	5	3	5
• jest niezgodny z zasadą/prawem (...) wyrażonym w art./wynikającym z art. (...)	-	2	3	-	1	1	-	-	-	-	-	2	3	1	5	2	1
• nie jest niezgodny z zasadą/prawem (...) wyrażonym w art./wynikającym z art. (...)	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
• jest niezgodny z art. (...) ustanawiającym	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
• jest niezgodny z (...), a tym samym/a przez to jest niezgodny z art.	1	2	1	1	-	-	1	1	1	-	-	2	3	-	-	-	1
• nie jest niezgodny z (...), a tym samym/ jest zgodny z art. (...)	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
• jako nie mający (...) zastosowania (...) nie jest niezgodny z (...)	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
• jest niezgodny z (...) i nie jest zgodny z	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
• jest niezgodny z (...) przez to, że/ponieważ/jako/gdyż ze względu/z powodu	12	22	11	4	6	2	6	4	3	3	1	3	5	3	5	2	4
• w pewnym zakresie	4	6	3	7	5	9	7	8	11	9	10	17	14	22	18	16	17
	• jest zgodny z wzorcem kontroli																
	• jest zgodny z zasadą/prawem (...) wyrażonym w art./wynikającym z art. (...)																2
	• jest zgodny z wywodzonym z art. (...) zakazem (...)																1
	• jest niezgodny z wzorcem kontroli	6	10	14	10	12	15	21	23	32	30	22	21	15	18	25	24
	• jest niezgodny z zasadą/prawem (...) wyrażonym w art./wynikającym z art. (...)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	• nie jest niezgodny z wzorcem kontroli	2	7	5	-	5	7	7	10	3	6	9	6	8	8	6	6

• rozumiany jako/w ten sposób, że/w taki sposób, że (...)	• jest zgodny z wzorcem kontroli	1	5	6	6	2	4	-	1	1	1	1	1	1	1	1	2	4
	• jest zgodny z zasadą/prawem (...) wyrażonym w art./wynikającym z art. (...)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	• jest niezgodny z wzorcem kontroli	-	-	1	-	1	1	-	1	1	1	1	-	1	-	-	-	-
	• nie jest niezgodny z wzorcem kontroli	2	1	2	2	2	-	-	1	1	1	2	-	1	1	-	1	-
• w części (...)	• jest zgodny z wzorcem kontroli	-	-	2	-	2	-	2	3	3	3	1	3	2	-	4	-	2
	• jest niezgodny z wzorcem kontroli	2	2	-	2	5	4	7	8	5	2	2	8	3	2	5	2	6
	• nie jest niezgodny z wzorcem kontroli	-	1	1	1	2	-	2	3	2	2	-	2	2	1	3	-	-
	• w części (...) rozumiany w ten sposób, że (...) jest zgodny z wzorcem kontroli	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	• w pewnym zakresie, określonego w części (...) jest zgodny	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	• niewyłączający obowiązku (...) jest zgodny z wzorcem kontroli	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	• jako przepis odsyłający (...) do przepisów (...) jest zgodny z wzorcem kontroli	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	• w odniesieniu do (...) jest zgodny	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Liczba wyroków¹ wydanych w danym roku, w tym:		33	52	52	64	61	70	79	92	104	73	93	78	68	59	67	71	71
• wyroki, w których zastosowano odroczenie utraty mocy obowiązującej		2	5	7	4	8	6	13	14	14	9	8	7	11	6	9	16	17
• wyroki, w których sentencji zawarte jest wskazanie co do praktycznych skutków orzeczenia o niekonstytucyjności przepisu		-	-	-	-	2	2	4	1	2	1	-	-	-	-	-	-	1

¹ Ogólna liczba wyroków może być mniejsza od sumy wszystkich rozstrzygnięć, ponieważ sentencje wyroków mogą zawierać wiele rozmaitych formuł rozstrzygnięcia.

Załącznik nr 5.

Wzorce kontroli w sprawach zakończonych wyrokiem

Konstytucja

Wzorce Konstytucyjne		Sygnatury wyroków, w których TK orzekł, że badane przepisy są:		
		Zgodne z:	Nie zgodne z:	Nie są niezgodne z:
Art. 2		K 23/10; K 23/11; K 23/12; K 29/12; K 43/12; K 44/12; K 49/12; K 7/13; K 38/13; P 6/12; P 24/12; P 29/13; P 27/13; P 31/13; P 33/13; P 50/13; SK 22/11; SK 35/12; SK 56/12; SK 65/12; SK 13/13; SK 18/13; SK 28/13; U 2/12;	K 19/11; K 23/11; K 35/11; K 43/12; K 44/12; K 21/13; K 50/13; P 38/11; P 49/13; SK 22/11; SK 22/13;	
Art. 7		K 23/12; U 2/12;		
Art. 10		K 9/13;		
Art. 20		P 31/13; SK 20/12;		K 43/12; K 44/12;
Art. 21 ust. 2				SK 7/13;
Art. 22		K 29/12; P 31/13; SK 20/12;		
Art. 23		K 43/12;		
Art. 31 ust. 1		SK 35/12;		
Art. 31 ust. 3		K 23/11; K 29/12; K 44/12; K 51/12; K 25/13; SK 25/11; SK 35/12; SK 65/12; SK 55/13; SK 18/13;	K 22/10; K 19/11; K 23/11; K 35/11; K 16/12; K 44/12; K 25/13; K 33/13; K 50/13; K 54/13; P 19/13; SK 22/11; SK 6/12; SK 12/13; SK 13/13;	K 23/12; P 31/13; SK 25/13;
Art. 32		K 23/12; K 43/12; K 44/12;	K 43/12;	
	ust. 1	K 38/13; K 46/13; P 6/12; P 26/12; P 33/13; SK 4/12; SK 5/12; SK 56/12; SK 53/12; SK 53/13;	K 36/13; K 38/13; K 46/13; SK 61/13;	K 6/13; SK 5/12; SK 7/13;
Art. 33		K 43/12;	K 43/12;	
Art. 41 ust. 1			K 16/12;	
Art. 42 ust. 1		SK 35/12; SK 65/12; U 4/13;	K 17/13;	P 27/13;
	ust. 2		K 19/11; K 23/11; K 54/13; SK 13/13;	
Art. 45 ust. 1		K 9/13; SK 25/11; SK 53/12;	SK 22/11; SK 12/13; SK 22/13;	K 6/13; SK 5/12; SK 25/13;
Art. 47		K 23/11; K 25/13; SK 5/12; SK 55/13;	K 22/10; K 23/11; K 25/13; K 33/13;	
Art. 48 ust. 2		SK 5/12;		
Art. 49		K 23/11;	K 23/11;	
Art. 51 ust. 1		SK 5/12;	K 33/13;	
	ust. 2	K 23/11; K 25/13;	K 23/11; K 25/13; K 33/13;	
	ust. 4		K 23/11;	
	ust. 5		K 33/13;	
Art. 53 ust. 1			K 52/13;	
	ust. 2		K 52/13;	

	ust. 5		K 52/13;	
Art. 54 ust. 1		K 29/12; SK 65/12;	K 23/11;	
Art. 57		K 44/12;	K 44/12;	
Art. 60		K 51/12;		
Art. 64 ust. 1		SK 18/13;	P 19/13; SK 6/12;	K 23/12;
	ust. 2	K 46/13; SK 4/12; SK 18/13;	K 36/13; K 46/13; K 50/13;	SK 7/13;
	ust. 3		P 19/13; SK 6/12;	K 23/12;
Art. 66 ust. 2			SK 48/13;	
Art. 67		K 43/12;		
	ust. 1	P 6/12; SK 18/13; SK 28/13; SK 53/13;	SK 61/13;	
Art. 69		K 38/13;		
Art. 70 ust. 2			K 35/11;	
Art. 71 ust. 1		P 33/13;		
	ust. 1 zd. 2		SK 7/11;	
Art. 72 ust. 1		SK 5/12;		
	ust. 3			SK 5/12;
Art. 77 ust. 1				SK 56/12;
	ust. 2	SK 25/11;	SK 12/13;	K 6/13;
Art. 78		K 44/12; SK 25/11; SK 25/13;	K 44/12; SK 22/11; SK 12/13;	K 6/13;
Art. 84		K 23/12;	P 49/13;	
Art. 87 ust. 1			K 8/14;	
Art. 88 ust. 1		P 29/13;		
	ust. 2			P 29/13;
Art. 92 ust. 1		K 29/12; K 59/13; U 2/12; U 4/13;	K 33/13; K 8/14; P 51/13; U 4/13; U 9/13; U 12/13;	
Art. 92 ust. 1 zd. 1			U 10/13; U 2/14; U 4/14;	
Art. 93 ust. 1		U 8/13;	K 8/14;	
	ust. 2	U 8/13;		
	ust. 2 zd. 2		K 8/14;	
Art. 118 ust. 1		K 23/12;		
Art. 119 ust. 1		K 23/12;		
	ust. 2	K 23/12;		
Art. 165 ust. 1			P 38/11;	
Art. 166 ust. 1			K 13/11;	
Art. 167 ust. 1			K 13/11;	
	ust. 2		K 13/11;	
Art. 173		K 9/13;		
Art. 175 ust. 1		K 9/13;		
Art. 190 ust. 4			K 23/13;	
Art. 217		K 23/12; K 7/13;	P 49/13;	

Postanowienia umów międzynarodowych

Wzorzec kontroli	Sygnatura		
	Zgodne	Niezgodne	Nie są niezgodne
Art. 8 i art. 8 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2.	K 23/11		
Art. 9 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2.		K 52/13	
Art. 11 i art. 13 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2.	K 44/12		
Art. 26 ust. 2 Konwencji nr 102 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej minimalnych norm zabezpieczenia społecznego, przyjętej w Genewie dnia 28 czerwca 1952 r.	K 43/12		
Art. 4 ust. 2 Europejskiej Karty Społecznej, sporządzonej w Turynie dnia 18 października 1961 r.	P 26/12		
Art. 21 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, otwartego do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r.	K 44/12		
Art. 9 ust. 5 Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego, sporządzonej w Strasburgu dnia 15 października 1985 r.			K 13/11
Art. 15 Konwencji o prawach dziecka, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.	K 44/12		
Art. 29 lit. a Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r.	K 44/12		

Przepisy ustaw

Wzorzec kontroli	Sygnatura		
	Zgodne	Niezgodne	Nie są niezgodne
Art. 33, art. 34, art. 51 § 1 i 2, art. 64 § 1, art. 65, art. 67 § 1, art. 77, art. 78, art. 81, art. 82 § 1-5, art. 84, art. 85 § 1, art. 86 § 1 i 2, art. 88, art. 90, art. 91, art. 92 § 1, art. 92a, art. 94 § 1, art. 95, art. 96 § 1 pkt 2, 4 i 5, art. 97, art. 100 pkt 2 i 4, art. 101, art. 102, art. 117, art. 140, art. 141, art. 145 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń.			U 4/13
Art. 85 § 1, art. 86 § 1 i 2 ustawy – Kodeks wykroczeń.		U 4/13	

Art. 431 ust. 1, art. 45 pkt 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.			U 4/13
Art. 17 ust. 12 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze.		U 10/13	
Art. 15 ust. 2 pkt 3 i ust. 6 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin.		U 12/13	
Art. 35b ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości.	U 2/12		
Art. 81 ust. 2 pkt 8 lit. d ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości w brzmieniu obowiązującym do 11 czerwca 2013 r.	U 2/12		
Art. 81 ust. 2 pkt 10 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości w brzmieniu obowiązującym do 26 października 2012 r.	U 2/12		
Art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.			U 4/13
Art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.			U 4/13
Art. 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy.		U 2/14	
Art. 171 § 1 ustawy – Kodeks karny wykonawczy.			U 2/14
Art. 173 § 3-5 ustawy – Kodeks karny wykonawczy.	U 2/14		
Art. 7 ust. 3, art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym.		U 4/14	
Art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych.		U 2/14	
Art. 34 ust. 3 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorcze technicznym.		P 51/13	
Art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych.		U 2/14	
Art. 95 § 6 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia.		U 4/13	
Art. 95 § 6, art. 96 § 1 i § 1a pkt 2 ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia.	U 4/13		U 4/13
Art. 92 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym oraz załącznik nr 1 do tej ustawy.			U 4/13
Art. 9a ust. 12 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.	U 2/14		
Art. 24 ust. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o systemie tachografów cyfrowych.			U 4/13
Art. 24 ust. 4 pkt 7 ustawy o systemie tachografów cyfrowych.		U 4/13	
Art. 178, art. 179 pkt 2, art. 181, art. 183, art. 184 ust. 3, art. 187, art. 188 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze.			U 4/13

Załącznik nr 6.

Przedmiot kontroli w sprawach zakończonych wyrokiem

Ustawy

Kodeks postępowania administracyjnego	
Art. 160 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego w związku z art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw w zakresie, w jakim ogranicza do rzeczywistej szkody odszkodowanie za niezgodne z prawem działanie władzy publicznej w przypadku, gdy wadliwą ostateczną decyzję administracyjną wydano przed 17 października 1997 r.	SK 56/12
Kodeks wykroczeń	
Art. 25 § 2 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń w zakresie, w jakim ustanawia obligatoryjną zamianę grzywny na zastępczą karę aresztu.	K 9/13
Art. 96 § 3 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń.	P 27/13
Kodeks karny	
Art. 13 § 1 i art. 18 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny w zakresie, w jakim dopuszczają odpowiedzialność karną za usiłowanie podżegania do popełnienia czynu zabronionego, określonego w części szczególnej tej ustawy, jeżeli usiłujący bezskutecznie nakłania do czynu zabronionego o znamionach podżegania.	SK 35/12
Art. 256 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, w części obejmującej zwrot „nawołuje do nienawiści”.	SK 65/12
Art. 278 § 5 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny w zakresie, w jakim dopuszcza jednoczesne stosowanie wobec tej samej osoby fizycznej, za ten sam czyn polegający na nielegalnym poborze energii elektrycznej, odpowiedzialności karnej za przestępstwo kradzieży energii z art. 278 § 5 ustawy – Kodeks karny oraz opłaty przewidzianej w art. 57 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo energetyczne.	P 50/13
Kodeks postępowania karnego	
Art. 51 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego w związku z art. 98 § 2 pkt 2 w związku z art. 98 § 3 w związku z art. 99 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy w zakresie, w jakim wyłączają możliwość wykonywania przez rodzica małoletniego – działającego w charakterze przedstawiciela ustawowego – praw tego małoletniego jako pokrzywdzonego w postępowaniu karnym prowadzonym przeciwko drugiemu z jego rodziców i wprowadzają obowiązek ustanowienia w tym celu kuratora.	SK 5/12
Art. 156 § 5 w związku z art. 159 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, w brzmieniu nadanym przez ustawę z dnia 10 stycznia 2003 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego, ustawy o świadku koronnym oraz ustawy o ochronie informacji niejawnych a) w zakresie, w jakim nie określa przesłanek odmowy dostępu do tych materiałów postępowania przygotowawczego, które uzasadniają postanowienie prokuratora o zastosowaniu dozoru Policji połączonego z zakazem kontaktowania się z określonymi osobami oraz zakazem przebywania w określonych miejscach.	SK 13/13
Art. 325e § 1 zdanie drugie ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim zezwala organowi prowadzącemu dochodzenie na wydanie postanowienia o umorzeniu dochodzenia bez uzasadnienia.	SK 25/13
Art. 339 § 5 w związku z art. 54 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim nie zapewnia pokrzywdzonemu możliwości wzięcia udziału w posiedzeniach sądu dotyczących umorzenia postępowania przez rozprawą, o których mowa w art. 339 § 3 pkt 1 ustawy – Kodeks postępowania karnego.	SK 22/13
Kodeks karny wykonawczy	
Art. 115 § 7 zdanie pierwsze ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy przez to, że nakazuje obecność funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego podczas udzielania świadczenia zdrowotnego: a) również osobom pozbawionym wolności, co do których nie jest to konieczne, b) nie określa przesłanek uzasadniających odstąpienie od tego nakazu.	K 22/10

Art. 217c ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy w zakresie, w jakim bezwzględnie zakazuje korzystania z aparatu telefonicznego przez tymczasowo aresztowanego w celu porozumiewania się z obrońcą.	K 54/13
Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia	
1. Art. 4 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia w zakresie, w jakim pomija prawo osoby, wobec której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie, do korzystania z obrońcy na etapie czynności wyjaśniających, o których mowa w art. 54 § 1 tej ustawy. 2. Art. 38 § 1 ww. ustawy w zakresie, w jakim nie przewiduje na etapie czynności wyjaśniających, o których mowa w art. 54 § 1 tej ustawy, prawa dostępu do akt dla osoby, wobec której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie.	K 19/11
Art. 101 § 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia w zakresie, w jakim pozbawia ukaranego prawa do uchylenia prawomocnego mandatu wydanego na podstawie aktu normatywnego, o którego niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą orzekł Trybunał Konstytucyjny.	K 23/13
Ustawa o funkcjach konsułów	
Art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsułów	K 8/14
Ustawa – Prawo przewozowe	
Art. 87b ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. – Prawo przewozowe.	K 16/12
Ustawa o prokuraturze	
Art. 62a ust. 4 i 4a ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze, w brzmieniu nadanym przez art. 2 pkt 2 lit. b ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw.	K 43/12
Ustawa o Policji	
1. Art. 19 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, w zakresie, w jakim nie przewiduje gwarancji niezwłocznego, komisyjnego i protokolarnego zniszczenia materiałów zawierających informacje objęte zakazami dowodowymi, co do których sąd nie uchylił tajemnicy zawodowej bądź uchylenie było niedopuszczalne. 2. Art. 19 ust. 1 pkt 8 ww. ustawy, rozumiany w ten sposób, że dotyczy określonych w polskiej ustawie karnej przestępstw ściganych na mocy umów międzynarodowych ratyfikowanych za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie. 3. Art. 19 ust. 6 pkt 3 ww. ustawy, rozumiany w ten sposób, że właściwy organ zarządzający kontrolę operacyjną wskazuje określony w prawie rodzaj środka technicznego uzyskiwania informacji i dowodów oraz ich utrwalania stosowany w indywidualnej sprawie. 4. Art. 20c ust. 1 ww. ustawy, przez to, że nie przewiduje niezależnej kontroli udostępniania danych telekomunikacyjnych, o których mowa w art. 180c i art. 180d ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne.	K 23/11
Ustawa – Prawo o zgromadzeniach	
1. Art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 5 lipca 1990 r. – Prawo o zgromadzeniach, w części zawierającej wyrażenie „co najmniej 15”. 2. Art. 3 ust. 1 ww. ustawy w zakresie, w jakim wyłącza prawo organizowania zgromadzenia przez osoby nieposiadające pełnej zdolności do czynności prawnych. 3. Art. 7 ust. 1 ww. ustawy w zakresie, w jakim określa obowiązek zawiadomienia organu gminy o zgromadzeniu nie później niż na 3 dni robocze przed datą zgromadzenia. 4. Art. 7 ust. 2 pkt 3 ww. ustawy w zakresie, w jakim w zawiadomieniu o zgromadzeniu publicznym nakazuje podać informację o czasie trwania zgromadzenia. 5. Art. 7a ust. 1 ww. ustawy, w części zawierającej wyrażenie „zgłoszonego później”. 6. Art. 7a ust. 2 ww. ustawy, w części zawierającej wyrażenie „wcześniej zgłoszonego”. 7. Art. 9 ust. 1 i 4 ww. ustawy, w zakresie określonych tam terminów podjęcia działań przez organy władzy publicznej. 8. Art. 10 ust. 3 ww. ustawy, rozumiany jako niestanowiący podstawy do odpowiedzialności majątkowej przewodniczącego zgromadzenia za szkody powstałe z winy uczestników zgromadzenia. 9. Art. 6 ust. 2b, art. 7 ust. 1 i ust. 2 pkt 3, art. 7a, art. 8 ust. 2, art. 9 ust. 1, art. 10 ust. 3 i 4, art. 12 ust. 2 oraz art. 13a ww. ustawy.	K 44/12

Ustawa o Straży Granicznej	
1. Art. 9e ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej w zakresie, w jakim nie przewiduje gwarancji niezwłocznego, komisyjnego i protokolarnego zniszczenia materiałów zawierających informacje objęte zakazami dowodowymi, co do których sąd nie uchylił tajemnicy zawodowej bądź uchylenie było niedopuszczalne. 2. Art. 9e ust. 1 pkt 7 ww. ustawy, rozumiany w ten sposób, że dotyczy określonych w polskiej ustawie karnej przestępstw ściganych na mocy umów międzynarodowych ratyfikowanych za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie, 3. Art. 9e ust. 7 pkt 3 ww. ustawy, rozumiany w ten sposób, że właściwy organ zarządzający kontrolę operacyjną wskazuje określony w prawie rodzaj środka technicznego uzyskiwania informacji i dowodów oraz ich utrwalania stosowany w indywidualnej sprawie, 4. Art. 10b ust. 1 ww. ustawy, przez to, że nie przewiduje niezależnej kontroli udostępniania danych telekomunikacyjnych, o których mowa w art. 180c i art. 180d ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne,	K 23/11
Ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników	
1. Art. 19 ust. 1, 1a, 1b, 2a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników. 2. Art. 19a ww. ustawy w zakresie, w jakim uzyskanie uprawnienia na warunkach w nim przewidzianych nie jest ograniczone terminem i przez to nie jest zharmonizowane ze zrównaniem wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn.	K 43/12
Art. 50 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników w zakresie, w jakim uprawnia Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego do potrącania z wypłacanych zasiłków chorobowych składek na ubezpieczenie społeczne rolników.	SK 28/13
Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych	
Art. 12 ust. 1 w związku z art. 11 ust. 1 oraz art. 12 ust. 3 w związku z art. 11 ust. 2-2b ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, rozumiane w ten sposób, że „inne nieodpłatne świadczenie” oznacza wyłącznie przysporzenie majątkowe o indywidualnie określonej wartości, otrzymane przez pracownika.	K 7/13
Art. 20 ust. 3 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2007 r.	P 49/13
Ustawa o kontroli skarbowej	
1. Art. 36b ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej, przez to, że nie przewiduje niezależnej kontroli udostępniania danych telekomunikacyjnych, o których mowa w art. 180c i art. 180d ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne. 2. Art. 36b ust. 5 ww. ustawy. 3. Art. 36c ww. ustawy, w zakresie, w jakim nie przewiduje gwarancji niezwłocznego, komisyjnego i protokolarnego zniszczenia materiałów zawierających informacje objęte zakazami dowodowymi, co do których sąd nie uchylił tajemnicy zawodowej bądź uchylenie było niedopuszczalne. 4. Art. 36c ust. 1 pkt 5 ww. ustawy, rozumiany w ten sposób, że dotyczy określonych w polskiej ustawie karnej przestępstw ściganych na mocy umów międzynarodowych ratyfikowanych za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie. 5. Art. 36c ust. 4 pkt 3 ww. ustawy, rozumiany w ten sposób, że właściwy organ zarządzający kontrolę operacyjną wskazuje określony w prawie rodzaj środka technicznego uzyskiwania informacji i dowodów oraz ich utrwalania stosowany w indywidualnej sprawie.	K 23/11
Ustawa o radiofonii i telewizji	
1. Art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji, w części zawierającej zwrot „w szczególności”, rozumiany w ten sposób, że źródłem, uzupełniających wobec wymienionych w tym przepisie przesłanek, od których spełnienia zależy możliwość uzyskania koncesji na rozpowszechnianie programu telewizyjnego drogą rozsiewczą naziemną w sposób cyfrowy, może być wyłącznie przepis ustawy. 2. Art. 36 ust. 1 pkt 2, art. 37 ust. 4 ww. ustawy.	K 29/12
Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji	
Art. 15 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.	SK 20/12
Ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin	
Art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin w zakresie, w jakim wypłata świadczeń pieniężnych jest wznawiana od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o wznowienie wypłaty lub wydano decyzję z urzędu w związku z ustaniem przyczyny powodującej wstrzymanie wypłaty świadczenia pieniężnego, gdy świadczenie to nie mogło być doręczone z przyczyn niezależnych od wojskowego organu emerytalnego.	K 21/13

Ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin	
Art. 10 ust. 5 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin.	K 43/12
Ustawa – Prawo łowieckie	
Art. 27 ust. 1 w związku z art. 26 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie przez to, że upoważnia do objęcia nieruchomości reżimem obwodu łowieckiego, nie zapewniając odpowiednich prawnych środków ochrony praw właściciela tej nieruchomości.	P 19/13
Ustawa – Prawo energetyczne	
Art. 57 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne w zakresie, w jakim dopuszcza jednoczesne stosowanie wobec tej samej osoby fizycznej, za ten sam czyn polegający na nielegalnym poborze energii elektrycznej, odpowiedzialności karnej za przestępstwo kradzieży energii z art. 278 § 5 ustawy – Kodeks karny oraz opłaty przewidzianej w art. 57 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo energetyczne.	P 50/13
Ustawa o ochronie zwierząt	
1. Art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt w zakresie, w jakim nie zezwala na poddawanie zwierząt ubojowi w ubojni (rzeźni) według szczególnych metod wymaganych przez obrzędy religijne. 2. Art. 35 ust. 1 i 4 ww. ustawy w zakresie, w jakim przewiduje odpowiedzialność karną za poddawanie zwierząt ubojowi w ubojni (rzeźni) według szczególnych metod wymaganych przez obrzędy religijne.	K 52/13
Ustawa o gospodarce nieruchomościami	
Art. 136 ust. 3 ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami w zakresie, w jakim nie przewiduje roszczenia poprzedniego właściciela o zwrot nieruchomości nabytej w drodze podziału nieruchomości na jego wniosek przez jednostkę samorządu terytorialnego jeżeli nieruchomość ta stała się zbędna na cel publiczny.	SK 7/13
Art. 137 ust. 1 pkt 2 ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami w zakresie, w jakim za nieruchomość zbędną uznaje nieruchomość wywłaszczoną przed 27 maja 1990 r., na której w dniu złożenia wniosku o zwrot, a nie później niż przed 22 września 2004 r., zrealizowano cel określony w decyzji o wywłaszczeniu.	P 38/11
Ustawa – Ordynacja podatkowa	
Art. 140 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, rozumiany w ten sposób, że pojęcie „niewydanie interpretacji” nie oznacza braku jej doręczenia w terminie określonym w art. 14d powołanej ustawy.	K 49/12
Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych	
Art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, w zakresie odnoszącym się do wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.	SK 4/12
Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych	
1. Art. 24 ust. 1, ust. 1a, ust. 1a pkt 62-85, ust. 1b, art. 27, art. 27 ust. 3 pkt 2-5, art. 183 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. 2. Art. 26b ww. ustawy w zakresie, w jakim uzyskanie uprawnienia na warunkach w nim przewidzianych nie jest ograniczone terminem i przez to nie jest zharmonizowane ze zrównaniem wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn.	K 43/12
Art. 70 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim uprawnienie małżonki rozwiedzionej do uzyskania renty rodzinnej uzależnia od wymogu posiadania w dniu śmierci męża prawa do alimentów z jego strony, ustalonych wyłącznie wyrokiem lub ugodą sądową.	SK 61/13
Art. 174 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim dla okresu odbywania przez ubezpieczonego obowiązkowej służby wojskowej, przypadającej przed 1 stycznia 1999 r., nie przewiduje przyjmowania za podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne kwoty obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników lub obowiązującej w tym okresie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne osób pełniących czynną służbę wojskową w Wojsku Polskim.	SK 53/13

Ustawa o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa	
Art. 13 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.	P 6/12
Art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa w zakresie, w jakim stanowi podstawę utraty prawa do zasiłku chorobowego ubezpieczonego, który w okresie orzeczonej niezdolności do pracy wykonywał pracę zarobkową, uzyskując wynagrodzenie przekraczające minimalną wysokość wynagrodzenia za pracę.	SK 18/13
Ustawa o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia	
1. Art. 7 ust. 6a ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia w zakresie, w jakim nie przewiduje – od wejścia w życie ustawy z dnia 14 lutego 2003 r. o zmianie ustawy o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska – przejścia na nabywcę w drodze innej czynności prawnej niż sprzedaż gruntu obowiązków związanych z prowadzeniem uprawy leśnej oraz ekwiwalentu za wyłączenie gruntu z upraw rolnych i prowadzenie uprawy leśnej. 2. Art. 11 ust. 1 ww. ustawy.	K 46/13
Ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych	
Art. 69 § 1, § 1a, § 2a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych.	K 43/12
Ustawa o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych	
1. Art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, przez to, że nie przewiduje niezależnej kontroli udostępniania danych telekomunikacyjnych, o których mowa w art. 180c i art. 180d ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne. 2. Art. 31 ww. ustawy, w zakresie, w jakim nie przewiduje gwarancji niezwłocznego, komisyjnego i protokolarnego zniszczenia materiałów zawierających informacje objęte zakazami dowodowymi, co do których sąd nie uchylił tajemnicy zawodowej bądź uchylenie było niedopuszczalne. 3. Art. 31 ust. 1 pkt 17 ww. ustawy, rozumiany w ten sposób, że dotyczy określonych w polskiej ustawie karnej przestępstw ściganych na mocy umów międzynarodowych ratyfikowanych za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie. 4. Art. 31 ust. 7 pkt 3 ww. ustawy, rozumiany w ten sposób, że właściwy organ zarządzający kontrolę operacyjną wskazuje określony w prawie rodzaj środka technicznego uzyskiwania informacji i dowodów oraz ich utrwalania stosowany w indywidualnej sprawie.	K 23/11
Ustawa o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu	
1. Art. 27 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu, w zakresie, w jakim nie przewiduje gwarancji niezwłocznego, komisyjnego i protokolarnego zniszczenia materiałów zawierających informacje objęte zakazami dowodowymi, co do których sąd nie uchylił tajemnicy zawodowej bądź uchylenie było niedopuszczalne. 2. Art. 27 ust. 1 w związku z art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. a ww. ustawy w zakresie, w jakim obejmuje zwrot „i innych przestępstw godzących w bezpieczeństwo państwa”. 3. Art. 27 ust. 1 w związku z art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. b ww. ustawy. 4. Art. 27 ust. 1 w związku z art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. c ww. ustawy. 5. Art. 27 ust. 6 pkt 3 ww. ustawy, rozumiany w ten sposób, że właściwy organ zarządzający kontrolę operacyjną wskazuje określony w prawie rodzaj środka technicznego uzyskiwania informacji i dowodów oraz ich utrwalania stosowany w indywidualnej sprawie. 6. Art. 28 ww. ustawy, w zakresie, w jakim nie przewiduje zniszczenia danych niemających znaczenia dla prowadzonego postępowania. 7. Art. 28 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy, przez to, że nie przewiduje niezależnej kontroli udostępniania danych telekomunikacyjnych, o których mowa w art. 180c i art. 180d ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne.	K 23/11
Art. 128 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu, w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie art. 5 pkt 2 ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw, w zakresie w jakim pomija prawo do ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy niewykorzystany w roku zwolnienia ze służby oraz za urlopy zaległe funkcjonariusza zwolnionego ze służby z powodu dwukrotnego niestawienia się bez usprawiedliwienia przed komisją lekarską, do której został skierowany w celu określenia jego stanu zdrowia.	SK 48/13
Ustawa – Prawo lotnicze	
Art. 210 ust. 1 pkt 5a w związku z art. 83a ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze.	P 31/13

Ustawa – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi	
Art. 180 w związku z art. 178 i art. 176 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi w zakresie, w jakim przewiduje odrzucenie, bez wezwania do usunięcia braków, skargi kasacyjnej niespełniającej wymogu zamieszczenia w niej wniosku o uchylenie lub zmianę orzeczenia wraz z oznaczeniem zakresu żadanego uchylenia lub zmiany.	SK 22/11
Ustawa o Sądzie Najwyższym	
Art. 30 § 2 pkt 1, § 3, § 4 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym.	K 43/12
Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym	
Art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w zakresie, w jakim wyłącza roszczenia właścicieli lub użytkowników wieczystych, których nieruchomości zostały przeznaczone na cel publiczny w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego obowiązującym 31 grudnia 1994 r., jeśli takie przeznaczenie zostało utrzymane w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uchwalonym pod rządem aktualnie obowiązującej ustawy.	K 50/13
Ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego	
Art. 31 oraz art. 25 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w zakresie, w jakim nie gwarantują województwom zachowania istotnej części dochodów własnych dla realizacji zadań własnych.	K 13/11
Ustawa o świadczeniach rodzinnych	
1. Art. 16a ust. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych. 2. Art. 17 ust. 1b ww. ustawy w zakresie, w jakim różnicuje prawo do świadczenia pielęgnacyjnego osób sprawujących opiekę nad osobą niepełnosprawną po ukończeniu przez nią wieku określonego w tym przepisie ze względu na moment powstania niepełnosprawności.	K 38/13
Art. 17 ust. 5 pkt 4 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych w brzmieniu obowiązującym do 13 października 2011 r., w zakresie, w jakim uniemożliwia przyznanie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego rodzicowi (opiekunowi faktycznemu), który rezygnuje z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania opieki, o której mowa w art. 17 ust. 1 tej ustawy, nad niepełnosprawnym dzieckiem, w sytuacji, gdy drugi z rodziców (opiekunów faktycznych) ma ustalone prawo do świadczenia pielęgnacyjnego na inne dziecko w rodzinie.	SK 7/11
Ustawa o ochronie przyrody	
Art. 88 ust. 1 pkt 2 i art. 89 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody przez to, że przewidują obowiązek nałożenia przez właściwy organ samorządu terytorialnego administracyjnej kary pieniężnej za usunięcie bez wymaganego zezwolenia lub zniszczenie przez posiadacza nieruchomości drzewa lub krzewu, w sztywno określonej wysokości, bez względu na okoliczności tego czynu.	SK 6/12
1. Art. 126 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, w części obejmującej wyrazy „w uprawach, płodach rolnych lub w gospodarstwie leśnym”. 2. Art. 126 ust. 1 pkt 2 i 3 ww. ustawy, w części obejmującej wyrazy „w pogłowie zwierząt gospodarskich”. 3. Art. 126 ust. 1 pkt 4 ww. ustawy, w części obejmującej wyrazy „w pasiekach, w pogłowie zwierząt gospodarskich oraz w uprawach rolnych”. 4. Art. 126 ust. 4 ww. ustawy w zakresie, w jakim ogranicza grono podmiotów, które mogą współdziałać z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska, a na obszarze parku narodowego – z dyrektorem tego parku, co do sposobów zabezpieczania przed szkodami powodowanymi przez zwierzęta, o których mowa w ust. 1, do właścicieli lub użytkowników gospodarstw rolnych i leśnych oraz w zakresie, w jakim ogranicza mienie, które podlega zabezpieczeniu.	K 36/13
Ustawa o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów	
Art. 16 ust. 3 pkt 1, pkt 2 w części zawierającej słowa „i miejsce”, pkt 3, pkt 4, pkt 6, art. 16 ust. 6 ustawy z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów.	K 25/13
Ustawa – Prawo o szkolnictwie wyższym	
Art. 99 ust. 1 pkt 1a i 1b oraz ust. 1b, a także art. 170a ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym.	K 35/11
Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych	
Art. 34 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zakresie, w jakim określa opłatę stosunkową od skargi na orzeczenie Krajowej Izby Odwoławczej przy Prezesie Urzędu Zamówień Publicznych.	SK 25/11

Art. 34 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.	SK 12/13
Art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. c ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.	SK 53/12
Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii	
Art. 62 ust. 1 oraz art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii w zakresie, w jakim dotyczą konopi innych niż włókniste.	SK 55/13
Ustawa o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego	
1. Art. 31 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego, w zakresie, w jakim nie przewiduje gwarancji niezwłocznego, komisyjnego i protokolarnego zniszczenia materiałów zawierających informacje objęte zakazami dowodowymi, co do których sąd nie uchylił tajemnicy zawodowej bądź uchylenie było niedopuszczalne. 2. Art. 31 ust. 1 w związku z art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. a ww. ustawy w zakresie, w jakim obejmuje zwrot „a także innych ustawach i umowach międzynarodowych”. 3. Art. 31 ust. 4 pkt 3 ww. ustawy, rozumiany w ten sposób, że właściwy organ zarządzający kontrolę operacyjną wskazuje określony w prawie rodzaj środka technicznego uzyskiwania informacji i dowodów oraz ich utrwalania stosowany w indywidualnej sprawie. 4. Art. 32 ww. ustawy, w zakresie, w jakim nie przewiduje zniszczenia danych niemających znaczenia dla prowadzonego postępowania. 5. Art. 32 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy, przez to, że nie przewiduje niezależnej kontroli udostępniania danych telekomunikacyjnych, o których mowa w art. 180c i art. 180d ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne.	K 23/11
Ustawa o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym	
1. Art. 17 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym w zakresie, w jakim nie przewiduje gwarancji niezwłocznego, komisyjnego i protokolarnego zniszczenia materiałów zawierających informacje objęte zakazami dowodowymi, co do których sąd nie uchylił tajemnicy zawodowej bądź uchylenie było niedopuszczalne. 2. Art. 17 ust. 5 pkt 3 ww. ustawy, rozumiany w ten sposób, że właściwy organ zarządzający kontrolę operacyjną wskazuje określony w prawie rodzaj środka technicznego uzyskiwania informacji i dowodów oraz ich utrwalania stosowany w indywidualnej sprawie. 3. Art. 18 ww. ustawy w zakresie, w jakim nie przewiduje zniszczenia danych niemających znaczenia dla prowadzonego postępowania. 4. Art. 18 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy, przez to, że nie przewiduje niezależnej kontroli udostępniania danych telekomunikacyjnych, o których mowa w art. 180c i art. 180d ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne.	K 23/11
Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów	
Art. 5 ust. 3b ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów w zakresie, w jakim stanowi, że organ właściwy dłużnika kieruje wniosek do starosty o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego.	K 23/10
Ustawa o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta	
1. Art. 67i ust. 2 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta w zakresie, w jakim nie przewiduje uczestnictwa lekarza w posiedzeniu wojewódzkiej komisji do spraw orzekania o zdarzeniach medycznych. 2. Art. 67j ust. 7 ww. ustawy w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości odwołania się lekarza od orzeczenia wojewódzkiej komisji do spraw orzekania o zdarzeniach medycznych.	K 6/13
Ustawa o pracownikach samorządowych	
Art. 42 ust. 4 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych w zakresie, w jakim dotyczy pracowników samorządowych zarządzających w imieniu pracodawcy zakładem pracy.	P 26/12
Ustawa o podatku akcyzowym	
Art. 89 ust. 16 ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym w zakresie, w jakim nakazuje stosować stawkę akcyzy określoną w art. 89 ust. 4 pkt 1 tej ustawy w przypadku niespełnienia przez sprzedawcę oleju opałowego obowiązku, wyrażonego w art. 89 ust. 14 tej ustawy, sporządzenia i przekazania do właściwego naczelnika urzędu celnego, w terminie do 25 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym dokonano sprzedaży, miesięcznego zestawienia oświadczeń nabywców tego wyrobu akcyzowego o jego przeznaczeniu do celów opałowych.	P 24/12

Ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych	
Art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych, w części zawierającej słowa „regulaminu obiektu (terenu) lub regulaminu imprezy masowej”.	K 17/13
Ustawa o Służbie Celnej	
1. Art. 75d ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej przez to, że nie przewiduje niezależnej kontroli udostępniania danych telekomunikacyjnych, o których mowa w art. 180c i art. 180d ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne. 2. Art. 75d ust. 5 ww. ustawy w zakresie, w jakim zezwala na zachowanie materiałów innych, niż zawierające informacje mające znaczenie dla postępowania w sprawach wykroczeń skarbowych lub przestępstw skarbowych określonych w rozdziale 9 ustawy z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy.	K 23/11
Ustawa – Kodeks wyborczy	
Art. 492 § 1 pkt 6 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy rozumiany w ten sposób, że dotyczy orzeczenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji wydanego po nabyciu mandatu wójta.	K 51/12
Ustawa o systemie informacji w ochronie zdrowia	
1. Art. 20 ust. 1 w związku z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia w zakresie, w jakim przewiduje określenie przedmiotu rejestrów medycznych przez ministra w drodze rozporządzenia. 2. Art. 20 ust. 1 w związku z art. 19 ust. 1 ww. ustawy w zakresie, w jakim przewiduje określenie przedmiotu rejestrów medycznych przez ministra w drodze rozporządzenia. 3. Art. 20 ust. 1 pkt 5 ww. ustawy, w części, w jakiej przewiduje, że w rozporządzeniu minister określa zakres i rodzaj danych przetwarzanych w rejestrze spośród danych określonych w art. 19 ust. 6 tej ustawy.	K 33/13
Ustawa o podatku od wydobycia niektórych kopali	
1. Ustawa z dnia 2 marca 2012 r. o podatku od wydobycia niektórych kopalin. 2. Art. 2, art. 3 ust. 1, art. 3 ust. 2, art. 4, art. 5, art. 6, art. 7 ust. 1-5, art. 9 ww. ustawy. 3. Art. 3 – art. 7 ust. 1-5, art. 8, art. 9, art. 14, art. 15 ust. 1-3 i art. 21 pkt 2 w związku z art. 27 ww. ustawy. 4. Art. 17 i art. 19 w związku z art. 27 ww. ustawy.	K 23/12
Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych	
Art. 1 pkt 1 w związku z art. 4 ustawy z dnia 10 maja 2012 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.	P 29/13
Ustawa o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw	
1. Art. 1, art. 1 pkt 5, 8 i 19, art. 2, art. 3 pkt 3 i 4, art. 4, art. 7 pkt 1 i art. 9 ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw.	K 43/12
Ustawa o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw	
Art. 12 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw w zakresie, w jakim uzależnia przyznanie dodatku do świadczenia pielęgnacyjnego od spełnienia warunku określonego w art. 17 ust. 1b ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.	P 33/13

Rozporządzenia

Przedmiot kontroli	Sygnatura
Pkt 3.1.2 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach, w części zawierającej zdanie: „Jeżeli warunki lokalne uzasadniają ujęcie zakazami wynikającymi z tych znaków również uprawnione osoby niepełnosprawne o ograniczonej sprawności ruchowej, to pod znakiem należy umieścić tabliczkę z napisem: «Dotyczy także niepełnosprawnych».	U 4/14
1. Przepisy tabeli A, stanowiącej załącznik do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 listopada 2003 r. w sprawie wysokości grzywien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń, jak również całe rozporządzenie. 2. Przepisy tabeli B, stanowiącej załącznik do rozporządzenia powołanego w punkcie 1, jak również całe rozporządzenie. 3. Przepisy tabeli C, stanowiącej załącznik do rozporządzenia powołanego w punkcie 1, jak również całe rozporządzenie. 4. Przepisy tabel A, B i C, stanowiących załącznik do rozporządzenia powołanego w punkcie 1 w zakresie, w jakim określają wysokość stawek mandatów. 5. Przepisy tabel A, B i C, stanowiących załącznik do rozporządzenia powołanego w punkcie 1 oraz całe rozporządzenie. 6. Lp. 195 i lp. 196 tabeli B, stanowiącej załącznik do rozporządzenia powołanego w punkcie 1. 7. Lp. 190 tabeli B, stanowiącej załącznik do rozporządzenia powołanego w punkcie 1 w zakresie, w jakim dotyczy ochrony urządzeń kontrolnych. 8. Lp. 241 i lp. 242 tabeli B, stanowiącej załącznik do rozporządzenia powołanego w punkcie 1. 9. Lp. 1-10 tabeli C, stanowiącej załącznik do rozporządzenia powołanego w punkcie 1. 10. Lp. 47 tabeli C, stanowiącej załącznik do rozporządzenia powołanego w punkcie 1.	U 4/13
§ 4 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 maja 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków podwyższania emerytur funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej w zakresie, w jakim stanowi o bezpośrednim zagrożeniu życia lub zdrowia.	U 12/13
1) § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 marca 2010 r. w sprawie utworzenia prokuratur apelacyjnych, okręgowych i rejonowych oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości w zakresie, w jakim: a) ustalony w pkt 1 obszar właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Białymstoku nie obejmuje obszaru właściwości Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce, b) ustalony w pkt 6 obszar właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Łodzi nie obejmuje obszaru właściwości Prokuratury Okręgowej w Płocku, c) ustalony w pkt 10 obszar właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Warszawie obejmuje obszar właściwości Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce oraz obszar właściwości Prokuratury Okręgowej w Płocku, 2) § 3 rozporządzenia powołanego w punkcie 1 w zakresie, w jakim: a) w ustalonym w pkt 1 obszarze właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Białymstoku nie przewiduje się utworzenia Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce, b) w ustalonym w pkt 6 obszarze właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Łodzi nie przewiduje się utworzenia Prokuratury Okręgowej w Płocku, c) w ustalonym w pkt 10 obszarze właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Warszawie: – w lit. a tworzy się Prokuratorę Okręgową w Ostrołęce, – w lit. b tworzy się Prokuratorę Okręgową w Płocku, 3) § 3 rozporządzenia powołanego w punkcie 1 w zakresie, w jakim: a) ustalony w pkt 2 lit. b obszar właściwości Prokuratury Okręgowej w Elblągu utworzonej w obszarze właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Gdańsku obejmuje obszar właściwości Prokuratury Rejonowej w Działdowie, b) ustalony w pkt 6 obszar właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Łodzi nie obejmuje obszaru właściwości Prokuratury Rejonowej w Działdowie, 4) § 5 rozporządzenia powołanego w punkcie 1 w zakresie, w jakim: a) w ustalonym w pkt 5 obszarze właściwości Prokuratury Okręgowej w Elblągu tworzy się – w lit. b – Prokuratorę Rejonową w Działdowie, b) w ustalonym w pkt 26 obszarze właściwości Prokuratury Okręgowej w Płocku nie przewiduje się utworzenia Prokuratury Rejonowej w Działdowie.	U 10/13

§ 2 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 listopada 2010 r. w sprawie wysokości opłat za czynności jednostek dozoru technicznego.	P 51/13
§ 4 i § 5 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 30 grudnia 2011 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych.	U 2/12
§ 2 pkt 10 rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 13 lipca 2012 r. w sprawie egzaminowania osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami, szkolenia, egzaminowania i uzyskiwania uprawnień przez egzaminatorów oraz wzorów dokumentów stosowanych w tych sprawach w zakresie, w jakim posługuje się pojęciem „profilu kandydata na kierowcę”.	K 59/13
§ 2 ust. 1 pkt 6 lit. b rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 4 września 2012 r. w sprawie podstawowych przepisów porządkowych związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa i ochrony lotów oraz porządku na lotnisku.	P 31/13
§ 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie nadzoru administracyjnego nad działalnością administracyjną sądów powszechnych, w części obejmującej słowa „, a w uzasadnionych przypadkach – także akt sądowych”.	U 9/13
§ 5 i § 6 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 15 stycznia 2013 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych.	U 2/12
§ 5 ust. 5, § 7 ust. 2 i ust. 3, § 9 ust. 1 i ust. 2 zdanie drugie, § 9 ust. 4, § 10 ust. 2, § 11 – § 14, § 15 ust. 1, § 20 ust. 1 pkt 5, § 24 ust. 2, § 25 ust. 1 i ust. 2 zdanie drugie, § 25 ust. 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 lutego 2013 r. w sprawie sposobu wykonywania obowiązków i uprawnień przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych.	U 2/14
Zarządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 4 listopada 1985 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania przed konsulem.	K 8/14
Zarządzenie nr 45 Ministra Skarbu Państwa z dnia 6 grudnia 2007 r. w sprawie zasad i trybu doboru kandydatów do składu rad nadzorczych spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa oraz rad nadzorczych innych podmiotów prawnych nadzorowanych przez Ministra Skarbu Państwa.	U 8/13

Załącznik nr 7.

Przegląd treści sentencji wyroków zapadłych w 2014 r.

1.	Wyrok z 14 stycznia 2014 r., SK 25/11 <i>[zamówienia publiczne; wysokość opłaty sądowej od skargi na orzeczenie Krajowej Izby Odwoławczej]</i>	
	Skarżący „Comp” SA „Starpol Biuroserwis” sp. z o.o.	Skład orzekający 5 sędziów I sprawozdawca: L. Kieres II sprawozdawca: M. Granat
	Art. 34 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zakresie , w jakim określa opłatę stosunkową od skargi na orzeczenie Krajowej Izby Odwoławczej przy Prezesie Urzędu Zamówień Publicznych, jest zgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3, z art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie. • Zdania odrębne (zał. nr 9).	
2.	Wyrok z 21 stycznia 2014 r., P 26/12 <i>[prawo pracownika samorządowego do dodatku za godziny nadliczbowe]</i>	
	Sąd przedstawiający pytanie prawne Sąd Rejonowy w Gliwicach	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: T. Liszcz
	Art. 42 ust. 4 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych w zakresie , w jakim dotyczy pracowników samorządowych zarządzających w imieniu pracodawcy zakładem pracy, jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz z art. 4 ust. 2 Europejskiej Karty Społecznej, sporządzonej w Turynie dnia 18 października 1961 r. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.	
3.	Wyrok z 21 stycznia 2014 r., SK 5/12 <i>[zasady ustanowienia kuratora celem wykonywania praw małoletniego pokrzywdzonego przestępstwem]</i>	
	Skarżąca Marzena B.-Z. oraz Wiktoria Z. Anna W. oraz Zofia W.	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Pyziak-Szafnicka
	Art. 51 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego w związku z art. 98 § 2 pkt 2 w związku z art. 98 § 3 w związku z art. 99 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy w zakresie , w jakim wyłączają możliwość wykonywania przez rodzica małoletniego – działającego w charakterze przedstawiciela ustawowego – praw tego małoletniego jako pokrzywdzonego w postępowaniu karnym prowadzonym przeciwko drugiemu z jego rodziców i wprowadzają obowiązek ustanowienia w tym celu kuratora, są zgodne z art. 47 w związku z art. 51 ust. 1, z art. 48 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1 i z art. 72 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie są niezgodne z art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 i z art. 72 ust. 3 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie. • Zdanie odrębne (zał. nr 9).	

4.	Wyrok z 23 stycznia 2014 r., K 51/12 <i>[pozbawienie osób niepełnosprawnych możliwości sprawowania funkcji wójta, burmistrza, prezydenta miasta]</i>	
	Wnioskodawca Rzecznik Praw Obywatelskich	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Kotlinowski
	Art. 492 § 1 pkt 6 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy rozumiany w ten sposób, że dotyczy orzeczenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji wydanego po nabyciu mandatu wójta, jest zgodny z art. 60 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie. • Zdanie odrębne (zał. nr 9).	
5.	Wyrok z 11 lutego 2014 r., P 24/12 <i>[podatek akcyzowy; wyroby energetyczne]</i>	
	Sąd przedstawiający pytanie prawne Wojewódzki Sąd Administracyjny we Wrocławiu	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: A. Wróbel
	Art. 89 ust. 16 ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym w zakresie , w jakim nakazuje stosować stawkę akcyzy określoną w art. 89 ust. 4 pkt 1 tej ustawy w przypadku niespełnienia przez sprzedawcę oleju opałowego obowiązku, wyrażonego w art. 89 ust. 14 tej ustawy, sporządzenia i przekazania do właściwego naczelnika urzędu celnego, w terminie do 25 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym dokonano sprzedaży, miesięcznego zestawienia oświadczeń nabywców tego wyrobu akcyzowego o jego przeznaczeniu do celów opałowych, jest zgodny z wywodzonym z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zakazem nadmiernej ingerencji ustawodawcy. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku. • Zdanie odrębne (zał. nr 9).	
6.	Wyrok z 12 lutego 2014 r., K 23/10 <i>[zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego]</i>	
	Wnioskodawca Prokurator Generalny	Skład orzekający pełny skład I sprawozdawca: Z. Cieślak II sprawozdawca: S. Rymar
	Art. 5 ust. 3b ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów w zakresie , w jakim stanowi, że organ właściwy dłużnika kieruje wniosek do starosty o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego, jest zgodny z wywodzoną z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zasadą proporcjonalności. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie. • Zdania odrębne (zał. nr 9).	

7.	Wyrok z 18 lutego 2014 r., K 29/12 <i>[koncesja na rozpowszechnianie programów telewizyjnych]</i>
Wnioskodawca Rzecznik Praw Obywatelskich	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: W. Hermeliński
1. Art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji, w części zawierającej zwrot „w szczególności”, rozumiany w ten sposób, że źródłem, uzupełniających wobec wymienionych w tym przepisie przesłanek, od których spełnienia zależy możliwość uzyskania koncesji na rozpowszechnianie programu telewizyjnego drogą rozsiewczą naziemną w sposób cyfrowy, może być wyłącznie przepis ustawy, jest zgodny z art. 22 i z art. 54 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. 2. Art. 36 ust. 1 pkt 2 ustawy powołanej w punkcie 1 jest zgodny z art. 22 i z art. 54 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 oraz z art. 2 Konstytucji i wynikającą z niego zasadą prawidłowej legislacji. 3. Art. 37 ust. 4 ustawy powołanej w punkcie 1 jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji.	

8.	Wyrok z 18 lutego 2014 r., U 2/12 <i>[szczegółne zasady rachunkowości spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych]</i>
Wnioskodawca Grupa posłów (połączone wnioski)	Skład orzekający 3 sędziów Sprawozdawca: M. Kotlinowski
1. § 4 i § 5 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 30 grudnia 2011 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych są zgodne z: a) art. 35b ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, b) art. 81 ust. 2 pkt 10 ustawy powołanej w punkcie 1 lit. a w brzmieniu obowiązującym do 26 października 2012 r., c) art. 2, art. 7 i art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. 2. § 5 i § 6 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 15 stycznia 2013 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych są zgodne z: a) art. 35b ustawy powołanej w punkcie 1 lit. a, b) art. 81 ust. 2 pkt 8 lit. d ustawy powołanej w punkcie 1 lit. a w brzmieniu obowiązującym do 11 czerwca 2013 r., c) art. 2, art. 7 i art. 92 ust. 1 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie. • Zdanie odrębne (zał. nr 9).	

9.	Wyrok z 25 lutego 2014 r., SK 65/12 <i>[wolność słowa; wolność badań naukowych; nieprecyzyjność zwrotów „nawołuje do nienawiści” oraz „inny totalitarny ustrój państwa”]</i>
Skarżący Bogdan R.	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: A. Rzepliński
Art. 256 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, w części obejmującej zwrot „nawołuje do nienawiści”, jest zgodny z art. 42 ust. 1 i art. 2 oraz z art. 54 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.	

10.	Wyrok z 25 lutego 2014 r., SK 18/13 <i>[zasilek chorobowy; utrata prawa do zasiłku]</i>	
	Skarżąca Jolanta D.	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Zubik
	Art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa w zakresie, w jakim stanowi podstawę utraty prawa do zasiłku chorobowego ubezpieczonego, który w okresie orzeczonej niezdolności do pracy wykonywał pracę zarobkową, uzyskując wynagrodzenie przekraczające minimalną wysokość wynagrodzenia za pracę, jest zgodny z art. 67 ust. 1 w związku z art. 64 ust. 1 i 2, art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.	

11.	Wyrok z 26 lutego 2014 r., K 22/10 <i>[zasady udzielania świadczeń zdrowotnych skazanym odbywającym karę pozbawienia wolności]</i>	
	Wnioskodawca Rzecznik Praw Obywatelskich	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: A. Rzepliński
	I Art. 115 § 7 zdanie pierwsze ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy przez to, że nakazuje obecność funkcjonariusza niewykonyującego zawodu medycznego podczas udzielania świadczenia zdrowotnego: a) również osobom pozbawionym wolności, co do których nie jest to konieczne, b) nie określa przesłanek uzasadniających odstępnie od tego nakazu jest niezgodny z art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. II Przepis wymieniony w części I wyroku traci moc obowiązującą z upływem 12 (dwunastu) miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.	

12.	Wyrok z 27 lutego 2014 r., P 31/13 <i>[wolność działalności gospodarczej]</i>	
	Sąd przedstawiający pytanie prawne Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: W. Hermeliński
	1. Art. 210 ust. 1 pkt 5a w związku z art. 83a ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze jest zgodny z art. 22 w związku z art. 20 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz z wynikającą z art. 2 Konstytucji zasadą prawidłowej legislacji. 2. § 2 ust. 1 pkt 6 lit. b rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 4 września 2012 r. w sprawie podstawowych przepisów porządkowych związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa i ochrony lotów oraz porządku na lotnisku jest zgodny z art. 22 w związku z art. 20 i art. 2 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 31 ust. 3 Konstytucji.	

13.	Wyrok z 4 marca 2014 r., K 13/11 <i>[dochody jednostek samorządu terytorialnego; autostrady płatne]</i>	
Wnioskodawca Sejmik Województwa Mazowieckiego		Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: S. Rymar
I Art. 31 oraz art. 25 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w zakresie, w jakim nie gwarantują województwom zachowania istotnej części dochodów własnych dla realizacji zadań własnych, są niezgodne z art. 167 ust. 1 i 2 w związku z art. 166 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie są niezgodne z art. 9 ust. 5 Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego, sporządzonej w Strasburgu dnia 15 października 1985 r. II - Przepisy wymienione w części I, w zakresie tam wskazanym, tracą moc obowiązującą z upływem 18 (osiemnastu) miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. - Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.		

14.	Wyrok z 11 marca 2014 r., K 6/13 <i>[postępowanie przed wojewódzkimi komisjami do spraw orzekania o zdarzeniach medycznych popełnionych przez lekarzy]</i>	
Wnioskodawca Naczelna Rada Lekarska		Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Pyziak-Szafnicka
1. Art. 67i ust. 2 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta w zakresie, w jakim nie przewiduje uczestnictwa lekarza w posiedzeniu wojewódzkiej komisji do spraw orzekania o zdarzeniach medycznych, nie jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. 2. Art. 67j ust. 7 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości odwołania się lekarza od orzeczenia wojewódzkiej komisji do spraw orzekania o zdarzeniach medycznych, nie jest niezgodny z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji. Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na zbędność wydania wyroku.		

15.	Wyrok z 12 marca 2014 r., P 27/13 <i>[wskazanie sprawcy wykroczenia drogowego]</i>	
Sąd przedstawiający pytanie prawne Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie		Skład orzekający pełny skład Sprawozdawca: A. Rzepliński
Art. 96 § 3 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń jest zgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 42 ust. 1 Konstytucji. - Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku. - Zdania odrębne (zał. nr 9).		

16.	Wyrok z 13 marca 2014 r., P 38/11 <i>[wywłaszczenie]</i>	
	Sąd przedstawiający pytanie prawne Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Granat
	Art. 137 ust. 1 pkt 2 ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami w zakresie , w jakim za nieruchomość zbędną uznaje nieruchomość wywłaszczoną przed 27 maja 1990 r., na której w dniu złożenia wniosku o zwrot, a nie później niż przed 22 września 2004 r., zrealizowano cel określony w decyzji o wywłaszczeniu, jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 165 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.	
17.	Wyrok z 18 marca 2014 r., SK 53/12 <i>[opłaty sądowe w sprawach cywilnych; różnicowanie statusu stron procesu]</i>	
	Skarżąca Dżulietta K.	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: S. Rymar
	1. Art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. c ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych jest zgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.	
18.	Wyrok z 25 marca 2014 r., SK 25/13 <i>[postępowanie przygotowawcze; wydanie postanowienia o odmowie wszczęcia dochodzenia lub umorzeniu dochodzenia bez konieczności sporządzania uzasadnienia]</i>	
	Skarżący Witold P.	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Kotlinowski
	Art. 325e § 1 zdanie drugie ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego w zakresie , w jakim zezwala organowi prowadzącemu dochodzenie na wydanie postanowienia o umorzeniu dochodzenia bez uzasadnienia, jest zgodny z art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.	

19.	Wyrok z 8 kwietnia 2014 r., K 21/13 <i>[wznowienie wypłaty emerytury]</i>
Wnioskodawca Prokurator Generalny	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Zubik
I Art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin w zakresie, w jakim wypłata świadczeń pieniężnych jest wznawiana od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o wznowienie wypłaty lub wydano decyzję z urzędu w związku z ustaniem przyczyny powodującej wstrzymanie wypłaty świadczenia pieniężnego, gdy świadczenie to nie mogło być doręczone z przyczyn niezależnych od wojskowego organu emerytalnego, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. II Przepis wymieniony w części I, w zakresie tam wskazanym, traci moc obowiązującą z dniem 1 stycznia 2015 r.	

20.	Wyrok z 8 kwietnia 2014 r., SK 22/11 <i>[postępowanie przed sądami administracyjnymi; odrzucenie skargi kasacyjnej; prawo do sądu; dwuinstancyjność postępowania]</i>
Skarżący Lonza-Nata Teresa Zarębska, Waldemar Michałowski – Spółka jawna	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: T. Liszcz
Art. 180 w związku z art. 178 i art. 176 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi w zakresie, w jakim przewiduje odrzucenie, bez wezwania do usunięcia braków, skargi kasacyjnej niespełniającej wymogu zamieszczenia w niej wniosku o uchylenie lub zmianę orzeczenia wraz z oznaczeniem zakresu żadanego uchylenia lub zmiany: a) jest zgodny z wywodzoną z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zasadą przyzwoitej legislacji, b) jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 oraz z art. 78 Konstytucji, a także z wywodzoną z art. 2 Konstytucji zasadą ochrony zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa. Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.	

21.	Wyrok z 14 kwietnia 2014 r., U 8/13 <i>[zasady i tryb wyboru kandydatów na członków rad nadzorczych spółek Skarbu Państwa]</i>
Wnioskodawca Rzecznik Praw Obywatelskich	Skład orzekający 3 sędziów Sprawozdawca: S. Biernat
Zarządzenie nr 45 Ministra Skarbu Państwa z dnia 6 grudnia 2007 r. w sprawie zasad i trybu doboru kandydatów do składu rad nadzorczych spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa oraz rad nadzorczych innych podmiotów prawnych nadzorowanych przez Ministra Skarbu Państwa jest zgodne z art. 93 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.	

22.	Wyrok z 15 kwietnia 2014 r., SK 12/13 <i>[wysokość opłaty od skargi na orzeczenie Krajowej Izby Odwoławczej w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego]</i>	
	Skarżący Mott MacDonald Polska sp. z o.o. Mott MacDonald Limited Mott MacDonald House	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: L. Kieres
	Art. 34 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3, art. 77 ust. 2 i art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie. • Zdanie odrębne (zał. nr 9).	
23.	Wyrok z 15 kwietnia 2014 r., SK 48/13 <i>[zwolnienie funkcjonariusza ABW ze służby; uprawnienie do świadczeń pieniężnych]</i>	
	Skarżący Miroslaw Sz.	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: L. Kieres
	Art. 128 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu, w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie art. 5 pkt 2 ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw, w zakresie , w jakim pomija prawo do ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy niewykorzystany w roku zwolnienia ze służby oraz za urlopy zaległe funkcjonariusza zwolnionego ze służby z powodu dwukrotnego niestawienia się bez usprawiedliwienia przed komisją lekarską, do której został skierowany w celu określenia jego stanu zdrowia, jest niezgodny z art. 66 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.	
24.	Wyrok z 24 kwietnia 2014 r., SK 56/12 <i>[odszkodowanie z tytułu wadliwej decyzji administracyjnej]</i>	
	Skarżący Juliusz T. i Marek T. Zofia F. Elżbieta L. Jerzy B.	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Pyziak-Szafnicka
	Art. 160 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego w związku z art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw w zakresie , w jakim ogranicza do rzeczywistej szkody odszkodowanie za niezgodne z prawem działanie władzy publicznej w przypadku, gdy wadliwą ostateczną decyzję administracyjną wydano przed 17 października 1997 r.: a) jest zgodny z art. 2 oraz art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) nie jest niezgodny z art. 77 ust. 1 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.	

25.	Wyrok z 7 maja 2014 r., K 43/12 [podwyższenie wieku uprawniającego do emerytury]	
Wnioskodawca Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność” Grupa posłów Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych		Skład orzekający pełny skład Sprawozdawca: S. Wronkowska-Jaśkiewicz
1. Art. 1 ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw jest zgodny z wyrażoną w art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zasadą poprawnej legislacji. 2. Art. 1 pkt 5, 8 i 19, art. 2, art. 3 pkt 3 i 4, art. 4, art. 7 pkt 1 i art. 9 ustawy powołanej w punkcie 1 nie są niezgodne z art. 20 Konstytucji. 3. Art. 24 ust. 1, 1a i 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest zgodny z wyrażonymi w art. 2 Konstytucji zasadami zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz ochrony praw nabytych, a także z art. 32 i art. 33 Konstytucji. 4. Art. 24 ust. 1a pkt 62-85 i ust. 1b ustawy powołanej w punkcie 3 jest zgodny z art. 26 ust. 2 Konwencji nr 102 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej minimalnych norm zabezpieczenia społecznego, przyjętej w Genewie dnia 28 czerwca 1952 r. 5. Art. 26b ustawy powołanej w punkcie 3 w zakresie, w jakim uzyskanie uprawnienia na warunkach w nim przewidzianych nie jest ograniczone terminem i przez to nie jest zharmonizowane ze zrównaniem wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn, jest niezgodny z art. 2, art. 32 i art. 33 Konstytucji. 6. Art. 27 ustawy powołanej w punkcie 3 jest zgodny z wyrażonymi w art. 2 Konstytucji zasadami zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz ochrony praw nabytych. 7. Art. 27 ust. 3 pkt 2-5 ustawy powołanej w punkcie 3 jest zgodny z art. 26 ust. 2 Konwencji nr 102 Międzynarodowej Organizacji Pracy. 8. Art. 183 ust. 5 ustawy powołanej w punkcie 3 jest zgodny z art. 67 Konstytucji. 9. Art. 19 ust. 1, 1a i 1b ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników jest zgodny z wyrażonymi w art. 2 Konstytucji zasadami zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz ochrony praw nabytych, a także z art. 23, art. 32 i art. 33 Konstytucji. 10. Art. 19 ust. 2a ustawy powołanej w punkcie 9 jest zgodny z wyrażonymi w art. 2 Konstytucji zasadami zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz ochrony praw nabytych, a także z art. 32 Konstytucji. 11. Art. 19a ustawy powołanej w punkcie 9 w zakresie, w jakim uzyskanie uprawnienia na warunkach w nim przewidzianych nie jest ograniczone terminem i przez to nie jest zharmonizowane ze zrównaniem wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn, jest niezgodny z art. 2, art. 32 i art. 33 Konstytucji. 12. Art. 62a ust. 4 i 4a ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze, w brzmieniu nadanym przez art. 2 pkt 2 lit. b ustawy powołanej w punkcie 1, jest zgodny z wyrażonymi w art. 2 Konstytucji zasadami zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz ochrony praw nabytych, a także z art. 32 Konstytucji. 13. Art. 69 § 1 i 1a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych jest zgodny z wyrażonymi w art. 2 Konstytucji zasadami zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz ochrony praw nabytych, a także z art. 32 Konstytucji. 14. Art. 69 § 2a ustawy powołanej w punkcie 13 jest zgodny z wyrażonymi w art. 2 Konstytucji zasadami zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz ochrony praw nabytych, a także z art. 32 Konstytucji. 15. Art. 30 § 2 pkt 1 i § 3 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym jest zgodny z wyrażonymi w art. 2 Konstytucji zasadami zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz ochrony praw nabytych, a także z art. 32 Konstytucji.		

16. Art. 30 § 4 ustawy powołanej w punkcie 15 **jest zgodny** z wyrażonymi w art. 2 Konstytucji zasadami zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz ochrony praw nabytych, a także z art. 32 Konstytucji.

17. Art. 10 ust. 5 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin **jest zgodny** z wyrażonymi w art. 2 Konstytucji zasadami zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz ochrony praw nabytych, a także z art. 32 i art. 33 Konstytucji.

- Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.
- Zdania odrębne (zał. nr 9).

26.	Wyrok z 8 maja 2014 r., U 9/13 <i>[upoważnienie Ministra Sprawiedliwości do żądania od prezesa sądu apelacyjnego akt spraw sądowych]</i>
Wnioskodawca Prokurator Generalny	Skład orzekający 3 sędziów Sprawozdawca: M. Zubik
§ 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie nadzoru administracyjnego nad działalnością administracyjną sądów powszechnych, w części obejmującej słowa „ , a w uzasadnionych przypadkach – także akt sądowych”, jest niezgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.	
27.	Wyrok z 13 maja 2014 r., SK 61/13 <i>[uprawnienie rozwiedzionej małżonki do uzyskania renty rodzinnej; przesłanki]</i>
Skarżąca Elżbieta L.	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Kotlinowski
Art. 70 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim uprawnienie małżonki rozwiedzionej do uzyskania renty rodzinnej uzależnia od wymogu posiadania w dniu śmierci męża prawa do alimentów z jego strony, ustalonych wyłącznie wyrokiem lub ugodą sądową, jest niezgodny z art. 67 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.	

28.	Wyrok z 20 maja 2014 r., K 17/13 <i>[imprezy masowe; odpowiedzialność karna za niezastosowanie się do polecenia wydanego na podstawie regulaminu obiektu (terenu) lub regulaminu imprezy masowej]</i>
Wnioskodawca Rzecznik Praw Obywatelskich	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: L. Kieres
I Art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych, w części zawierającej słowa „ , regulaminu obiektu (terenu) lub regulaminu imprezy masowej”, jest niezgodny z art. 42 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. II - Przepis wymieniony w części I wyroku w części tam wskazanej traci moc obowiązującą z upływem 12 (dwunastu) miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. - Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na zbędność wydania wyroku.	

29.	Wyrok z 20 maja 2014 r., SK 13/13 <i>[ograniczenie wolności; dozór policyjny]</i>
Skarżący Grzegorz K.	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: S. Biernat
Art. 156 § 5 w związku z art. 159 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, w brzmieniu nadanym przez ustawę z dnia 10 stycznia 2003 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego, ustawy o świadku koronnym oraz ustawy o ochronie informacji niejawnych: a) jest zgodny z wywodzoną z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zasadą określoności prawa, b) w zakresie, w jakim nie określa przesłanek odmowy dostępu do tych materiałów postępowania przygotowawczego, które uzasadniają postanowienie prokuratora o zastosowaniu dozoru Policji połączonego z zakazem kontaktowania się z określonymi osobami oraz zakazem przebywania w określonych miejscach, jest niezgodny z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.	

30.	Wyrok z 22 maja 2014 r., U 10/13 <i>[siedziby i obszary właściwości prokuratur apelacyjnych, okręgowych i rejonowych]</i>	
Wnioskodawca Prokurator Generalny		Skład orzekający 3 sędziów Sprawozdawca: A. Wróbel
I 1) § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 marca 2010 r. w sprawie utworzenia prokuratur apelacyjnych, okręgowych i rejonowych oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości w zakresie, w jakim: a) ustalony w pkt 1 obszar właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Białymstoku nie obejmuje obszaru właściwości Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce, b) ustalony w pkt 6 obszar właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Łodzi nie obejmuje obszaru właściwości Prokuratury Okręgowej w Płocku, c) ustalony w pkt 10 obszar właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Warszawie obejmuje obszar właściwości Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce oraz obszar właściwości Prokuratury Okręgowej w Płocku, 2) § 3 rozporządzenia powołanego w punkcie 1 w zakresie, w jakim: a) w ustalonym w pkt 1 obszarze właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Białymstoku nie przewiduje się utworzenia Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce, b) w ustalonym w pkt 6 obszarze właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Łodzi nie przewiduje się utworzenia Prokuratury Okręgowej w Płocku, c) w ustalonym w pkt 10 obszarze właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Warszawie: – w lit. a tworzy się Prokuratorę Okręgową w Ostrołęce, – w lit. b tworzy się Prokuratorę Okręgową w Płocku, 3) § 3 rozporządzenia powołanego w punkcie 1 w zakresie, w jakim: a) ustalony w pkt 2 lit. b obszar właściwości Prokuratury Okręgowej w Elblągu utworzonej w obszarze właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Gdańsku obejmuje obszar właściwości Prokuratury Rejonowej w Działdowie, b) ustalony w pkt 6 obszar właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Łodzi nie obejmuje obszaru właściwości Prokuratury Rejonowej w Działdowie, 4) § 5 rozporządzenia powołanego w punkcie 1 w zakresie, w jakim: a) w ustalonym w pkt 5 obszarze właściwości Prokuratury Okręgowej w Elblągu tworzy się – w lit. b – Prokuratorę Rejonową w Działdowie, b) w ustalonym w pkt 26 obszarze właściwości Prokuratury Okręgowej w Płocku nie przewiduje się utworzenia Prokuratury Rejonowej w Działdowie są niezgodne z art. 17 ust. 12 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. II • Przepisy wymienione w części I, w zakresach tam wskazanych, tracą moc obowiązującą z upływem 12 (dwunastu) miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.		

31.	Wyrok z 27 maja 2014 r., P 51/13 <i>[wysokość opłat za czynności jednostek dozoru technicznego]</i>
Sąd przedstawiający pytanie prawne Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi	Skład orzekający 3 sędziów Sprawozdawca: M. Pyziak-Szafnicka
I § 2 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 listopada 2010 r. w sprawie wysokości opłat za czynności jednostek dozoru technicznego jest niezgodny z art. 34 ust. 3 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorcze technicznym, a tym samym z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. II - Przepis wymieniony w części I traci moc obowiązującą z dniem 30 listopada 2014 r. - Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.	

32.	Wyrok z 27 maja 2014 r., U 12/13 <i>[zasady podwyższania emerytur funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Więziennej]</i>
Wnioskodawca Rzecznik Praw Obywatelskich	Skład orzekający 3 sędziów Sprawozdawca: S. Rymar
§ 4 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 maja 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków podwyższania emerytur funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej w zakresie, w jakim stanowi o bezpośrednim zagrożeniu życia lub zdrowia, jest niezgodny z art. 15 ust. 6 w związku z ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin oraz z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.	

33.	Wyrok z 3 czerwca 2014 r., K 19/11 <i>[postępowanie przygotowawcze – prawo do korzystania z obrońcy, zasady udostępniania akt]</i>
Wnioskodawca Rzecznik Praw Obywatelskich (połączone wnioski)	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: S. Rymar
1. Art. 4 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia w zakresie, w jakim pomija prawo osoby, wobec której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie, do korzystania z obrońcy na etapie czynności wyjaśniających, o których mowa w art. 54 § 1 tej ustawy, jest niezgodny z art. 2 i art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. 2. Art. 38 § 1 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim nie przewiduje na etapie czynności wyjaśniających, o których mowa w art. 54 § 1 tej ustawy, prawa dostępu do akt dla osoby, wobec której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie, jest niezgodny z art. 2 i art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.	

34.	Wyrok z 5 czerwca 2014 r., K 35/11 <i>[odpłatność za studia w uczelniach publicznych]</i>	
	Wnioskodawca Grupa posłów	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: S. Wronkowska-Jaśkiewicz
	I Art. 99 ust. 1 pkt 1a i 1b oraz ust. 1b, a także art. 170a ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym są niezgodne z art. 70 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz zasadą poprawnej legislacji wywodzoną z art. 2 Konstytucji. II - Przepisy wymienione w części I w zakresie, w jakim dotyczą studiowania w latach akademickich do roku akademickiego 2014/2015 włącznie, tracą moc obowiązującą z upływem 30 września 2015 r. - Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.	
35.	Wyrok z 17 czerwca 2014 r., P 6/12 <i>[zasilek chorobowy]</i>	
	Sąd przedstawiający pytanie prawne Sąd Rejonowy w Gliwicach (połączone pytania) Sąd Rejonowy w Płocku	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Gintowt-Jankowicz
	Art. 13 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa jest zgodny z art. 67 ust. 1 i art. 32 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.	
36.	Wyrok z 1 lipca 2014 r., SK 6/12 <i>[wysokość kary pieniężnej za usuwanie drzew lub krzewów bez wymaganego zezwolenia]</i>	
	Skarżący Grzegorz B. Izabela i Grzegorz Ł. Andrzej C. Kazimiera i Władysław P. Elżbieta P.	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: T. Liszcz
	I Art. 88 ust. 1 pkt 2 i art. 89 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody przez to, że przewidują obowiązek nałożenia przez właściwy organ samorządu terytorialnego administracyjnej kary pieniężnej za usunięcie bez wymaganego zezwolenia lub zniszczenie przez posiadacza nieruchomości drzewa lub krzewu, w sztywno określonej wysokości, bez względu na okoliczności tego czynu, są niezgodne z art. 64 ust. 1 i 3 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. II - Przepisy wymienione w części I tracą moc obowiązującą z upływem 18 (osiemnastu) miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. - Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie. - Zdanie odrębne (zał. nr 9).	

37.	Wyrok z 8 lipca 2014 r., K 7/13 <i>[opodatkowanie świadczeń, które mogą być nawet potencjalnie otrzymane przez pracownika w związku z pozostawaniem przez niego w stosunku pracy, a które są dodatkowo ściśle związane z działalnością gospodarczą prowadzoną przez pracodawcę]</i>
Wnioskodawca Prezydent Konfederacji Lewiatan	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Pyziak-Szafnicka
Art. 12 ust. 1 w związku z art. 11 ust. 1 oraz art. 12 ust. 3 w związku z art. 11 ust. 2-2b ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, rozumiane w ten sposób, że „inne nieodpłatne świadczenie” oznacza wyłącznie przysporzenie majątkowe o indywidualnie określonej wartości, otrzymane przez pracownika, są zgodne z art. 2 w związku z art. 217 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.	

38.	Wyrok z 8 lipca 2014 r., P 33/13 <i>[zasady przyznawania dodatku do świadczenia pielęgnacyjnego]</i>
Sąd przedstawiający pytanie prawne Wojewódzki Sąd Administracyjny w Poznaniu	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Kotlinowski
Art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw w zakresie , w jakim uzależnia przyznanie dodatku do świadczenia pielęgnacyjnego od spełnienia warunku określonego w art. 17 ust. 1b ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, jest zgodny z art. 2, art. 32 ust. 1 oraz art. 71 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.	

39.	Wyrok z 10 lipca 2014 r., P 19/13 <i>[Prawo łowieckie; utworzenie obwodu łowieckiego obejmującego nieruchomości prywatną wbrew woli właściciela nieruchomości]</i>
Sąd przedstawiający pytanie prawne Naczelny Sąd Administracyjny	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: S. Wronkowska-Jaśkiewicz
I Art. 27 ust. 1 w związku z art. 26 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie przez to, że upoważnia do objęcia nieruchomości reżimem obwodu łowieckiego, nie zapewniając odpowiednich prawnych środków ochrony praw właściciela tej nieruchomości, jest niezgodny z art. 64 ust. 1 w związku z art. 64 ust. 3 i art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. II • Przepis wymieniony w części I traci moc obowiązującą z upływem 18 (osiemnastu) miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.	

40.	Wyrok z 15 lipca 2014 r., K 23/13 <i>[podstawa uchylenia prawomocnego mandatu karnego]</i>	
	Wnioskodawca Rzecznik Praw Obywatelskich	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: S. Rymar
	Art. 101 § 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia w zakresie , w jakim pozbawia ukaranego prawa do uchylenia prawomocnego mandatu wydanego na podstawie aktu normatywnego, o którego niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą orzekł Trybunał Konstytucyjny, jest niezgodny z art. 190 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.	

41.	Wyrok z 17 lipca 2014 r., K 59/13 <i>[ośrodki szkolenia kierowców]</i>	
	Wnioskodawca Grupa posłów	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: W. Hermeliński
	§ 2 pkt 10 rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 13 lipca 2012 r. w sprawie egzaminowania osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami, szkolenia, egzaminowania i uzyskiwania uprawnień przez egzaminatorów oraz wzorów dokumentów stosowanych w tych sprawach w zakresie , w jakim posługuje się pojęciem „profilu kandydata na kierowcę”, jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.	

42.	Wyrok z 17 lipca 2014 r., SK 35/12 <i>[karalność bezskutecznego podżegania do pomocnictwa w popełnieniu czynu zabronionego]</i>	
	Skarżący Jacek R.	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: P. Tuleja
	Art. 13 § 1 i art. 18 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny w zakresie , w jakim dopuszczają odpowiedzialność karną za usiłowanie podżegania do popełnienia czynu zabronionego, określonego w części szczególnej tej ustawy, jeżeli usiłujący bezskutecznie nakłania do czynu zabronionego o znamionach podżegania, są zgodne z art. 42 ust. 1 w związku z art. 2 oraz z art. 31 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.	

43.	Wyrok z 21 lipca 2014 r., K 36/13 <i>[odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez żubry, wilki, rysie i niedźwiedzie]</i>
Wnioskodawca Prokurator Generalny	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Granat
1) art. 126 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, w części obejmującej wyrazy „w uprawach, płodach rolnych lub w gospodarstwie leśnym”, 2) art. 126 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy powołanej w punkcie 1, w części obejmującej wyrazy „w pogłowie zwierząt gospodarskich”, 3) art. 126 ust. 1 pkt 4 ustawy powołanej w punkcie 1, w części obejmującej wyrazy „w pasiekach, w pogłowie zwierząt gospodarskich oraz w uprawach rolnych”, 4) art. 126 ust. 4 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie , w jakim ogranicza grono podmiotów, które mogą współdziałać z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska, a na obszarze parku narodowego – z dyrektorem tego parku, co do sposobów zabezpieczania przed szkodami powodowanymi przez zwierzęta, o których mowa w ust. 1, do właścicieli lub użytkowników gospodarstw rolnych i leśnych oraz w zakresie, w jakim ogranicza mienie, które podlega zabezpieczeniu – są niezgodne z art. 32 ust. 1 oraz art. 64 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.	

44.	Wyrok z 22 lipca 2014 r., K 25/13 <i>[przetwarzanie danych osobowych potencjalnych dawców szpiku]</i>
Wnioskodawca Rzecznik Praw Obywatelskich	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: W. Hermeliński
1. Art. 16 ust. 3 pkt 1, pkt 2 w części zawierającej słowa „i miejsce”, pkt 3, pkt 4 i pkt 6 ustawy z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów jest zgodny z art. 47 i art. 51 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. 2. Art. 16 ust. 6 ustawy powołanej w punkcie 1 jest niezgodny z art. 47 i art. 51 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.	

45.	Wyrok z 24 lipca 2014 r., SK 53/13 <i>[emerytura; kapitał początkowy; wymiar składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe osób pełniących czynną służbę w Wojsku Polskim przed dniem 1 stycznia 1999 roku]</i>
Skarżący Remigiusz J.	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Kotlinowski
Art. 174 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim dla okresu odbywania przez ubezpieczonego obowiązkowej służby wojskowej, przypadającej przed 1 stycznia 1999 r., nie przewiduje przyjmowania za podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne kwoty obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników lub obowiązującej w tym okresie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne osób pełniących czynną służbę wojskową w Wojsku Polskim, jest zgodny z art. 67 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.	

46.	Wyrok z 28 lipca 2014 r., K 16/12 <i>[Prawo przewozowe; penalizacja zachowania podróżnego, który w czasie kontroli biletów nie pozostał w miejscu przeprowadzenia kontroli do czasu przybycia Policji lub innych organów porządkowych]</i>
Wnioskodawca Prokurator Generalny	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: T. Liszcz
Art. 87b ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. – Prawo przewozowe jest niezgodny z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.	

47.	Wyrok z 29 lipca 2014 r., P 49/13 <i>[podatek dochodowy od osób fizycznych, podatek od dochodów nieujawnionych]</i>
Sąd przedstawiający pytanie prawne Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gorzowie Wielkopolskim Naczelný Sąd Administracyjny	Skład orzekający pełny skład Sprawozdawca: S. Biernat
I Art. 20 ust. 3 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2007 r., jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 84 i art. 217 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. II - Przepis wymieniony w części I traci moc obowiązującą z upływem 18 (osiemnastu) miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. - Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie. - Zdania odrębne (zał. nr 9).	

48.	Wyrok z 30 lipca 2014 r., K 23/11 <i>[określenie katalogu zbieranych informacji o jednostce za pomocą środków technicznych w działaniach operacyjnych; zasady niszczenia pozyskanych danych]</i>
Wnioskodawca Rzecznik Praw Obywatelskich (połączone wnioski) Prokurator Generalny (połączone wnioski)	Skład orzekający pełny skład I Sprawozdawca: M. Zubik II Sprawozdawca: A. Rzepliński
I 1) a) art. 19 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, b) art. 9e ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej, c) art. 36c ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej, d) art. 31 ust. 1 pkt 17 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych – rozumiane w ten sposób, że dotyczą określonych w polskiej ustawie karnej przestępstw ściganych na mocy umów międzynarodowych ratyfikowanych za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie, są zgodne z art. 2, art. 47 i art. 49 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz z art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2,	

2) art. 27 ust. 1 w związku z art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. b ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu **jest niezgodny** z art. 2, art. 47 i art. 49 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji,

3)

a) art. 27 ust. 1 w związku z art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu **w zakresie**, w jakim obejmuje zwrot „i innych przestępstw godzących w bezpieczeństwo państwa”,

b) art. 27 ust. 1 w związku z art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. c ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu,

c) art. 31 ust. 1 w związku z art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego **w zakresie**, w jakim obejmuje zwrot „a także innych ustawach i umowach międzynarodowych”

– **są zgodne** z art. 2, art. 47 i art. 49 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz z art. 8 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności,

4)

a) art. 19 ust. 6 pkt 3 ustawy o Policji,

b) art. 9e ust. 7 pkt 3 ustawy o Straży Granicznej,

c) art. 36c ust. 4 pkt 3 ustawy o kontroli skarbowej,

d) art. 31 ust. 7 pkt 3 ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych,

e) art. 27 ust. 6 pkt 3 ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu,

f) art. 31 ust. 4 pkt 3 ustawy o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego,

g) art. 17 ust. 5 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym

– **rozumiane w ten sposób, że** właściwy organ zarządzający kontrolę operacyjną wskazuje określony w prawie rodzaj środka technicznego uzyskiwania informacji i dowodów oraz ich utrwalania stosowany w indywidualnej sprawie, **są zgodne** z art. 2 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji,

5)

a) art. 20c ust. 1 ustawy o Policji,

b) art. 10b ust. 1 ustawy o Straży Granicznej,

c) art. 36b ust. 1 pkt 1 ustawy o kontroli skarbowej,

d) art. 30 ust. 1 ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych,

e) art. 28 ust. 1 pkt 1 ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu,

f) art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego,

g) art. 18 ust. 1 pkt 1 ustawy o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym,

h) art. 75d ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej

– **przez to, że** nie przewidują niezależnej kontroli udostępniania danych telekomunikacyjnych, o których mowa w art. 180c i art. 180d ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne, **są niezgodne** z art. 47 i art. 49 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji,

6)

a) art. 19 ustawy o Policji,

b) art. 9e ustawy o Straży Granicznej,

c) art. 36c ustawy o kontroli skarbowej,

d) art. 31 ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych,

e) art. 27 ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu,

f) art. 31 ustawy o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego,

g) art. 17 ustawy o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym

– **w zakresie**, w jakim nie przewidują gwarancji niezwłocznego, komisyjnego i protokolarnego zniszczenia materiałów zawierających informacje objęte zakazami dowodowymi, co do których sąd nie uchylił tajemnicy zawodowej bądź uchylenie było niedopuszczalne, **są niezgodne** z art. 42 ust. 2, art. 47, art. 49, art. 51 ust. 2 i art. 54 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji,

7) art. 36b ust. 5 ustawy o kontroli skarbowej **jest zgodny** z art. 51 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji,

8)

a) art. 28 ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu,

b) art. 32 ustawy o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego,

c) art. 18 ustawy o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym

– **w zakresie**, w jakim nie przewidują zniszczenia danych niemających znaczenia dla prowadzonego postępowania, **są niezgodne** z art. 51 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji,

9) art. 75d ust. 5 ustawy o Służbie Celnej **w zakresie**, w jakim zezwala na zachowanie materiałów innych, niż zawierające informacje mające znaczenie dla postępowania w sprawach wykroczeń skarbowych lub przestępstw skarbowych określonych w rozdziale 9 ustawy z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2013 r. poz. 186, ze zm.), **jest niezgodny** z art. 51 ust. 4 Konstytucji.

II

- Przepisy wymienione w części I w punktach 2, 5, 6 i 8, w zakresach w nich wskazanych, **tracą moc obowiązującą z upływem 18 (osiemnastu) miesięcy** od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.
- Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.
- Zdania odrębne (zał. nr 9).

49.	Wyrok z 31 lipca 2014 r., SK 28/13 <i>[ubezpieczenie społeczne rolników; potrącanie z wypłacanych świadczeń z ubezpieczenia zaległych składek na ubezpieczenie społeczne rolników indywidualnych i członków ich rodzin]</i>	
	Skarżący Tadeusz K.	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Pyziak-Szafnicka
Art. 50 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników w zakresie, w jakim uprawnia Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego do potrącania z wypłacanych zasiłków chorobowych składek na ubezpieczenie społeczne rolników, jest zgodny z art. 67 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.		

50.	Wyrok z 18 września 2014 r., K 44/12 [Prawo o zgromadzeniach]	
Wnioskodawca Grupa posłów (połączone wnioski) Rzecznik Praw Obywatelskich		Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Zubik
I 1. Art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 5 lipca 1990 r. – Prawo o zgromadzeniach, w części zawierającej wyrażenie „co najmniej 15”, jest niezgodny z art. 57 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. 2. Art. 3 ust. 1 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim wyłącza prawo organizowania zgromadzenia przez osoby nieposiadające pełnej zdolności do czynności prawnych, jest zgodny z art. 57 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji, art. 29 lit. a Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. oraz art. 15 Konwencji o prawach dziecka, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. 3. Art. 7 ust. 1 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim określa obowiązek zawiadomienia organu gminy o zgromadzeniu nie później niż na 3 dni robocze przed datą zgromadzenia, jest niezgodny z art. 57 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. 4. Art. 7 ust. 2 pkt 3 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim w zawiadomieniu o zgromadzeniu publicznym nakazuje podać informację o czasie trwania zgromadzenia, jest zgodny z art. 57 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji, art. 11 i art. 13 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 oraz art. 21 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, otwartego do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. 5. Art. 6 ust. 2b, art. 7 ust. 1 i ust. 2 pkt 3, art. 7a, art. 8 ust. 2, art. 9 ust. 1, art. 10 ust. 3 i 4, art. 12 ust. 2 oraz art. 13a ustawy powołanej w punkcie 1 nie są niezgodne z art. 20 Konstytucji. 6. Art. 6 ust. 2b oraz art. 7a ustawy powołanej w punkcie 1 są zgodne z art. 32, art. 57 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 78 Konstytucji, art. 11 i art. 13 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz art. 21 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych. 7. Art. 7a ust. 1 ustawy powołanej w punkcie 1, w części zawierającej wyrażenie „zgłoszonego później”, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji. 8. Art. 7a ust. 2 ustawy powołanej w punkcie 1, w części zawierającej wyrażenie „wcześniej zgłoszonego”, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji. 9. Art. 8 ust. 2 ustawy powołanej w punkcie 1 jest niezgodny z art. 2 Konstytucji. 10. Art. 9 ust. 1 i 4 ustawy powołanej w punkcie 1, w zakresie określonych tam terminów podjęcia działań przez organy władzy publicznej, jest niezgodny z art. 78 w związku z art. 57 Konstytucji. 11. Art. 10 ust. 3 ustawy powołanej w punkcie 1, rozumiany jako niestanowiący podstawy do odpowiedzialności majątkowej przewodniczącego zgromadzenia za szkody powstałe z winy uczestników zgromadzenia, jest zgodny z art. 2 oraz art. 57 Konstytucji. 12. Art. 10 ust. 4 ustawy powołanej w punkcie 1 jest zgodny z art. 57 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji, art. 11 i art. 13 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz art. 21 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych. 13. Art. 12 ust. 2 ustawy powołanej w punkcie 1 jest zgodny z art. 57 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji, art. 11 i art. 13 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz art. 21 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych.		

14. Art. 13a ustawy powołanej w punkcie 1 **jest zgodny** z art. 2, art. 57 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji, art. 11 i art. 13 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz art. 21 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych.

II

- Przepisy wymienione w części I w punktach 3, 7, 8 i 10, w zakresach tam wskazanych, **tracą moc obowiązującą z upływem 12 (dwunastu) miesięcy** od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.
- Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.

51.	Wyrok z 23 września 2014 r., SK 7/13 <i>[ograniczenie korzystania z prawa własności w zakresie zasad zwrotu wywłaszczonej nieruchomości]</i>	
	Skarżąca Danuta K.	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: A. Rzepliński
Art. 136 ust. 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami w zakresie, w jakim nie przewiduje roszczenia poprzedniego właściciela o zwrot nieruchomości nabytej w drodze podziału nieruchomości na jego wniosek przez jednostkę samorządu terytorialnego jeżeli nieruchomość ta stała się zbędna na cel publiczny, nie jest niezgodny z art. 21 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1 i art. 64 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku. • Zdanie odrębne (zał. nr 9).		

52.	Wyrok z 25 września 2014 r., K 49/12 <i>[ordynacja podatkowa, tzw. „milcząca” interpretacja]</i>	
	Wnioskodawca Rzecznik Praw Obywatelskich	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: Z. Cieślak
Art. 14o § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, rozumiany w ten sposób, że pojęcie „niewydanie interpretacji” nie oznacza braku jej doręczenia w terminie określonym w art. 14d powołanej ustawy, jest zgodny z zasadą zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.		

53.	Wyrok z 25 września 2014 r., SK 4/12 <i>[zasady rozliczania i opłacania składek na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne przez wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością]</i>	
	Skarżąca Zofia P.	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: S. Rymar
Art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, w zakresie odnoszącym się do wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, jest zgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.		

54.	Wyrok z 30 września 2014 r., SK 22/13 <i>[uprawnienia pokrzywdzonego w procesie karnym; pokrzywdzony – oskarżyciel posiłkowy]</i>	
Skarżący Tadeusz J.		Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: A. Wróbel
Art. 339 § 5 w związku z art. 54 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim nie zapewnia pokrzywdzonemu możliwości wzięcia udziału w posiedzeniach sądu dotyczących umorzenia postępowania przed rozprawą, o których mowa w art. 339 § 3 pkt 1 ustawy – Kodeks postępowania karnego, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.		

55.	Wyrok z 30 września 2014 r., U 4/13 <i>[wysokość grzywien za wykroczenia]</i>	
Wnioskodawca Prokurator Generalny		Skład orzekający 3 sędziów Sprawozdawca: L. Kieres
I 1. Przepisy tabeli A, stanowiącej załącznik do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 listopada 2003 r. w sprawie wysokości grzywien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń, jak również całe rozporządzenie nie są niezgodne z art. 33 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń w związku z: – art. 34, art. 51 § 1 i 2, art. 64 § 1, art. 65, art. 67 § 1, art. 77, art. 78, art. 81, art. 82 § 1-5, art. 117, art. 140, art. 141 oraz art. 145 ustawy – Kodeks wykroczeń, – art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, – art. 178, art. 179 pkt 2, art. 181, art. 183, art. 184 ust. 3, art. 187 oraz art. 188 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze, – art. 431 ust. 1 oraz art. 45 pkt 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, – art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych, – art. 96 § 1 oraz art. 95 § 6 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. 2. Przepisy tabeli B, stanowiącej załącznik do rozporządzenia powołanego w punkcie 1, jak również całe rozporządzenie nie są niezgodne z art. 33 ustawy – Kodeks wykroczeń w związku z: – art. 34, art. 84, art. 85 § 1, art. 86 § 1 i 2, art. 88, art. 90, art. 91, art. 92 § 1, art. 92a, art. 94 § 1, art. 95, art. 96 § 1 pkt 2, 4 i 5, art. 97, art. 100 pkt 2 i 4, art. 101 oraz art. 102 ustawy – Kodeks wykroczeń, – art. 96 § 1 oraz art. 95 § 6 ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. 3. Przepisy tabeli C, stanowiącej załącznik do rozporządzenia powołanego w punkcie 1, jak również całe rozporządzenie nie są niezgodne z art. 33 ustawy – Kodeks wykroczeń w związku z: – art. 34 ustawy – Kodeks wykroczeń, – art. 92 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym oraz załącznikiem nr 1 do tej ustawy, – art. 24 ust. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o systemie tachografów cyfrowych, – art. 96 § 1 i § 1a pkt 2 oraz art. 95 § 6 ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia.		

4. Przepisy tabel A, B i C, stanowiących załącznik do rozporządzenia powołanego w punkcie 1 w zakresie , w jakim określają wysokość stawek mandatów, są zgodne z art. 95 § 6 i art. 96 § 1 i § 1a pkt 2 ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia oraz z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.
5. Przepisy tabel A, B i C, stanowiących załącznik do rozporządzenia powołanego w punkcie 1 oraz całe rozporządzenie są zgodne z art. 42 ust. 1 Konstytucji.
6. Lp. 195 i lp. 196 tabeli B, stanowiącej załącznik do rozporządzenia powołanego w punkcie 1 są zgodne z art. 95 § 6 ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia oraz z art. 92 ust. 1 Konstytucji.
7. Lp. 190 tabeli B, stanowiącej załącznik do rozporządzenia powołanego w punkcie 1 w zakresie , w jakim dotyczy ochrony urządzeń kontrolnych, jest niezgodna z art. 85 § 1 ustawy – Kodeks wykroczeń, art. 95 § 6 ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia oraz z art. 92 ust. 1 Konstytucji.
8. Lp. 241 i lp. 242 tabeli B, stanowiącej załącznik do rozporządzenia powołanego w punkcie 1 są niezgodne z art. 86 § 1 i 2 ustawy – Kodeks wykroczeń, art. 95 § 6 ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia oraz z art. 92 ust. 1 Konstytucji.
9. Lp. 1-10 tabeli C, stanowiącej załącznik do rozporządzenia powołanego w punkcie 1 są niezgodne z art. 92 ust. 1 i 2 ustawy o transporcie drogowym oraz załącznikiem nr 1 do tej ustawy, a także z art. 95 § 6 ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia oraz z art. 92 ust. 1 Konstytucji.
10. Lp. 47 tabeli C, stanowiącej załącznik do rozporządzenia powołanego w punkcie 1 jest niezgodna z art. 24 ust. 4 pkt 7 ustawy o systemie tachografów cyfrowych, art. 95 § 6 ustawy – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia oraz z art. 92 ust. 1 Konstytucji.
II
- Przepisy wymienione w części I w punktach 7, 8, 9 i 10, w zakresach tam wskazanych, tracą moc obowiązującą z upływem 6 (sześciu) miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. - Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.

56.	Wyrok z 7 października 2014 r., K 9/13 <i>[obligatoryjna zamiana grzywny na zastępczą karę aresztu]</i>	
	Wnioskodawca Prokurator Generalny	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: A. Rzepliński
	Art. 25 § 2 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń w zakresie , w jakim ustanawia obligatoryjną zamianę grzywny na zastępczą karę aresztu, jest zgodny z art. 10 w związku z art. 173 i w związku z art. 175 ust. 1 oraz w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.	
57.	Wyrok z 16 października 2014 r., SK 20/12 <i>[swoboda kontraktowania; wolność działalności gospodarczej]</i>	
	Skarżący „SCA PR Polska”	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: S. Rymar
	Art. 15 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji jest zgodny z art. 20 w związku z art. 22 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.	
	Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.	

58.	Wyrok z 21 października 2014 r., K 38/13 <i>[prawo do świadczenia pielęgnacyjnego]</i>
Wnioskodawca Grupa posłów	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Zubik
1. Art. 16a ust. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych jest zgodny z art. 2, art. 32 ust. 1 i art. 69 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. 2. Art. 17 ust. 1b ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim różnicuje prawo do świadczenia pielęgnacyjnego osób sprawujących opiekę nad osobą niepełnosprawną po ukończeniu przez nią wieku określonego w tym przepisie ze względu na moment powstania niepełnosprawności, jest niezgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.	

59.	Wyrok z 21 października 2014 r., P 50/13 <i>[nielegalny pobór energii elektrycznej; dopuszczalność stosowania wobec osoby fizycznej za ten sam czyn odpowiedzialności karnej i odpowiedzialności cywilnej o charakterze sankcyjnym – opłata]</i>
Sąd przedstawiający pytanie prawne Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Granat
Art. 278 § 5 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny oraz art. 57 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne w zakresie, w jakim dopuszczają jednocześnie stosowanie wobec tej samej osoby fizycznej, za ten sam czyn polegający na nielegalnym poborze energii elektrycznej, odpowiedzialności karnej za przestępstwo kradzieży energii z art. 278 § 5 ustawy – Kodeks karny oraz opłaty przewidzianej w art. 57 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo energetyczne, są zgodne z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie. • Zdanie odrębne (zał. nr 9).	

60.	Wyrok z 28 października 2014 r., K 8/14 <i>[niewykonanie upoważnienia ustawowego; tryb postępowania przed konsulem]</i>
Wnioskodawca Rzecznik Praw Obywatelskich	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Gintowt-Jankowicz
I 1. Art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsułów Rzeczypospolitej Polskiej jest niezgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. 2. Zarządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 4 listopada 1985 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania przed konsulem jest niezgodne z art. 93 ust. 1 i ust. 2 zdanie drugie w związku z art. 87 ust. 1 Konstytucji. II • Przepisy wymienione w części I tracą moc obowiązującą z upływem 12 (dwunastu) miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.	

61.	Wyrok z 4 listopada 2014 r., SK 55/13 <i>[przeciwdziałanie narkomanii; prawo do decydowania o ochronie własnego życia i zdrowia]</i>
Skarżący Łukasz P.	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: P. Tuleja
Art. 62 ust. 1 oraz art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii w zakresie, w jakim dotyczą konopi innych niż włókniste, są zgodne z art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.	

62.	Wyrok z 4 listopada 2014 r., U 4/14 <i>[ograniczanie uprawnień osób niepełnosprawnych kierujących pojazdami do niestosowania się do niektórych znaków drogowych dotyczących zakazu ruchu lub postoju]</i>
Wnioskodawca Rzecznik Praw Obywatelskich	Skład orzekający 3 sędziów Sprawozdawca: W. Hermeliński
I Pkt 3.1.2 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach, w części zawierającej zdanie: „Jeżeli warunki lokalne uzasadniają ujęcie zakazami wynikającymi z tych znaków również uprawnione osoby niepełnosprawne o ograniczonej sprawności ruchowej, to pod znakiem należy umieścić tabliczkę z napisem: «Dotyczy także niepełnosprawnych»”, jest niezgodny z art. 7 ust. 3 i art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym oraz z art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. II • Przepis wymieniony w części I, w zakresie tam wskazanym, traci moc obowiązującą z upływem 30 czerwca 2015 r.	

63.	Wyrok z 18 listopada 2014 r., K 23/12 <i>[zasady należytej legislacji]</i>
Wnioskodawca Grupa posłów (połączone wnioski)	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: Z. Cieślak
1. Ustawa z dnia 2 marca 2012 r. o podatku od wydobycia niektórych kopalin jest zgodna z art. 2 i art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. 2. Art. 7 ust. 1-5 ustawy powołanej w punkcie 1 jest zgodny z art. 217 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 64 ust. 1 w związku z art. 64 ust. 3 i art. 31 ust. 3 Konstytucji. 3. Art. 3 ust. 1 i art. 4 ustawy powołanej w punkcie 1 są zgodne z art. 32 i art. 84 Konstytucji. 4. Art. 17 i art. 19 w związku z art. 27 ustawy powołanej w punkcie 1 są zgodne z art. 2 Konstytucji. 5. Art. 2, art. 3 ust. 1, art. 5 i art. 6 ustawy powołanej w punkcie 1 są zgodne z art. 2 Konstytucji i wywodzoną z niego zasadą określoności prawa. 6. Art. 3 – art. 7 ust. 1-5, art. 8, art. 9, art. 14, art. 15 ust. 1-3 i art. 21 pkt 2 w związku z art. 27 ustawy powołanej w punkcie 1 są zgodne z art. 2 Konstytucji. 7. Art. 3 ust. 2 i art. 9 ustawy powołanej w punkcie 1 są zgodne z art. 118 ust. 1 i art. 119 ust. 1 i 2 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.	

64.	Wyrok z 18 listopada 2014 r., SK 7/11 <i>[prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego; świadczenia pielęgnacyjne na dziecko]</i>
Skarżący Roman W.	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: T. Liszcz
Art. 17 ust. 5 pkt 4 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, w brzmieniu obowiązującym do 13 października 2011 r., w zakresie, w jakim uniemożliwia przyznanie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego rodzicowi (opiekunowi faktycznemu), który rezygnuje z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania opieki, o której mowa w art. 17 ust. 1 tej ustawy, nad niepełnosprawnym dzieckiem, w sytuacji, gdy drugi z rodziców (opiekunów faktycznych) ma ustalone prawo do świadczenia pielęgnacyjnego na inne dziecko w rodzinie, jest niezgodny z art. 71 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.	

65.	Wyrok z 25 listopada 2014 r., K 54/13 <i>[areszt tymczasowy, wyłączenie możliwości telefonicznego porozumiewania się tymczasowo aresztowanego z obrońcą]</i>	
	Wnioskodawca Rzecznik Praw Obywatelskich	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Zubik
	I Art. 217c ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy w zakresie, w jakim bezwzględnie zakazuje korzystania z aparatu telefonicznego przez tymczasowo aresztowanego w celu porozumiewania się z obrońcą, jest niezgodny z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. II Przepis wymieniony w części I, w zakresie tam wskazanym, traci moc obowiązującą z upływem 6 (sześciu) miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.	
66.	Wyrok z 2 grudnia 2014 r., P 29/13 <i>[skrócenie vacatio legis]</i>	
	Sąd przedstawiający pytanie prawne Sąd Rejonowy Katowice-Wschód w Katowicach	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Zubik
	Art. 1 pkt 1 w związku z art. 4 ustawy z dnia 10 maja 2012 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest zgodny z art. 2 w związku z art. 88 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 88 ust. 2 Konstytucji.	
67.	Wyrok z 9 grudnia 2014 r., K 46/13 <i>[ograniczenie możliwości przeniesienia praw i obowiązków związanych z prowadzeniem uprawy leśnej tylko do sprzedaży lub spadkobrania]</i>	
	Wnioskodawca Rzecznik Praw Obywatelskich	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Kotlinowski
	1. Art. 7 ust. 6a ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia w zakresie, w jakim nie przewiduje – od wejścia w życie ustawy z dnia 14 lutego 2003 r. o zmianie ustawy o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska – przejścia na nabywcę w drodze innej czynności prawnej niż sprzedaż gruntu obowiązków związanych z prowadzeniem uprawy leśnej oraz ekwiwalentu za wyłączenie gruntu z upraw rolnych i prowadzenie uprawy leśnej, jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. 2. Art. 11 ust. 1 ustawy powołanej w punkcie 1 jest zgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji.	

68.	Wyrok z 10 grudnia 2014 r., K 52/13 <i>[ubój rytualny]</i>
Wnioskodawca Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej	Skład orzekający pełny skład Sprawozdawca: M. Gintowt-Jankowicz
1. Art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt w zakresie, w jakim nie zezwala na poddawanie zwierząt ubojowi w ubojni (rzeźni) według szczególnych metod wymaganych przez obrzędy religijne, jest niezgodny z art. 53 ust. 1, 2 i 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 9 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2. 2. Art. 35 ust. 1 i 4 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim przewiduje odpowiedzialność karną za poddawanie zwierząt ubojowi w ubojni (rzeźni) według szczególnych metod wymaganych przez obrzędy religijne, jest niezgodny z art. 53 ust. 1, 2 i 5 Konstytucji w związku z art. 9 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie. • Zdania odrębne (zał. nr 9).	

69.	Wyrok z 16 grudnia 2014 r., U 2/14 <i>[obowiązki i uprawnienia kuratorów sądowych]</i>
Wnioskodawca Krajowa Rada Kuratorów	Skład orzekający 3 sędziów Sprawozdawca: M. Kotlinowski
I 1. § 11 – § 14 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 lutego 2013 r. w sprawie sposobu wykonywania obowiązków i uprawnień przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych są niezgodne z art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. 2. § 5 ust. 5 i § 25 ust. 5 rozporządzenia powołanego w punkcie 1 są niezgodne z art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych oraz z art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji. 3. § 7 ust. 2 i 3 rozporządzenia powołanego w punkcie 1 jest zgodny z art. 173 § 3-5 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy oraz z art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji. 4. § 9 ust. 1 i ust. 2 zdanie drugie, § 9 ust. 4, § 10 ust. 2, § 15 ust. 1, § 24 ust. 2 oraz § 25 ust. 1 i ust. 2 zdanie drugie rozporządzenia powołanego w punkcie 1: a) są niezgodne z art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych, z art. 2 ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz z art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji, b) nie są niezgodne z art. 171 § 1 ustawy – Kodeks karny wykonawczy. 5. § 20 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia powołanego w punkcie 1 jest zgodny z art. 9a ust. 12 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz z art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji. II • Przepisy wymienione w części I w punktach 1, 2 i 4 tracą moc obowiązującą z upływem 30 czerwca 2015 r. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie.	

70.	Wyrok z 18 grudnia 2014 r., K 33/13 <i>[system informacji o ochronie zdrowia; przyznanie ministrowi właściwemu do spraw zdrowia kompetencji do tworzenia rejestrów danych na podstawie rozporządzenia]</i>
Wnioskodawca Rzecznik Praw Obywatelskich	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: S. Biernat
1. Art. 20 ust. 1 w związku z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia w zakresie, w jakim przewiduje określenie przedmiotu rejestrów medycznych przez ministra w drodze rozporządzenia, jest niezgodny z art. 47 oraz art. 51 ust. 1, 2 i 5 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. 2. Art. 20 ust. 1 pkt 5 ustawy powołanej w punkcie 1, w części, w jakiej przewiduje, że w rozporządzeniu minister określa zakres i rodzaj danych przetwarzanych w rejestrze spośród danych określonych w art. 19 ust. 6 tej ustawy, jest niezgodny z art. 47 oraz art. 51 ust. 1, 2 i 5 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. 3. Art. 20 ust. 1 w związku z art. 19 ust. 1 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim przewiduje określenie przedmiotu rejestrów medycznych przez ministra w drodze rozporządzenia, jest niezgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji, przy czym rejestry utworzone przed dniem ogłoszenia niniejszego wyroku nadal mogą być prowadzone.	

71.	Wyrok z 18 grudnia 2014 r., K 50/13 <i>[zagospodarowanie przestrzenne; miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego; rezerwacja gruntów na cele publiczne]</i>
Wnioskodawca Rzecznik Praw Obywatelskich	Skład orzekający 5 sędziów Sprawozdawca: M. Pyziak-Szafnicka
Art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w zakresie, w jakim wyłącza roszczenia właścicieli lub użytkowników wieczystych, których nieruchomości zostały przeznaczone na cel publiczny w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego obowiązującym 31 grudnia 1994 r., jeśli takie przeznaczenie zostało utrzymane w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uchwalonym pod rządem aktualnie obowiązującej ustawy, jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz z zasadą sprawiedliwości społecznej wyrażoną w art. 2 Konstytucji. • Postanowienie o umorzeniu postępowania w pozostałym zakresie ze względu na zbędność wydania wyroku.	

Załącznik nr 8.

Charakterystyka postanowień o umorzeniu postępowania

Postanowienia o umorzeniu postępowania

Lp.	Data	Sygnatura	Inicjator postępowania	Podstawa rozstrzygnięcia (u.TK)
1.	8 I 2014	P 4/13	Sąd Rejonowy w Biłgoraju	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1)
2.	14 I 2014	P 12/12	Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie (połączone pytania)	umorzenie postępowania (na rozprawie) (art. 39 ust. 1 pkt 1 i 3)
3.	14 I 2014	SK 54/12	Andrzej P.	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1) Zdanie odrębne
4.	29 I 2014	SK 9/12	Krzysztof Tadeusz N. (połączone skargi)	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
5.	11 II 2014	P 50/11	Wojewódzki Sąd Administracyjny w Białymstoku	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
6.	12 II 2014	K 10/13	Rada Gminy Kobierzyce	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1)
7.	18 II 2014	P 41/12	Sąd Rejonowy Poznań- Grunwald i Jeżyce w Poznaniu	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1)
8.	18 II 2014	SK 45/12	Ryszard R.	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
9.	19 II 2014	P 25/11	Sąd Rejonowy dla Łodzi- Śródmieścia w Łodzi Sąd Rejonowy w Grójcu	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
10.	19 II 2014	SK 52/13	Roman G.	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1)
11.	26 II 2014	K 52/12	Rada Miejska Inowrocławia	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1)
12.	26 II 2014	P 44/11	Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (połączone pytania)	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1) Zdanie odrębne

Lp.	Data	Sygnatura	Inicjator postępowania	Podstawa rozstrzygnięcia (u.TK)
13.	26 II 2014	SK 2/13	Barbara H.	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
14.	5 III 2014	SK 67/12	Andrzej G.	utrata mocy obowiązującej zakwestionowanego przepisu (art. 39 ust. 1 pkt 3)
15.	5 III 2014	SK 5/13	Alicja W.	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
16.	26 III 2014	P 7/13	Sąd Rejonowy w Koninie	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
17.	1 IV 2014	K 42/12	Rada Miasta Zakopane	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1)
18.	2 IV 2014	SK 26/13	Olga T.-Ś.	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
19.	8 IV 2014	SK 15/11	Przedsiębiorstwo Budowlane „PBR” SA	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1)
20.	15 IV 2014	P 11/13	Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie (połączone pytania)	zbędność wydania wyroku niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
21.	16 IV 2014	P 37/13	Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
22.	15 V 2014	SK 21/13	Beata S.	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1)
23.	3 VI 2014	SK 62/12	Valkea Media SA	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1) Zdanie odrębne
24.	25 VI 2014	K 22/13	Naczelna Rada Lekarska	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1) Zdanie odrębne
25.	26 VI 2014	K 13/12	Rada Miejska w Strzelinie	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1)

Lp.	Data	Sygnatura	Inicjator postępowania	Podstawa rozstrzygnięcia (u.TK)
26.	26 VI 2014	SK 68/13	PGB SA w upadłości układowej PBG Energia sp. z o.o. Constructions Industrielles de la Méditerranée – CNIM SA Control Process SA	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1)
27.	17 VII 2014	K 19/13	Rzecznik Praw Obywatelskich	cofnięcie wniosku (art. 39 ust. 1 pkt 2)
28.	17 VII 2014	P 28/10	Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1)
29.	17 VII 2014	P 28/13	Sąd Okręgowy we Wrocławiu	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
30.	17 VII 2014	P 1/14	Wojewódzki Sąd Administracyjny w Poznaniu	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1)
31.	22 VII 2014	SK 28/12	Rafał S.	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1)
32.	23 VII 2014	SK 6/14	Jakub B.	zbędność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
33.	28 VII 2014	P 52/13	Naczelny Sąd Administracyjny	zbędność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
34.	10 IX 2014	K 18/11	Polska Izba Inżynierów Budownictwa	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 3)
35.	10 IX 2014	P 36/13	Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1)
36.	23 IX 2014	SK 26/12	Adam S.	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1)
37.	8 X 2014	P 20/13	Sąd Okręgowy w Warszawie	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1)
38.	15 X 2014	SK 60/13	Spółdzielnia Mieszkaniowa w Swarzędzu	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1)
39.	15 X 2014	U 11/13	Grupa senatorów	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
40.	19 XI 2014	P 15/13	Sąd Okręgowy w Częstochowie	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)

Lp.	Data	Sygnatura	Inicjator postępowania	Podstawa rozstrzygnięcia (u.TK)
41.	2 XII 2014	SK 7/14	Alfred Stefan B. Roman Z.	umorzenie postępowania (na rozprawie) (art. 39 ust. 1 pkt 1) Zdanie odrębne
42.	4 XII 2014	K 24/13	Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność”	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1)
43.	9 XII 2014	P 34/14	Sąd Rejonowy w Pruszkowie (połączone pytania)	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
44.	10 XII 2014	P 27/14	Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1)
45.	16 XII 2014	SK 2/12	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo- Usługowe i Obrotu Surowcami Wtórnymi „KARMIL” Krzysztof Grzegorzczak, Bogdan Kowalski spółka jawna	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1 i 3)
46.	17 XII 2014	K 20/13	Grupa posłów	utrata mocy obowiązującej zakwestionowanych przepisów przed wydaniem orzeczenia przez Trybunał (art. 39 ust. 1 pkt 3)
47.	18 XII 2014	P 26/14	Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie (połączone pytania)	umorzenie postępowania (art. 39 ust. 1 pkt 1)

**Postanowienia o częściowym umorzeniu postępowania
przed wydaniem wyroku**

Lp.	Data	Sygnatura	Inicjator postępowania	Podstawa rozstrzygnięcia (u.TK)
1.	2 XII 2014	K 48/13	Sejmik Województwa Mazowieckiego Rada Miasta Stołecznego Warszawy	umorzenie postępowania w zakresie dotyczącym wniosku Rady Miasta Stołecznego Warszawy (art. 39 ust. 1 pkt 2)

Wyroki zawierające w sentencji postanowienia o umorzeniu postępowania

Lp.	Data	Sygnatura	Inicjator postępowania	Podstawa rozstrzygnięcia (u.TK)
1.	14 I 2014	SK 25/11	„Comp” SA „Starpol Biuroserwis” sp. z o.o.	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1 i 2) Zdania odrębne
2.	21 I 2014	P 26/12	Sąd Rejonowy w Gliwicach	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
3.	21 I 2014	SK 5/12	Marzena B.-Z. Wiktoria Z. Anna W. Zofia W.	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
4.	23 I 2014	K 51/12	Rzecznik Praw Obywatelskich	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
5.	11 II 2014	P 24/12	Wojewódzki Sąd Administracyjny we Wrocławiu	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
6.	12 II 2014	K 23/10	Prokurator Generalny	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 3)
7.	18 II 2014	U 2/12	Grupa posłów (połączone wnioski)	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
8.	25 II 2014	SK 65/12	Bogdan R.	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
9.	25 II 2014	SK 18/13	Jolanta D.	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
10.	4 III 2014	K 13/11	Sejmik Województwa Mazowieckiego	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
11.	11 III 2014	K 6/13	Naczelna Rada Lekarska	zbędność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
12.	12 III 2014	P 27/13	Sąd Rejonowy Lublin- Zachód w Lublinie	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
13.	18 III 2014	SK 53/12	Dżulietta K.	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 2)

Lp.	Data	Sygnatura	Inicjator postępowania	Podstawa rozstrzygnięcia (u.TK)
14.	25 III 2014	SK 25/13	Witold P.	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
15.	8 IV 2014	SK 22/11	Lonza-Nata Teresa Zarebska, Waldemar Michałowski – Spółka jawna	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
16.	15 IV 2014	SK 12/13	Mott MacDonald Polska sp. z o.o. Mott MacDonald Limited Mott MacDonald House	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
17.	15 IV 2014	SK 48/13	Mirosław Sz.	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
18.	24 IV 2014	SK 56/12	Juliusz T. i Marek T. Zofia F. Elżbieta L. Jerzy B.	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
19.	7 V 2014	K 43/12	Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność” grupa posłów Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
20.	8 V 2014	U 9/13	Prokurator Generalny	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
21.	13 V 2014	SK 61/13	Elżbieta L.	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
22.	20 V 2014	K 17/13	Rzecznik Praw Obywatelskich	zbędność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
23.	20 V 2014	SK 13/13	Grzegorz K.	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1 i 3)
24.	22 V 2014	U 10/13	Prokurator Generalny	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
25.	27 V 2014	P 51/13	Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)

Lp.	Data	Sygnatura	Inicjator postępowania	Podstawa rozstrzygnięcia (u.TK)
26.	3 VI 2014	K 19/11	Rzecznik Praw Obywatelskich (połączone wnioski)	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
27.	5 VI 2014	K 35/11	Grupa posłów	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
28.	17 VI 2014	P 6/12	Sąd Rejonowy w Gliwicach (połączone pytania) Sąd Rejonowy w Płocku	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
29.	1 VII 2014	SK 6/12	Grzegorz B. Izabela i Grzegorz Ł. Andrzej C. Kazimiera i Władysław P. Elżbieta P.	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
30.	8 VII 2014	P 33/13	Wojewódzki Sąd Administracyjny w Poznaniu	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
31.	10 VII 2014	P 19/13	Naczelny Sąd Administracyjny	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
32.	17 VII 2014	K 59/13	Grupa posłów	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
33.	24 VII 2014	SK 53/13	Remigiusz J.	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
34.	29 VII 2014	P 49/13	Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gorzowie Wielkopolskim Naczelny Sąd Administracyjny	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
35.	30 VII 2014	K 23/11	Rzecznik Praw Obywatelskich (połączone wnioski) Prokurator Generalny (połączone wnioski)	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1) Zdanie odrębne
36.	31 VII 2014	SK 28/13	Tadeusz K.	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
37.	18 IX 2014	K 44/12	Grupa posłów (połączone wnioski) Rzecznik Praw Obywatelskich	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)

Lp.	Data	Sygnatura	Inicjator postępowania	Podstawa rozstrzygnięcia (u.TK)
38.	23 IX 2014	SK 7/13	Danuta K.	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
39.	25 IX 2014	SK 4/12	Zofia P.	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
40.	30 IX 2014	SK 22/13	Tadeusz J.	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
41.	30 IX 2014	U 4/13	Prokurator Generalny	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
42.	16 X 2014	SK 20/12	„SCA PR Polska” sp. z o.o.	niedopuszczalność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)
43.	21 X 2014	K 38/13	Grupa posłów	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
44.	21 X 2014	P 50/13	Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1)
45.	4 XI 2014	SK 55/13	Łukasz P.	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
46.	18 XI 2014	K 23/12	Grupa posłów (połączone wnioski)	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
47.	18 XI 2014	SK 7/11	Roman W.	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
48.	10 XII 2014	K 52/13	Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
49.	16 XII 2014	U 2/14	Krajowa Rada Kuratorów	umorzenie postępowania w pozostałym zakresie (art. 39 ust. 1 pkt 1)
50.	18 XII 2014	K 50/13	Rzecznik Praw Obywatelskich	zbędność wydania wyroku (art. 39 ust. 1 pkt 1)

Załącznik nr 9.

Przegląd zdań odrębnych zgłoszonych do wyroków i postanowień Trybunału Konstytucyjnego wydanych w 2014 r.

Zdanie odrębne sędziego Stanisława Biernata zgłoszone:

do uzasadnienia wyroku z 10 grudnia 2014 r., K 52/13

- Troska o dobrostan zwierząt podczas uboju jest składnikiem moralności, który powinien zostać uwzględniony przez Trybunał przy ocenie konstytucyjności zakazu uboju rytualnego.

Zdania odrębne sędziego Zbigniewa Cieślaka zgłoszone:

do wyroku z 12 lutego 2014 r., K 23/10

- Zatrzymanie prawa jazdy, jako instytucja mająca zapewnić skuteczność egzekwowania należności alimentacyjnych, jest środkiem nieadekwatnym do założonego celu;
- Kwestionowana regulacja narusza jedność normatywno-aksjologiczną systemu prawa, stanowiącą podstawową wartość tego systemu. Ustawodawca zupełnie niepotrzebnie wprowadził do mechanizmu administracyjnoprawnego rozwiązania typu karnoprawnego.

do wyroku z 7 maja 2014 r., K 43/12

- Konieczne jest wprowadzenie zabiegu stopniowania naruszenia Konstytucji. Kwalifikowane naruszenie Konstytucji oznacza naruszenie bogatej treści normatywnej art. 1 Konstytucji i skutkuje stwierdzeniem niekonstytucyjności całej ustawy;
- W niniejszej sprawie należało stwierdzić kwalifikowane naruszenie Konstytucji wynikające z rażącego naruszenia procedury stanowienia prawa oraz jednoczesnego, strukturalnego i pełnego naruszenia wartości konstytucyjnych.

Zdanie odrębne sędzi Marii Gintowt-Jankowicz zgłoszone:

do wyroku z 29 lipca 2014 r., P 49/13

- Trybunał nie wziął pod uwagę funkcji prewencyjnej przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od dochodów z nieujawnionych źródeł przychodów lub nieznajdujących pokrycia w ujawnionych źródłach – mają zniechęcać do oszukiwania państwa i współobywateli;
- Biorąc pod uwagę trudności w wykrywaniu dochodów nieujawnionych, przepisy dotyczące tego szczególnego trybu powinny być dostatecznie określone, a zarazem pozostawiać pewne pole dla oceny organów skarbowych w każdej indywidualnej sprawie;
- Zastosowanie wykładni systemowej, w zgodzie z Konstytucją pozwala usunąć większość wątpliwości dotyczących znaczenia normatywnego zaskarżonego przepisu.

Zdania odrębne sędziego Mirosława Granata zgłoszone:

do wyroku z 12 marca 2014 r. P 27/13

- Zakwestionowana regulacja jest niezgodna z zasadą zaufania obywateli do państwa, ponieważ może prowadzić do karania obywatela za uchybienie obowiązкови niemożliwemu do zrealizowania. Władza publiczna przerzuca tym samym ciężar odpowiedzialności za niesprawność systemu ścigania sprawców wykroczeń drogowych na obywatela.

do wyroku z 7 maja 2014 r., K 43/12

- Trybunał nie przeprowadził ważenia ograniczeń w nabywaniu uprawnień emerytalnych z uwagi na podniesienie wieku emerytalnego z innymi zasadami i wartościami konstytucyjnymi;
- Dane statystyczne nie wskazują na spełnienie warunków uzasadniających podwyższenie wieku emerytalnego powyżej 65 roku życia określonych w art. 26 ust. 2 Konwencji nr 102 MOP;
- Trybunał nie wskazał konstytucyjnej granicy swobody działania prawodawcy w zakresie prawa do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego;
- Stopniowe podwyższenie wieku emerytalnego narusza zasadę zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa wobec niewprowadzenia nowych przepisów z odpowiednim wyprzedzeniem czasowym wobec osób, którym brakuje niewiele do osiągnięcia wieku emerytalnego.

do wyroku z dnia 29 lipca 2014 r., P 49/13

- Sędzia przyłączył się do argumentacji zdania odrębnego sędzi Marii Gintowt-Janekowicz.

do uzasadnienia wyroku z dnia 30 lipca 2014 r., K 23/11

- Trybunał nie zrekonstruował w pełni wolności jednostki na gruncie art. 31 Konstytucji. W konsekwencji, nie sprecyzował miary, za pomocą której rozstrzyga spory o wolność, przez co relacja między wolnością a ochroną bezpieczeństwa państwa stała się niejasna.

do uzasadnienia wyroku z 10 grudnia 2014 r., K 52/13

- Trybunał nie przeprowadził ważenia zasad konstytucyjnych. Postawa człowieka wobec zwierząt podlega ocenie z perspektywy moralności, która jest przesłanką ograniczenia konstytucyjnych wolności.

Zdania odrębne sędziego Wojciecha Hermelińskiego zgłoszone:

do postanowienia z 14 stycznia 2014 r., SK 54/12

- Sprawa powinna zostać rozpoznana merytorycznie ponieważ dotyczy pominięcia prawodawczego.

do wyroku z 23 stycznia 2014 r., K 51/12

- Trybunał bezpodstawnie ograniczył zakres orzekania merytorycznego;
- Wygaszenie mandatu wójta, burmistrza lub prezydenta miasta na skutek orzeczenia o niezdolności do pracy lub samodzielnej egzystencji nie jest rozwiązaniem niezbędnym i najmniej dolegliwym ze wszystkich możliwych wariantów zapewnienia należytej obsady stanowisk samorządowych.

do wyroku z 12 lutego 2014 r., K 23/10

- Nie występuje związek pomiędzy zatrzymaniem prawa jazdy a celem zaskarżonej regulacji.

do wyroku z 18 lutego 2014 r., U 2/12

- Rozporządzenie w sposób niedopuszczalny zmodyfikowało przepisy ustawy o rachunkowości oraz przekroczyło zakres upoważnienia w aspekcie przedmiotowym.

do wyroku z 12 marca 2014 r., P 27/13

- Zasada *falsa demonstratio non nocet* powinna była w rozpoznanej sprawie doprowadzić do merytorycznego skonfrontowania zaskarżonego przepisu z art. 47 w zw. z art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji.
- Zaskarżony przepis stanowi nadmierną ingerencję w wartość chronioną przez art. 47 Konstytucji.

do wyroku z 7 maja 2014 r., K 43/12

- Znaczne podwyższenie wieku emerytalnego prokuratorów, bez okresu dostosowawczego, jest sprzeczne z zasadą zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz zasadą równości.

do wyroku z 30 lipca 2014 r., K 23/11

- Zaskarżone regulacje są niezgodne z art. 2, art. 47 i art. 49 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz z art. 8 Konwencji;
- Trybunał nie uwzględnił standardów ochrony prawa do prywatności i wolności komunikowania się, wynikających z dotychczasowego orzecznictwa;
- Sentencja wyroku Trybunału nie uwzględnia standardów dotyczących tajemnicy dziennikarskiej w kontekście kontroli operacyjnej, które wynikają z Konwencji

do wyroku z 10 grudnia 2014 r., K 52/13

- Wyrok wykracza poza dopuszczalny zakres rozpoznania. Trybunał powinien ograniczyć kontrolę do oceny zakazu uboju rytualnego w kontekście praw i wolności wyznawców judaizmu w Polsce. Tym samym orzeczenie Trybunału nie powinno obejmować dopuszczalności dokonywania uboju rytualnego na potrzeby eksportowe.;
- Trybunał powinien dokonać oceny ograniczeń wolności religii biorąc pod uwagę konstytucyjną zasadę proporcjonalności;
- Problem rozstrzygany przez Trybunał dotyczył wyważenia wolności religii i moralności publicznej. Trybunał nieprawidłowo przyjął, że moralność dotyczy jedynie stosunków międzyludzkich, podczas gdy jest nią również kwestia stosunku człowieka do zwierząt.

Zdanie odrębne sędziego Leona Kieresa zgłoszone:

do wyroku z 14 stycznia 2014 r., SK 25/11

- W sprawie nie występowały podstawy do umorzenia postępowania w części odnoszącej się do art. 34 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Trybunał nietrafnie zatarł różnicę między podstawą ostatecznego orzeczenia w sprawie skarżących a ewentualną aktualnością naruszenia ich konstytucyjnych praw i wolności.

Zdania odrębne sędziego Marka Kotlinowskiego zgłoszone:

do wyroku z 12 marca 2014 r., P 27/13

- Sędzia przyłączył się do argumentacji zdania odrębnego sędziego Wojciecha Hermelińskiego.

do wyroku z 15 kwietnia 2014 r., SK 12/13

- Trybunał powinien określić inny termin utraty mocy obowiązującej przepisu uznanego za niekonstytucyjny, a ustawodawca – określić na nowo wysokość opłat sądowych w sprawach zamówień publicznych, jak i sposób ich obliczania.

do wyroku z 7 maja 2014 r., K 43/12

- Podwyższenie wieku przejścia w stan spoczynku prokuratorów i prokuratorów wojskowych bez wprowadzenia okresu dostosowawczego jest niezgodne z zasadą zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz zasadą równości.

do postanowienia z 3 czerwca 2014 r., SK 62/12

- Istniały podstawy do przyjęcia, że w orzecznictwie utrwaliła się niekonstytucyjna wykładnia przepisu będącego przedmiotem kontroli;
- Przepis będący przedmiotem kontroli jest niezgodny z zasadą sprawiedliwości proceduralnej.

do wyroku z 29 lipca 2014 r., P 49/13

- Sędzia przyłączył się do argumentacji zdania odrębnego sędzi Marii Gintowt-Janekowicz.

Zdania odrębne sędzi Teresy Liszcz zgłoszone:

do wyroku z 21 stycznia 2014 r., SK 5/12

- Regulacja będąca przedmiotem kontroli stanowi nadmierne ograniczenie praw rodzicielskich, do ochrony życia prywatnego, rodzinnego czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym i do autonomii informacyjnej.

do wyroku z 11 lutego 2014 r., P 24/12

- Zaskarżony przepis jest niezgodny z wyprowadzaną z zasady demokratycznego państwa prawnego zasadą adekwatności reakcji państwa na naruszenie prawa przez jednostkę i nadmiernie ingeruje w jej sferę chronioną.

do postanowienia z 26 lutego 2014 r., P 44/11

- Trybunał ujął przesłankę funkcjonalną pytania prawnego zbyt rygorystycznie. W sprawie nie występowała podstawa do umorzenia postępowania.

do wyroku z 7 maja 2014 r., K 43/12

- Nie zostały spełnione warunki uzasadniające podwyższenie wieku emerytalnego powyżej 65 roku życia określone w art. 26 ust. 2 Konwencji nr 102 MOP. Zaskarżone przepisy naruszają także zasadę lojalności państwa wobec obywateli (zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa);
- Przepisy wprowadzające emeryturę częściową są niezgodne z art. 67 Konstytucji, ponieważ wysokość emerytury częściowej nie spełnia kryterium zapewnienia minimum życiowego.

do postanowienia z 25 czerwca 2014 r., K 22/13

- Zaskarżone przepisy mieściły się w zakresie działania Naczelnej Rady Lekarskiej, zatem nie występowały podstawy do umorzenia postępowania.

do wyroku z 10 grudnia 2014 r., K 52/13

- Trybunał naruszył zasadę skargowości orzekając ponad żądanie wnioskodawcy. Sentencja wyroku powinna być ograniczona do związków religijnych o uregulowanej sytuacji prawnej w Polsce, jak również określać gatunki zwierząt, które mogą być poddane uboju rytualnemu;
- Wolność religijna nie jest właściwym wzorcem kontroli do oceny zakazu uboju rytualnego przy prowadzeniu działalności gospodarczej.

Zdanie odrębne sędzi Małgorzaty Pyziak-Szafnickiej zgłoszone:

do wyroku z 29 lipca 2014 r., P 49/13

- Zaskarżony przepis nie naruszał zasad poprawnej legislacji, wyłączności ustawy ani określoności przepisów prawa podatkowego. Usunięcie z porządku prawnego zaskarżonych przepisów spowoduje stan wtórnej niekonstytucyjności.

Zdanie odrębne sędziego Stanisława Rymara zgłoszone:

do wyroku z 10 grudnia 2014 r., K 52/13

- Postępowanie powinno było zostać umorzone ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku. Prokonstytucyjna wykładnia przepisów ustawy o gminach żydowskich dopuszczała dokonywanie uboju rytualnego na potrzeby członków tej grupy wyznaniowej.

Zdanie odrębne sędziego Andrzeja Rzeplińskiego zgłoszone:

do uzasadnienia wyroku z 21 października 2014 r., P 50/13

- Trybunał nieprawidłowo utożsamia pojęcie represji z pojęciem sankcji. W państwie prawnym nie ma miejsca na postępowanie czy odpowiedzialność o charakterze represyjnym.

Zdania odrębne sędziego Piotra Tulei zgłoszone:

do uzasadnienia wyroku z 23 września 2014 r., SK 7/13

- Trybunał przyjął zbyt wąskie znaczenie konstytucyjnego pojęcia „wywłaszczenie”, co skutkuje brakiem gwarancji dla wywłaszczenia *de facto*.

do wyroku z 10 grudnia 2014 r., K 52/13

- Trybunał powinien orzec o niekonstytucyjności zakazu dokonywania uboju rytualnego wyłącznie w zakresie w jakim jest on dokonywany na potrzeby członków wspólnot religijnych.

Zdanie odrębne sędzi Sławomiry Wronkowskiej-Jaśkiewicz zgłoszone:

do wyroku z 10 grudnia 2014 r., K 52/13

- Trybunał wykroczył poza zakres wniosku. Trybunał powinien orzec niekonstytucyjność przepisu wyłącznie w zakresie, w jakim ubój rytualny służył celom religijnym.

Zdanie odrębne sędziego Andrzeja Wróbla zgłoszone:

do wyroku z 14 stycznia 2014 r., SK 25/11

- Sędzia przyłączył się do argumentacji zdania odrębnego sędziego Leona Kieresa.

Zdania odrębne sędziego Marka Zubika zgłoszone:

do wyroku z 7 maja 2014 r., K 43/12

- Zastosowany przez ustawodawcę mechanizm przejściowy, w obecnym kształcie, w pewnym okresie pogłębia zróżnicowanie wieku emerytalnego ze względu na płeć poza to, co konieczne w demokratycznym państwie prawnym oraz celowe z punktu widzenia reformy z 2012 r;
- Brak jest uzasadnienia aby w ramach reformy dążącej do podwyższenia i zrównania wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn wprowadzać do ustawy o SN i o ustroju sądów powszechnych przesłankę przejścia w stan spoczynku opartą na kryterium płci, podczas gdy w poprzednim stanie prawnym obowiązywało jednolite unormowanie wieku przejścia w stan spoczynku dla wszystkich sędziów.

do wyroku z 1 lipca 2014 r., SK 6/12

- Art. 64 ust. 1 i 3 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji są nieadekwatnymi wzorcami kontroli przepisów ustawowych przewidujących administracyjny model odpowiedzialności za usunięcie drzew lub krzewów bez zezwolenia.
- Zaskarżony mechanizm sankcyjny jest racjonalny i spełnia funkcje prewencyjne i restytucyjne. Urzeczywistniania ponadto konstytucyjny obowiązek przestrzegania prawa oraz dbania o stan środowiska i ponoszenia odpowiedzialności za spowodowane przez siebie pogorszenie.

do wyroku z 30 lipca 2014 r., K 23/11

- Jeden z zaskarżonych przepisów w sposób niewystarczająco precyzyjny określił przedmiotowy zakres kontroli operacyjnej, z czego wynika możliwość nadmiernej ingerencji w prywatność oraz tajemnicę komunikowania się.

Załącznik nr 10.

**Zestawienie wyroków z 2014 r. odraczających termin utraty mocy
niekonstytucyjnych przepisów**

	Termin utraty mocy na skutek upływu odroczenia w wypadku braku działań prawodawcy	Okres lub termin odroczenia i niekonstytucyjne unormowania objęte odroczeniem	Sygnatura wyroku oraz data i adres ogłoszenia sentencji w Dz. U.
1.	2014-11-30	30 listopada 2014 r.: § 2 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 listopada 2010 r. w sprawie wysokości opłat za czynności jednostek dozoru technicznego.	P 51/13 Dz. U. z 3.06.2014 r. poz. 735.
2.	2015-01-01	1 stycznia 2015 r.: art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin w zakresie, w jakim wypłata świadczeń pieniężnych jest wznawiana od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o wznowienie wypłaty lub wydano decyzję z urzędu w związku z ustaniem przyczyny powodującej wstrzymanie wypłaty świadczenia pieniężnego, gdy świadczenie to nie mogło być doręczone z przyczyn niezależnych od wojskowego organu emerytalnego.	K 21/13 Dz. U. z 28.04.2014 r. poz. 542.
3.	2015-03-07	12 miesięcy: - art. 115 § 7 zdanie pierwsze ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy przez to, że nakazuje obecność funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego podczas udzielania świadczenia zdrowotnego: a) również osobom pozbawionym wolności, co do których nie jest to konieczne, b) nie określa przesłanek uzasadniających odstąpienie od tego nakazu.	K 22/10 Dz. U. z 7.03.2014 r. poz. 287.
4.	2015-04-10	6 miesięcy: - Lp.190 tabeli B, stanowiącej załącznik do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 listopada 2003 r. w sprawie wysokości grzywien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń w zakresie, w jakim dotyczy ochrony urządzeń kontrolnych; - Lp. 241 i lp. 242 tabeli B, stanowiącej załącznik do ww. rozporządzenia; - Lp. 1-10 tabeli C, stanowiącej załącznik do ww. rozporządzenia; - Lp. 47 tabeli C, stanowiącej załącznik do ww. rozporządzenia.	U 4/13 Dz. U. z 10.10.2014 r. poz. 1374.
5.	2015-05-28	12 miesięcy: art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych, w części zawierającej słowa „, regulaminu obiektu (terenu) lub regulaminu imprezy masowej”.	K 17/13 Dz. U. z 28.05.2014 r. poz. 693.

	Termin utraty mocy na skutek upływu odroczenia w wypadku braku działań prawodawcy	Okres lub termin odroczenia i niekonstytucyjne unormowania objęte odroczeniem	Sygnatura wyroku oraz data i adres ogłoszenia sentencji w Dz. U.
6.	2015-06-03	6 miesięcy: • art. 217c ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych, w części zawierającej słowa „, regulaminu obiektu (terenu) lub regulaminu imprezy masowej w zakresie, w jakim bezwzględnie zakazuje korzystania z aparatu telefonicznego przez tymczasowo aresztowanego w celu porozumiewania się z obrońcą.	K 54/13 Dz. U. z 3.12.2014 r. poz. 1707.
7.	2015-06-05	12 miesięcy: • § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 marca 2010 r. w sprawie utworzenia prokuratur apelacyjnych, okręgowych i rejonowych oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości w zakresie, w jakim: a) ustalony w pkt 1 obszar właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Białymstoku nie obejmuje obszaru właściwości Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce, b) ustalony w pkt 6 obszar właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Łodzi nie obejmuje obszaru właściwości Prokuratury Okręgowej w Płocku, c) ustalony w pkt 10 obszar właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Warszawie obejmuje obszar właściwości Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce oraz obszar właściwości Prokuratury Okręgowej w Płocku, • 2) § 3 rozporządzenia powołanego w punkcie 1 w zakresie, w jakim: a) w ustalonym w pkt 1 obszarze właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Białymstoku nie przewiduje się utworzenia Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce, b) w ustalonym w pkt 6 obszarze właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Łodzi nie przewiduje się utworzenia Prokuratury Okręgowej w Płocku, c) w ustalonym w pkt 10 obszarze właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Warszawie: – w lit. a tworzy się Prokuratorę Okręgową w Ostrołęce, – w lit. b tworzy się Prokuratorę Okręgową w Płocku, • 3) § 3 rozporządzenia powołanego w punkcie 1 w zakresie, w jakim: a) ustalony w pkt 2 lit. b obszar właściwości Prokuratury Okręgowej w Elblągu utworzonej w obszarze właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Gdańsku obejmuje obszar właściwości Prokuratury Rejonowej w Działdowie, b) ustalony w pkt 6 obszar właściwości Prokuratury Apelacyjnej w Łodzi nie obejmuje obszaru właściwości Prokuratury Rejonowej w Działdowie, • 4) § 5 rozporządzenia powołanego w punkcie 1 w zakresie, w jakim: a) w ustalonym w pkt 5 obszarze właściwości Prokuratury Okręgowej w Elblągu tworzy się – w lit. b – Prokuratorę Rejonową w Działdowie, b) w ustalonym w pkt 26 obszarze właściwości Prokuratury Okręgowej w Płocku nie przewiduje się utworzenia Prokuratury Rejonowej w Działdowie.	U 10/13 Dz. U. z 5.06.2014 r. poz. 754.

	Termin utraty mocy na skutek upływu odroczenia w wypadku braku działań prawodawcy	Okres lub termin odroczenia i niekonstytucyjne unormowania objęte odroczeniem	Sygnatura wyroku oraz data i adres ogłoszenia sentencji w Dz. U.
8.	2015-06-30	30 czerwca 2015 r.: • § 5 ust. 5, § 9 ust. 1 i ust. 2 zdanie drugie, § 9 ust. 4, § 10 ust. 2, § 11 – § 14, § 15 ust. 1, § 24 ust. 2, § 25 ust. 1 i ust. 2 zdanie drugie, § 25 ust. 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 lutego 2013 r. w sprawie sposobu wykonywania obowiązków i uprawnień przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych.	U 2/14 Dz. U. z 23.12.2014 r. poz. 1875.
9.	2015-06-30	30 czerwca 2015 r.: • pkt 3.1.2 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach, w części zawierającej zdanie: „Jeżeli warunki lokalne uzasadniają ujęcie zakazami wynikającymi z tych znaków również uprawnione osoby niepełnosprawne o ograniczonej sprawności ruchowej, to pod znakiem należy umieścić tabliczkę z napisem: «Dotyczy także niepełnosprawnych»”.	U 4/14 Dz. U. z 13.11.2014 r. poz. 1567.
10.	2015-09-19	18 miesięcy: • art. 31 oraz art. 25 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w zakresie, w jakim nie gwarantują województwom zachowania istotnej części dochodów własnych dla realizacji zadań własnych.	K 13/11 Dz. U. z 19.03.2014 r. poz. 348.
11.	2015-09-30	30.09.2015 r. w zakresie, w jakim dotyczą studiowania w latach akademickich do roku akademickiego 2014/2015 włącznie: • art. 99 ust. 1 pkt 1a i 1b, ust. 1b, art. 170a ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym.	K 35/11 Dz. U. z 24.06.2014 r. poz. 821.
12.	2015-10-03	12 miesięcy: • art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 5 lipca 1990 r. – Prawo o zgromadzeniach w zakresie, w jakim określa obowiązek zawiadomienia organu gminy o zgromadzeniu nie później niż na 3 dni robocze przed datą zgromadzenia; • art. 7a ust. 1 ww. ustawy powołanej w punkcie 1, w części zawierającej wyrażenie „zgłoszonego później”; • art. 7a ust. 2 ww. ustawy powołanej w punkcie 1, w części zawierającej wyrażenie „wcześniej zgłoszonego”; • art. 9 ust. 1 i 4 ww. ustawy powołanej w punkcie 1, w zakresie określonych tam terminów podjęcia działań przez organy władzy publicznej.	K 44/12 Dz. U. z 3.10.2014 r. poz. 1327.
13.	2015-11-05	12 miesięcy: • art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsulów Rzeczypospolitej Polskiej; • zarządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 4 listopada 1985 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania przed konsulem.	K 8/14 Dz. U. z 5.11.2014 r. poz. 1521.

	Termin utraty mocy na skutek upływu odroczenia w wypadku braku działań prawodawcy	Okres lub termin odroczenia i niekonstytucyjne unormowania objęte odroczeniem	Sygnatura wyroku oraz data i adres ogłoszenia sentencji w Dz. U.
14.	2016-01-14	18 miesięcy: art. 88 ust. 1 pkt 2 i art. 89 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody przez to, że przewidują obowiązek nałożenia przez właściwy organ samorządu terytorialnego administracyjnej kary pieniężnej za usunięcie bez wymaganego zezwolenia lub zniszczenie przez posiadacza nieruchomości drzewa lub krzewu, w sztywno określonej wysokości, bez względu na okoliczności tego czynu.	SK 6/12 Dz. U. z 14.07.2014 r. poz. 926.
15.	2016-01-21	18 miesięcy: art. 27 ust. 1 w związku z art. 26 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie przez to, że upoważnia do objęcia nieruchomości reżimem obwodu łowieckiego, nie zapewniając odpowiednich prawnych środków ochrony praw właściciela tej nieruchomości.	P 19/13 Dz. U. z 21.07.2014 r. poz. 951.
16.	2016-02-06	18 miesięcy: art. 20 ust. 3 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2007 r.	P 49/13 Dz. U. z 6.08.2014 r. poz. 1052.
17.	2016-02-06	18 miesięcy: - ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji: - art. 19 w zakresie, w jakim nie przewiduje gwarancji niezwłocznego, komisyjnego i protokolarnego zniszczenia materiałów zawierających informacje objęte zakazami dowodowymi, co do których sąd nie uchylił tajemnicy zawodowej bądź uchylenie było niedopuszczalne; - art. 20c ust. 1 przez to, że nie przewiduje niezależnej kontroli udostępniania danych telekomunikacyjnych, o których mowa w art. 180c i art. 180d ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne; - ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej: - art. 9e w zakresie, w jakim nie przewiduje gwarancji niezwłocznego, komisyjnego i protokolarnego zniszczenia materiałów zawierających informacje objęte zakazami dowodowymi, co do których sąd nie uchylił tajemnicy zawodowej bądź uchylenie było niedopuszczalne; - art. 10b ust. 1 przez to, że nie przewiduje niezależnej kontroli udostępniania danych telekomunikacyjnych, o których mowa w art. 180c i art. 180d ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne; - ustawa z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej: - art. 36b ust. 1 pkt 1 przez to, że nie przewiduje niezależnej kontroli udostępniania danych telekomunikacyjnych, o których mowa w art. 180c i art. 180d ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne; - art. 36c w zakresie, w jakim nie przewiduje gwarancji niezwłocznego, komisyjnego i protokolarnego zniszczenia materiałów zawierających informacje objęte zakazami dowodowymi, co do których sąd nie uchylił tajemnicy zawodowej bądź uchylenie było niedopuszczalne;	K 23/11 Dz. U. z 6.08.2014 r. poz. 1055.

	Termin utraty mocy na skutek upływu odroczenia w wypadku braku działań prawodawcy	Okres lub termin odroczenia i niekonstytucyjne unormowania objęte odroczeniem	Sygnatura wyroku oraz data i adres ogłoszenia sentencji w Dz. U.
17.	2016-02-06	- ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych: - art. 30 ust. 1 przez to, że nie przewiduje niezależnej kontroli udostępniania danych telekomunikacyjnych, o których mowa w art. 180c i art. 180d ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne; - art. 31 w zakresie, w jakim nie przewiduje gwarancji niezwłocznego, komisyjnego i protokolarnego zniszczenia materiałów zawierających informacje objęte zakazami dowodowymi, co do których sąd nie uchylił tajemnicy zawodowej bądź uchylenie było niedopuszczalne; - ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu: - art. 27 w zakresie, w jakim nie przewiduje gwarancji niezwłocznego, komisyjnego i protokolarnego zniszczenia materiałów zawierających informacje objęte zakazami dowodowymi, co do których sąd nie uchylił tajemnicy zawodowej bądź uchylenie było niedopuszczalne; - art. 27 ust. 1 w związku z art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. b; - art. 28 w zakresie, w jakim nie przewiduje zniszczenia danych niemających znaczenia dla prowadzonego postępowania; - art. 28 ust. 1 pkt 1 przez to, że nie przewiduje niezależnej kontroli udostępniania danych telekomunikacyjnych, o których mowa w art. 180c i art. 180d ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne; - ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym: - art. 17 w zakresie, w jakim nie przewiduje gwarancji niezwłocznego, komisyjnego i protokolarnego zniszczenia materiałów zawierających informacje objęte zakazami dowodowymi, co do których sąd nie uchylił tajemnicy zawodowej bądź uchylenie było niedopuszczalne; - art. 18 w zakresie, w jakim nie przewiduje zniszczenia danych niemających znaczenia dla prowadzonego postępowania; - art. 18 ust. 1 pkt 1 przez to, że nie przewiduje niezależnej kontroli udostępniania danych telekomunikacyjnych, o których mowa w art. 180c i art. 180d ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne; - ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego: - art. 31 w zakresie, w jakim nie przewiduje gwarancji niezwłocznego, komisyjnego i protokolarnego zniszczenia materiałów zawierających informacje objęte zakazami dowodowymi, co do których sąd nie uchylił tajemnicy zawodowej bądź uchylenie było niedopuszczalne; - art. 32 w zakresie, w jakim nie przewiduje zniszczenia danych niemających znaczenia dla prowadzonego postępowania;	K 23/11 Dz. U. z 6.08.2014 r. poz. 1055.

	Termin utraty mocy na skutek upływu odroczenia w wypadku braku działań prawodawcy	Okres lub termin odroczenia i niekonstytucyjne unormowania objęte odroczeniem	Sygnatura wyroku oraz data i adres ogłoszenia sentencji w Dz. U.
17.	2016-02-06	• art. 32 ust. 1 pkt 1 przez to, że nie przewiduje niezależnej kontroli udostępniania danych telekomunikacyjnych, o których mowa w art. 180c i art. 180d ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne; • ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej: • art. 75d ust. 1 przez to, że nie przewiduje niezależnej kontroli udostępniania danych telekomunikacyjnych, o których mowa w art. 180c i art. 180d ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne;	K 23/11 Dz. U. z 6.08.2014 r. poz. 1055.

Załącznik nr 11.

**Zestawienie wyroków i postanowień sygnalizacyjnych wydanych w 2014 r.
oczekujących na reakcję prawodawcy**

Wyroki – reakcja konieczna

1	K 50/13	Wymaga wykonania
2	U 2/14	Wymaga wykonania
3	K 52/13	Wymaga wykonania
4	K 46/13	Wymaga wykonania
5	K 54/13	Wymaga wykonania
6	U 4/14	Wymaga wykonania
7	K 8/14	Wymaga wykonania
8	K 38/13	Wymaga wykonania
9	U 4/13	Wymaga wykonania
10	SK 22/13	Wymaga wykonania
11	K 44/12	Wymaga wykonania
12	K 23/11	Wymaga wykonania
13	P 49/13	Wymaga wykonania
14	K 23/13	Wymaga wykonania
15	P 19/13	Wymaga wykonania
16	SK 6/12	Wymaga wykonania
17	K 19/11	Wymaga wykonania
18	P 51/13	Wymaga wykonania
19	U 10/13	Wymaga wykonania
20	K 17/13	Wymaga wykonania
21	K 43/12	Wymaga wykonania
22	SK 48/13	Wymaga wykonania
23	K 21/13	Nastąpiła reakcja prawodawcza
24	K 13/11	Wymaga wykonania
25	K 22/10	Wymaga wykonania

Wyroki – reakcja zalecana

1	K 52/13	Oczekuje zmian w prawie
2	K 33/13	Oczekuje zmian w prawie
3	K 49/12	Oczekuje zmian w prawie
4	K 36/13	Oczekuje zmian w prawie
5	U 12/13	Oczekuje zmian w prawie
6	SK 61/13	Oczekuje zmian w prawie
7	SK 22/11	Oczekuje zmian w prawie
8	K 29/12	Oczekuje zmian w prawie
9	K 51/12	Oczekuje zmian w prawie

Wyroki – reakcja wskazana

1	SK 55/13	Oczekuje zmian w prawie
2	K 16/12	Oczekuje zmian w prawie
3	K 25/13	Oczekuje zmian w prawie
4	K 36/13	Oczekuje zmian w prawie
5	SK 56/12	Oczekuje zmian w prawie
6	SK 12/13	Oczekuje zmian w prawie
7	U 8/13	Oczekuje zmian w prawie

Postanowienia sygnalizacyjne

1	S 5/14	Oczekuje zmian w prawie
2	S 4/14	Oczekuje zmian w prawie
3	S 3/14	Oczekuje zmian w prawie
4	S 2/14	Oczekuje zmian w prawie
5	S 1/14	Oczekuje zmian w prawie

Załącznik nr 12.**Zestawienie zaległych orzeczeń pozostawionych bez odpowiedniej reakcji prawodawcy****Zaległe wyroki wymagające wykonania**

K 17/12	Niewykonany
K 31/12	Niewykonany
SK 40/12	Niewykonany
K 30/11	Niewykonany
K 35/12	Niewykonany
SK 18/09	Niewykonany
SK 9/10	Niewykonany
P 49/11	Niewykonany
K 36/12	Niewykonany
SK 3/12	Niewykonany
P 35/10	Niewykonany
P 17/10	Niewykonany
SK 41/09	Niewykonany
K 58/07	Częściowo wykonany; wykonanie wzbudzające wątpliwości
K 64/07	Niewykonany
K 54/07	Wykonanie wzbudzające wątpliwości
P 16/08	Częściowo wykonany
P 41/07	Częściowo wykonany
K 51/07	Niewykonany
K 2/07	Częściowo wykonany
U 5/06	Częściowo wykonany
K 42/02	Częściowo wykonany
K 7/01	Niewykonany
K 34/97	Niewykonany

**Zaległe wyroki, wobec których działania prawodawcze są zalecane
lub wskazane**

P 33/12	Nie odnotowano zmian w prawie
SK 17/12	Nie odnotowano zmian w prawie
K 25/10	Nie odnotowano zmian w prawie
SK 11/11	Nie odnotowano zmian w prawie
P 12/11	Nie odnotowano zmian w prawie
U 1/10	Nie odnotowano zmian w prawie
SK 4/11	Nie odnotowano zmian w prawie
P 8/12	Nie odnotowano zmian w prawie
K 14/12	Nie odnotowano zmian w prawie
P 24/10	Nie odnotowano zmian w prawie
P 41/10	Nie odnotowano zmian w prawie
K 18/09	Nie odnotowano zmian w prawie*
Kp 5/09	Nie odnotowano zmian w prawie
P 33/09	Nie odnotowano zmian w prawie
K 23/08	Nie odnotowano zmian w prawie
K 9/11	Częściowo uwzględniony
K 11/10	Nie odnotowano zmian w prawie*
P 41/09	Nie odnotowano zmian w prawie
K 19/08	Nie odnotowano zmian w prawie*
SK 62/08	Nie odnotowano zmian w prawie
P 11/09	Nie odnotowano zmian w prawie
K 10/08	Nie odnotowano zmian w prawie*
K 24/08	Nie odnotowano zmian w prawie
K 6/09	Nie odnotowano zmian w prawie
K 55/07	Nie odnotowano zmian w prawie
K 26/08	Nie odnotowano zmian w prawie*
P 33/07	Nie odnotowano zmian w prawie*
K 31/08	Częściowo uwzględniony
K 13/08	Nie odnotowano zmian w prawie
P 53/08	Częściowo uwzględniony
K 45/07	Częściowo wykonany

K 37/07	Nie odnotowano zmian w prawie*
K 5/08	Nie odnotowano zmian w prawie
U 4/08	Nie odnotowano zmian w prawie*
P 15/08	Nie odnotowano zmian w prawie
K 46/07	Częściowo wykonany*
SK 11/07	Nie odnotowano zmian w prawie
SK 16/07	Nie odnotowano zmian w prawie*
K 4/07	Częściowo wykonany
P 43/07	Nie odnotowano zmian w prawie*
SK 18/05	Nie odnotowano zmian w prawie*
P 10/07	Częściowo uwzględniony
SK 49/05	Nie odnotowano zmian w prawie*
K 30/06	Częściowo wykonany
K 51/05	Częściowo uwzględniony
P 4/05	Nie odnotowano zmian w prawie
K 6/06	Częściowo wykonany
K 11/04	Nie odnotowano zmian w prawie*
K 32/04	Częściowo uwzględniony
P 10/04	Nie odnotowano zmian w prawie
K 7/04	Nie odnotowano zmian w prawie*
K 38/03	Nie odnotowano zmian w prawie
K 16/03	Nie odnotowano zmian w prawie*
K 32/03	Częściowo uwzględniony
SK 22/02	Nie odnotowano zmian w prawie*
P 6/03	Nie odnotowano zmian w prawie*
SK 40/01	Nie odnotowano zmian w prawie*
P 6/01	Nie odnotowano zmian w prawie
SK 12/99	Nie odnotowano zmian w prawie*

* Wyrok uznany przez RCL lub Senat za niewymagający podjęcia działań prawodawczych.

Zaległe postanowienia sygnalizacyjne

S 1/13	Częściowo uwzględnione
S 1/12	Nie odnotowano zmian w prawie
S 4/10	Nie odnotowano zmian w prawie
S 1/10	Częściowo uwzględnione
S 6/09	Nie odnotowano zmian w prawie
S 5/09	Nie odnotowano zmian w prawie
S 4/09	Nie odnotowano zmian w prawie
S 3/09	Nie odnotowano zmian w prawie
S 1/09	Częściowo uwzględnione
S 2/06	Częściowo uwzględnione

Załącznik nr 13.

Informacja Prezesa Trybunału Konstytucyjnego oraz wystąpienia zaproszonych gości Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego 9 kwietnia 2014 r.

Prezes Trybunału Konstytucyjnego Andrzej Rzepliński

Szanowni Państwo!

Z dniem 1 maja 2004 r. Polska stała się członkiem Unii Europejskiej. Warto przypomnieć, że już w 1991 r. – z naszej polskiej perspektywy to już, ale z perspektywy tych, którzy tworzyli to, czym dzisiaj jest Unia Europejska to dopiero w 1991 r. – nasze państwo przystąpiło do Rady Europy i podpisało Europejską Konwencję o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. To wówczas było wielkie marzenie nas Polaków, abyśmy znaleźli się w klubie tych, którzy są w Radzie Europy.

Rola systemów prawnych Unii Europejskiej oraz Rady Europy w dziedzinie ochrony praw człowieka oraz zasad demokracji i rządów prawa nabiera szczególnego znaczenia dla przeciwdziałania starym, ale i niestety także nowym zjawiskom, gdzie siła fizyczna rości sobie pierwszeństwo przed siłą prawa a egoizm przed solidarnością.

Europę, czyli nas wszystkich, dotknął kryzys gospodarczy, rodzący pokusę sięgania po rozwiązania populistyczne. W niektórych częściach kontynentu, poza Unią, zwycięża tendencja do sprawowania rządów autorytarnych, kwestionująca zasadę konstytucjonalizmu.

Narzędziem hamowania władzy prawodawczej oraz wykonawczej przed zawsze tłącą się pokusą podjęcia działań sprzecznych z europejskimi standardami praworządności, także na obszarze Unii Europejskiej, są sądy, w szczególności sądy konstytucyjne. Z tej racji ważna jest dbałość o dobrą współpracę sądów konstytucyjnych państw unijnych między sobą oraz z Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Ta współpraca ma znaczenie także dla wsparcia sędziów w państwach niebędących członkami Unii Europejskiej, w których występują systemowe problemy z przestrzeganiem zasad niezawisłości i niezależności sądownictwa.

Polski Trybunał Konstytucyjny bierze aktywny udział w dialogu konstytucyjnym. Nasz Trybunał ma na względzie także tę okoliczność, że konsekwencje jego rozstrzygnięć nie zawsze zamykają się w granicach naszego systemu prawnego. Stąd, dla zapewnienia dostępu do naszego dorobku orzeczniczego tłumaczymy wyroki zawierające rozstrzygnięcia istotnych problemów konstytucyjnych na język angielski i inne języki.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej zawiera klauzule otwierające nasz porządek prawny na integrację europejską. Świadczy to o przychyłności twórców Konstytucji dla tego procesu. Biorąc to pod uwagę, Trybunał Konstytucyjny podkreśla w swoich orzeczeniach, że obowiązkiem wszystkich organów władzy publicznej jest interpretacja przepisów polskich zgodnie z prawem unijnym. Wolą ustrojodawcy polskiego jest jednak także to, aby Konstytucja była aktem o najwyższej mocy prawnej w państwowym porządku normatywnym.

W dotychczasowej praktyce Trybunału Konstytucyjnego tylko raz okazało się konieczne orzec o niezgodności z naszą Konstytucją przepisów polskich, których uchwalenie było transpozycją prawa Unii Europejskiej. Mam tu na myśli wyrok w sprawie Europejskiego Nakazu Aresztowania. Prawidłowe wdrożenie prawa unijnego wymagało zmiany art. 55 Konstytucji, który przewidywał (w pierwotnym brzmieniu) bezwzględny zakaz ekstradycji obywatela polskiego.

Dyskusja na temat relacji między narodowymi sądami konstytucyjnymi a Trybunałem Sprawiedliwości ogniskuje się wokół problemu rozgraniczenia kompetencji tych organów. Każdy z nich odgrywa własną, a jednocześnie komplementarną rolę w systemie ochrony praw człowieka oraz rządów prawa.

Polski Trybunał wskazywał już, że krajowy sąd konstytucyjny i Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie mogą być traktowane jako sądy konkurujące. Problem polega na tym, że sądów konstytucyjnych czy sądów, które mają kompetencję orzekania o hierarchicznej zgodności prawa jest tyle, ile państw unijnych. I to jest przede wszystkim wyzwanie dla nas prawników, ale także dla polityków, aby ten fakt służył dobrze rozwojowi Unii Europejskiej i wszystkich państw, które ją tworzą. Zdaję sobie oczywiście sprawę z wątpliwości, jakie wywołał wyrok Trybunału Konstytucyjnego sprzed dwóch lat w sprawie zgodności z Konstytucją rozporządzenia Unii Europejskiej o jurysdykcji i uznawaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych, gdzie Trybunał Konstytucyjny uznał swoją kognicję do kontroli rozporządzeń Unii Europejskiej pod kątem ich zgodności z Konstytucją w procedurach zainicjowanych wniesieniem skargi konstytucyjnej. Jednocześnie jednak nasz Trybunał zastrzegł wyraźnie, że jego rola „sądu ostatniego słowa” odnosi się wyłącznie do sfery zapewnienia poszanowania zgodności unijnego prawa pochodnego z Konstytucją i ma charakter subsydiarny wobec kontroli prawa pochodnego z traktatami dokonywanej przez Trybunał Sprawiedliwości. Co istotne, Trybunał Konstytucyjny uzależnił na przyszłość dopuszczalność rozpatrzenia skargi konstytucyjnej której autor kwestionuje akt prawa pochodnego UE od tego, czy jest on w stanie uprawdopodobnić, że kwestionowany akt prowadzi do istotnego obniżenia poziomu ochrony praw i wolności w porównaniu z tym, co gwarantuje Konstytucja. Nie podlega jednocześnie dyskusji, że prawo Unii Europejskiej zapewnia analogiczny do Konstytucji – i vice versa – poziom ochrony praw podstawowych wynikający ze wspólnych źródeł aksjologicznych polskiego i unijnego systemu prawnego, a także z bieżącego dialogu orzeczniczego.

W roku 2013 r. Trybunał Konstytucyjny orzekał w sprawie trybu uchwalenia ustawy wyrażającej zgodę na ratyfikację decyzji Rady Europejskiej o zmianie art. 136 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wyrok z 26 czerwca 2013 r., K 33/12). Problem konstytucyjny w tym wyroku stanowiło pytanie, czy ratyfikacja w Polsce wymagała zastosowania procedury, określonej w art. 90 naszej Konstytucji, nakazującej uzyskanie zgody kwalifikowanej większości 2/3 głosów w obu izbach parlamentu. Odpowiedź na to pytanie zależała od rozstrzygnięcia, czy zmiana art. 136 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej prowadziła do przekazania Unii dodatkowych kompetencji. Dla wydania wyroku w tej sprawie istotne znaczenie miało stanowisko Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyrażone w wyroku z 27 października 2012 r. w sprawie Pringle. Trybunał Konstytucyjny podzielił stanowisko Trybunału Sprawiedliwości Unii, co pozwoliło uznać zgodność z Konstytucją zwykłego trybu uchwalenia ustawy wyrażającej zgodę na ratyfikację decyzji Rady Europejskiej. Omawiany wyrok

Trybunału Konstytucyjnego jest istotny także z tego względu, że została w nim dokonana najbardziej pogłębiona jak do tej pory w naszym orzecznictwie wykładnia sformułowania „przekazanie na rzecz organizacji międzynarodowej kompetencji organów władzy państwowej w niektórych sprawach” zawartego w tzw. klauzuli europejskiej z art. 90 ust. 1 Konstytucji.

Szanowni Państwo!

Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego w zeszłym roku dotyczyło wielu różnych problemów konstytucyjnych, które w pełnym zakresie nie mogą być z oczywistych względów choćby syntetycznie zaprezentowane w ramach tej krótkiej prezentacji.

Warto jednak wspomnieć o kilku najważniejszych problemach i kompleksach zagadnień na przykładzie wybranych orzeczeń.

Najistotniejsza grupa rozstrzygnięć Trybunału dotyczyła ingerencji ustawodawcy w sferę konstytucyjnych wolności i praw, których ochrona jest nader istotnym, o ile nie najistotniejszym zadaniem sądu konstytucyjnego w państwie wolnościowym, demokratycznym, prawnym, sprawiedliwym. Wśród rozpatrywanych w zeszłym roku spraw na szczególną uwagę zasługują te, w których Trybunał swoimi wyrokami wzmocnił ochronę wolności i nietykalności osobistej człowieka w związku ze stosowaniem środków przymusu bezpośredniego. W sprawie zainicjowanej przez Prezydenta Rzeczypospolitej Kp 1/13 (wyrok z 24 lipca 2013 r.) kontroli podlegały przepisy umożliwiające stosowanie przymusu bezpośredniego, w formie unieruchomienia człowieka z użyciem tak zwanych „innych urządzeń technicznych”. Ustawodawca używając określenia „inne urządzenia” pozostawił organom stosującym prawo swobodę w zakresie doboru środków. Rozwiązanie to Trybunał uznał za konstytucyjnie niedopuszczalne. Tylko bowiem wskazując, o jakie urządzenia chodzi, można ocenić, kiedy użycie określonego urządzenia nie będzie stanowiło nadmiernej ingerencji w konstytucyjną wolność człowieka. W innej sprawie, Prokurator Generalny zakwestionował upoważnienia do wydania rozporządzeń w ustawach o Biurze Ochrony Rządu oraz o Służbie Więziennej, które nie precyzowały ani warunków użycia środków przymusu bezpośredniego, ani trybu działania funkcjonariuszy. Konstytucja wymaga uregulowania w ustawie – jako akcie prawnym wydawanym przez parlament w trybie szczególnej, transparentnej procedury – wszystkich przesłanek związanych z zasadami ograniczenia wolności osobistej człowieka. Warto zwrócić uwagę, że ustawa o Służbie Więziennej przekazywała do określenia w rozporządzeniu warunków użycia broni palnej. Możliwość jej użycia stanowi najdalej idącą ingerencję w wolność człowieka, więc musi być kompletnie uregulowana w ustawie (wyrok z 26 marca 2013 r., K 11/12).

Na konstytucyjny status obywateli w sposób daleko idący wpływa zasada ochrony równowagi budżetowej. Ochrona stabilności budżetu wiąże się z uchwaleniem ustaw mających zapewnić oszczędności w finansach publicznych. Trybunał wielokrotnie zwracał uwagę, że każdy obywatel może być obciążany kosztami działań ustawodawcy w okresie konsolidacji finansów publicznych, proporcjonalnie, z uwzględnieniem jego sytuacji ekonomicznej. Rolą ustawodawcy jest sprawiedliwie rozłożenie skutków spowolnienia gospodarczego na poszczególne grupy obywateli. W tym kontekście warto wspomnieć kwestię wynagrodzeń sędziowskich. W sprawie P 35/12 (wyrok z 13 czerwca 2013 r.) Trybunał stwierdził, że nie narusza konstytucyjnej zasady równości pracowników sfery budżetowej jednoroczne zamrożenie wzrostu wynagrodzeń

sędziów w 2012 r., pomimo szczególnych konstytucyjnych gwarancji dla tej grupy zawodowej. Dla porównania, należy zwrócić uwagę, że zamrożenie płac pozostałych pracowników strefy budżetowej trwa w Polsce od 2008 r.

Podejmowane przez prawodawcę działania oszczędnościowe nie mogą prowadzić do naruszenia zasad i wartości konstytucyjnych, w tym bezpieczeństwa prawnego obywateli.

Kierując się potrzebą racjonalizacji świadczeń opiekuńczych ustawodawca pozbawił część uprawnionych pobieranych dotychczas świadczeń pielęgnacyjnych, które przysługiwały im z tytułu opieki nad osobą niepełnosprawną. Nie zapewnił jednak przy tym możliwości uzyskania w zamian innego świadczenia. W konsekwencji naruszył bezpieczeństwo prawne osób niepełnosprawnych będących pośrednim beneficjentem świadczenia. Nowelizacja ustawy pozbawiła tych ludzi możliwości dostosowania się do nowych okoliczności, co było tym groźniejsze, że przecież ich zdolności adaptacyjne do nowych warunków są dużo słabsze (wyrok z 5 grudnia 2013 r., K 27/13).

Konstytucja nakłada na władze publiczne obowiązek sprawowania szczególnej opieki nad osobami niepełnosprawnymi, a także ich aktywizacji zawodowej (przede wszystkim przez przysposobienie do pracy). Określając status prawny pracowników niepełnosprawnych ustawodawca musi uwzględnić ich słabszą pozycję w społeczeństwie. Standardów konstytucyjnych nie spełniało zrównanie wymiaru czasu pracy osób ze znaczną lub umiarkowaną niepełnosprawnością z osobami pełnosprawnymi. Trybunał, kontrolując wprowadzone rozwiązanie z zasadą sprawiedliwości społecznej, ocenił jego wpływ na interesy osób niepełnosprawnych, pracodawców oraz społeczeństwa jako całości. Trybunał ustalił, że skutkiem wydłużenia czasu pracy zatrudnionych u nich niepełnosprawnych pracowników było przede wszystkim zwiększenie zysku przedsiębiorców. Dla osób niepełnosprawnych wydłużenie czasu pracy było niekorzystne, a niekiedy mogło stanowić zagrożenie ich zdrowia. Nie można wskazać wartości konstytucyjnej uzasadniającej zrównanie norm czasu pracy osób niepełnosprawnych i osób pełnosprawnych, która przeważałaby nad ochroną zdrowia tych pierwszych (wyrok z 13 czerwca 2013 r., K 17/11). W kontekście relacji pomiędzy pracodawcami i pracownikami warto zwrócić uwagę także na sprawę, w której Trybunał stwierdził zgodność z Konstytucją przepisu wyznaczającego wysokość świadczenia pieniężnego wypłacanego przez pracodawcę w związku z przywróceniem pracownika do pracy. Trybunał orzekł, że Konstytucja nie wymaga określenia tego świadczenia w wysokości odpowiadającej wynagrodzeniu za cały okres pozostawania bez pracy, a jego ryczałtowe określenie, stanowi wyraz konstytucyjnie chronionego w gospodarce opartej na wolności działalności gospodarczej kompromisu pomiędzy interesami pracowników i pracodawców (wyrok z 22 maja 2013 r., P 46/11).

Efektywna realizacja zarówno praw konstytucyjnych, jak i praw mających swoje źródło w aktach niższej rangi, wymaga właściwej ochrony sądowej. Trybunał stwierdził, że Konstytucja zapewnia dostęp do sądu także dla stron postępowania dyscyplinarnego, w tym także do orzeczeń wydanych przez organy samorządu zawodów zaufania publicznego bez względu na charakter kary, która została wymierzona. Wyłączenie możliwości odwołania się do sądu przez lekarza weterynarii wobec którego orzeczono w drugiej instancji karę nagany lub upomnienia jest sprzeczne ze standardem konstytucyjnym (wyrok z 2 października 2013 r., SK 10/13).

Kolejną grupę stanowią sprawy funkcjonowania władz publicznych. Wśród rozstrzygnięć z ubiegłego roku w sprawach ustrojowych, kluczowy był wyrok w sprawie kompetencji Ministra Sprawiedliwości do sprawowania nadzoru nad działalnością administracyjną sądów. Zasada niezależności władzy sądowniczej nie oznacza jej całkowitego odseparowania od innych władz. Nie wyklucza w sposób absolutny jakiegokolwiek rodzaju ingerencji pozostałych władz. Bezwzględnie niedopuszczalne pozostaje ingerowanie w działalność sądów polegającą na sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości, tam, gdzie sędziowie są niezawisli. Nie ma zatem konstytucyjnych przeszkód, aby powierzyć Ministrowi Sprawiedliwości pewne kompetencje w zakresie nadzoru nad administracyjną działalnością sądów. Niezbędne w takim wypadku jest jednak zapewnienie organom władzy sądowniczej instrumentów prawnych, które gwarantują zrównoważenie pozycji władzy wykonawczej i sądowniczej w tym obszarze oraz pozwalają na weryfikację niektórych środków nadzorczych podjętych przez Ministra (wyrok z 7 listopada 2013 r., K 31/12). W innym wyroku Trybunał Konstytucyjny orzekł, że z konstytucyjnego punktu widzenia dopuszczalne jest ustawowe upoważnienie ministra sprawiedliwości do dokonania – w drodze rozporządzenia – zmian w strukturze jednostek wymiaru sprawiedliwości, polegających na utworzeniu lub likwidacji konkretnych sądów, o ile upoważnienie ustawowe zawierać będzie szczegółowe wytyczne, którymi związany będzie minister przy dokonywaniu reorganizacji (wyrok z 27 marca 2013 r., K 27/12).

Kolejną grupą istotnych wyroków Trybunału były rozstrzygnięcia w sprawach naruszeń procedury przy tworzeniu prawa.

Przedmiotem kontroli w znacznej liczbie spraw rozpatrywanych przez Trybunał są w dalszym ciągu uchybienia podstawowym zasadom poprawnej legislacji. Problem ten corocznie, bez istotnego efektu, był już sygnalizowany nie tylko przez Trybunał, ale także przez sądy występujące do Trybunału z pytaniami prawnymi oraz przez Rzecznika Praw Obywatelskich w jego wnioskach do Trybunału. Rzetelna legislacja stanowi wartość konstytucyjną, której poszanowanie wpływa na pogłębienie zaufania obywateli do państwa i prawa. Zachowania wysokiego poziomu staranności wymaga konstruowanie rozwiązań prawnych szczególnie w dziedzinie prawa podatkowego. Ustawodawca nie może kreować instytucji prawnych stwarzających jedynie pozór ochrony interesów obywateli, jak to było przy zwolnieniu z podatku spadkowego (wyrok z 4 czerwca 2013 r., P 43/11). Ratio legis przyznania prawa do zwolnienia z podatku była ochrona interesów osób najbliższych spadkodawcy. Jednakże wprowadzenie miesięcznego terminu na dokonanie zgłoszenia nabycia własności rzeczy i praw majątkowych w drodze dziedziczenia uniemożliwiało faktyczne skorzystanie z uprawnienia.

Przestrzeganie reguł postępowania ustawodawczego stanowi fundament państwa prawnego i demokratycznego. W sprawie K 7/12 (wyrok z 15 lipca 2013 r.) Trybunał Konstytucyjny rozstrzygnął istotne zagadnienie proceduralne dotyczące tego, czy ustawa przewidująca podwyższenie składki na ubezpieczenie rentowe mogła być uchwalona w trybie pilnym. Rozwiązanie tego zagadnienia wiązało się z koniecznością interpretacji pojęcia „ustawa podatkowa” w rozumieniu art. 123 Konstytucji. Trybunał stwierdził, że składka na ubezpieczenie rentowe nie jest podatkiem. Składkę, jako daninę publiczną może odróżnić od podatku przynajmniej częściowa odpłatność bądź ekwiwalentność.

Szanowni Państwo!

Tytułem podsumowania pozwolę sobie przedstawić niektóre dane statystyczne zeszłorocznego orzecznictwa. W zeszłym roku Trybunał wydał 71 wyroków rozstrzygających sprawy merytorycznie oraz 54 postanowienia o umorzeniu postępowania w całości. Średni czas rozpatrywania spraw zakończonych wyrokiem wyniósł, podobnie jak w 2012 r., 19 miesięcy. W 39 wyrokach Trybunał orzekł, że co najmniej jeden zakwestionowany przepis narusza Konstytucję lub inne wzorce kontroli. Ponadto Trybunał wydał 693 postanowienia w toku kontroli wstępnej skarg konstytucyjnych i wniosków podmiotów o ograniczonej legitymacji wnioskowej, w tym w 395 sprawach Trybunał postanowił o odmowie nadania dalszego biegu skardze lub wnioskowi. Wszystkie postanowienia Trybunału w tym obszarze muszą być uzasadnione.

Niektóre wyroki Trybunału wymagają sprawnej i terminowej nowelizacji aktów normatywnych. Analiza sposobu wykonywania wyroków Trybunału pozwala docenić dotychczasowe wysiłki zarówno rządu jak i bezpośrednio ustawodawcy – zwłaszcza Senatu Rzeczypospolitej, choć w tym zakresie pozostają do rozwiązania problemy, na które zwracamy uwagę w Rozdziale III Informacji rocznej. Dla obywateli istotnym problemem są powtarzające się, akcentowane w wyrokach Trybunału, wady konstytucyjne przy wydawaniu rozporządzeń wykonawczych do ustaw. Trybunał Konstytucyjny w odbiorze publicznym to instancja ostateczna. Trochę osobna, leżąca gdzieś na poboczu innych władz, ale w pewnych momentach ponad nimi. Publiczność zagląda do środka tylko w momentach rozstrzygania szczególnie istotnych spraw gospodarczych, politycznych czy społecznych, w których świat polityczny a w ślad za nim społeczeństwo liczą na jego rolę arbitra.

Kończąc wystąpienie chciałbym wspomnieć, że wiąże duże nadzieje z projektem nowej ustawy o Trybunale Konstytucyjnym wniesionym przez Pana Prezydenta do Sejmu w dniu 10 lipca 2013 r. Po 17 latach obowiązywania dotychczasowej ustawy powstała potrzeba jej zmiany. Projekt zawiera rozwiązania, mające na celu racjonalizację postępowania przed Trybunałem i usprawnienie jego działania. Nawiązuje do zmian, jakie nastąpiły w ustawach regulujących pozycję i procedury sądów konstytucyjnych a również zmian w regulaminach i statutach Trybunałów w Luksemburgu i Strasburgu.

Trybunał, w przypisanych mu ustawą zasadniczą granicach, jest organem władzy sądowniczej strzegącym porządku konstytucyjnego Rzeczypospolitej. To nasza podstawowa misja, którą wypełniamy i będziemy wypełniać.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Bronisław Komorowski

Szanowny Panie Prezesie! Panowie Marszałkowie, Szanowni Goście!
Wszyscy Szanowni Państwo! A przede wszystkim Panie i Panowie Sędziowie
Trybunału Konstytucyjnego!

W zasadzie wiemy, że „Bez praw nie ma prawdziwej wolności”. Wiemy też, że prawa mogą być dobre albo złe. Mogą być stanowione po to, aby ograniczać wolność albo po to, aby ją wzmacniać i ubezpieczać.

Dlatego w 25. rocznicę wolności Polski, w 25. rocznicę głębokich zmian ustrojowych, w sposób szczególny czujemy tę wagę dobrego prawa demokratycznego, które stanowi fundament dzisiejszej Polski. Czujemy również doskonale rolę Trybunału Konstytucyjnego w umacnianiu praworządności, w umacnianiu szacunku dla prawa, w umacnianiu także czegoś, bez czego demokracja nie przetrwa, bez praworządnej Rzeczypospolitej, bez państwa prawnego.

Chciałbym to podkreślić z ogromną dumą i jednocześnie wskazać na to, że wolność, prawo ubezpieczające tę wolność nigdy nie jest dane raz na zawsze. Dzisiaj, ciesząc się 25 latami polskiej wolności i prawa, które ubezpiecza wolność, jednocześnie dostrzegamy w świecie, w polskim otoczeniu cały szereg zjawisk niepokojących, gdzie prawo ogranicza wolność obywateli, gdzie prawo wymusza na obywatelach głównie realizację zamysłu niedemokratycznej władzy, gdzie prawo w sposób niedoskonały albo wprost w sposób fałszywy stoi na straży nierównych relacji pomiędzy państwami.

Warto więc przypomnieć, jak tworzyło się polskie państwo prawne. Warto przypomnieć niełatwą drogę, którą szliśmy przez tyle czasu zarówno do wolności, jak i poprzez obszar polskiej wolności po 89 roku.

Warto wspomnieć o tym, że tym szczególnym dniem zwycięstwa wolności i początkiem становienia państwa prawnego był dzień 4 czerwca 1989 roku, gdy wygrał obóz polskiej wolności, obóz „Solidarności”, wygrał w niełatwym boju politycznym, poprzez kartkę wyborczą, poprzez zwycięstwo wyborcze, w nie w pełni jeszcze demokratycznych wyborach. Ale trzeba także dla uczciwości i sprawiedliwości wskazać to, że droga do tego zwycięstwa wyborczego prowadziła przez dialog, będący skutkiem bolesnego doświadczenia państwa i narodu przeżywającego dramat stanu wojennego. Że droga do tego prowadziła poprzez dialog, poprzez kompromis polityczny, trudne porozumienie – to droga do zwycięstwa wyborczego.

To zwycięstwo wyborcze otworzyło drogę, otworzyło szeroko możliwości przebudowy państwa polskiego. Transformacja ustrojowa, która dokonała się dzięki zwycięstwu wyborczemu wprowadziła Polskę, miejmy nadzieję, na trwałe na drogę państwa demokratycznego, państwa prawnego.

Ale właśnie te osiągnięcia skłaniają nas do tego, aby umacniać wszystkie mechanizmy, które stoją na straży tych naszych osiągnięć, stoją na straży także pilnując pokus, które dziś drzemią, które dzisiaj możemy obserwować w innych krajach, ale które drzemią w każdym człowieku, w każdym państwie, w każdym społeczeństwie, mówiąc szczerze, także w każdym pewnie polityku.

Dlatego chciałbym w 25-rocznicę wolności polskiej podkreślić rolę Trybunału Konstytucyjnego w umacnianiu państwa prawnego, w umacnianiu szacunku dla prawa,

w umacnianiu tendencji do wymuszania głębokiej refleksji nad każdym prawem nowo stanowionym z moją osobistą także wdzięcznością za to, że Trybunał Konstytucyjny w Polsce nie waha się, kiedy trzeba przed wchodzeniem w spór, rozstrzygnięciem kwestii nie zawsze popularnych, nie zawsze mile widzianych nie tylko przez władzę wykonawczą, władzę parlamentarną, ale czasami i przez opinię publiczną. To jest sprawdzian wolności w wymiarze prawa.

Proszę Państwa!

Dla Polski, dla jej obywateli, oczywiście znaczenie miały przemiany w Konstytucji. Trybunał Konstytucyjny pilnuje prawa, mierząc je Konstytucją. Wiemy, że bez dobrej, chroniącej obywateli Konstytucji, chroniącej zasady państwa prawnego, i Trybunał niewiele mógłby zdziałać.

Dlatego chciałbym w 25. rocznicę polskiej wolności podkreślić to szczególne doświadczenie konstytucyjnej natury, sposób wprowadzenia Konstytucji, zarówno tej w momencie przełomu ustrojowego, jak i Konstytucji dzisiaj obowiązującej jako dojrzałego fundamentu państwa prawnego, jako fundamentu stabilnego, stabilnego także w obszarze ochrony wolności obywatelskiej.

Jest zwyczaj, że się omawia przynajmniej parę wybranych werdyktów, wyroków Trybunału Konstytucyjnego, aby wskazać na te pewne istotne z punktu widzenia nowych zjawisk, nowych wyzwań, czasami problemów. Wybrałem dwa w tym roku.

Chciałbym podkreślić dużą wagę społeczną werdyktu, dotyczący zwrotu wkładu mieszkaniowego, będącego ekwiwalentem spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu. To także fragment niełatwych procesów przekształceń ustrojowych w Polsce. Zmian, które są czasami zmianami trudnymi, bo dotyczą tak delikatnych kwestii i tak istotnych jak zasady spółdzielczej lojalności, zasad spółdzielności, jak kwestii ludzkich nadziei na – z jednej strony poszanowania prawa własności, a z drugiej strony na kwestie istotne z punktu widzenia gwarancji uzyskania mieszkania. Trybunał Konstytucyjny potwierdził swoją rolę gwaranta fundamentalnych praw nowoczesnej demokracji. To istotne rozstrzygnięcie dotyczące spraw organizacyjnych w odniesieniu do sądów. Klarowność reguł prawa dotyczących sądownictwa służy bowiem ochronie przysługującego obywatelom konstytucyjnego prawa do sądu.

Chciałbym także zwrócić uwagę na zeszłoroczne rozstrzygnięcie, związane z integracją europejską. Wstąpienie Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku oznaczało włączenie do grona narodów, które opowiadały się za wolnością jako podstawową zasadą funkcjonowania państwa. Zachowując własną tożsamość narodową i tradycję konstytucyjną, Polska korzysta świadomie z dorobku prawnego Unii i swobód, na których opiera się Wspólnota Europejska. Od dziesięciu lat współuczestniczymy w kształtowaniu unijnego prawa. Trybunał orzekał m.in. o zgodności Traktatu Akcesyjnego oraz Traktatu z Lizbony z polską Konstytucją. W zeszłym roku podjęli Państwo werdykt, w jakim trybie powinna odbywać się ratyfikacja decyzji Rady Europejskiej w odniesieniu do mechanizmu stabilności dla państw, których walutą jest euro. Rozstrzygnięcie polskiego Trybunału jest zbieżne z orzeczeniami wydanymi przez niemiecki Federalny Trybunał Konstytucyjny, a także Trybunał Sprawiedliwości UE. Wyrok ten świadczy o tym, że sprawnie funkcjonuje i u nas mechanizm kontroli wewnętrznych procedur dotyczących obecności Polski w Unii Europejskiej.

Ma to w moim przekonaniu duże znaczenie dla jakości naszego członkostwa w Unii Europejskiej i dla umacniania międzynarodowej pozycji Polski.

Odpowiedzialnym zadaniem w pracy Trybunału stało się rozpatrywanie skarg konstytucyjnych. Dzięki możliwości kierowania takich skarg, co zawdzięczamy nowej Ustawie Zasadniczej, znacząco poszerzyły się środki ochrony wolności i praw obywatelskich. To dobrze, że Polacy coraz częściej korzystają z tej formy nadzorowania konstytucyjności prawa. Najwięcej wniosków do Trybunału wpływa właśnie w trybie skargi konstytucyjnej. Co roku jest takich spraw, o ile wiem, około trzystu. Dzięki tej instytucji obywatele mają możliwość wpływania na kształt prawa i na jego egzekucję.

Jak Państwo zapewne wiedzą, wspominał o tym pan prezes, w ubiegłym roku wystąpiłem do Sejmu z projektem nowej ustawy o Trybunale Konstytucyjnym. Przewiduje ona zmiany w procedurze postępowania przed Trybunałem, tak aby umożliwić szybsze rozpatrywanie spraw. Tych spraw jest po prostu coraz więcej. Z różnych powodów, także tych, o których wspomniałem, musimy wspólnie zadbać o realną możliwość szybszej, efektywniejszej pracy.

Na potrzebę uchwalenia takiego aktu wskazuje przede wszystkim Trybunał Konstytucyjny, wskazują specjaliści z zakresu prawa konstytucyjnego. Z wysokim uznaniem odnoszę się do wysiłków i starań Trybunału, by kierowane do niego wnioski rozpatrywać jak najsprawniej i jak najszybciej. Jednak pod rządami obowiązującej obecnie ustawy wyczerpują się już możliwości dalszego skracania czasu, jaki potrzebny jest na wydanie wyroku. Rozpoczęły się właśnie prace legislacyjne nad projektem zmian w Sejmie. Uchwalenie przez obecny parlament nowej ustawy o Trybunale Konstytucyjnym byłoby wspólnym sukcesem wszystkich, było w moim przekonaniu korzystne dla przyspieszenia wielu spraw istotnych dla polskich obywateli.

Mam nadzieję, że ta ustawa będzie traktowana jako ważna, jako pilna, jako warta także szukania porozumienia ponadpartyjnego, ponadklubowego na rzecz praworządnej Rzeczypospolitej i na rzecz umocnienia pozycji Trybunału Konstytucyjnego.

W ćwierćwiecze polskiej wolności patrzymy na wiele naszych osiągnięć z prawdziwą i uzasadnioną dumą. Jesteśmy jednak, Proszę Państwa, także świadomi kolejnych wyzwań, które przed nami stają. Nie będę omawiał wszystkich, ale chciałbym zwrócić przynajmniej na jedno uwagę. Otóż jest problem, jak zagwarantować osobom niezamożnym jak najszerszy dostęp do pomocy prawnej. Bo same prawa bez możliwości skorzystania z nich przy dostępie do fachowej porady, pomocy nie wystarczą dla zapewnienia praw obywatelskich. To jest wielki problem, staramy się, ja staram się również z tym jakoś zmierzyć, dążąc do rozwiązań, które by na stałe budowały choćby ograniczoną szansę korzystania z bezpłatnej porady prawnej, właśnie dla osób mniej zamożnych.

Budowanie demokratycznego państwa prawnego pozostaje w Polsce stałym zadaniem, za które wszyscy ponosimy odpowiedzialność, którą wszyscy musimy dźwigać. Pamiętamy tradycję, zgodnie z którą na ścianach trybunałów w dawnej Polsce widniał napis: *Iustitias vestras iudicabo* – „Osądzę waszą sprawiedliwość”. Także dzisiaj wszystko, co czynią przedstawiciele trzech władz – ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej – na rzecz i autorytetu, i pewności prawa w naszym państwie podlega i będzie podlegało na końcu ocenie najsurowszego sędziego, jakim są obywatele, a także osądowi historii. W dziele doskonalenia polskiego systemu prawnego kierowanie

się dobrem publicznym, ważenie wartości, wybieganie w przyszłość – jest niezbędne dla budowania także szacunku i zaufania do państwa demokratycznego.

Panie i Panowie Sędziowie, dziękuję za to wszystko, dziękuję szczególnie za to, że z perspektywy zagadnień prawnych patrzą Państwo na rzeczywistość polską w sposób praktyczny i otwarty. Mają, jak widać, Panie i Panowie Sędziowie, wolę, mocną wolę, aby Polskę czynić po prostu lepszą, w tym obszarze, gdzie decyduje prawo, gdzie decyduje Konstytucja. Życzę więc, by wdzięczność i szacunek obywateli dla prawa oraz Państwa pracy były wsparciem w wywiązywaniu się z tej niezwykle ważnej misji, było także źródłem Waszej osobistej satysfakcji.

Prezes Trybunału Sprawiedliwości UE Vassilios Skouris

Szanowny Panie Prezesie Trybunału Konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej,
Ekscelencjo, Drodzy Koledzy, Panie i Panowie!

W imieniu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej chciałbym przede wszystkim podziękować Trybunałowi Konstytucyjnemu RP, a w szczególności Prezesowi Andrzejowi Rzeplińskiemu za zaproszenie mnie do złożenia wizyty w Polsce oraz do wygłoszenia wystąpienia przed tym znakomitym gremium. Zaproszenie to świadczy o doskonałych stosunkach pomiędzy Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej a polską władzą sądowniczą.

Dla naszej delegacji to zarówno zaszczyt, jak i przyjemność, że możemy wziąć udział w dorocznym Zgromadzeniu Ogólnym Sędziów Trybunału Konstytucyjnego w tym szczególnym roku, gdy Polska obchodzi dziesiątą rocznicę przystąpienia do Unii Europejskiej oraz dwudziestą piątą rocznicę podpisania Porozumień Okrągłego Stołu, które doprowadziły do wolnych wyborów parlamentarnych w dniu 4 czerwca 1989 r. Te zmiany, które zaszły w Polsce zapoczątkowały proces demokratycznej transformacji Europy Środkowej i Wschodniej, który piętnaście lat później i dziesięć lat temu doprowadził do najbardziej znaczącego rozszerzenia Unii Europejskiej.

Przy tak uroczystej okazji, przemówienie na temat orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości lub dowolnego innego zagadnienia wynikającego z prawa europejskiego nie byłoby stosowne. Dlatego też postanowiłem podzielić się z Państwem spostrzeżeniami o bardziej ogólnym charakterze, a mianowicie dotyczącymi współpracy sądowniczej.

Jedną z istotnych cech charakterystycznych kontynentu europejskiego w XXI wieku jest równoległe funkcjonowanie narodowych i ponadnarodowych porządków prawnych, spośród których kilka „wyposażonych” jest w systemy egzekucji postanowień sądu. W zasadzie można by nawet pokusić się o twierdzenie, że jest to tendencja ogólnoswiatowa, szczególnie jeśli przyjrzymy się bliżej staraniom podejmowanym w tej sferze na kontynencie afrykańskim i w Ameryce Południowej. Nieuniknioną konsekwencją równoległego istnienia sądów krajowych i międzynarodowych jest dość częsta sytuacja, w której są one wzywane do przedstawienia wykładni podobnych lub identycznych zapisów prawnych.

W szczególnym kontekście Unii Europejskiej współpraca sądownicza została zinstytucjonalizowana poprzez procedurę wystąpienia do Trybunału Sprawiedliwości z pytaniem prawnym w trybie prejudycjalnym. Procedura ta stanowi mechanizm dialogu pomiędzy sądami krajowymi a Trybunałem Sprawiedliwości. Biorąc pod uwagę, że duża część pierwotnego egzekwowania prawa Unii Europejskiej jest w rękach krajowych władz administracyjnych i sądowniczych, Artykuł 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFEU) daje Trybunałowi uprawnienia do zagwarantowania jednorodnego stosowania prawa Unii Europejskiej w obrębie całej Unii. Trybunał posiada jurysdykcję do wydawania orzeczeń wstępnych na wnioski sądów krajowych, dotyczących zarówno interpretacji Traktatu (Artykuł 267 (a) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej), jak i ważności oraz interpretacji aktów prawnych instytucji Unii Europejskiej (Artykuł 234 (b) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej). Ogólną

zasadą jest, że decyzja o wystąpieniu o orzeczenie wstępne pozostaje w gestii sądów i trybunałów krajowych. Jednakże, jeżeli kwestia wynikająca z prawa europejskiego jest podnoszona przed sądem lub trybunałem krajowym, od którego decyzji nie przysługuje środek odwoławczy, wówczas tenże sąd lub trybunał jest zobowiązany do wystąpienia do Trybunału Sprawiedliwości z wnioskiem o orzeczenie wstępne.

W związku z powyższym nie jest zaskoczeniem, że procedura wystąpienia z pytaniem prawnym w trybie prejudycjalnym ma kluczowe znaczenie dla egzekwowania prawa Unii Europejskiej. Poza dbaniem o jednorodność stosowania prawa Unii Europejskiej, to właśnie dzięki pytaniom prawnym w trybie prejudycjalnym Trybunał opracował podstawowe doktryny prawa Unii Europejskiej. Istotnie, zasady, takie jak doktryna supremacji prawa Unii Europejskiej, doktryna skutku bezpośredniego, doktryna dorozumianych kompetencji zewnętrznych, ochrona praw człowieka w ramach porządku prawnego Unii Europejskiej, znajdują swój początek w orzeczeniach wstępnych i dostarczyły prawu Unii Europejskiej potrzebne podstawy teoretyczne, zapewniające jego skuteczne egzekwowanie.

Z perspektywy Luksemburga, stosunek pomiędzy Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej a sądami krajowymi opiera się na współpracy. Jest z pewnością prawdą, że prawo Unii Europejskiej jest nadrzędne w stosunku do prawa krajowego oraz, że w większości przypadków, prawo Unii Europejskiej można również bezpośrednio stosować w porządkach prawnych państw członkowskich. Jednakże, nie oznacza to, że sądy krajowe instytucjonalnie podlegają Trybunałowi Konstytucyjnemu. Wręcz przeciwnie – architekturę sądownictwa Unii Europejskiej i władzę sądowniczą w poszczególnych państwach członkowskich należy postrzegać jako systemy równoległe, współistniejące w ramach tej samej ponadnarodowej struktury i posiadające, z zasady, swe własne obszary właściwości. W tym kontekście, niech mi wolno będzie podkreślić, że w roku 2005, w swym wyroku na temat konstytucjonalności Traktatu Akcesyjnego, polski Trybunał Konstytucyjny właśnie dokładnie w tych kategoriach wyjaśnił odrębną naturę kompetencji sądów krajowych i Trybunału Sprawiedliwości.

Procedura występowania z pytaniem prawnym w trybie prejudycjalnym to zasadniczo dialog pomiędzy krajowym sędzią a Trybunałem Sprawiedliwości. Sąd krajowy kieruje pytanie z zakresu prawa Unii Europejskiej do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości wraz z informacją o stanie faktycznym i zagadnieniach prawnych dotyczących przedmiotowej sprawy. Trybunał sprawiedliwości interpretuje prawo UE i przesyła odpowiedzi na pytania krajowego sędziego. Jednakże, nie wydaje ostatecznego wyroku w danej sprawie, ponieważ nie posiada do tego odpowiedniej jurysdykcji. Innym słowy, nie sądzi tej sprawy. To krajowy sędzia ma zdecydować o przystąpieniu do ustalenia faktów, do interpretacji znajdującego zastosowanie prawa krajowego i do zastosowania prawa unijnego. Trybunał Sprawiedliwości interpretuje prawo unijne oraz dostarcza wytyczne jego stosowania przez krajowego sędziego, ale to *de facto* sędzia krajowy stosuje prawo Unii Europejskiej w konkretnej sprawie.

W tym miejscu muszę podkreślić fakt, że polski Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 2009 r.¹ stwierdził, że procedura występowania z pytaniem prawnym w trybie prejudycjalnym stanowi zachętę dla sądów krajowych do wydawania wyroków, które

¹ Wyrok TK z dnia 18 lutego 2009 r., Kp 3/08, pkt 4.2.

uwzględniają wykładnię i ocenę ważności prawa UE, wynikające z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Jednakże, niezależnie od jej charakteru opartego na współpracy, procedura wystąpienia z pytaniem prawnym w trybie prejudycjalnym, przewidziana w Artykule 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, nakłada na sądy krajowe pewne obowiązki. De facto, gdy zagadnienie wynikające z prawa europejskiego, "pojawia się w sprawie toczącej się przed sądem lub trybunałem państwa członkowskiego, przeciwko którego decyzjom w prawie krajowym nie występuje środek odwoławczy, wówczas ten sąd lub trybunał kieruje sprawę do Trybunału Sprawiedliwości."

Powszechnie uważa się, że zapis ten nakłada na sądy krajowe rozpatrujące sprawę w ostatniej instancji obowiązek wystąpienia z wnioskiem o orzeczenie wstępne do Trybunału Sprawiedliwości, jeżeli sąd ten będzie miał do czynienia z kwestią interpretacji lub ważności prawa Unii Europejskiej. Krajowe sądy najwyższe i konstytucyjne na ogół odwołują się do tej definicji. Dlatego ważne jest wyjaśnienie powodów, dla których taki obowiązek został włączony do Artykułu 267.

Biorąc pod uwagę, że procedura występowania z pytaniem prawnym w trybie prejudycjalnym została, jak już wspomniałem, pomyślana jako mechanizm współpracy i dialogu, nie mogłaby ona nigdy nakładać na wszystkie krajowe sądy powszechnego obowiązku, by kierować sprawy, w których pojawiają się kwestie wynikające z prawa europejskiego, do Trybunału Sprawiedliwości. Takie rozwiązanie byłoby nie do pomyślenia nie tylko w latach 50-tych, gdy podpisywano Traktat EWG, ale nawet dzisiaj.

Mimo to trzeba wziąć pod uwagę to, że procedura występowania z pytaniem prawnym w trybie prejudycjalnym została ustanowiona, aby zapewnić jednorodną interpretację prawa UE w całej Unii Europejskiej. Ta jednorodność byłaby poważnie naruszana, gdyby nie dodano odpowiednich zabezpieczeń do systemu zasadniczo opierającego się na dobrowolnej współpracy. Artykuł 267 ustęp 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej stanowi właśnie ten typ zabezpieczenia. Jeżeli zagadnienie wynikające z prawa UE jest ignorowane lub błędnie interpretowane przez sądy niższej instancji bez wcześniejszego wystąpienia z pytaniem prawnym w trybie prejudycjalnym do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, to wówczas obowiązek, jaki na sąd ostatniej instancji rozpatrujący sprawę nakłada Artykuł 267 ustęp 3 stanowi gwarancję, że pytanie prawne zostanie skierowane do Trybunału Sprawiedliwości. Jak polski Trybunał Konstytucyjny słusznie zauważył w wyżej wspomnianym wyroku z 2005 roku, obowiązek krajowego sądu, by wystąpić z wnioskiem o orzeczenie wstępne do Trybunału Sprawiedliwości jest prawną konsekwencją suwerennej decyzji o przyjęciu prawa Unii Europejskiej z chwilą stania się państwem członkowskim Unii Europejskiej².

Przedstawiwszy ogólne warunki funkcjonowania współpracy sądowniczej w kontekście procedury występowania z pytaniem prawnym w trybie prejudycjalnym, chciałbym teraz nawiązać do polskiej obecności w Trybunale Sprawiedliwości. Poprzez polską obecność mam na myśli nie tylko naszych dwóch bardzo poważanych kolegów, czyli Marka Safjana, który jest byłym Prezesem polskiego Trybunału Konstytucyjnego, oraz Macieja Szpunara, ale również doskonałą współpracę pomiędzy Trybunałem Sprawiedliwości a polskim sądownictwem.

² Wyrok TK 18/04, pkt 10.3, *op.cit.*

W nawiązaniu do tego, z wielką przyjemnością chciałem Państwa poinformować, że polskie sądy podeszły do procedury występowania z pytaniem prawnym w trybie prejudycjalnym dość entuzjastycznie. Od czasu przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej Trybunał Sprawiedliwości otrzymał od polskich sądów ponad 60 pytań prawnych dotyczących bardzo różnorodnej tematyki: prawa pracy, ubezpieczeń społecznych, podatków, rolnictwa i zamówień publicznych.

Jako przykłady chciałbym przytoczyć dwie sprawy, które trafiły do Luksemburga z polskich sądów najwyższej instancji. Pierwsza sprawa to sprawa Łukasza Marcina Bondy, skierowana do Trybunału przez polski Sąd Najwyższy w 2010 roku, która dała naszemu Trybunałowi możliwość wyjaśnienia, że wyłączenie rolnika z korzystania z subwencji dla rolnictwa na podstawie fałszywej deklaracji na temat powierzchni jego gospodarstwa nie wyklucza nałożenia na niego grzywny za ten sam czyn. Druga sprawa, o której chciałbym tu bardzo ogólnie wspomnieć to sprawa Henryka Teisseyre. Pytanie w tej sprawie skierował ostatnio Naczelny Sąd Administracyjny, gdzie sprawa jest aktualnie w toku, a dotyczy zasady braku dyskryminacji w kontekście statusu nieruchomości położonej za Bugiem.

Jeżeli chodzi o Trybunał Konstytucyjny, to odbyliśmy bardzo owocne rozmowy podczas wizyt członków Trybunału Konstytucyjnego w naszym Trybunale w 2005 roku oraz w 2013 roku i z niecierpliwością oczekujemy jutrzejszego spotkania. I chociaż nie mieliśmy jeszcze okazji współpracować w kontekście występowania z pytaniem prawnym w trybie prejudycjalnym, szczerze wierzymy, że w którymś momencie pojawi się taka możliwość.

Obawiam się, że na tym będę musiał zakończyć moje wystąpienie, ponieważ nie chciałbym być odebrany jako osoba, która przekracza przydzielony jej czas. To prawda, że w tym roku obchodzimy dziesiątą rocznicę najbardziej znaczącego rozszerzenia Unii Europejskiej oraz dwudziestą piątą rocznicę upadku Muru Berlińskiego. Jednakże, nie możemy zapomnieć, że w 2014 roku przypada również siedemdziesiąta piąta rocznica wybuchu Drugiej Wojny Światowej oraz setna rocznica wybuchu Pierwszej Wojny Światowej.

Biorąc to wszystko pod uwagę, uważam, że powinniśmy doceniać fakt, że ponadnarodowa unia suwerennych państw, funkcjonująca w oparciu o praworządność, dała Europie – również dzięki skutecznej i efektywnej współpracy sądów – najdłuższy w jej dziejach okres pokoju.

Tłumaczenie: Katarzyna Diehl

Wicemarszałek Sejmu RP
Cezary Grabarczyk

Panie Prezesie Trybunału Konstytucyjnego, Panie Prezesie
Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Panie i Panowie Sędziowie
Trybunału Konstytucyjnego, Szanowni Państwo!

Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału Konstytucyjnego rok rocznie są dobrą okazją do refleksji i wymiany poglądów na temat teoretycznych i praktycznych problemów stosowania Konstytucji oraz znaczenia standardów demokratycznego państwa prawnego. Te cykliczne odbywane w Trybunale Konstytucyjnym spotkania gromadzące przedstawicieli najwyższych organów państwowych i samorządowych, w tym reprezentantów zawodów prawniczych, nierzadko zaś także czcigodnych gości zagranicznych pełniących wysokie funkcje w strukturach organizacji międzynarodowych, zasługują już chyba na miano tradycji, z pewnością zaś są ważnym elementem kultury konstytucyjnej naszego państwa. Trybunał Konstytucyjny pełni jedną z kluczowych ról w systemie demokratycznego państwa prawnego, a jego wysoki autorytet wynika nie tylko z usytuowania go na płaszczyźnie ustrojowej. Szacunek i uznanie, jakim jest obdarzony polski sąd konstytucyjny jest także efektem pracy sędziów, którzy w swojej pracy respektują zasady apolityczności i niezawisłości sędziowskiej we wszystkich jej przejawach. Etyka zawodowa sędziów, wiedza i doświadczenie także życiowe to czynniki, które dają gwarancję, że powstające w oparciu o naukową metodologię orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego wyraża oceny obiektywne, przekonująco umotywowane, które cieszą się szerokim autorytetem i wyznaczają kierunki dla dalszych działań władz publicznych. Kreowane w ramach jego dorobku orzeczniczego rozumienie przepisów konstytucyjnych oraz doprecyzowane przy okazji rozpatrywania kolejnych spraw granice swobody prawodawczej są i zawsze być powinny dla Sejmu wskazówką uwzględnianą w działalności legislacyjnej.

Trybunał jako tzw. negatywny ustawodawca poprzez swoje orzeczenie usuwa z systemu prawnego przepisy niezgodne z normami konstytucyjnymi, co z kolei tworzy obowiązek dla ustawodawcy i innych podmiotów dysponujących prawem inicjatywy ustawodawczej do ustanowienia w ich miejsce norm spełniających wymogi konstytucyjne. W świetle przypadającej właśnie X rocznicy akcesji Polski do Unii Europejskiej na uwagę zasługuje dorobek Trybunału wypracowany w sprawach dotyczących konstytucyjnych aspektów członkostwa w strukturach unijnych. Jednym z istotniejszych orzeczeń odnoszącym się do tej problematyki wydanym przez Trybunał Konstytucyjny w zeszłym roku był wyrok w sprawie K 33/12 dotyczący ustawy o ratyfikacji decyzji Rady Europejskiej w sprawie zmiany artykułu 136 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że Traktat ustanawiający europejski mechanizm stabilności nie nakłada na Polskę żadnych obowiązków, ani nie powoduje zmian w zasadach wykonywania przez polskie organy kompetencji w zakresie prowadzenia polityki finansowej. Pogląd ten koresponduje ze stanowiskiem, które w rozstrzyganych przez siebie sprawach zajęły Federalny Trybunał Konstytucyjny Republiki Federalnej Niemiec – wyrok z 12 września 2012 r. oraz Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej – wyrok z 27 listopada 2012 r.

Tym samym wyrok Trybunału Konstytucyjnego w sprawie ustawy o ratyfikacji wspomnianej decyzji Rady Europejskiej można uznać za przejaw dialogu sędziowskiego, który Trybunał Konstytucyjny prowadzi w sprawach europejskich zarówno za swoimi odpowiednikami w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej, jak i Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Najważniejszą funkcją realizowaną przez Sejm jest funkcja ustawodawcza, potrzeba tworzenia zgodnych z Konstytucją zarówno pod względem treści, jak i procedury przepisów prawa jest oczywista, gdy weźmie się pod uwagę statystyki wpływające z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, gdy bierze się pod uwagę zarówno wnioski, jak i pytania prawne oraz skargi konstytucyjne. Pewnym tego refleksem, choć nieoddającym pełnych rozmiarów tego zjawiska jest liczba nadsyłanych do Sejmu będącego uczestnikiem postępowania w zakresie badania kontroli konstytucyjności przepisów ustawowych pism informujących o wszczęciu postępowania przed Trybunałem z prośbą o zajęcie stanowiska w sprawie. W minionym roku było ich aż 144. W tym okresie Trybunał rozpoznał na rozprawie 66 spraw, w których Sejm był uczestnikiem postępowania. W 53% wydanych rozstrzygnięć Trybunał orzekł o niezgodności z Konstytucją co najmniej jednego z zakwestionowanych przepisów, w pozostałych 47% rozstrzygnięć orzekł o hierarchicznej zgodności zakwestionowanych przepisów lub wskazał na nieadekwatność wzorców kontroli. Powyższe dane uprzytomniają nam z jednej strony jak wielkim zaufaniem darzony jest Trybunał jako organ będący ostatecznym strażnikiem konstytucyjności uchwalanych przepisów, z drugiej strony jednak pokazuje jak wiele wciąż pozostaje do osiągnięcia, gdy idzie o jakość tworzonego prawa.

W kontekście przedstawionych danych obrazujących osiągnięcia Trybunału w 2013 r. szczególnego znaczenia nabiera inicjatywa ustawodawcza, z którą w ubiegłym roku wystąpił Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej przedkładając w Sejmie projekt nowej ustawy o Trybunale Konstytucyjnym. Wśród licznych propozycji rozwiązań, które zawiera wspomniane przedłożenie, duża część służyć ma poprawie sprawności orzekania przez Trybunał dzięki gruntowemu przemodelowaniu postępowania konstytucyjnego. Dyskusje, jakie towarzyszą pracom nad tym projektem ustawy, w których aktywny udział biorą także przedstawiciele Trybunału Konstytucyjnego, mają wymiar nie tylko praktyczny, ale także naukowy i dają impuls do pogłębionych analiz doktrynalnych.

Kończąc chciałbym na ręce Pana Prezesa złożyć podziękowania dla całego składu sędziowskiego za miniony rok pracy oraz przekazać Państwu życzenia sukcesów w sprawowaniu tej zaszczytnej misji, jaką jest czuwanie nad hierarchiczną zgodnością systemu prawnego Rzeczypospolitej Polskiej.

Marszałek Senatu RP
Bogdan Borusewicz

Szanowny Panie Prezesie, Wysokie Zgromadzenie, Szanowni Państwo,
Szanowni Goście!

Jak co roku mam zaszczyt uczestniczyć w Zgromadzeniu Ogólnym Sędziów Trybunału Konstytucyjnego.

Jest to ważne wydarzenie, które jest okazją aby przypomnieć o roli Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w dostosowywaniu systemu prawa do orzeczeń Trybunału, a tym samym – w propagowaniu idei demokratycznego państwa prawnego.

W bieżącej, VIII kadencji, Senat podjął już 47 inicjatyw ustawodawczych inspirowanych wypowiedziami sądu konstytucyjnego. W przypadku 30 projektów ustaw proces legislacyjny został zakończony, a uchwalone akty normatywne opublikowane. Tylko w minionym roku ogłoszonych zostało 16 ustaw będących odpowiedzią na wskazania Trybunału Konstytucyjnego wyrażone w poszczególnych sprawach.

W moim przekonaniu wymienione liczby dowodzą, że Senat wsłuchuje się w głos Trybunału. Z pełnym zaangażowaniem stara się wypełniać obowiązek, którego źródłem jest ustawa zasadnicza i który znalazł wyraz również w regulaminie Izby.

W roku 2013 zapadły kolejne wyroki, które wymagają aktywności ze strony parlamentu. Do takich orzeczeń należy niewątpliwie wyrok dotyczący mechanizmu wznawiania wypłaty emerytury w sytuacji, gdy wypłata taka została wstrzymana na podstawie przepisów ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy służb mundurowych. Podobnie ma się rzecz z orzeczeniem Trybunału poświęconym kwestii uzależnienia prawa do renty socjalnej od spełnienia warunku zamieszkiwania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Chciałbym przy tym podkreślić, że przedmiotowe rozstrzygnięcie zwróciło naszą uwagę na problem stosowania zasad prawa europejskiego, w szczególności zasady swobodnego przepływu osób oraz zakazu dyskryminacji obywateli Unii Europejskiej ze względu na przynależność państwową.

W obecności Pana Prezesa Vassiliosa Skourisa oraz Sędziów Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej mogę zapewnić państwa, że proponując niezbędne zmiany w ustawie o rencie socjalnej, Senat uwzględnił także zobowiązania państwa polskiego związane z członkostwem we Wspólnocie Europejskiej.

Nie mniej ważnym w społecznym odbiorze, bo odnoszącym się do praw grupy szczególnie wrażliwej na zmiany dokonujące się w przestrzeni prawnej, był wyrok kwestionujący regulację, na mocy której stosowanie skróconego czasu pracy w stosunku do osób niepełnosprawnych uzależnione było od uzyskania przez pracownika specjalnego zaświadczenia lekarskiego.

Właściwa komisja senacka, która przystąpiła do prac nad projektem ustawy nowelizującej dołoży wszelkich starań, aby nowe rozwiązania w omawianym zakresie respektowały konstytucyjny standard sprawiedliwości społecznej oraz zasadę lojalności państwa wobec obywateli.

Poważnym wyzwaniem stojącym przed ustawodawcą jest też realizacja tych sugestii Trybunału Konstytucyjnego, które mogą mieć wpływ na sferę finansów publicznych. Do takich wypowiedzi należy zaliczyć wyrok w sprawie

hipoteki przymusowej przewidzianej w przepisach Ordynacji podatkowej czy też postanowienie sygnalizacyjne, w którym Trybunał zwrócił uwagę na lukę prawną w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych. Niemniej ufam, że i w tym wypadku uda się wprowadzić regulacje czyniące zadość wszelkim wartościom konstytucyjnym.

Pragnę również zapewnić Państwa, że Senat nie uchyla się od wykonania orzeczeń Trybunału, które mają istotny walor ustrojowy. Dowodem tego może być przede wszystkim uchwalenie ustawy zmieniającej prawo o ustroju sądów wojskowych, która to niebawem wejdzie w życie.

Przed nami nadal jednak niełatwe zadanie recepcji ostatniego wyroku odnoszącego się do relacji władzy wykonawczej i władzy sądowniczej. Zdajemy sobie sprawę z tego, że działania na tym polu będą miały szczególne znaczenie dla ugruntowania podstaw naszego porządku prawnego.

Panie Prezesie! Szanowni Państwo Sędziowie!

Po raz kolejny chcę przekazać Państwu wyrazy uznania i podziękowanie za wkład Trybunału w rozwój idei demokracji oraz umacnianie zasady praworządności.

Jednocześnie życząc Państwu wielu sukcesów i satysfakcji ze sprawowanej funkcji sędziego Trybunału Konstytucyjnego, pozwolę sobie potwierdzić naszą wolę współpracy w zakresie kształtowania ładu konstytucyjnego w Polsce.

Szaf Kancelarii Prezesa Rady Ministrów

Jacek Cichocki

– odczytał list Prezesa Rady Ministrów (stenogram)

Szanowny Panie Prezesie, Szanowne Panie, Szanowni Panowie Sędziowie!

Dzisiejsze Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału Konstytucyjnego przypada w roku wyjątkowych rocznic, wspominał o tym Pan Prezydent, przywołam w tym miejscu dwie z nich, w lutym minęło 25 lat od rozpoczęcia obrad Okrągłego Stołu, w czerwcu natomiast obchodzona będzie 25. rocznica pierwszych częściowo wolnych wyborów parlamentarnych w powojennej Polsce. Ten czas, który dzieli nas od transformacji nie był okresem łatwym i niewątpliwie ogromne znaczenie w tworzeniu podstaw III Rzeczypospolitej miał właśnie Trybunał, który już wcześniej, bo od 1985 r., mimo ograniczeń wynikających z jego ówczesnego umocowania, wpływał na jakość porządku prawnego i przyczyniał się do umocnienia kultury prawnej. A od przełomu 1989 r. stanowi jeden z głównych filarów polskiego modelu ustrojowego.

To praca i wysiłek sędziów Trybunału i tu obecnych na sali i tych w stanie spoczynku, jak wspomniał pan Prezes na wstępie, ta praca i wysiłek umożliwiły wyznaczenie określonych standardów dla organów państwa odpowiedzialnych za legislację, a także wyznaczenie obywatelskiego poczucia współudziału w procesie współtworzenia prawa. Jestem przekonany, że to głównie dzięki działalności Trybunału Konstytucyjnego udało się zbudować szacunek dla państwa prawnego oraz dla Konstytucji jako fundamentu całego systemu prawa polskiego. Zarówno wtedy, jak i obecnie rozstrzygnięcia podejmowane przez Trybunał prowadziły niejednokrotnie do konfrontacji ze stanowiskiem władzy wykonawczej czy ustawodawczej. Nie mniej jednak zdaję sobie sprawę, zarówno jako Prezes Rady Ministrów, jak i jako zwykły obywatel, że tego typu sytuacje są nieuniknione w procesie stanowienia prawa.

W tym miejscu pragnę potwierdzić, że Rada Ministrów uważnie wsłuchuje się we wskazówki płynące z orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego nawet, jeśli wykonanie niektórych z nich czasami nie jest dla rządu i prawodawcy łatwe. Na tym przecież polega idea demokracji, której głównym wyznacznikiem powinny być dialog i współdziałanie przy tworzeniu prawa, oczywiście przy zachowaniu odrębności władz, które reprezentujemy. Niejednokrotnie każda z władz państwowych inaczej postrzega wagę poszczególnych wartości konstytucyjnych przy ocenie legalności wydanych aktów prawnych. Z perspektywy rządu istotne jest przede wszystkim troska o stan finansów publicznych oraz o ekonomiczną zdolność państwa do wykonywania swoich funkcji. Oczywiście ten aspekt nie jest wyłącznym kryterium oceny aktów prawnych, nie mniej jednak ma istotne znaczenie zwłaszcza teraz, gdy na naszych oczach redefiniuje się pojęcie stabilności i samodzielności tak finansowej, jak i politycznej państw naszego kontynentu.

Coroczne podsumowanie działalności Trybunału Konstytucyjnego stanowi dobrą okazję do refleksji nad jakością stanowionego w Rzeczypospolitej prawa oraz nad wyzwaniem, które się przed nami pojawia. Pragnę zapewnić, że kierowany przeze mnie rząd dokłada wszelkich starań, aby projekty ustaw wnoszone do Sejmu spełniały wszelkie wymagania konstytucyjne. Proszę jednak pamiętać, że środki zaradcze, jakimi dysponuje Rada Ministrów zwłaszcza w przypadku regulowania obszarów

o szczególnej wrażliwości społecznej, muszą być rozważane nie tylko pod kątem czysto legislacyjnym, ale także aksjologicznym, społecznym i gospodarczym. Efekty tych analiz bywają potem przedmiotem oceny Trybunału i czasem spotykają się z jego aprobatą. Tak było w przypadku dotyczącym waloryzacji kwoty świadczeń emerytalnych, a czasem zostają poddane krytycznej ocenie jak w sprawie, w której Trybunał zakwestionował tryb wprowadzenia zmian w zakresie zasad przyznawania świadczeń rodzinnych.

Na zakończenie tego listu, tego wystąpienia, pragnę przekazać Panu Prezesowi oraz wszystkim Paniom i Panom Sędziom Trybunału Konstytucyjnego i tutaj dołączam także do tych słów Pana Premiera wyrazy głębokiego szacunku ze strony wszystkich członków rządu, którzy mają zaszczyt stawać w tej Izbie przed Państwem majestatem, wyrazy głębokiego szacunku i podziękowania za dotychczasową pracę. Państwa profesjonalizm, wiedza i zaangażowanie sprawiają, że Trybunał cieszy się w Polsce niekwestionowanym autorytetem, o który współcześnie nie jest łatwo. Życzę, aby nie zabrakło Państwu wytrwałości, aby realizowana misja przyniosła jak najwięcej satysfakcji.

Z wyrazami szacunku
Prezes Rady Ministrów Donald Tusk

Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego Roman Hauser

Wielce Szanowni Panowie Prezesi, Panie i Panowie Sędziowie
Trybunału Konstytucyjnego, Dostojni Goście!

Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału Konstytucyjnego, jak zwykle, jest dobrą okazją do dyskusji o istotnych problemach wynikających z rozstrzygniętych przez Trybunał Konstytucyjny spraw oraz ich oddziaływania na orzecznictwo sądów administracyjnych.

Konstytucja RP wyznaczyła dla sądownictwa administracyjnego rolę kontrolera stosowania prawa przez organy władzy publicznej. Sądownictwo administracyjne jest zatem ważnym elementem konstrukcji państwa prawnego. Sędzia sądu administracyjnego, kontrolując sposoby i metody stosowania prawa przez władzę publiczną, jednocześnie ocenia, czy organ władzy publicznej nie narusza prawa. Wążąc przy rozstrzyganiu spraw, że w demokratycznym państwie prawnym, zarówno dobro publiczne jak i dobro jednostki, korzysta z konstytucyjnie gwarantowanej skutecznej ochrony prawnej, nie może *a priori* przyjąć nadrzędności jednego z tych dóbr nad drugim. Dlatego też dla zapewnienia prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy istotną rolę odgrywa wykładnia przepisów prawa w zgodzie z Konstytucją oraz orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego.

I Trybunał i sądownictwo administracyjne wążą w swoich orzeczeniach dwa mierzalne dobra – wolność i obowiązek, zwłaszcza w kontekście treści obowiązku podatkowego. I temu zagadnieniu poświęcam dalsze uwagi.

Sądy administracyjne w swoim orzecznictwie dzielają sformułowaną przez Trybunał Konstytucyjny zasadę wzajemnej lojalności, która ma zapewnić ustrojową równowagę między obowiązkami podatkowymi podatnika, a powinnościami Państwa co do konstytucyjnej treści obowiązków podatkowych.

Do tej zasady nawiązały sądy administracyjne w szczególności po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 lipca 2013 r., sygn. akt SK 18/09 (bardzo niekorzystnego dla fiskus), w którym Trybunał stwierdził niezgodność z Konstytucją RP przepisów mających zasadnicze znaczenie dla postępowania w sprawie opodatkowania dochodów z nieujawnionych źródeł. Sądy administracyjne uchylając decyzje organów przyjęły w większości pogląd, że stwierdzenie niezgodności z Konstytucją RP przepisów mających zasadnicze znaczenie dla postępowania w sprawie opodatkowania przychodów z nieujawnionych źródeł bądź nie znajdujących pokrycia w ujawnionych źródłach przychodów ma istotne znaczenie dla oceny wszystkich, także już zakończonych, postępowań prowadzonych na podstawie tych przepisów. Na wyrok Trybunału Konstytucyjnego postrzegany z tej perspektywy powołano się w wyrokach wojewódzkich sądów administracyjnych uchylających decyzje w sprawach przychodów z nieujawnionych źródeł za lata podatkowe, w których obowiązywały niekonstytucyjne przepisy³ oraz licznych orzeczeniach NSA⁴.

³ Zob. m.in. prawomocne wyroki WSA: w Warszawie z 25 lipca 2013 r., sygn. akt III SA/Wa 3164/12 i 7 sierpnia 2013 r., sygn. akt VIII SA/Wa 373/13; w Białymstoku z 13 sierpnia 2013 r., sygn. akt I SA/Bk 372/12, w Krakowie z 17 września 2013 r., sygn. akt I SA/Kr 826/13.

⁴ Zob. np. wyroki z: 8 sierpnia 2013 r., sygn. akt II FSK 2412/11, 13 sierpnia 2013 r., sygn. akt II FSK 2327/11 i 24 października 2013 r., sygn. akt II FSK 2692/11.

W następstwie ww. wyroku Trybunału Konstytucyjnego, mocą którego stwierdzono niekonstytucyjność art. 20 ust. 3 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 1998 r. do 31 grudnia 2006 r., w naturalny sposób powstały wątpliwości co do zgodności z Konstytucją, pozostającego w obrocie prawnym art. 20 ust. 3 ww. ustawy w aktualnym brzmieniu (w niewielkim stopniu różniącym się od poprzedniej regulacji) wyraziły: WSA w Gorzowie Wielkopolskim⁵ oraz Naczelny Sąd Administracyjny⁶ kierując do Trybunału Konstytucyjnego pytania prawne. Pytania te oczekują na rozstrzygnięcie.

Nakaz respektowania zasady sprawiedliwości podatkowej polegającej m.in. na ograniczaniu praktyki organów podatkowych opartej na zasadzie *in dubio pro fisco* i stosowanie zasady *in dubio pro tributario* sądy administracyjne wywodzą z konstytucyjnej zasady państwa prawa.

W postawie wobec idei obowiązku podatkowego, przejawia się indywidualna postawa jednostki wobec dobra publicznego, przy czym ingerencja podatkowa w sferę wolności i praw ekonomicznych jednostki wymaga tylko i wyłącznie takich rozwiązań ustawowych, które są zgodne z konstytucją. Podatek ingeruje w sferę wolności i praw ekonomicznych, bo ogranicza prawa podmiotowe. Granice tej podatkowej ingerencji wyznacza Konstytucja, a jednocześnie normy konstytucyjne powinny gwarantować nienaruszalność granic ustrojowych, opodatkowania; mają zapobiegać samowoli władzy prawodawczej. Przypominam, jaki jest sens art. 1 Konstytucji: „Rzeczypospolita Polska jest dobrem wspólnym wszystkich obywateli”. Przypominam, że podatnik nie jest własnością Państwa, a równoprawnym wobec Państwa podmiotem, podmiotem, z którego mandatu jest sprawowana władza ustawodawcza. Dlatego węzeł, który w sensie podatkowym łączy Państwo i podatnika, nie może oznaczać aprobaty dla samowoli podatkowej w zakresie stanowienia prawa podatkowego; ten „podatkowy węzeł” musi respektować wartości i dobra ujęte w treści Konstytucji i zgodnie z konstytucyjnymi standardami.

Prawo jest regulatorem stosunków społecznych i co oczywiste jego stanowienie nie może oznaczać dehumanizacji prawa. O to upomina się orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, a ten sens orzecznictwa TK, znajduje wsparcie w orzecznictwie sądów administracyjnych.

Wpływ orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego na orzecznictwo sądów administracyjnych jest znaczący. Jednocześnie Trybunał Konstytucyjny, co odnotowuję z wielką satysfakcją, w uzasadnieniach orzeczeń także powołuje się na poglądy orzecznicze sądów administracyjnych. Trybunał, ustalając treści normatywne przepisów prawnych, wskazuje na potrzebę uwzględnienia, przyjmowaną przez sądy administracyjne wykładnię tych przepisów, nadającą im określony sens znaczeniowy, a w konsekwencji

⁵ Postanowienie z 3 października 2013 r., sygn. akt I SA/Go 336/13, sygn. akt TK P 49/13.

⁶ Postanowieniem z 22 października 2013 r., sygn. akt II FSK 1835/13, sygn. TK P 57/13.

rzutującą także na treści normatywne tych przepisów⁷. Działanie takie dobrze służy umacnianiu zaufania jednostki do wymiaru sprawiedliwości.

Podsumowując tę część wystąpienia można stwierdzić, że korzystanie przez sędziów sądów administracyjnych z reguł interpretacyjnych, które umożliwiają rozstrzygnięcie sprawy w zgodzie z Konstytucją oraz korzystanie z bogatego dorobku orzeczniczego Trybunału Konstytucyjnego daje pozytywne rezultaty w tym także nie obciążanie bez uzasadnionej potrzeby Trybunału Konstytucyjnego i sprawne rozstrzygnięcie sprawy.

Na zakończenie, gratulując Trybunałowi sukcesów orzecznich w minionym roku, wyrażam głęboką nadzieję na dalszą dobrą współpracę Naczelnego Sądu Administracyjnego z Trybunałem Konstytucyjnym.

⁷ Zob. np. wyrok z 19 maja 2011 r., sygn. SK 9/08: „Trybunał przypomina, że przyjęta przez sądy wykładnia przepisów prawnych, będąca odzwierciedleniem linii orzeczniczej sądów, stanowi immanentny element treści normatywnych tych przepisów. Trybunał nie posiada kognicji do ustalania powszechnej wykładni przepisów prawnych. Dlatego, ustalając treści normatywne przepisów prawnych, uwzględnia przyjmowaną przez sądy wykładnię tych przepisów, nadającą im określony sens znaczeniowy, a w konsekwencji rzutującą także na treści normatywne tych przepisów. Inną kwestią jest dokonywanie przez Trybunał, w sposób niesprzeczny z powyższą dyrektywą, niezbędnej interpretacji, mającej charakter operacyjny, przepisu prawnego poddanego kontroli Trybunału”.

Wiceprezes Krajowej Rady Sądownictwa Małgorzat Niezgódka-Medek

Szanowny Panie Prezesie Trybunału Konstytucyjnego,
Szanowni Państwo Sędziowie, Dostojni Goście!

Chciałabym bardzo podziękować za zaproszenie mnie do wzięcia udziału w Zgromadzeniu Ogólnym Sędziów Trybunału Konstytucyjnego, poświęconym podsumowaniu dorobku orzeczniczego i działalności Trybunału w 2013 r. Jest dla zaszczytem wypowiadanie się przed tak szacownym audytorium w imieniu Krajowej Rady Sądownictwa, tym bardziej, że wielokrotnie w ciągu ostatnich ośmiu lat miałam możliwość występowania, z różnym co prawda skutkiem, przed Trybunałem Konstytucyjnym jako pełnomocnik Rady. Przede wszystkim jednak pragnę pogratulować wszystkim sędziom Trybunału Konstytucyjnego, a także gronu ich współpracowników – wybitnych specjalistów w różnych gałęziach prawa, sukcesów orzecznich w ubiegłym roku. Podziw budzi ogrom pracy włożony w dogłębną analizę systemu prawnego, która uwidacznia się przy lekturze, stanowiącej stały element pracy sędziego, tak trybunalskich orzeczeń, jak i zdań odrębnych do nich.

Przy tej okazji chciałabym także poinformować, że jednego z pracowników Biura Trybunału Konstytucyjnego, panią dr hab. Barbarę Nitę-Światłowską, Krajowa Rada Sądownictwa na ostatnim posiedzeniu wybrała do przedstawienia Prezydentowi RP jako jednego z dwóch najlepszych kandydatów na dwa stanowiska sędziego Sądu Apelacyjnego w Krakowie, mimo silnej konkurencji ze strony bardzo dobrych sędziów sądów okręgowych.

Proszę pozwolić mi na kilka refleksji dotyczących orzeczeń odnoszących się do niezależności sądów i niezawisłości sędziów – tej materii, za której przestrzeganie, zgodnie z art. 186 ust. 1 Konstytucji, odpowiada Krajowa Rada Sądownictwa. W minionym roku Trybunał Konstytucyjny w pełnym składzie wydał dwa wyroki w sprawach K 27/12 i K 31/12, w których wnioskodawcą była Krajowa Rada Sądownictwa. Oba te wyroki dotyczą relacji pomiędzy władzami sądowniczą, wykonawczą i ustawodawczą, a także pozycji władzy sądowniczej w ramach struktur państwa, przez co oddziałują na realizację prawa do sądu. Krajowa Rada Sądownictwa szanuje stanowisko Trybunału Konstytucyjnego. W myśl paremii *Roma locuta, causa finita*, Rada przyjmuje do wiadomości, że silna pozycja organu władzy wykonawczej – Ministra Sprawiedliwości wobec sądów powszechnych, a także ograniczenie niezależności tych sądów od władzy wykonawczej do wąsko rozumianej sfery orzeczniczej mieści się w porządku konstytucyjnym, jako jeden z możliwych wariantów organizacji wymiaru sprawiedliwości.

Otwarte pozostaje jednak pytanie, czy ten wariant najlepiej służy realizacji konstytucyjnego prawa do sądu w demokratycznym państwie prawnym?

Najwyraźniej ta kwestia uwidoczniła się przy dokonaniu 1 stycznia 2013 r. reformy struktury sądów rejonowych przez Ministra Sprawiedliwości, polegającej na likwidacji 79 tych sądów w drodze aktu podustawowego – rozporządzenia, wbrew stanowisku lokalnych społeczności, a także przy negatywnej opinii Krajowej Rady Sądownictwa. Konsekwencją wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 27/12 było uznanie za zgodne z Konstytucją uprawnienia tego Ministra do dokonywania dowolnych zmian organizacyjnych w systemie sądów powszechnych, włącznie z likwidacją w zasadzie

nieograniczonej liczby sądów każdego rzędu. Reforma nie przyniosła zakładanych korzyści. Jak wynika z danych statystycznych dotyczących ubiegłego roku czas rozpatrywania spraw w sądach objętych zmianami wydłużył się. Co więcej, sposób przenoszenia sędziów na podstawie aktów sekretarza lub podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości, a nie Ministra Sprawiedliwości, z likwidowanych jednostek na inne miejsca służbowe wywołał wątpliwości, co do ich umocowania i spowodował wstrzymanie się od orzekania dużej grupy sędziów, które zakończyło dopiero wydanie uchwały w pełnym składzie Sądu Najwyższego z 28 stycznia 2014 r., BSA 4110-4/13. Ponadto nieograniczona w istocie swoboda Ministra Sprawiedliwości w zakresie tworzenia i znoszenia sądów powszechnych szczebla podstawowego została uznana z inicjatywy Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej przez Parlament za rozwiązanie wadliwe. W efekcie czego już w tym roku dokonano kolejnej zmiany ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, mocą której wprowadzono obiektywne kryteria, które wiążą swobodę Ministra przy dokonywaniu takich zmian. W konsekwencji większość zniesionych sądów od 1 stycznia 2015 r. zostanie przywrócona.

W związku z tym przykładem można zauważyć, że trafny okazał się pogląd zawarty w jednym ze zdań odrębnych do wyroku w sprawie K 31/12, że w związku z licznymi, kontrowersyjnymi i nieskoordynowanymi reformami w wymiarze sprawiedliwości pożądana byłaby przy dokonywaniu oceny zgodności wprowadzających je przepisów z Konstytucją wnikliwa analiza możliwych dalekosiężnych skutków zawartych w nich rozwiązań. W wielu orzeczeniach Trybunału Konstytucyjnego ocena nie ogranicza się do kontroli hierarchicznej zgodności norm dekodowanych z zakwestionowanych przepisów z normami stanowiącymi wzorzec kontroli. Obejmuje także kontekst społeczny, gospodarczy i zmierza do znalezienia takiej interpretacji Konstytucji, która będzie odpowiadała nie tylko literze ustawy zasadniczej, ale także najpełniej realizowała wynikające z niej wartości.

Niestety odnosimy wrażenie, że w niektórych wyrokach Trybunału Konstytucyjnego dotyczących wymiaru sprawiedliwości takiego szerszego spojrzenia zabrakło.

Proszę wybaczyć, że pozwoliłam sobie przy tak uroczystej okazji, na przedstawienie tych problemów. Ale chciałabym, żeby orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące podstaw prawnych funkcjonowania sądownictwa, tak jak w większości innych spraw, które rozpatruje Trybunał, przyczyniało się do poprawy funkcjonowania państwa, do pełnej realizacji wartości konstytucyjnych, w szczególności w zakresie praw i wolności obywatelskich, w tym również prawa do sądu.

Na zakończenie chciałam życzyć Państwu jak najwięcej satysfakcji z trudnej i niesłychanie odpowiedzialnej pracy, którą dla dobra naszego kraju wykonujecie.

Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena Lipowicz

Szanowny Panie Prezesie, Szanowne Panie i Panowie Sędziowie
Trybunału Konstytucyjnego, Czcigodni Goście!

Konstytucja RP zobowiązuje Rzecznika Praw Obywatelskich do stania na straży określonych w niej wolności i praw człowieka, a także uprawnień wynikających z innych aktów normatywnych, wśród których istotne miejsce zajmują ratyfikowane przez Polskę umowy międzynarodowe. Wydaje się, że jest to niemal oczywiste. Tymczasem, jeśli zaczniemy dokładniej analizować tę kwestię, możemy dostrzec pewne istotne problemy. Ze względu na europejski wymiar dzisiejszego spotkania, zdecydowałam się poruszyć właśnie ten temat. W kręgu moich zainteresowań znalazły się umowy międzynarodowe, które określają i poszerzają standardy ochrony praw człowieka. Bez wątplenia mają one kluczowe znaczenie. Tym większe zaniepokojenie musi budzić fakt, że pomimo podpisania wielu ważnych – z punktu widzenia praw i wolności człowieka i obywatela – konwencji, nie zostały one nadal ratyfikowane. Czasami decyzje o zobowiązaniu się przez Polskę konkretną umową sprawiają wrażenie przypadkowości. W mojej ocenie, brakuje dziś wieloletniego planu działania w tym zakresie. Dlatego też zwróciłam się do Prezesa Rady Ministrów z prośbą o rozważnie stworzenia szczegółowego planu zawierania przez Polskę umów międzynarodowych i podjęcia prac mających na celu przeprowadzenie skutecznej implementacji podpisanych, a nie ratyfikowanych dotychczas konwencji. Wystąpienie w tej sprawie zostało przekazane również Prezydentowi RP, którego wsparcie byłoby niezwykle cenne.

Mogę z przyjemnością stwierdzić, że już po moim spotkaniu z Premierem okazało się, że ratyfikacja wielu umów, które od kilku lat oczekiwały na podjęcie dalszych działań, uległa nieoczekiwanemu przyspieszeniu. Była to dla mnie bardzo dobra wiadomość. Mimo to nadal dostrzegam potrzebę uporządkowania tych kwestii. Moim zdaniem, stworzenie planu – swoistej mapy drogowej – pozwoliłoby nadać procesowi ratyfikacji bardziej systematyczny charakter. Warto bowiem zauważyć, że obecnie obok zaniechania legislacyjnego możemy czasami mówić także o zaniechaniu ratyfikacyjnym, którego najbardziej znanym przykładem jest Konwencja z Oviedo oraz jej protokoły dodatkowe. Polska podpisała tę Konwencję i pierwszy protokół już w 1999 r., jednak do dzisiaj jej nie ratyfikowała. O potrzebie wprowadzenia kompleksowych regulacji prawnych w tym zakresie informowałam już Prezesa Rady Ministrów. Teraz, wykorzystując obecność Wicemarszałka Sejmu, pragnę zwrócić uwagę na konieczność i obowiązek stałej pracy Parlamentu nad uzyskiwaniem konsensusu, nawet w tak trudnych przypadkach, jak treść przywoływanej przeze mnie Konwencji.

Zdaję sobie sprawę, że zdarzają się sytuacje, gdy przez długi okres czasu nie jest możliwe osiągnięcie porozumienia. Dlatego należy się zastanowić, czy w takim przypadku nie należałoby podjąć pilnej inicjatywy ustawodawczej, ponieważ pozostawianie pewnych obszarów bez regulacji – przy obecnym tempie rozwoju technologii – stwarza nowe i niezwykle poważne zagrożenia dla praw człowieka. Mam tu na myśli zwłaszcza handlowanie danymi genetycznymi. O ile, już w ustawie o ochronie danych osobowych z 1997 r., pamiętaliśmy o tym, aby szczególnej ochronie podlegały informacje o kodzie genetycznym, o tyle obecnie – właśnie na skutek nieratyfikowania Konwencji

oraz braku pilnej regulacji ustawowej – mamy do czynienia z sytuacją, gdy takie dane są masowo wyłudzane i przetwarzane przez podmioty, które znajdują się poza granicami Polski, a czasami także Unii Europejskiej. Jak wiadomo, jest to niezwykle cenny zasób informacji i to zarówno z punktu widzenia osób przekazujących materiał DNA do zbadania, danych o ich rodzinie, jak i wiadomości o samym kodzie genetycznym. W tym kontekście warto przywołać sprawę, z którą zwróciłam się ostatnio do Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych. Chodzi o sytuację, gdy za obietnicę otrzymania diety dostosowanej do własnego kodu DNA, ludzie pobierają wymazy pozwalające na uzyskanie materiału genetycznego. Te informacje przetwarzane są poza granicami Polski, i o ile nasz reżim ochrony danych osobowych pozwalałby na ściganie tego procederu, o tyle w tej sytuacji jesteśmy bezradni. Kolejnym przykładem nieprawidłowości jest masowe zachęcanie do ustalania w ten sposób ojcostwa. Chodzi o tzw. test zdrady, który często prowadzi do rodzinnych tragedii. Należy bowiem podkreślić, że nie ma żadnej gwarancji, że ktokolwiek rzeczywiście ustala ten kod genetyczny. Warto zwrócić uwagę także na inne niepokojące sytuacje, o których alarmowałam mnie m.in. krajowy konsultant do spraw genetyki. Na podstawie przeprowadzanych w ten sposób badań, przekazuje się informacje o tym, że ktoś jest ofiarą ciężkiej choroby nowotworowej albo też jest zagrożony taką chorobą w najbliższej przyszłości. To tylko nieliczne przykłady, które tak dobitnie pokazują, że nie mamy dziś kontroli nad przeprowadzaniem analizy kodu genetycznego. Ten problem wymyka się legislacji.

Podobnie wygląda proces ratyfikowania Konwencji o cyberprzestępczości, która została podpisana przez Polskę już w 2001 r. Nie ma żadnych przeszkód, abyśmy tej Konwencji nie ratyfikowali. Szczególnie istotny jest w tym przypadku protokół dodatkowy, pozwalający zwalczać przestępstwa na tle rasistowskim lub ksenofobicznym popełniane w internecie. Co prawda, to jeden z przykładów, w którym nastąpiło nagłe przyspieszenie prac w Ministerstwie Sprawiedliwości, jednak nie powinno się tak działać wyłącznie na skutek moich punktowych interwencji.

Biuro Rzecznika wsparło inicjatywę Ministra Spraw Zagranicznych, aby rozważyć – tu ponownie zwracam się do przedstawicieli Parlamentu – zmianę regulaminów Sejmu i Senatu oraz sposobu oceny projektów ustaw pod kątem zgodności z europejską Konwencją o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Taka analiza mogłaby dotyczyć też innych konwencji, również tej, za której realizację przyjąłabym część odpowiedzialności, czyli Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych. Jednocześnie za ratyfikację tej Konwencji chcę bardzo podziękować.

Trybunał Konstytucyjny jest strażnikiem realizacji Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, i niewątpliwie ma ogromny wpływ na implementację standardów wypracowanych przez rzecznictwo strasburskie do polskiego systemu prawnego. W tym roku obchodzimy 25-lecie naszej wolności, dlatego też przy tej okazji pragnę podkreślić, że ratyfikowanie przez Polskę 20. lat temu wspomianej Konwencji, było jednym z istotnych czynników rozwoju wolności i praw człowieka w naszym kraju. Działając jako Rzecznik Praw Obywatelskich podejmuję środki, aby doprowadzić do wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, czego przykładem mogą być kierowane do odpowiednich organów wystąpienia m.in. w sprawie nauki etyki w szkołach, czy wolności zgromadzeń publicznych. Przy okazji tej ostatniej sprawy pragnę przypomnieć, że na rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego czeka mój wniosek dotyczący przepisów ustawy – Prawo o zgromadzeniach.

W swoich wystąpieniach przed Trybunałem Konstytucyjnym, jako podstawę za-
skarżania przepisów prawa – obok niezgodności z Konstytucją – powołuję się często
także na przepisy Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.
W moim przekonaniu, nic lepiej nie pokazuje jedności wartości europejskiej, którą
w obecności dostojnych gości chcę dodatkowo podkreślić. Jest dla mnie niezwykle
istotne, że projekt nowej ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, o którym wspominali
moi poprzednicy, wzmacnia rolę Rzecznika Praw Obywatelskich, dając możliwość zgło-
szenia udziału nie tylko w postępowaniach wszczynanych skargą konstytucyjną, lecz
także pytaniem prawnym sądu, bądź wnioskiem innego podmiotu, poza wnioskiem
Prezydenta w trybie kontroli prewencyjnej. Mam nadzieję, że dzięki temu opinia mo-
jego urzędu, jako niezależnego organu ochrony praw człowieka, w szerszym zakresie
przyczyni się do lepszej implementacji standardów międzynarodowych.

Szanowni Państwo!

To Trybunał Konstytucyjny pozostaje w Polsce ostatecznym i niezwykle skutecz-
nym strażnikiem wdrażania konwencyjnych standardów ochrony praw człowieka.
Z punktu widzenia Rzecznika, jako organu monitorującego wdrożenie Konwencji
o ochronie praw osób niepełnosprawnych, bardzo ważna będzie rola, jaką odegra
w tym procesie Trybunał. Ta Konwencja wnosi nową, istotną wartość normatywną,
która z pewnością zajmie znaczące miejsce w orzecznictwie konstytucyjnym. Ostatnie
społeczne protesty i związane z tym przyspieszone działania legislacyjne Parlamentu
najlepiej pokazują, jak wielką uwagę zwracamy dziś na te kwestie.

Na zakończenie chcę wyrazić przekonanie, że po okresie intensywnej pracy i uwagi,
którą poświęcaliśmy przede wszystkim prawu unijnemu, nadszedł czas, abyśmy po-
wrócili do swoistej „mapy konwencji”. W tych przypadkach, gdzie już dawno powinni-
śmy wdrożyć pewne rozwiązania – tam gdzie nie ma przeszkód wewnętrznych, gdzie
nasze prawo pozwala realizować wyznaczone standardy – powinniśmy przyspieszyć
proces ratyfikacji. Dotyczy to m.in. Konwencji o ochronie dzieci przed seksualnym
wykorzystywaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych, czy w sprawie
ochrony wszystkich osób (w tym bezpaństwowców) przed wymuszonym zaginięciem.
Ale także wspomianej już przeze mnie Konwencji o cyberprzestępczości.

Podobnie jak moja przedmówczyni mogę powiedzieć, że Rzecznik Praw Obywa-
telskich ze zmiennym szczęściem występuje przed Trybunałem Konstytucyjnym.
Jednakże za tę służbę publiczną i za wysiłek Trybunału chciałabym w tym uroczystym
dniu z całego serca podziękować.

Prokurator Generalny Andrzej Seremet

Szanowny Panie Prezesie Trybunału Konstytucyjnego, Szanowni Państwo
Sędziowie Trybunału, Szanowny Panie Marszałku, Dostojni Goście
z Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Szanowni Zgromadzeni!

Jak zawsze, na wstępie pragnę gorąco podziękować Panu Prezesowi Trybunału Konstytucyjnego za zaproszenie mnie i innych prokuratorów zajmujących się w Prokuraturze Generalnej problematyką konstytucyjną do wzięcia udziału w dorocznym Zgromadzeniu Ogólnym Sędziów Trybunału. Dzisiejsze Zgromadzenie traktuję, z uwagi na rangę tego wydarzenia i grono Dostojnych Gości, jako okazję do wyrażenia refleksji nad stanem polskiego prawa, w tym także w jego europejskim kontekście.

Przedstawiona Szanownym Zgromadzonym *Informacja o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego w 2013 roku* to materiał stanowiący znakomitą podstawę do takiej refleksji. Dodatkowo czas, w jakim się spotykamy, związany z dziesięcioleciem polskiego członkostwa w Unii Europejskiej i trudnym egzaminem spoistości Unii na gruncie fundamentalnych zasad integracji europejskiej w obliczu niepokojących zdarzeń za wschodnią granicą Unii, sprawia, że pojawiające się w sprawach rozpoznawanych przez Trybunał Konstytucyjny zagadnienia, dotyczące zgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej unormowań kształtujących ową integrację, stają się zarazem impulsem do dyskusji o granicach integracji i o adekwatności polskich unormowań konstytucyjnych do niezbędnego w dzisiejszych czasach i akceptowalnego dla społeczeństw państw europejskich poziomu integracji.

Szanowni Uczestnicy i Goście Zgromadzenia!

W stanowiskach przedstawianych pod rozwagę Trybunału Konstytucyjnego Prokurator Generalny konsekwentnie stosuje zasadę wykładni przyjaznej prawu unijnemu, ale z jednakową konsekwencją wskazuje na standardy konstytucyjne i zawarte w polskiej ustawie zasadniczej proceduralne gwarancje przyjmowania prawa wiążącego Polskę z zachowaniem tożsamości konstytucyjnej Rzeczypospolitej. W sprawach, w których występował ten problem konstytucyjny, poglądy prawne przedstawiane przez Prokuratora Generalnego zyskały aprobatę Trybunału Konstytucyjnego. W kwestiach istotnych dla procesu integracji europejskiej w ostatnich kilku latach Trybunał Konstytucyjny nie podzielił poglądu Prokuratora Generalnego jedynie w wyroku z 16 listopada 2011 r., w sprawie o sygn. SK 45/09, dopuszczającym kontrolę pochodnego prawa unijnego w trybie skargi konstytucyjnej, przy spełnieniu szczególnych warunków.

Bez wątpienia, poważnym wyzwaniem dla funkcjonowania prokuratury w nowej fazie integracji europejskiej będzie ustanowienie instytucji prokuratora europejskiego, ale ostateczny kształt tej instytucji nie został jeszcze – jak wiadomo – przesądzony. Z pewnością instytucja ta nie będzie mogła naruszać tak fundamentalnych zasad polskiego porządku konstytucyjnego jak niezależność sądów i niezawisłość sędziów, których rola w postępowaniu karnym, i to nie tylko na etapie jurysdykcyjnym, ale także w postępowaniu przygotowawczym i wykonawczym, wzrasta, w tym za sprawą orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego. W tym miejscu, mówiąc o orzecznictwie

odnoszącym się do pozycji sądów w postępowaniu karnym, wystarczy – jak sądzę – przypomnieć ubiegłoroczne wyroki: w sprawie SK 9/10, dotyczący art. 75 § 1 kodeksu karnego, czy w sprawie K 30/11, dotyczący art. 81 § 1 i art. 78 § 2 kodeksu postępowania karnego. Prokurator Generalny będzie więc dokładnie analizował rozwiązania, jakie na forum unijnym zostaną ostatecznie wypracowane, bacząc, by pozostawały one w zgodzie z polską ustawą zasadniczą.

Szanowni Państwo!

Jak wiemy, trwają obecnie prace legislacyjne nad nowymi ustrojowymi ustawami dotyczącymi Trybunału Konstytucyjnego i prokuratury. Projekt ustawy o Trybunale Konstytucyjnym zachowuje dotychczasową rolę Prokuratora Generalnego jako uczestnika postępowania przed Trybunałem we wszystkich sprawach, którym Trybunał nada bieg. Konstytucyjnym uprawnieniem Prokuratora Generalnego – dodajmy: jedynym wynikającym wprost z ustawy zasadniczej – jest uprawnienie do inicjowania postępowania przed Trybunałem w trybie abstrakcyjnej kontroli prawa. W tej sytuacji zachowanie w projektowanej ustawie o Trybunale Konstytucyjnym procesowej roli Prokuratora Generalnego pozwalam sobie odczytać jako ogólną akceptację ze strony Projektodawcy, czyli Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, jak i samego Trybunału sposobu wykonywania tych obowiązków przez Prokuratora Generalnego i podległych mu prokuratorów. Takiego odczytania intencji Projektodawcy nie podważa postulowane w projekcie i powszechnie akceptowane, a więc także przeze mnie, rozszerzenie możliwości działania Rzecznika Praw Obywatelskich przed Trybunałem.

Mam też nadzieję, że w zakresie uczestnictwa Prokuratora Generalnego w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym niczego nie zmieni nowa ustawa o prokuraturze, zwana Prawem o prokuraturze. Ten akt normatywny, którego ostateczny kształt nie został jeszcze ustalony, zapowiada istotne zmiany w kierowanej przeze mnie od czterech lat instytucji, w tym dotyczące ustrojowej pozycji samego Prokuratora Generalnego oraz jego relacji z innymi organami władzy publicznej. Szczególnie istotne jest zachowanie niezależności prokuratury od owych organów i wzmocnienie gwarancji rzeczywistego charakteru tej niezależności. Nowy model postępowania karnego, który zacznie funkcjonować za rok i trzy miesiące, spowoduje, że niezawisły sąd w jeszcze większym stopniu niż obecnie będzie weryfikatorem prawidłowości pracy prokuratury w zakresie ścigania i nadzoru nad ściganiem przestępstw. Na pozostałych odcinkach pracy prokuratury, w tym zwłaszcza w odniesieniu do zadania strzeżenia praworządności, niezależność jest także trudna do przecenienia, a jednym z jej przejawów jest aktywność Prokuratora Generalnego jako inicjatora postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, a także poglądy zawarte w stanowiskach przedstawianych Trybunałowi w sprawach zainicjowanych przez inne uprawnione podmioty. Osobiście szczególnie ważę rację wystąpienia ze stosownym wnioskiem, gdy w grę wchodzi potrzeba zachowania standardów państwa demokratycznego z jednej strony, z drugiej zaś skuteczność ścigania przestępczości.

Wielce Szanowni Państwo!

W 2013 r. Prokurator Generalny skierował do Trybunału Konstytucyjnego 10 własnych wniosków, o 1 więcej niż w roku 2012. Wszystkie te wnioski zostały przez Trybunał przyjęte do rozpoznania. W ubiegłym roku Trybunał wydał jeden wyrok

w sprawach zainicjowanych przez Prokuratora Generalnego – 26 marca 2013 r., w sprawie o sygnaturze K 11/12, dotyczącej dwóch połączonych wniosków Prokuratora Generalnego, Trybunał orzekł o niekonstytucyjności zakwestionowanych przepisów ustawy o Biurze Ochrony Rządu i ustawy o Służbie Więziennej, regulujących użycie środków przymusu bezpośredniego przez funkcjonariuszy tych formacji. Jak wiadomo, obecnie obowiązuje już nowa ustawa kompleksowo normująca tę problematykę w odniesieniu do różnych służb.

Działania wszelkich organów państwa muszą pozostawać w zgodzie ze standardami konstytucyjnymi, a profesjonalizm i właściwe wyposażenie pracowników i funkcjonariuszy winny zapewnić skuteczność owych działań przy zachowaniu tychże standardów. Taki też pogląd prezentowany jest konsekwentnie przez Prokuratora Generalnego w sprawach rozpoznawanych przez Trybunał Konstytucyjny, zaś orzeczenia Trybunału upowszechniają ten standard w polskim porządku prawnym, służąc rozwojowi państwa prawnego.

Na zakończenie swojego wystąpienia zwracam się do Państwa Sędziów Trybunału Konstytucyjnego z życzeniami sukcesów w działalności orzeczniczej dla dobra Rzeczypospolitej i Jej Obywateli. Życzę także Państwu Sędziom wszelkiej pomyślności w życiu osobistym.

